

Dr.I.Cucu C.Ioan

Dr.Cucu Toma

**PSIHIATRIA
SUB DICTATURA**

***O CARTE ALBA A PSIHIATRIEI
COMUNISTE ROMANESTI***

Piatra Neamt - 2005

In memoria scumpilor nostri bunici si parinti

CASANDRA, ANA SI CONSTANTIN CUCU

Profesia de medic are mai multi sfinti decat pacatosi.

CUVANT INAINTE

Sunt constient ca m-ati invitat aici sa iau cuvantul in calitate de diletant. Probabil, specialistii au tinut sa afle si parerea unui diletant, in ceea ce priveste consecintele experientei totalitare intr-o tara din estul Europei asupra psihiatriei cobailor.

Ei bine, in aceasta modesta calitate, ingaduiti-mi sa va propun un paradox. Specialistii cunosc exact - am impresia - crimele psihiatrice oribile comise in ospiciile din Est. Banuiesc, insa, ca domniile lor cunosc mai putin bine crimele psihiatrice, nu la fel de brutale, dar dezastruoase prin consecinte, savarsite in afara ospiciilor. Caci, practic, vreme de peste 40 de ani am fost cu totii, aici, pacienti. E adevarat, niste pacienti aparte, adica lasati in libertate. In plus, crima seamana de aceasta data cu o depravare insidioasa. Asa

cum ma voi stradui sa va demonstrez, ea are efecte care fac ravagii si astazi.

De altfel, m-am convins recent, la ultimul eveniment politic din Romania, adica la alegeri, ca tragedia in care ne-a aruncat sfarsitul celui de-al doilea razboi mondial nu s-a incheiat. Am fost niste naivi cand ne-am imaginat, la revolutie, ca am iesit din cosmar. Acum se vede destul de limpede ca, dupa ce ne-a inghitit o buna parte din viata, intr-o anormalitate ce devenise pentru noi singura "normalitate" posibila, comunismul ne stalceste mai departe destinul intr-o libertate pe care nu ne pricepem inca sa o traim, fiindca ne-am pierdut reflexele unui comportament normal.

De fapt, insasi conceptul de libertate a insemnat multi ani - si in buna masura mai insemna - doar iesirea din cusca. N-am inteles si, probabil, nu intelegem nici astazi prea bine ca libertatea are propria sa ordine. Indeosebi, n-am inteles ca, asa cum animalele tinute mult timp in captivitate isi duc in ele cusca atunci cand li se da drumul, readaptandu-se greu la libertate, la noi trecutul nu tine in primul rand de arhive, nu se opreste la ceea ce "a fost". El este inca activ. Strigoii merg pe strada, vorbesc, uneori ii vedem la televizor. Noi insine, cateodata, suntem fara sa ne dam seama propriii nostri strigoii.

Dar ma tem, sa ma ierte oaspetii nostri, ca un occidental nu are cum sesiza tragedia acestei situatii, pentru simplul motiv ca incearca

sa judece, sa analizeze - cu o logica normala - o anormalitate.

Occidentul s-a grabit sa salute sfarsitul comunismului, dupa care s-a relaxat si a devenit mai indiferent, fara sa observe ca pe scena Estului European s-a schimbat spectacolul, dar vechii "actori" forfotesc prin culise si nu si-au uitat rolurile. Pregatesc, poate, chiar un spectacol nou, care sa combine cele doua nenorociri ale secolului, comunismul si fascismul.

In fond, teroarea n-a fost singura noastra problema. Ar putea intelege oare un occidental de ce un om ca mine si-a pus intrebarea, intr-o zi, daca nu cumva o anumita forma de "intelepciune", ce a bantuit ca o molima prin Est, a devenit principalul aliat al teroarei? La 18 ani am vazut Bucurestiul impanzit de uniforme rusesti. Am simtit pe pielea mea cele doua pietre de moara intre care a fost prins acest secol, macinat pana la sange intre ideologii. Revolutia m-a prins la 63 de ani. Am imbatranit intr-o anormalitate care a sfarsit prin a ni se parea, la un moment dat, "normala", in sensul ca nu mai mira pe nimeni, raul banalizandu-se. Cum sa explici asta unui om obisnuit sa desparta ce este normal de ce este anormal? Mai ales ca lipseste, din pacate, o analiza serioasa si dreapta a tragediei popoarelor din Est, iar in privinta noastra au circulat destule prostii.

În România a avut loc prima manifestatie anticomunistă din Estul Europei și prima rezistență armată împotriva ocupației sovietice, rezistență care a durat ani, în munți. Cu toate acestea, ne-a fost dat să auzim mirări superficiale, de genul: "Românii rabda orice" sau "Mamaliga nu explodează".

Cativa ani înainte de caderea lui Ceaușescu, lucram la un manuscris pe care intenționam să-l trimit în Occident. Mă preocupa ceea ce eu numeam "a doua Politie", adică paradoxul ca o tiranie tiranizează și cu ajutorul celor tiranizați. Mi-am amintit tot ce am citit despre formele de colaboraționism din Franța, în timpul ocupației, și de hipnoza pe care o exercita Hitler asupra germanilor. Cu ce eram noi mai răi decât alții? Încercam să supraviețuim, să nu cadem victime, exact ce au făcut și alte persoane în vreme de dizgrație. Totuși, nu puteam să nu vad că frica noastră îi ajută pe cei care ne înfricoșează pentru a ne înfricoșa și mai mult. Era mai mult decât evident că, pe măsura ce ne feream de riscuri, Ceaușescu și acoliții săi își permiteau și mai mult. Nebunia lui era stimulată de "înțelepciunea" noastră. Fără voia lor, persecuții deveneau complici cu persecutorii. Dar raul nu s-a oprit aici. Nu mai surprindea pe nimeni minciuna. Devenise o practică "normală". Ne acomodam cu raul, ne obișnuiam cu el. Și, cu timpul, aproape n-am mai știut ce era normalitatea normală. Nu mai vedeam

decat anormalitatea “normalizată”. Ni se pare că, într-o lume ca a noastră, așa era normal să se petreacă lucrurile, că sinceritatea să devină un risc, o “nebunie”. Realitatea îți amintește la fiecare pas că trebuie să fii atent ce spui, cui spui, dacă vrei să nu intri în atenția Securității. De aceea neacceptarea anormalității ca un factor normal pareă nu atât un act de curaj, cât un semn de uzură a instinctului de conservare. Încă, nu faimoasa spălare a creierelor este poate crima cea mai perfectă a regimului comunist, ci cea mai durabilă. Un creier spălat nu mai are trecut. În schimb, un creier deprins să considere normală anormalitatea e amenințat să dispară – chiar și în libertate - de reflexele pe care le-a capatat într-o istorie de cazărmă, unde adevărul este că o pasta moale, ce poate lua orice formă, în funcție de ordinele date. Raul a intrat în limbaj, în modul de a gândi. Permiteți-mi să vă reamintesc ce zicea Euripide, că sclavul devine cu adevărat sclav abia când se comportă ca atare.

Toate acestea au lăsat urme pe care un strain le sesizează greu. Chiar și noi nu le mai observăm uneori. De fapt, există riscul, cred, că în continentul care l-a dat pe Descartes să opereze la sfârșitul acestui secol două logici diferite: una mai pragmatică și egoistă, a Vestului, cealaltă, resentimentală și derutantă, a Estului, dispus să vadă în Occident “a treia Roma” care se separă de “noii barbari”. Această stare de lucruri poate accentua și mai

mult pericolul, deloc neglijabil dupa parerea mea, ca intre Est si Vest sa se creeze o ruptura inca si mai profunda, fiindca in locul Cortinei de Fier ar fi o rana care ar face, practic, aproape imposibila comunicarea.

Poate ca unui occidental ii suna normal sau macar pitoresc indemnul lui Marx, de a ne desparti de trecut razand. Mie sincer sa fiu, mi se pare o enormitate. Si e greu de gasit, cred, un sfat mai absurd.

Mai intai, cum sa razi de un cosmar? Ar fi un ras neghiob si, fara indoiala, indecent. Au fost savarsite prea multe crime pentru a ne permite sa izbucnim intr-un ras isteric ca sa exorcizam intr-un fel tragedia care a avut loc.

Apoi, noi nu am avut alta viata decat aceea pentru care ne-am temut. Ea a reprezentat singura sansa de a iubi ori de a contempla un cer plin de stele. Ceasurile noastre de tandrete s-au amestecat cu disperarea. In ceea ce ma priveste, in acest cosmar am devenit tata, am scris carti. Sa ma detest oare fiindca uneori am fost fericit, in timp ce compatriotii mei erau maltratati de Securitate sau putezeau prin puscarii? Ma rusinez pentru egoismul de a ma fi bucurat de zilele cu cer limpede, in vreme ce atatia romani zaceau in celule intunecate, dar ce a fost, a fost, nici zeii nu mai pot schimba nimic, si pe urma, e o vina oare sa traiesti? Morala imi spune ca orice este lasitate, chiar daca se reduce la neputinta de a respinge o zi insorita din pricina urateniei

istoriei. Dar nu mai vreau sa fiu ipocrit, ma consider vinovat.

Ma consider vinovat ca am tacut multi ani dupa ce tatal meu a murit intr-un spital, in urma unei banale peritonite, deoarece i s-a refuzat administrarea antibioticelor, nefiind colectivizat, nu pentru ca am iubit viata chiar intr-un regim criminal. In fond, vreau sa spun ca viata traita nu este ca Zidul Berlinului, s-o darami cu tarnacopul. Iata de ce ne este atat de greu sa judecam ceea ce "a fost".

De aici provine, probabil, si iritarea cu care multi dintre noi refuza aici orice discutie despre vinovatie, considerand fie ca vina este egala, uniformizata, cu corolarul firesc, daca toti suntem vinovati, toti suntem inocenti, fie ca avem alte treburi mai urgente acum. Si-ti vine sa spui si tu, ca un poet roman din secolul al XIX-lea, "ce a fost a fost, ce este e si va mai fi ce se cuvine". Dar ce se cuvine? Nu cumva ceea ce "se cuvine" depinde de taria de a privi in fata ce "a fost"? Eu unul, recunosc, ma tem ca avem nevoie sa trecem printr-un purgatoriu pentru a regasi, in sfarsit, normalitatea normala.

Octavian Paler
Bucuresti 1994

“SI REVINE VINTUL” (fragmente)

Vladimir Bukovski

In fond, spitalul special din Leningrad nu era decat o inchisoare obisnuita, cu detentiune in camere, limitarea corespondentei si hranei, cu gratii, sarma ghimpata, ziduri de imprejmuire

si paza inarmata. Teoretic, la evadarea unui alienat mental, paza nu trebuia sa deschida focul. Dar incearca sa-l deosebesti pe un smintit de un criminal de drept comun din personalul de deservire. Fireste, paza deschidea focul si asemenea cazuri au avut loc.

... Aici era detinut din 1956 Nikolai Samsonov, geofizician, laureat al premiului Stalin. A fost trimis la balamuc pentru o scrisoare adresata C.C. in care cerea o demascare consecventa a crimelor savarsite de Stalin. El refuza categoric sa dea dovada de "critica" si astfel facea puscarie de opt ani. Era tratat dupa voia administratiei: injectii, maltratari, plasarea in camera de detinuti furiosi. Sanatatea ii fusese zdruncinata definitiv: inima, ficatul, stomacul - toate cedasera si, in fond, acesta era efectul secundar al medicamentelor psihotrope. Deosebit de insistent era tratat in ultimul an, se svonise ca venisera unele indicatii noi in privinta lui.

... In calitate de "tratament al furiosilor", mai bine zis, de sanctionare, erau folosite trei mijloace. Primul: aminazina. De obicei, dupa administrarea ei, omul cadea intr-o somnolenta, se cufunda intr-o stare de abrutizare si nu-si mai dadea seama ce se intampla cu dansul. Al doilea era sulfazina sau pucioasa. Ea procova dureri ingrozitoare, o febra violenta, temperatura se ridica la 40-41 de grade si dura doua - trei zile. Al treilea era "infasarea". Pentru o vina oarecare, detinutul era infasat strans, de

la picioare la subsuoara, cu cearsafuri rasucite sau benzi de foaie de cort, muiate in apa. Uscandu-se, panza se contracta, provocandu-i pacientului o durere nespusa si o arsura in tot corpul. De obicei, nefericitul foarte curand isi pierdea cunostinta si surorile medicale erau datoare sa-l supravegheze. Cel care isi pierdea cunostinta era slabit nitel din stransoarea feselor, lasat sa-si revina dupa care era infasat din nou. Procedura era folosita de cateva ori.

... La etajul superior al primului bloc, in sectia a cincea, se aflau "cascavalurile" - camere captusite cu cauciuc, pentru ca nebunii furiosi sa nu-si sparga capul izbindu-se de pereti. In aceste camere oamenii erau detinuti in totala izolare, goi pusca si, se zice, erau batuti crunt. Nu chiar atat de demult, acolo a fost omorat unul dintre smintiti, rupandu-i-se coloana. Altul s-a innabusit in "fasa", n-au reusit sa-l slabeasca din stransoare. Bineinteles, nimeni nu a fost vinovat, asasinatii erau stersi din evidenta - tichitii fiind intotdeauna de vina.

... Pericolul rafuielii plana asupra capetelor noastre. Cu cel mai mic prilej, ii auzai pe infirmieri si gardieni: "Ce-i leatul, ti s-a facut dor de fasa?". O data prescrie, injectiile de amilazina ti se administrau in mod automat, de multe ori uitand a mai fi suspendate. Ti se faceau atatea injectii, incat nici acul nu mai putea fi infipt in fese. Tin minte, am nimerit intr-o zi in cabinetul de fizioterapie, pentru a-mi incalzi amigdalele - data fiind

umezeala din Leningrad, tonsilita mea cronica s-a agravat si febricitam. Pai, iata, am intrat in cabinetul medical si am vazut o priveliste fantastica. Pe zeci de banchete stateau intinsi niste oameni care isi expuneau fundurile goale la lampile de incalzire. Fesele li se batucisera, astfel incat nu mai intrau acele si trebuia sa le inmoaie muschii, pentru a fi "tratati" din nou.

... Glumele si batjocura crunta cu care erau tratati bolnavii devenisera un fel de necesitate. In alt bloc, intr-o camera mai mare, printre vreo 10 persoane, se afla un tanar de 19 ani, unul Sapronovici. Avea fluturii sai, si anume: el trebuia sa distruga lumea din Occident, in primul rand America. El apasa mereu butoane imaginare, fiind sigur ca lanseaza rachete cu focoaase nucleare.

"Sa aruncam America in aer! Sa-l ucidem pe Kennedy!", racnea el, apasand butoanele. Nu stiu de ce nu avea ochi sa-l vada pe Kennedy.

"Sapronovici, il strigau cei cu mintea intreaga, vino incoace! Uite un buton adevarat, apasa-l!" si-i aratau butonul de la usa, cu care erau chemati infirmierii si gardienii. Treptat, el s-a obisnuit cu acest buton, astfel incat statea toata ziua langa usa si-l apasa mereu. Infirmierii s-au plictisit sa tot dea fuga la aceste semnale false si-l maltratau adesea, ii faceau injectii si-l "infasau" – toate insa nu aveau nici un efect.

Toamna, Kennedy a fost asasinat. Tiranii lui Sapronovici nu puteau scapa ocazia de a

juca cu el giurgina. I-au adus ziarul cu comunicarea despre asasinarea lui Kennedy.

“Ce zici, Saprionovici, asa c-ai facut-o de oaie? Acum fii cu ochii in patru. Deocamdata asasinul nu a fost gasit, este cautat, asa ca nu te vei afla mult timp la fereala, au sa te dibuie, pentru ca toata lumea stie cine a apasat pe butoane”.

Saprionovici o sfeclise, era zguduit. O saptamana intreaga a stat gavoizat in pat, acoperit pana peste cap cu patura. Nu se ridica nici sa ia masa, se temea sa-si iteasca capul de sub patura. Rezultatul era surprinzator. Saprionovici aproape ca s-a insanatosit si nu mai avea chef sa apese pe vreun buton.

....Un grup numeros il constituiau persoanele care incercau sa razbata la diferite ambasade din Moscova. Oamenii sovietici de rand credeau, ca niste naivi, ca era suficient sa intri intr-o ambasada si de acolo te va transporta, in secret, peste frontiera. Cu aceasta treaba a fost mult mai complicat. Nici o lege nu interzicea sa intri intr-o ambasada. Cum sa-i judeci?

Letonul Pintan a fugit din Letonia inca de la invazia sovietica a tarii lor. In tot acest rastimp a trait in Australia, a lucrat ca incarcator-descarcator si si-a crescut copiii. Dar au ajuns si in Australia zvonurile depre "dezghetul" hrusciovist; inima l-a tras acasa, sa vada cum o mai duc cetatenii din patrie. A venit cu toata familia, l-au lasat sa intre fara nici o

propteala. Dar cand si-a dat seama ce insemna "dezghetul", a vrut sa plece din nou in Australia. A vrut, insa a constatat ca tocmai inapoi nu se mai poate. Nu s-a ingrijit sa obtina cetatenia australiana, a trait ca un cetatean leton, cu vechiul buletin din Letonia, mai ales ca celor din Australia nu le pasa ce buletin ai. Or, aici era alta poveste: Uniunea Sovietica nu recunostea nici un fel de Letonie. Si cetateanului Pintan i s-a adus la cunostinta ca in tot acest timp dumnealui a fost cetatean al U.R.S.S. fara ca el sa banuiasca acest lucru. Pintan nu putea nicidecum intelege un lucru atat de simplu, facea taraboi, cauta sa razbata la scumpa-i ambasada australiana si pentru aceasta i se administra aminazina.

INTRODUCERE

Fara unii ca noi si poate si fara marturii de felul pe care noi le prezentam in aceasta carte, in psihiatria romaneasca ar fi liniste caci, asa cum sublinia un apologet, “profesorii comunisti din psihiatrie erau si sunt generosi si de un profesionalism indiscutabil”, iar in psihiatria noastra nu s-a schimbat nimic si nici nu trebuie sa se schimbe.

Desi pare un paradox, lucrarea noastra este un adevarat samizdat, caci ea apare intr-o lume psihiatrica nu numai conservatoare, dar care nici nu s-a desprins de dogmele comunist-materialiste, iar cei care pazeau “puritatea” ideologica in trecut o pazesc si astazi, manuind cu mare abilitate tactica aceea comunista a formelor fara fond (utilizeaza de exemplu DSM-ul, dar fara a face referire la bazele ideologice ale psihiatriei americane).

Lucrarea noastra este ca si un samizdat si pentru ca un grup de psihiatri nonconformisti, aflati ca si in trecut pe aceleasi pozitii (si nu ma refer doar la ierarhie) si intr-o atmosfera de adversitate si de monopol al puterii, incearca sa alcatuiasca o **“CARTE ALBA”** a psihiatriei comuniste romanesti si fac acest lucru sfidand conducerea post-comunista a “profesorilor”, cat

si a "celor care pretind ca apartin noii democratii, dar care "au muscat" deja din ciolanul puterii, dupa care atata au jinduit.

De fapt, psihiatria romaneasca, inapoiata stiintific si institutional, este nevoita inca pentru multi ani sa poarte cangrena vechii nomenclaturi, facand sa mai functioneze acel "minister al adevarului" si organizand o adevarata institutie a coruptiei intelectuale, la care s-au aliat nu numai "profesorii", dar si toti profitorii, fostii tortionari din vechea organizare psihiatrica.

Dar sa lamurim mai intai pe colegii din alte specialitati medicale, care privesc ca pe ceva bizar lupta din sanul psihiatriei, desi se fac a uita ca decenii in sir psihiatria furniza secretarii de partid si alti politrucii medicali, ca si cum acest lucru era un domeniu rezervat doar psihiatriei. Nu a venit oare vremea sa ne intrebam de ce?

Foarte frecvent medicii de alte specialitati se intreaba pentru ce in psihiatrie s-a declansat o asemenea disputa, in timp ce in alte specialitati medicale problema se pune de a fi sau a nu fi un bun specialist (desi lucrurile nu stau peste tot asa).

In psihiatrie, inasa, practica profesiei presupune nu numai acumularea unor cunostinte biologice sau biochimice, cum este de regula cazul medicinei somatice, dar si a unor temeinice cunostinte de psihologie, sociologie, religie si chiar de filozofie, care se

adauga cunostintelor biologice (psihiatria ramanand totusi in centrul medicinei).

Din aceste motive, in psihiatrie, asa cum vom vedea pe parcursul lucrarii, sinonimii maestrilor din specialitatile medicale au format o nomenclatura careia partidul i-a trasat sarcina sa creeze o **“psihiatrie socialista”**, opusa psihiatriei occidentale, pe care ei o numeau in deriziune **“psihiatria burgheza”**.

Inchipuiti-va o asemenea absurditate intr-una dintre disciplinele medicale, cum ar fi cardiologia sau chirurgia. Din aceste motive, comunistii au considerat psihiatria ca pe un camp de lupta ideologica, in care “emanatiile” filozofice marxiste trebuiau sa lupte si sa castige disputa cu conceptele burgheze: psihologia si sociologia nemarxista, pe care psihiatria din Occident si le adjudecase dupa un lung drum al dezvoltarii multor stiinte umaniste, nu numai de esenta biologica sau biochimica. Vom vedea pe parcursul lucrarii cum pe aceasta baza, psihiatria din tara noastra va fi practic politizata (in sensul ideologiei comuniste), organizata si condusa de oamenii regimului, agreeati de catre Securitate, psihiatria fiind nu numai in atentia organelor de partid, dar si a acelora de represiune.

Ce a urmat a fost doar un mic pas, pentru ca regimul comunist sa se foloseasca de psihiatrie in scopurile sale represive, asa cum o facea de fapt in toate domeniile de activitate, toate fiind aservite scopului pastrarii puterii.

Dar aceasta politizare comunista a psihiatriei a dus aproape in mod reflex la aparitia unei permanente rezistente si chiar a unei miscari de dizidenta, caci ce ati fi dorit, iubiti colegi, sa opunem noi "psihiatriei socialiste", creata cu migala timp de aproape 50 de ani?

A sustine azi ca psihiatria practicata in Romania comunista - in ciuda abuzurilor ideologice si a inapoierii stiintifice - a fost o desfasurare normala, si aceasta doar pentru a pastra o falsa "pace interna" sau in numele unei false colegialitati echivaleaza cu o monstruozitate pe care doar somnul ratiunii o poate tolera.

"Psihiatria socialista" trebuie sa dispara impreuna cu maculatura si nomenclatura care au fundamentat-o si aceasta atat din motive de moralitate, cat si din necesitate. Cerem deci ingaduinta colegilor nostri si chiar opacului Minister al Sanatatii, pentru a putea duce la bun sfarsit aceasta lucrare, incetul cu incetul si cu staruinta.

Dar sa privim putin in jurul nostru. Tinerii si romanticii revolutionari au murit in decembrie 1989 cu ferma convingere ca in Romania comunismul va fi aruncat la lada de gunoi a istoriei. Respingerea comunismului a devenit, pentru acele momente, ratiunea de a se sacrifica a natiunii noastre si mai ales a tineretului nostru.

Insa, daca in 1945 comunistii lui Stalin stiau ca nu vor putea schimba un regim politic si nu vor putea comuniza Romania pastrand vechile structuri ale statului democrat burghez, trecand imediat la epurarea administratiei, armatei, politiei, magistraturii si institutiilor academice, revolutionarii din 1989 au avut naivitatea de a crede doar in puterea unei revolutii morale, pe care au stropit-o din plin cu sange, crezand naiv in "convertirea" vechii nomenclaturi. Nu numai ca s-au inselat, dar s-au inselat amarnic, motiv pentru care de atatia ani Romania se zbate inca in bratele unui criptocomunism tot atat de malign ca si comunismul insusi.

Daca in 1945 in tara noastra existau doar vreo 800 de comunisti, in 1989 numarul celor adevarati nu parea sa fie mult mai mare, caci cum altfel s-ar putea explica pulverizarea unui sistem represiv si a unui "partid de 4 milioane de oameni" in doar citeva zile.

Dar, ca si in 1945, cohorte de profitori si de adepti ai unui materialism vulgar si ai coruptiei fara crez moral sau ideologic "s-au adaptat" rapid, preluand spre folosul lor tanara si fragila societate romaneasca post-totalitara. Treptat, a devenit clar ca nu va mai exista un proces al comunismului, punctul 8 de la Timisoara, ca si spiritul Timisoarei au fost respinse si insultate in chiar noul Parlament al Romaniei, iar fostii detinuti politici, ca si fostii dizidenti isi duc mai departe calvarul

suferintelor, in timp ce revolutionarii din decembrie 1989 apar mereu ca figuri contestate, punandu-li-se in spinare toate greutatile actuale ale tarii.

Vechea nomenclatura s-a cocotat din nou pe pozitiile anterioare, trecand de la dicteul fanatismului comunist, prin care isi asigura in trecut existenta parazitara, la promovarea unui "capitalism salbatic" si de taraba, pentru a compromite total idealurile revolutiei romane din 1989.

Dar ce face poporul, ce fac cei multi, care ar trebui sa-i inlature pe acesti profitori?

Poporul, purtand in spate acea "psihologie a custii" din care abia a iesit, ca orice masa se teme de schimbare, iar sub comunisti simtul sau politic care il face pe om sa fie o fiinta unica in univers s-a atrofiat, cine stie pentru cata vreme.

Ca si in trecut, poporul este lovit de putere in existenta sa (somaj, subnutritie, salarii de mizerie, permanenta inflatie) si de aceea, ca si in trecut, cedeaza oricarui paternalism ieftin, tiradelor nationaliste, celor mai simple manevre propagandistice ale fostei si actualei nomenclaturi care si astazi, fara nici o jena, lanseaza cu succes lozincile "salvarii poporului de mosieri si capitalisti" pana la diversiuni ridicole, cum ar fi culpabilizarea fostilor detinuti politici, gen Ticu Dumitrescu sau Corneliu Coposu.

Este oare situatia in psihiatrie schimbata? Nicidecum. Trebuie sa recunoastem, si comunistii au confirmat-o cu putere, ca medicina nu a fost niciodata independenta de puterea politica, dintre disciplinele medicale psihiatria fiind cea mai dependenta. Datorita naturii sale particulare, psihiatria are mereu de infruntat probleme etice si de esenta umana, daca ar fi doar sa ne gandim ca ea este singura disciplina medicala autorizata de catre societate sa interneze o persoana uneori chiar impotriva vointei sale.

Pe de alta parte, psihiatria dispune de frontiere foarte vagi, iar psihiatrul, voluntar sau involuntar, isi poate utiliza "puterea" in defavoarea libertatii si autonomiei unei persoane. Psihiatria joaca deci si un rol "politic" activ, daca luam termenul de politic in acceptiunea de viata a "polisului". Astfel, daca in tarile democratice extremistii de dreapta sau de stanga nu vor avea niciodata de-a face cu psihiatria, in Romania comunista, ca si in fosta U.R.S.S., practica psihiatrului a implicat factori ideologici si chiar politici, o parte a opozitiei fiind etichetata ca tinand de domeniul psihiatriei. Se stie cat de imprecise sunt criteriile de diagnostic in psihiatrie, iar intre simple simptome psihopatologice sau comportamentele neconformiste si un adevarat diagnostic clinic exista o mare deosebire. Astfel, multi dizidenti, supusi persecutiilor si injustitiei, traind intr-un permanent stres, au putut prezenta unele

trasaturi psihopatologice reale, dar ei nu puteau deveni prin aceasta adevarati bolnavi psihici si numai ratiuni de natura politica au facut posibil acest lucru.

Ca si in alte tari comuniste, in Romania, trei structuri particulare dictaturii au fortat limetele psihiatriei:

1. *Caracterul totalitar al statului;*
2. *Locul ocupat de catre ideologie in toate domeniile;*
3. *Teama viscerală a regimului de a nu-si pierde puterea si privilegiile.*

Astfel, pe de o parte, individul nu avea drepturi, iar partidul era singurul care decidea, inclusiv in a considera pe un individ nebun, iar pe de alta parte stiinta era supusa - ca sa nu spunem servitoarea - ideologiei. Din aceste motive si psihiatria era "datoare" sa participe prin toate mijloacele specifice la mentinerea puterii regimului. Violenta se exercita impotriva oricarui individ care nu se putea "incadra" in colectivitate, asa cum era aceasta definita de catre partid, iar anormalul, "bolnavul" era de aceea definit prin caracterul sau "asocial", atipic, motiv pentru care socialismul condamna pe toti cei "originali", pe toti cei care gandeau altfel, toate minoritatile (chiar si grupuri religioase sau rock).

Fata de multi dintre acesti indivizi se va exercita o violenta "aseptizata", o violenta in

“halate albe”, motiv pentru care “normalii” vor semana tot mai mult cu o gradina zoologica, indivizii capatand tot mai mult aceea “*psihologie a custii*” pentru care era normal sa voteze 99% pentru partid si conducator.

Dar psihiatrul care interna un opozant politic sub pretext de schizofrenie sau paranoia se implica in mod constient in politica statului totalitar de la care astepta de fapt anumite atitudini care sa-i aduca avantaje. Apologetii “psihiatriei socialiste” explicau aceste “particularitati” ale actelor lor prin aceea a existentei unor deosebiri “esentiale” fata de psihiatria “burgheza”, adica aceea care se practica in Occident. Acest lucru a stat la baza respingerii fara discernamant sau argumente stiintifice a conceptelor psihologice si sociologice din psihiatria romana.

La Honolulu (1977), Adunarea Generala a Asociatiei Mondiale de Psihiatrie a consemnat insa, in mod franc, utilizarea “psihiatriei socialiste” ca arma politica, adoptand urmatoarea rezolutie: “*Asociatia Mondiala de Psihiatrie ia nota de utilizarea abuziva a psihiatriei in scopuri politice si condamna aceste practici in toate tarile unde se practica, invitand organizatiile profesionale psihiatrice de a renunta la aceste practici si de a le suprima. Asociatia dispune de numeroase marturii privind utilizarea sistematica a psihiatriei in scopuri politice in U.R.S.S.*”. Delegatul nostru la acest congres a fost ideologul comunist al

psihiatriei romanesti V. Predescu, un politruc format la Leningrad (studentie si doctorat), alaturi de colegul lui de studii in U.R.S.S. - Milea Stefan, care a primit si el sa "haiduceasca" Departamentul psihiatriei infantile. Din acest motiv, reactiile autoritatilor romane au fost identice cu acelea ale U.R.S.S. **Astfel, presiunilor externe li s-a raspuns invariabil ca ele reprezinta un "amestec" in problemele interne, iar opozitiei interne i s-a raspuns ca atitudinea de condamnare a "psihiatriei socialiste" nu constituie decat "agitatie anticomunista".** Abuzul in sine a fost negat atat in U.R.S.S., cat si in Romania, iar din pacate, *doar oficialii romani mai neaga astazi abuzurile psihiatrice din timpul regimului comunist.*

Ce se intampla insa acum, dupa atatia ani de la caderea comunismului, cu cei peste 1.000 de psihiatri romani? Nimic, sau ca sa fim sinceri, psihiatrii sunt la unison cu tara de pana in 1996, votand 99% pentru nomenclatura comunista.

Traind in frica si teroarea din trecut, psihiatrii romani (o colectivitate in mare parte feminizata) traiesc si astazi, in libertate, acelasi sindrom al "custii" sub conducerea fostilor "profesori" comunisti, vazuti de cei ce au fost favorizati chiar ca "generosi si de un profesionalism indiscutabil", asteptand ca de obicei sa nu se intample nimic in psihiatrie.

Psihiatria occidentala dispune de lucruri cu care un psihiatru roman format la scoala comunista nu este acomodat (mai ales datorita lipsei de cunostinte psihologice sau sociologice, precum si ca urmare a noilor cuceri biochimice). Exista in Occident un tip nou de institutii de tratament, care ar bulversa complet sistemul azilar in care s-a complicat asistenta psihiatrica in perioada comunista, cea care prezinta acum bufoniada "reformei", pe care in realitate o resping. Cum sa-si adjudece psihiatru roman toate acestea? *Nu este oare mai bine ca, sustinand pe vechii profesori (vechea nomenclatura), sa mentina vechea organizare si vechile conceptii cu care psihiatru roman s-a acomodat deja de peste 45 de ani?* Se vede doar ce ravagii face reforma in orice domeniu in care este pusa in cauza. Si ce daca psihiatria romana va ramane inca decenii in sir condamnata. Cat despre tineret, el fiind mai degraba interesat de emigrarea in Vest, implicarea sa este ca si inexistenta.

Scriem aceasta carte pentru ca am simtit ca demersul nostru se afla de aceasta data "in sensul istoriei" si nu doar ca in ultimele cinci decenii, cand ne-am luptat doar cu morile de vant. O facem si astazi chiar daca inca establishmentul psihiatric este acelasi (comunist si potrivnic). Parafrazand un verset biblic, adevarul trebuie strigat de pe acoperisurile caselor, iar daca nu-l vom face noi atunci il vor striga pietrele in locul nostru.

Autorul declara ca intreaga teorie privind competenta nomenclaturii si nivelul "inalt" al psihiatriei romanesti din perioada comunista este o minciuna, iar abuzurile etice din trecut au devenit o tragedie de care actuala psihiatrie trebuie sa se purifice.

Facand din psihiatrie servitoarea sistemului represiv, oficialii psihiatriei de astazi au facut si fac o greseala istorica, nu numai impotriva unei discipline medicale, ci si a unei natiuni, a natiunii romane. Participand ca oficiali la represiunea psihiatrice, ei au fost instrumente docile ale unei "**organizatii criminale**" create de catre statul comunist, fenomen pe care istoria nu l-a mai cunoscut decat in statul fascist-hitlerist. Si in loc sa le fie rusine si sa se pocaiasca, fostii tortionari, ataca, acuza, ca si cum istoria s-ar mai putea intoarce la comunism.

Competenta lor? Sa fim seriosi. In ce domeniu a mai promovat comunismul competenta? Dosarele de cadre, zecile de functii pe linie de partid, studiile din U.R.S.S. sau la "Stefan Gheorghiu", acestea erau sursele competentei "profesorilor generosi si de un indiscutabil profesionalism".

Am pornit la alcatuirea acestei lucrari mai multi, la inceput chiar o organizatie intreaga - A.P.L.R. (Asociatia Psihiatrilor Liberi din Romania), dar, sub conducerea unor fosti politrucii, organizatia a capotat lamentabil. Pe parcurs, multi au vazut ca din acest tip de

activitate nu se pot trage avantaje, pe altii i-a apucat frica speriiindu-se de gestul pe care era cat pe ce sa-l faca.

Putem spune totusi ca lucrarea reflecta punctul de vedere al adevarului si cel putin al spiritului in care s-a format Asociatia Psihiatrilor Liberi din Romania.

Supunem fenomenul abuzului psihiatric din Romania unei analize teoretice si in ceea ce priveste modalitatile sale practice. Adversitati de tot felul au fost sau nu rezolvate, dar cel mai greu a fost de trecut peste frica, teama permanenta de persecutii, greaua povara a tradarii liderilor Asociatiei Psihiatrilor Liberi. Sute de cazuri de abuzuri psihiatrice nu au ajuns la noi, ele au fost ascunse cu grija, ca si dosarele Securitatii. Treptat, elanul de a dezvalui cazuri de abuzuri s-a atenuat si o "monstruoasa coalitie" s-a format intre fostii tortionari si chiar conducerea Asociatiei Psihiatrilor Liberi, o elita de acum "realizata": cu functii de profesori, vizite in strainatate platite de altii (vechea obsesie a romanului comparabila doar cu obsesia pentru salam), acces la putere, "stima si consideratia" elitei comuniste etc. Din cauza acestor adversitati consideram lucrarea ca fiind incompleta, dar si ca o prima bresa in cetatea minciunii si a incompetentei.

Tartorii psihiatriei comuniste sunt inca in forta, detinand si astazi toate atuurile puterii. Ei si cei cativa conducatori corupti despre care am

vorbit sunt azi singurii interlocutori ai ministerului, ai strainilor care mai vin pe la noi si in special ai darurilor lor, singurii oaspeti ai reuniunilor internationale, unde pleaca fara nici un ban din propriul buzunar si unde, chipurile, ar reprezenta psihiatria romaneasca.

La fel ca in trecut, Occidentul inghite totul pasiv, din lene sau dezinteres, devenind astfel foarte usor victima ofensivei celor care au luat puterea sau o detin in continuare in psihiatrie. Dar, in fond, cum spune si Paler, de ce ar trebui sa ne miram? Oare Ceausescu nu a primit de la occidentali cele mai inalte titluri si nu s-a plimbat la Londra cu caleasca regala? De unde sa stie el ca acestia nu sunt sinceri ("colegii" lui, oamenii de stiinta sau marii sefi de stat ai Occidentului). Si totusi, noi si altii ca noi vom fi mereu piatra de poticneala a acestor vechi si noi "profitori" ai psihiatriei, ai acelor care se opun oricarui progres al disciplinei noastre.

Pastraveni - Jud. Neamt
20 iulie 1993

P.S. Din cauza decalajului de timp de la redactare la editare, o serie de evenimente sunt astazi depasite (de exemplu ocuparea unor anumite finctii), iar o serie de tartori comunisti exemplificati au plecat spre "Campurile Elizee". Faptele lor si situatiile descrise raman pentru

istorie, motiv pentru care aceasta lucrare-document nu le poate eclipsa.

Piatra Neamt, 2005

Capitolul I

FUNDAMENTAREA IDEOLOGICA A ABUZULUI POLITIC IN PSIHIATRIE

Ideologia comunista, in perioada cat a dominat ca ideologie de stat, a afirmat in permanenta primordialitatea politicului in toate domeniile vietii sociale sau stiintifice. Acest lucru a fost mai pregnant in domeniul stiintelor psihologice, psihiatria fiind una dintre acestea, materialismul dialectic sustinand ca psihicul este doar un epifenomen al materiei, al creierului, ideologii partidului realizand aceasta ca si cand psihicul ar reprezenta doar o simpla "secretie" a acestuia. In contrast chiar cu conceptul general-filozofic de materie, elaborat de catre Marx, ideologii "socialismului real" practicau in fapt un materialism vulgar si "inteligibil", in sensul ca psihicul era considerat drept un subprodus al unor structuri biologice, la fel cum, de exemplu, bila este secretata de catre ficat.

Importanta pe care sistemul comunist o atribuia ideologiei a facut ca psihologia si psihiatria sa fie obiecte stiintifice controlate politic. Din aceste motive amestecul oamenilor politici in aceste domenii a atins cote greu de

inchipuit, psihiatria fiind in atentia activistilor de partid si chiar a organelor de represiune ale partidului comunist.

Suferind inasa de o adevarata amnezie, ideologii comunismului sunt indignati si astazi de orice idee de reforma a psihiatriei romanesti pe care ei insisi au distrus-o. Aceasta indrazneala este cu atat mai temerara cu cat in acest cadru ei invoca nici mai mult, nici mai putin decat pericolul "*amestecului politicului*" in psihiatrie, sustinand pur si simplu ca psihiatria comunista a fost o psihiatrie in care politicul nu era implicat.

Afirmand apolitismul psihiatriei comuniste, ei comit in fapt o noua mistificare, provocand in acest cadru o confuzie premeditata. Oponandu-se doar acum "imixtiunii" politicului in psihiatrie, ei se refera in mod tendentios la "marea politica" - la politica de partid - pe care doar comunismul a amestecat-o in toate sectoarele vietii sociale si stiintifice.

Dar lupta care se da astazi in psihiatrie nu priveste problematica politicii de partid, ci politica psihiatriei, participarea profesionistului la discutarea problemelor profesiei sale si, de ce nu, la modificarea unei institutii care a fost mult depasita de epoca sa. Propunand "apolitismul" psihiatrilor si afirmand "impuritatea" politicului, ei in fapt vor sa-si rezerve, ca si in trecut, conducerea disciplinei,

pastrarea si conservarea “elitei” profesorilor comunisti.

De fapt, comunistii creeaza aici doar o confuzie de tip orwelian (minciuna este adevar si adevarul este minciuna), o confuzie terminologica intre politica psihiatriei si marea politica de partid.

In ciuda faptului ca ideologia comunista pleaca de la concepte filozofice aparute in urma cu peste 150 de ani, ideologii marxisti au afirmat intotdeauna ca pe aceasta baza ei pot formula toate legile sociale si stiintifice si acest lucru l-ar face pentru toate timpurile. Domeniul vietii psihice a constituit pentru ideologia marxista un adevarat domeniu privilegiat, motiv pentru care psihologia si psihiatria au devenit “discipline cu profunde implicatii ideologice si politice”. Afirmarea materialitatii psihicului reprezenta una din dogmele fundamentale ale materialismului. Acesta a fost motivul pentru care psihiatria a fost coplesita de dogme ideologice, a fost supraincercata cu activisti de partid si a fost indeaproape supravegheata de catre Securitate.

Dar asa cum am mai aratat, sfidand chiar conceptul marxist de materie, aparatciki din psihiatrie si psihologie au ajuns sa realizeze “materialitatea” psihicului sub forma sa cea mai vulgara, iar boala psihica drept un epifenomen, legat doar de modificarile fizicii, chimiei si anatomiei creierului, fara nici o conexiune cu societatea sau psihologia umana. O asemenea

viziune "stiintifica" a ajuns sa realizeze normalitatea sau patologia psihica numai in termenii stiintelor pozitive (chimie, fizica, biologie) bineinteles si acestea doar pe baza interpretarilor ideologiei marxiste. Normalul, patologicul devin acum pentru activistul incult subiecte "pe intelesul lor" pe baza unor simple interpretari materialist-mecaniciste, la nivelul mecanic de intelegere. Acest punct de vedere a fost de fapt o transferare a masinii de mistificare sovietica pusa in scena de catre Stalin ca o constructie artificiala, ideologica si care in medicina a luat forma "*conceptiei pavloviste*" privind stiintele neurologice, o constructie ideologica zisa materialist-dialectica, ce a devenit in fapt conceptie obligatorie si oficiala, impusa de catre "profesorii" marxisti. Cei veniti de la studii din U.R.S.S., si care automat au primit conducerea catedrelor de psihiatrie adulti si copii, au avut ca sarcina fundamentarea "*conceptului materialist*" denumit si *conceptul clinico-nosologic* o constructie simplista aplicata in medicina somatica de peste 100 de ani, realizata la nivelul cunostintelor biologice sau, daca vreti, la nivelul psihiatriei clasice germane din anii 1905 - 1920, dar cu o profunda prelucrare materialist-dialectica, in conformitate cu ideologia partidului comunist.

Sistemul a fost introdus in psihiatria noastra nu prin argumente stiintifice sau ca urmare a unor discutii dintre profesionisti, ci

doar prin metode administrative de comanda, prin amenintarea cu mijloace punitive, prin exploatarea functiilor ierarhice obtinute de la partid de catre cei veniti din U.R.S.S. In acest fel cadrele formate in U.R.S.S. au devenit o adevarata "coloana a cincea" in psihiatria si psihologia romaneasca. Unii, pentru a-si arata atasamentul, si-au schimbat chiar si numele (Popescu-Neveanu de la Neva). Aceste cadre aveau misiunea ca, in mod neconditionat, sa adopte in psihiatrie "misiunea revolutionara" pe care le-o cereau organele de partid, dirijate la randul lor de catre KGB, pentru ca in sensul "luptei de clasa" sa distruga vechea psihiatrie romaneasca, asa-zisa psihiatrie burgheza, la fel cum s-a procedat in era comunista cu literatura, dreptul, conceptele economice sau filozofice ale Romaniei antebelice. **Finalitea acestor actiuni trebuia sa o constituie "psihiatria socialista romaneasca".**

Trecand la indeplinirea unei asemenea misiuni "istorice", catedra de psihiatrie din Bucuresti, de exemplu, a fost decimata in 24 de ore, iar un ofiter din Armata Rosie, de cetatenie romana (de fapt un spion), activistul, fost ilegalist, Ipolit Derevici, a luat in primire directiunea celui mai mare spital de psihiatrie din tara, umbland sfidator luni de zile in uniforma sa grotesca de ofiter rus.

Nu este de mirare ca in primii ani ai "democratiei populare" psihiatria sovietica subdezvoltata si deja comunizata, stilul

“stiintific”rudimentar stalinist devin pentru psihiatria romaneasca norme obligatorii. Iata spre exemplificare, pe parcursul doar a catorva pagini, care erau *indicatiile bibliografice ale lui V. Predescu (Cursul de psihiatrie, Bucuresti 1967: Molohov, Davidovski, Ganuskin, Vvedenski, Fedorov, Orbeli, Anohin, Baritasvili, Kupalov, Yubravili, Suhareva, Krasnuskin, Lisetokovski, Popov, Slucereski, Gurevici, Nicolaev).*

Cine a mai auzit ceva despre aceste "celebritati" sovietice? In capitolele respective, insa, cei instruiti in U.R.S.S., la scoala KGB, isi impartaseau zestrea “stiintifica” cu care venisera din marea Uniune Sovietica. Iata o mostra de afirmatii “universitare” la unul dintre capitole (psihogeniile): *"...in domeniul psihogeniilor dainuiesc inca curenle metapsihologice, ele fiind sustinute de adeptii freudismului, neofreudismului, de adeptii lui Adler si Jung"*, dar care, in mod evident, in Romania nu puteau fi citite, actiunea fiind un delict penal. Sau si mai departe: *"Utilitatea ideilor de baza ale conceptiilor pavloviste, in mecanismul aparitiei bolilor, pune la baza intelegerii acestora, alaturi de teoria evolutionismului darwinist, complexul evolutionist-biologic in patologia medicala, in general, si in psihiatrie, in special"*. Sa inteleaga fiecare ce doreste, acesta era stilul unui "universitar"comunist.

Crescut de la 18 ani in Uniunea Sovietica si in spiritul psihiatriei sale, recompensat pentru faptele sale nu numai cu postul de profesor, dar si cu cel de director in minister, deputat in M.A.N., secretar de partid al Universitatii de Medicina, prorector, seful problemelor de psihiatrie din minister, seful comisiei de supraexpertiza psihiatrica - ne oprim aici -, asadar, cu atata motivatie, ce i se putea cere unui asemenea om de catre partid sau KGB pentru ca el sa nu faca?

Stilul partinic a fost rapid impus in psihiatrie - nu cu argumente, care argumente?, ci prin mijloace administrative, intreaga psihiatrie purtand pecetea "maestrului" si apoi continuata, ieri si astazi, de catre fideli lui - Ionescu G., Romila A., Milea St, Nica Udangiu etc.

ABUZUL PSIHIATRIC- premise teoretice

Pentru intelegerea rolului jucat de catre psihiatrie in sistemul statului comunist totalitar este nevoie de a elucida doua probleme esentiale si anume: *structura "moralei socialiste" si a relatiilor de drept in sistemul comunist-totalitar* si in al doilea rand, *postulatele teoretice pe care s-a bazat construirea "psihiatriei socialiste", care a*

devenit apoi o psihiatrie a abuzului si o aliata a statului totalitar.

Noua morala si relatiile de drept socialiste

Poate ca nimeni nu a explicat mai clar rolul psihiatriei in societatea romaneasca decat insusi Ceausescu. Astfel, in 1968, cu ocazia deschiderii anului uiversitar, el a afirmat in mod franc: *“Exista oare unii care mai pot crede ca in Romania de astazi ar mai fi forte capabile sa ameninte sistemul socialist? Eu cred ca nu mai exista. Nici taranii colectivisti, nici muncitorii, nici intelectualii, nimeni nu-si mai poate permite sa se indoiasca de soliditatea si forta socialismului. Bineinteles, mai exista nebunii, si nebuni exista peste tot in lume, dar pentru acestia societatea noastra are la dispozitie toate mijloacele necesare, inclusiv camasa de forta”*.

Era clar din exprimarea dictatorului ca in socialism numai nebunii mai pot fi opozanti politici, dar pentru ei socialismul pregatise -la propriu - camasa de forta.

Prima problema care s-a repercutat si asupra psihiatriei a constituit-o pretentia ideologiei comuniste de a construi o *“noua societate”* si pe aceasta baza o *“noua morala”*, noi relatii de drept. Prin aceasta autoacreditare ei s-au considerat in drept sa bulverseze toate

principiile moralei si normele de drept recunoscute de catre societatea civilizata si probate de istorie. Nu este vorba aici de ceea ce ei numeau “morala burgheza”, ci de principiile universale ale dreptului si, mai ales, de acelea privind drepturile individului, principii la care s-a ajuns dupa un lung si anevoios drum al istoriei (de la dreptul roman, pana la principiile moralei crestine si ale miscarilor umaniste din ultimele secole).

Pornind de la conceptul marxist, conform caruia “*proprietatea este un furt*”, ideologia comunista a lovit in dreptul sacru al omului la demnitate, pana la transformarea lui intr-o rotita nesemnificativa a colectivului, a masei, concepte abstracte de cabinet, in numele unui ideal utopic de fericire colectiva. Daca teologii realizau raiul dincolo de mormant, comunistii pretindeau ca acesta se afla neaparat “in viitor”, dar nici din morti si nici din viitor nimeni nu s-a intors pentru a confirma utopia raiului communist.

Pentru comunisti socialismul trebuia sa insemne insa o noua morala, adica principii noi in care trebuia sa se incadreze societatea viitorului. Aceste principii rezultau, dupa ideologia comunista, pe baza studierii filozofiei marxiste, ale carei concepte aveau peste 150 de ani. “Principiile morale” nu se realizau gratie unor transformari interioare ale individului in contact cu “cea mai dreapta societate”, ci invers, individul, in mod artificial, trebuia “sa corespunda” principiilor filozofului de acum 150

de ani pana la stadiul cand el s-ar fi numit "om nou".

Pentru a trece in planul practicii sociale aceasta mistificare, regimul, care se asigurase prin Securitate de puterea perpetua, pusese in functiune nu doar mijloace de propaganda sau mijloace economice, ci mai ales inchisori, tortura, dominarea societatii de catre Securitate si activisti de partid si, spre nefericirea noastra, psihiatriei i se atribuisse un rol important. Iata de ce utilizarea psihiatriei in scopuri politice in Romania nu trebuie privita doar ca un simplu exces de zel particular al catorva tortionari romani care si-au vandut constiinta. Acest fenomen reprezinta mai degraba o "metastaza" romaneasca a comunismului, caci din fosta U.R.S.S. pana in China, Cuba sau Vietnam problemele psihiatriei au ramas aceleasi in lagarul socialist. Insa, ca in orice constructie de cabinet, "noua morala" trebuia sa esueze, si ea a esuat lamentabil atunci cand sistemul represiv din care facea parte a intrat in colaps.

Astfel, respingand proprietatea privata si cladind pe aceasta baza noua morala colectivista, ideologia comunista considera in mod utopic socialismul ca beneficiind de scaderea treptata nu numai a criminalitatii, dar si a numarului de boli mintale, deoarece toate acestea isi aveau substratul in "proprietatea privata". De fapt, fenomenul nu a evoluat deloc dupa aceste premize teoretice, desi acest lucru nu-i oprea sa afirme ca nevrozele, de exemplu,

scad in socialism, chiar daca pentru aceasta trucau statisticile.

“Cultul maselor”, ca si masificarea individului au condus la principii de drept aberante, asa cum ar fi: *aderenta principiala a intregului popor la socialism, superioritatea socialismului si mersul implacabil al oricarei societati spre socialism.*

“Morala” socialista afirma in mod aberant inexistenta conflictelor antagoniste in socialism, motiv pentru care pluralismul si chiar simpla dizidenta erau straine socialismului, ele erau “imposibile” atat in teorie, cat si in practica. Din aceste motive in socialism nu era loc pentru opozitie, aceasta neputand fi introdusa decat fie din exterior - ca export de contrarevolutie -, fie din interior, caz in care putea fi acceptata doar ca epifenomen al patologiei mentale.

Aceste aberatii denumite cu termenul de “noi principii” ale societatii socialiste au pus stiinta dreptului in fata unor probleme pe care omenirea nu le mai cunoscuse, iar etica psihiatrului a trebuit sa se subordoneze acestei noi morale si **sa considere opozitia politica sau religioasa ca facand parte din psihopatologie.** Psihiatria, de fapt, o stiinta medicala, era fortata de ideologi sa argumenteze dogma inexistentei opozitiei politice la comanda organelor de represiune si sa acrediteze ideea ca acest fenomen nu este decat boala mentala.

Daca acest lucru era realizat din punct de vedere etic si legal, un psihiatru nu mai trebuia sa-si camufleze incalcarile de etica ale meseriei, caci daca acesta avea "constiinta politica", el era, in viziunea partidului, activist de partid in domeniul sau de activitate (psihiatria). Aceasta indoctrinare se incastra repede in constiinta psihiatrului pregatit sufleteste pentru a deveni colaborationist, caci iata ce declara un psihiatru care corespundea acestor criterii (M. Piticar, Dimineata, 1992): **"...dar de ce sa nu fie dizidentul politic sau religios un bolnav psihic"**..., motiv pentru care ridicarea lor de pe strada cu ocazia diferitelor evenimente comuniste aparea acestui "psihiatru" ca logica, psihiatrul, asa cum afirma el, fiind in socialism *"agentul unei ordini sociale date"*.

Psihologia si psihiatria fiind discipline cu implicatii ideologice, erau in fapt o expresie particulara a materialismului dialectic. Acum era clar ca partidul si securitatea se puteau comporta ca pe propriul lor domeniu, chiar si fara sa mai consulte pe specialist.

In acest cadru se inscriu relatiile dintre psihiatrie si dizidenta politica, precum si teoriile politizante ale psihiatrilor care au servit securitatea si partidul comunist. Aceste concepte in statul totalitar au devenit obligatorii, fiind impuse pe cale administrativa. Regimul a transferat astfel psihiatriei foarte multe comportamente privite ca acte politice (propaganda antisocialista sau religioasa pe

care in anii '50 – '60 le condamnau pe baza codului penal comunist). Dar foarte frecvent aceste acte controversate puteau fi si pure inventii sau interpretari ale Securitatii.

Teoretizand o serie de conceptii marxiste si prin aplicarea lor in domeniu, ideologii partidului au ajuns la falsa afirmatie conform careia numai capitalismul si proprietatea privata ar fi cauza si motivatia comportamentului criminal, ca o reactie impotriva nedreptatilor sociale.

In societatea socialista din contra, crima si mai ales opozitia politica fata de comunism nu se puteau datora decat influentelor externe sau unui dezechilibru mintal. Acest lucru va explica permanenta "atentie" a politiei politice fata de psihiatrie, de la organizarea acesteia si pana la problemele care tineau de diagnostic sau de tratament. Din aceste motive psihiatria va fi supraincarcata de activisti de partid si de colaboratori ai Securitatii, astfel facandu-si aparitia acea nomenclatura care a dirijat ieri, dar si astazi, problemele psihiatriei romanesti.

Numai prin reeducarea delincventilor, in cadrul colectivelor de munca sau in unitatile de reeducare de tipul inchisorii din Pitesti, aceste deviatii politice puteau fi rezolvate. Daca nici dupa reeducare dizidentul nu se "linistea" si mai ales daca actiona din nou impotriva regimului, aceasta nu putea fi decat din doua motive: ori era agent al unei puteri straine, ori un nebun incurabil. Din aceste motive, psihiatria politica

din Romania a incadrat foarte multi "recidivisti" cu activitate politica in spitalele de psihiatrie.

Daca in Uniunea Sovietica, sub influenta lui Snejevski, se utiliza un diagnostic mai voalat - **schizofrenia latentă**, in Romania, elevii lui Snejevski (Predescu, Milea) vor utiliza diagnostice mult mai medicalizate, cum ar fi schizofrenia paranoida sau paranoia. Se stie ca psihiatrii occidentali nu au recunoscut niciodata ca entitate stiintifica schizofrenia latentă. **A avea idei contra regimului, a persista in acestea reprezenta pentru tortionarii psihiatriei romanesti un comportament patologic de tip paranoid.** Rezulta in realitate ca in socialism numai conformistii puteau aspira la normalitate. Daca in multe tari comuniste Securitatea isi asigura singura, direct controlul asupra etapelor internarii, in Romania colaborarea dintre psihiatru si securist era asa de stransa, incat represiunea psihiatrica cadea cel mai frecvent doar in sarcina psihiatrului din ambulatoriu sau din spital.

Aceasta "incredere" a Securitatii din Romania in "colegii" psihiatri decurgea logic din evolutia legislativa de la Decretul 12/1965, in care rolul principal in internarea obligatorie o detinea organul de represiune, la Decretul 313/1980, in care aproape intreaga responsabilitate revenea psihiatrului, acesta cu voie sau fara voie devenind un instrument al

organelor de represiune si nu ca particular, ci prin functia sa in cadrul statului comunist.

“Noua morala”, cu afirmarea socialismului infailibil si invincibil, a facut sa se puna in practica asa-zisa represiune “aseptica”, adica o represiune pur medicala, pentru a camufla anumite fatete ale regimului de represiune, reusind astfel sa tarasca psihiatria romaneasca pe drumul celei mai mari mistificari si incalcari de etica medicala.

Se pune intrebarea daca justifica chiar pentru psihiatrii subalterni nomenclaturii, caracterul fortat, represiv al abaterilor de la etica psihiatrica si, in definitiv, de la etica medicala? Oare pericolul care il pandea pe psihiatrul nonconformist era atat de nimicitor?

Personal, dupa aproape 40 de ani de experienta, nu cred acest lucru. Lipsa loialitatii dintre profesionisti, dorinta de parvenire sau de a capata o anumita pozitie in ierarhie, chiar nevoia de liniste si de a nu avea dificultati reprezentau mai degraba motivatiile cele mai plauzibile. Nici degrevarea de raspundere - pe motiv ca, in definitiv, seful care dirija actiunea raspundea - nu poate constitui un argument solid. Experienta proceselor nazistilor de la Nürnberg credem ca este edificatoare in acest domeniu. *Se poate oare ierarhiza raspunderea pentru a afirma ca vinovati sunt doar Predescu, Milea, Ionescu, Romila sau Grecu si de ce, in ultima instanta, nu doar Ceausescu?*

Inercarea de a crea o noua morala si noi principii de drept, desi a esuat principial si in practica sociala dupa jumatare de secol de comunism, a fost realizata ca unica si dureroasa, ca experiment social.

Sa examinam deci nu artificii propagandistice privind "noua morala" socialista, ci adevaratele rezultate ale experimentului de inginerie sociala comunista. Trei probleme din acest domeniu ni se par mai importante, psihiatria fiind aici profund implicata:

a. *ingineria sociala comunista;*

b. *institutionalizarea minciunii si a dublului standard;*

c. *transformarea psihiatriei intr-o servitoare a regimului si a sistemului represiv communist.*

Ingineria sociala comunista

Intreaga epoca comunista, indiferent de aria sa geografica, a reprezentat un permanent experiment social, o permanenta tentativa de inginerie sociala, dar nu numai in psihiatrie. Prin acest proces s-au fortat limitele psihologice si biologice ale omului, s-a incercat permanenta sa modelare in conformitate cu niste principii ideologice anticristice specifice comunismului: ura de clasa, ateismul, crearea omului nou, exersarea urii permanente.

Poate ca nimic nu apare mai pregnant pentru ingineria sociala comunista decat asazisul experiment de la Pitesti, un experiment-etalon, care in grade si intensitati deosebite se va aplica la scara intregii societati. Acesta a devenit in fapt un adevarat camp concentrational si, de ce nu, a devenit un adevarat univers al teroarei ce se aplica la nivelul intregului lagar socialist.

Fenomenul de inginerie sociala aplicat in mod brutal in inchisoarea de la Pitesti a fost extins in grade diferite la nivelul intregii tari, apelandu-se la metode coercitive permanente, generatoare de frica - insecuritate in proportie de masa, lipsa de loialitate a celor apropiati, a oricarui sprijin sau posibilitate de apel - prin actiuni dirijate "stiintific": frica de restructurare, de delatiune, permanenta fuga dupa alimente sau alte bunuri minime care asigura existenta, lipsa de sanse in competitie daca nu esti conformist etc. Chiar daca fenomenul Pitesti argumenteaza fragilitatea conditiei umane in contact cu raul (caci toti cei supusi reeducarii la Pitesti au cedat pana la urma), ambitia de a avea adeziunea totala la valorile ateist-comuniste a vizat in fond identificarea cu agresorul, transformarea victimei in calau (cel putin delator sau oportunist). O astfel de actiune pe o atat de mare durata de timp a dus la modificari profunde ale personalitatii omului.

Generalizarea saraciei, infometarea cronica ne apar astazi ca actiuni deliberate ale

sistemului comunist, ca metode pentru aservire a persoanei umane, silita astfel ca si in conditia carcerala sa fie preocupata numai de existenta fizica. Totalitarismul, prin dependenta economica, educationala, controlul rezidentei si chiar al nasterilor (cu imaginea idilica a “statului parinte”), avea ca unic scop nu numai monopartidismul, dar si controlul vietii spirituale in scopul infantilizarii individului si prin aceasta a manevrarii sale.

Oare un asemenea mecanism nu putea sa explice multiplele cedari in fata opresorului, printre care si colaborarea psihiatrului cu puterea politica?

La Pitesti, ca si in marea societate, nu se urmarea doar o adeziune formala, superficiala si oportunista fata de comunism, ci se urmarea o adevarata mutatie psihica, o schimbare a personalitatii, adica tocmai ceea ce in mod curent se numeste inginerie sociala, o actiune de “spalare a creierului”, o actiune criminala specifica regimurilor de dictatura existente in istoria omenirii. Aceasta actiune diabolica urmarea in fapt o transformare a fortelor adverse in sustinatori convinsi ai comunismului, de fapt o adevarata “mutatie” biologica. Din pacate, in comunism acest fenomen avea caracter de masa, iar la Pitesti toti cei supusi “reeducarii” au cedat pana la a deveni ei insisi tortionari.

Din punct de vedere moral, rezultatele reeducarii comuniste echivaleaza cu o

degradare totala, iar deformarile caracteriale s-au mentinut si au aparut chiar in afara manevrelor de represiune si, de ce nu, chiar si in viata familiala sau personala. Acest lucru, subliniaza D. Bacu, dovedeste ca modificarile de caracter suferite in cadrul sistemului comunist totalitar au fost extrem de profunde si, din acest motiv, foarte durabile.

Nebunia colectiva aparuta ca rezultat al ingineriei sociale comuniste a fost intretinuta in anii comunismului in mod sistematic de catre adevarati maestri in arta dezumanizarii, iar victimele, in cazul psihiatriei, au fost atat pacientii, cat si psihiatrii. "Spaima indescriptibila", cum o numeste M. Popescu, cultul social al fricii si insecuritatii au determinat adesea ca victimele sa se identifice, de exemplu, cu politia politica si cu tortionarii regimului. Ca si in cazul experimentului Pitesti, subalimentatia cronica a populatiei, stresul permanent erau fondul pe care se petreceau acele manevre ideologice care trebuiau sa duca la crearea "*omului nou*". Victima si calaul erau la Pitesti tot timpul impreuna. In societate impreuna cu noi erau mereu activistul de partid, informatorul, metodele de ascultare si delatiunea, acestea putand aparea de oriunde si in orice moment. *Atat la Pitesti, cat si in marea societate socialista individul putea fi oricand livrat fizic tortionarilor sai* - cazul abuzului psihiatric fiind doar unul particular, individul fiind in toate cazurile lipsit de sprijin

interior prin bulversarea valorilor morale si religioase, starea sa sufleteasca trebuind sa fie intr-o permanenta panica.

Iata de ce in inchisoare, ca si in marea societate credinta in Dumnezeu era una dintre tintele preferate ale distrugerii morale si care pentru psihiatria abuziva devenisera motive pentru a fi etichetate ca "paranoia". **Daca individul avea o credinta religioasa sau un anumit crez politic, acest lucru nu numai ca nu era acceptat de catre societatea comunista, dar pentru psihiatria comunista ele trebuiau sa devina subiecte de diagnostic clinic.** Coeziunea umana, prietenia, increderea in figuri protective, cum ar fi trebuit sa fie de exemplu medicul, trebuiau sa fie sistematic distruse. Nimic nu trebuia sa te sprijine in fata sistemului comunist. Pentru scopurile partidului, prietenul trebuia denigrat, lovit, psihiatrul trebuia sa-si denunte sau chiar sa-si tortureze pacientul, prin profesia sa sa ajute organele de represiune. Individul trebuia sa aiba astfel sentimentul "livrarii absolute", fenomen caracteristic doar conditiei infantile sau la animale (Zamfirescu).

Poate nimic nu a fost mai ucigator in regimul comunist decat distrugerea increderii si suportului interuman, adica exact inversul moralei crestine. Individul nu trebuia sa poata avea incredere in prieteni, in medic, nici chiar in preot. El nu se putea confesa, nu se putea asocia cu nimeni, trebuia sa apara singur in fata

puterii, singura lui reactie urmand sa fie doar supunerea. Toate aceste actiuni atesta din plin afirmatia ca sub comunism am asistat in permanenta la o actiune de inginerie sociala, un atac brutal si agresiv de transformare a omului intr-o creatie anticristica supusa legilor materialismului si care trebuia sa populeze acest **“imperiu al raului”** pe care comunismul il pregatea pentru intreaga omenire.

Institutionalizarea minciunii si a vietii cu dublu standard

Sistemul comunist totalitar a inversat in fapt legile evolutiei sociale pornind de la constructii teoretice de cabinet, de la ideologie, pentru a manufactura pe aceasta baza o societate umana - societatea socialista si comunista.

Dar pentru a realiza acest lucru ar fi fost nevoie de puteri supranaturale, sacre, in timp ce comunistii alungasera de multa vreme pe Dumnezeu din cadrul lumii. Artificialitatea actiunii si pretentia satanica de a daltui, prin inginerie sociala, o alta lume - pe baza previziunilor unui filozof care traise cu peste 150 de ani inainte - a dus la crearea celui mai perfid sistem totalitar, sistem care avea la baza institutionalizarea minciunii, a unei realitati cu dublu standard. De la utopia socialista care a preocupat omenirea inca de pe timpul lui

Campanela, s-a ajuns la Stalin si Brejnev, s-a ajuns la acel imperiu al raului si suferintei umane, la o societate a crimei si faradelegii.

Aceasta institutionalizare a raului se va face prin metode coercitive si va cuprinde toate sferile vietii sociale, toate fenomenele de comunicare. Asemenea societate, subliniaza Flonda, a existat si noi am trait in ea si, din pacate, mai traim.

Astfel, sistemul minciunii institutionalizate in comunism, prin asiduitatea lui urmareste infrangerea repulsiei firesti si, ca atare, inlaturarea principalului suport al respectului de sine, a constiintei libertatii si demnitatii persoanei. De ce nu, aceasta ar fi fost si situatia celor cativa psihiatri care s-au pus in slujba dictaturii.

Institutionalizarea minciunii incepea insa inca din frageda copilarie, cand parintii sau educatorii erau siliti sa spuna ca munca cinstita poate sa creeze o viata libera si fericita, dar in acelasi timp era evident, in viata iminenta, abisul dintre ceea ce se spunea si realitatea sociala, pe care treptat copilul o percepea. Din acest motiv, viata cu dublu standard, viata dubla apareau ca firesti. Se invata astfel ca trebuie sa spui adevarul, dar ca trebuie sa accepti si minciuna oficiala, adica acea irealitate sociala pe care oficialii regimului aveau pretentia sa o numesti realitate.

Intreaga existenta in societate comunista era supusa, deci, unui dublu standard, existand

si fiind nevoie permanent sa accepti diferenta dintre perceperea realitatii si ceea ce trebuia sa se spuna. Sedintele, adunarile erau de fapt simple puneri in scena in care "actorii" - conducatori sau condusi - erau perfect constienti de mistificarea adevarului.

Este logic ca un asemenea sistem institutionalizat sa insensibilizeze individul pana la disparitia oricarei deosebiri dintre adevar si neadevar. Psihiatrul nomenclaturist, "programat" de catre partidul care ii asigura o existenta privilegiata, nu mai avea acum senzatia ca a gresit, iar permanenta duplicitate constituia elementul fundamental al "noii morale" socialiste, element imprimat gratie sistemului permanent de educatie aplicat unei mase enorme de indivizi pe toate caile, zi si noapte. Abaterea de la aceasta conduita era considerata ca o neintelegere a realitatii, ca o neintelegere a fenomenului social si, de ce nu, a liniei "juste" a partidului comunist.

Din aceste motive, foarte multi indivizi deveneau aproape involuntar dizidenti, venind in conflict cu oficialitatile, pentru ca in fata minciunii oficiale ei nu puteau sa nu recunoasca un adevar evident. Marea majoritate a indivizilor, in lupta lor permanenta cu nevoile existentei materiale, deveneau treptat tot mai mult fiinte duplicitare, realizand ca fara duplicitate nu se poate reusi, cel putin in sfera relatiilor publice, deoarece aici a-ti exprima deschis opiniile si convingerile

insemna a te expune unei ciocniri nimicitoare cu autoritatile omniprezente. Dar aici, subliniaza Flonta, cele mai lovite vor fi persoanele inzestrate de la natura cu bune aptitudini si cu un caracter drept.

Pentru marea majoritate atenuarea suferintei nu se facea decat prin resemnare, prin acceptarea indiferenta a minciunii publice, institutionalizate, care va invalui treptat, complet individul si care de acum va trai intr-o lume despre care propaganda va spune ca este singura care ingaduie afirmarea deplina a demnitatii individului si dezvoltarea libera a personalitatii.

Daca pe cei sensibili o atare situatie era in stare sa-i deprime, pentru cei insensibili - si cum ar putea fi numit un medic care isi tortura pacientul - acest lucru devenea tot mai putin sesizabil pana la o totala insensibilizare fata de rau, mai ales ca prin aceasta ei puteau obtine avantaje materiale, adesea in dauna semenilor lor. Acesta era pasul hotarator in directia unei depline incadrari in sistem si nu este intamplator ca, cel putin in psihiatrie, cei care colaborau cu securitatea erau fie secretari de partid, fie sefi de sectie, profesori universitari, deputati M.A.N., rectori, directori de spitale sau policlinici.

In aceste cazuri, de fapt, o constiinta morala lucida nu putea decat sa incomodeze, singura lor consolare fiind ca ar exista altii si

mai rai decat ei si ca de fapt nu fac altceva decat sa “traiasca asa cum merita”.

Este de presupus ca si psihiatrul tortionar ducea cu el povara mistuitoare a minciunii institutionalizate. Cum s-o fi simtit psihiatrul care a fost facut peste noapte profesor universitar, iar in 1977, dupa greva minerilor din Valea Jiului, nu a fost socat de internarea a peste 100 de mineri in spitalul psihiatric din zona in care activa?

Odata intrat in acest joc al compromisurilor, “profesorul” nu va mai denunta abuzul psihiatric si aceasta nu numai in timpul erei lui Ceausescu, ci si astazi caci, recunoscandu-si acum faptele, risca surparea intregii cariere. Din acest motiv, un asemenea individ devine campionul intretinerii minciunii, afirmand fara jena astazi ca in Romania nu a existat represiune psihiatrica, bazandu-se pe faptul ca intr-o mare minciuna, mica lui minciuna nu mai exista.

Dar cati dintre oamenii implicati in viata politica a ultimului deceniu s-au opus minciunii institutionalizate? Daca acestia, spunea Flonta, ar mai pastra ceva din sentimentul valorii si demnitatii personale, ei ar trebui sa resimta un intens sentiment de culpabilitate.

Totalitarismul comunist a sters insa pana la disparitie hotarul dintre viata personala si publica. Acest lucru s-a facut prin cultivarea notiunii de “masa”, in care individul “masificat” a fost in esenta dizolvat ca entitate individuala,

redus la ceva nesemnificativ. Nu numai optiunile politice, dar si optiunile morale, religioase, intelegerea sensului vietii au devenit obiectul controlului autoritatilor asupra "maselor".

Idealul socialismului era crearea omului nou, o personalitate prost delimitata, masificata, supusa si dirijata in asa fel incat regimul vietii cotidiene ajungea sa nu se mai deosebeasca in mod esential de regimul vietii de cazarma sau de acela al unui lagar. Nu doar organele de represiune specializate vor supune individul, ci acesta va putea fi chemat si in fata "judecatii" altor instante, cum ar fi masele populare, clasa muncitoare si, de ce nu, intregul popor. Multi psihiatri, printre care si noi, am fost chemati pentru dizidente derizorii sa raspundem in fata judecatii maselor in amfiteatre arhipline cu colegi "indignati", pentru ca, asa cum sublinia o oportunista (profesor universitar Sanda Magureanu), *"aruncasem cu noroi in psihiatria romaneasca"*, **adica in psihiatria lor, abuziva si subdezvoltata.**

Intr-o lume astfel oranduita, resursele adaptative ale duplicitatii si minciunii vor fi coplesitoare si vor deveni moneda curenta in relatiile publice, profesionale si chiar personale.

Aceasta lume nu a disparut inca din psihiatria noastra, si astazi actionand aceleasi constrangeri si frici, minciuna fiind in continuare tolerata, chiar daca este vorba doar de o tacere complice. Apare aici incapacitatea oamenilor

avantajati de fostul regim si adaptati la viata alienanta a fostei societati comuniste si care nu mai pot privi critic lumea care i-a creat si de care nu se mai pot rupe. Expresii ca “epoca dogmatismului” sau “cultul personalitatii” ne apar astazi doar ca insule de refugiu pentru aceste persoane sociopate, la fel ca ideea de competenta care se atribuie fostei nomenclaturi din psihiatrie. Aceasta poate fi doar o idee menita sa arunce praf in ochii societatii, ca si afirmatia intrarii in partid din motive generoase. Dar toate acestea nu sunt decat resursele adaptative ale minciunii publice, institutionalizate, fara a caror demascare nu se va putea construi o psihiatrie noua. In psihiatrie, ca si in societatea romaneasca, lipseste un regim institutionalizat care sa garanteze si sa sustina dezvoltarea personalitatii si a pozitiei sociale bazate pe merit si activitate, pe concurenta loiala si promovarea intemeiata pe merite profesionale si morale.

Psihiatria - servitoarea ideologiei si a sistemului totalitar comunist

Am incercat mai sus sa prezentam principiile care stau la baza “noii morale” introduse de sistemul comunist. In toate tarile, si cu atat mai mult in cele venite mai tarziu, “legalitatea socialista” a trebuit instaurata repede. Comunismul romanesc detine doar

unicitatea prin rapiditatea si atasamentul cu care in 30 - 40 de ani a trebuit sa ajunga din urma performantele la care Uniunea Sovietica ajunsese in 70 de ani. Si psihiatria comunista din Romania a recuperat rapid aceasta ramanere in urma.

Astfel, ca si in U.R.S.S., statul comunist roman era cuplat la o doctrina ideologica, motiv pentru care structura puterii si locul central ocupat de ideologie a facilitat o legatura intima dintre societatea comunista si psihiatrie. Suprematia ideologiei in toate sferele vietii sociale din perioada "revolutionara" a ramas intacta in U.R.S.S. si in toate tarile comuniste. Stalin cerea dominatia constiintei politice in toate domeniile de activitate, inclusiv in domeniul stiintei.

Psihiatria a fost inclusa in domeniul ideologiei din urmatoarele motive:

1. *Nu exista domeniu al stiintei in care sa nu se aplice materialismul dialectic.* Mai mult, chiar materialitatea psihicului reprezenta una dintre tezele esentiale ale marxismului, iar psihiatria trebuia sa dovedeasca prin activitatea ei acest lucru.

2. *Lipsa de pregatire ideologica facea din psihiatru, in viziunea partidului, un pseudo-profesionist,* psihiatrul trebuind sa fie un activist de partid cu locul de munca in psihiatrie.

3. *Orice profesionist trebuia sa fie bine pregatit ideologic* pentru a putea deveni un luptator politic in cadrul profesiei sale.

4. *Orice activitate trebuia supusa legilor sociale "objective", in fapt, directivelor organelor politice, singurele capabile de a dirija activitatea sociala, partidul comunist fiind detasamentul inaintat si constient, avangarda clasei muncitoare.*

5. *Profesionistul trebuia sa devina un participant activ in lupta pentru succesul socialismului si al comunismului. Pentru Stalin calificarea politica era mai relevanta decat cea profesionala, iar acest lucru se exprima prin loialitatea fata de partidul comunist.*

6. *Partidul comunist avea rolul conducator in intreaga societate, inclusiv in aria fiecarei profesii.*

Partidul dorea in psihiatrie activisti "revolutionari de profesie"

Iata cum caracteriza acest tip de comunist Belu Silber, un om care a crezut sincer in idealurile comunismului (citata dupa Ioan Grosan): "Cel care in viata lui nu avusese nici o profesie capata una, iar cel care avusese o profesie o uita pe a lui si se "califica la locul de munca". Cunostea un numar de retete ideologice, regulile conspirativitatii, stia cum sa organizeze o celula, cum se controleaza activitatea altora, cum se primesc si se dau ordine, cum se lichideaza un concurent sau un opozant, comportarea fata de inferiori si

superiori, ce trebuie sa vorbeasca si ce nu. Avea oameni in subordine, dispunea de viata altora. Astfel devenea un profesionist al puterii si se degrada pe masura ce o exercita... Profesiunea de activist ii atrofia simtul moral, cu vremea, semenii lui deveneau obiecte..." Acesta este portretul robot al eternului activist.

Autorii ordinelor si executantii se apara reciproc azi in psihiatrie. Dar, ma intreb, trebuia chiar sa faci medicina pentru a deveni un astfel de monstru-activist al partidului in psihiatrie?

In perioada "revolutionara" a comunismului, in primele etape ale represiunii, psihiatria nu juca un rol prea important (era putin dezvoltata in perioada leninista, iar la noi, in perioada lui Gheorghiu-Dej). Abia dupa 1956, odata cu epoca hrusciovista - in Romania, dupa venirea lui Ceausescu -, odata cu inceputul politicii de coexistenta pasnica ce a impins regimurile comuniste la diversificarea formelor de represiune, a fost nevoie de un "camuflaj" psihiatric cu scopul prezentarii in exterior a unei fatete liberale a acestor regimuri comuniste.

In Romania represiunea psihiatrica se va intensifica in deceniul al saptelea si va atinge apogeul in anii '80, odata cu sfarsitul regimurilor comuniste din Europa si cu criza permanenta a sistemului comunist mondial. In acest context, Ceausescu trece la intensificarea tuturor formelor de represiune, culminand cu cea din 1989. Importanta represiunii psihiatrice se poate vedea si din aparitia in 1980 a unei noi

legislatii represive privind internarea obligatorie in spitalele de psihiatrie (Decretul 313/1980).

Urmand exemplul Uniunii Sovietice si sub stricta indrumare a cadrelor de conducere a Catedrei de psihiatrie din Bucuresti (Predescu, Romila, Ionescu, Milea, Gorgos, Grecu), la inceputuri chiar cu consilieri sovietici, psihiatria va deveni servitoarea regimului comunist, conformandu-se strict cadrului ideologic si formandu-si propria nomenclatura aflata direct sub controlul Securitatii. "Profesorii" veniti de la studii din U.R.S.S. vor incepe prin respingerea in bloc a tuturor conceptelor psihiatrice venite din Occident, pe care le-au inlocuit rapid cu surrogate materialist-dialectice de esenta sovietica, rupte complet de realitatea psihiatrca. Iata cum prezentau aceasta pozitie, pe care o denuceau **"inaintata"**, unii dintre apologetii psihiatriei comuniste (V. Predescu, A. Romila in lucrarea Psihiatria, Ed. Medicala, 1976, pag.79): **"Pozitia noastra in psihiatrie, ca ramura aplicata a antropologiei materialist-dialectice, consta in a considera omul ca pe o unitate psihobiologica..."** desi in mod ciudat conceptia psihosomatica reprezenta in viziunea lor o conceptie burgheza. Si mai departe **"...in psihiatrie, poate mai mult decat in alte domenii ale medicinei, trebuie subliniata conceptia noastra despre lume si viata, materialismul - dialectic si istoric, baza a comunismului stiintific"**.

Rezulta acum in mod clar care era viziunea despre psihiatrie a acestor ideologi si, totodata, care erau bazele psihiatriei socialiste, bazele unei psihiatrii politizate.

Daca vreti sa ridicam cota acestor dicteuri comuniste, nu avem decat sa ascultam alt ideolog comunist (C. Gorgos, in Scanteia din 19 februarie 1985) care, in adultatia sa pentru secretarul general, spunea: *"Imi exprim totala adeziune fata de propunerea ca tovarasul. Ceausescu, cel mai iubit fiu al natiunii noastre ... sa candideze pentru alegerile de deputati. ...Avem convingerea nestramutata ca aceasta reprezinta garantia infaptuirii neabatute a programului partidului... Numele tovarasului Ceausescu... este azi sinonim cu spiritul comunist revolutionar, patriotic, cu personalitatea omului arzand de incandescenta celor mai nobile lucruri... Pornind de la acest comandament... o preocupare deosebita o constituie ocrotirea sanatatii populatiei"* etc., etc.

Acest om nu era un naiv, el cunostea perfect starea deplorabila a asistentei medicale a populatiei, ca sa nu mai vorbim de catastrofa asistentei psihiatrice in care era implicat. Dar el era in primul rind un activist al partidului, iar principiul dublului standard il facea sa afirme fara jena lucruri in contrast cu realitatea pe care o cunostea prea bine.

Cu toata aceasta situatie sumbra, asemenea practici nu s-au putut petrece in

Romania fara o anumita opozitie, ceea ce ar fi fost o adevarata catastrofa pentru intelectualitatea romana. Intr-unul din capitolele ulterioare ne vom ocupa de rezistenta psihiatrilor romani, de opozitia permanenta fata de minciuna si pentru corectarea marilor daune aduse psihiatriei romane de catre psihiatrii aserviti ideologiei. Astfel, doar ca un exemplu. Daca in 1976 V. Predescu afirma cu emfaza, siluind adevarul, ca: *"Evidenta psihiatriei romane in cadrul societatii noastre socialiste este convingatoare... prin conditiile de asistenta, invatamint, cercetare care asigura o privire de perspectiva optimista in totala armonie cu realizarile societatii socialiste multilateral dezvoltate"*, I. Cucu, membru al aceleiasi catedre, afirma public ca: *"Psihiatria nu trebuie sa devina o Cenusareasa, iar acest lucru nu-i priveste numai pe psihiatri, ci pe noi toti... Psihiatria noastra a ramas in urma din punct de vedere principal, ea adopta si astazi modelul fizic de boala... concept al sfarsitului de secol al XIX-lea... Faptul ca nu exista un invatamant psihologic se datoreaza cadrelor medicale locale care s-au vazut depasite (aluzia era la Predescu)... In ultimele decenii nu s-a tinut la noi nici un congres de psihiatrie, psihiatria romana a ramas mult in urma marilor curente de gandire a psihiatriei mondiale, situatie care mai dainuie si astazi"* (Flacara, 10 mai 1979). Mai departe se sublinia ca: *"Chiar in plina perioada a dogmatismului, la noi, scoala*

psihiatrica de la Timisoara, in frunte cu prof. Pamfil, a dus o lupta titanica nu lipsita de riscuri pentru depasirea inchistarii".

Deci, in contrast cu festivismul ideologului si sfidandu-l pe acesta, a fost posibila punerea problemei in care se afla psihiatria noastra, chiar si in cei mai negri ani ai dictaturii. Treptat, si alti psihiatri, mai spectaculos sau mai putin spectaculos, au inceput sa critice si chiar sa demaste abuzurile psihiatriei politice romanesti.

Capitolul II

MODELELE IDEOLOGICE ALE ABUZULUI POLITIC IN PSIHIATRIE

Inca din perioada comunista, am incercat sa evidentiem intr-o serie de lucrari maniera teoretica in care era fundamentat abuzul psihiatric la noi (Psihiatria sociala vol.I si II, Buc. 1982, 1983). Paralel cu aceasta am incercat sa introducem conceptele occidentale si sa

fundamentam pe aceasta baza conceptul de psihiatrie sociala si resocializarea. In acest sens lucrarile noastre au evidentiat o serie de modele puse in practica de ideologii psihiatriei abuzive care au fundamentat utilizarea psihiatriei ca arma politica si de represiune de catre regimul comunist al lui Ceausescu.

Este vorba despre doua modele teoretice puse in scena in special de catre nomenclaturistii psihiatriei din Bucuresti si care reprezentau, asa cum am citat mai sus, esenta materialismului dialectic si istoric aplicat in domeniul psihiatriei, doua modele pe care le vom prezenta in continuare.

a. Un model pur biologic - modelul medical - mostenit din psihiatria clasica germana de la inceputul acestui secol, dar care va fi prelucrat in maniera ideologica marxista.

b. Un model carceral al institutiei de tratament psihiatric cu respingerea conceptelor psihologice si sociologice in domeniul terapiei si institutiei de tratament. Modelul a fost preluat, de asemenea, din istoria psihiatriei clasice (azilul psihiatric fiind o institutie specifica evului mediu), suferind si de aceasta data o importanta "prelucrare" marxista.

Modelul biologic sau medical

Una dintre ambitiile ideologilor comunisti care primisera de la partid sarcina de a dirija

psihiatria a fost aceea de a promova in acest domeniu un punct de vedere materialist si de a incorseta ideologic realitatea disciplinei, in tiparele stramte ale ideologiei comuniste. Pentru aceasta trebuia creat un concept general de boala - *un model - care sa explice simplificador conceptia materialista din psihiatrie*. In acelasi timp, ca model ideologic, el trebuia sa fie "inteligibil", la nivelul de intelegere a activistului de partid, neprofesionist, care de fapt era singurul in masura sa autentifice puritatea ideologica in toate domeniile de activitate, chiar in cele mai sofisticate profesii. Din acest motiv, promovarea modelului biologic de boala psihica ii corespundea cel mai bine (simplu, inteligibil si avand la baza doar explicatii biologice, deci, pur "materialiste").

Desi modelul medical de boala fusese transferat in psihiatrie de catre insasi Kraepelin, la inceputul secolului el a constituit doar o etapa pentru psihiatria europeana -pana la dezvoltarea stiintelor psihologice si sociologice -, dupa care s-a renuntat la el in favoarea noilor modele care au fundamentat psihiatria dinamica (psihologica), psihiatria sociala. Desi modelul a fost copiat dupa modelul kraepelinian, fiind luat din istoria psihiatriei si avand o anumita autoritate, totusi, in conditiile ideologizarii marxiste acest model a condus la aberatiile care au fundamentat abuzul psihiatric. Intr-un sistem ideologizat, modelul si-a aratat numai aspectele sale negative, adica tocmai

ratiunile pentru care el fusese abandonat in Occident.

In ce consta modelul medical?

Asa cum l-am prezentat in lucrarile noastre sus-citate, modelul se referea la o conceptie particulara aparuta la sfarsitul secolului al XIX-lea si inceputul secolului al XX-lea, in care se considerau tulburarile comportamentale ale unui individ ca fiind de natura biologica. In asemenea viziune, el devenea un "bolnav" mintal starea lui depinzand numai de factori organici, biologici, adica el fiind un bolnav, echivalat cu ricare bolnav somatic. Acest lucru s-a facut pe baza stabilirii intr-o maniera necritica a unei analogii intre boala somatica-fizica, de natura pur biologica sau fizica, in care leziunea era primordiala, si boala psihica in care factorul biologic ia parte la patologie alaturi de factorul psihologic si social.

Ideea unei astfel de relatii dintre fizic si psihic a convenit insa de minune activistului de partid din psihiatrie, putandu-se dovedi prin aceasta, la nivelul lui de intelegere, materialitatea vietii psihice (adica legarea bolii psihice numai de factori biologici). In acest context, corpul omenesc era realizat ca o structura mecanica, iar boala, inclusiv cea psihica, ca o "deteriorare" a acestui mecanism.

Modelul medical a aparut, deci, ca un model specific medicinei somatice, fiind transpus in psihiatrie, si porneste de la asertiunea simplista ca de fapt simptomul, boala sunt intim legate de leziunea anatomica, toate explicatiile bolilor psihice rezumandu-se la fenomene fizice, chimice, biologice, genetice etc.

Modelul a fost deci construit la nivelul de cunostinte de la sfarsitul secolului al XIX-lea si inceputul secolului al XX-lea cu explicatii mecaniciste, mecanica fiind la acea data cea mai dezvoltata parte a fizicii. Filozofia dominanta a epocii era una de esenta mecanicista. Vindecarea bolii nu putea fi vazuta decat legata de factori fizico-chimici, factori care ar fi putut ajuta la eliminarea agentului intern sau extern, prin aceasta reusind sa reechilibreze organismul.

Este lesne de inteles ca o asemenea explicatie simplista pentru epoca dezvoltarii actuale a stiintelor a aparut ca o adevarata mana cereasca pentru gandirea materialista, rudimentara a culturnicului din psihiatrie, caci prin rudimentarismul explicatiilor "materialiste" el primea un nemeritat sprijin ideologic.

Este adevarat ca in dorinta de a o rupe cu statutul obscur pe care il avea psihiatria la inceputul acestui secol, pentru a obtine pentru bolnavul psihic un statut medical, parintii psihiatriei clasice germane au acceptat la acea data modelul medical pe care l-au transpus in

psihiatrie, acest lucru reprezentand pentru acea epoca un adevarat progres, aducand psihiatria si bolnavul psihic in mijlocul medicinei din care era practic exclus.

Kraepelin a introdus modelul medical in psihiatrie pe baza ideii de organicitate a bolilor psihice, pe baza carui principiu a alcatuit clasificarea clasica din psihiatrie. Faptul ca nu putea evidentia leziunile organice in principalele boli psihice, el il explica prin starea tehnicii din acea epoca, pe care viitorul, progresul tehnic o va rezolva. Din pacate, cu exceptia luesului meningoencefalitic (PGP), acest lucru nu a mai fost posibil nici intr-o alta boala psihica, desi instrumentarul de studiu anatomic a devenit tot mai sofisticat, iar ideea organicitatii bolilor psihice s-a dovedit ca nereala. Mai mult, orientarea gresita a modelului - cu eliminarea drastica a factorilor psihologici si sociali - a devenit o frana serioasa in cunoasterea fenomenului patologic nu numai in psihiatrie, dar chiar pentru intreaga medicina somatica, unde in peste 33 la suta din patologia actuala nu se pot gasi explicatii printr-o gandire ingusta si mecanicista pe care o pune la dispozitie modelul medical.

Un mare rol in perenitatea modelului medical in psihiatrie l-a avut si introducerea acestuia in cadrul psihologiei, gratie lucrarilor lui Freud, a carui formatie medicala, organicista este binecunoscuta si ducand prin aceasta la o regretabila analogie intre fizic si psihic cu

asertiunea absoluta, cum ca la baza comportamentului uman normal sau patologic stau "cauzele interne" implicate numai in organic, pe aceasta baza homeostazia psihica aparand comparabila cu homeostazia fizica, iar organismul fiind considerat un sistem energetic inchis.

Desi antifreudismul visceral al ideologiei comuniste era bine cunoscut, modelul medical va fi bine exploatat si in domeniul psihologiei pana la afirmarea extremista ca psihicul este o secretie a creierului.

Dupa felul in care a fost aplicat in psihiatria primei jumatai a secolului al XX-lea, modelul medical este rezumat de catre Purushotton in trei postulate:

1. *Orice dezadaptare psihologica are o cauza subiacenta (dinamica sau energetica), de natura biologica si psihologica in acelasi timp - aceasta mai ales sub influenta studiilor psihologice ale lui Freud (personalitate respinsa de ideologia marxista).*

2. *Simptomul are o valoare relativa, cauza biologica fiind elementul principal.*

3. *Diagnosticul este o rezultanta a ceea ce comportamentul prezinta ca semne exterioare si ceea ce medicul presupune ca pornind de la o "formulare teoretica recunoscuta".*

Desi la momentul istoric respectiv introducerea modelului medical a reprezentat un progres, neglijarea factorilor psihologici si

mai ales sociali a dus la organizarea asistentei psihiatrice pe principiul spitalelor de boli somatice, terapia psihiatrica copiind-o pe cea somatica. Totodata, diagnosticul a capatat si pentru psihiatrie o importanta disproportionata, iar lipsa criteriilor etice a deschis calea abuzurilor, inclusiv a celui politic.

Aceste inadvertente au determinat ca in Europa, dupa 1950, sa apara un permanent declin al aplicarii modelului medical in psihiatrie, iar prin dezvoltarea medicinei psihosomatice acest declin sa se extinda in intreaga sfera a medicinei. Din aceste motive tarile comuniste isi vor dovedi incapacitatea de adaptare la noile concepte ale secolului nostru, platind un greu tribut paranoidismului ideologic si fiind preocupate numai de a servi scopului pastrarii sistemului totalitar.

Din momentul aparitiei conceptelor psihologice si sociologice, in Occident modelul medical si mai ales aplicarea sa in psihiatrie va fi supus unui atac concertat nu numai din partea psihiatrilor, dar si a altor specialisti. Nu s-au pus in discutie cuceririle reale ale modelului medical (neurolepticele de exemplu), dar s-a supus criticii modelul ca model explicativ exclusiv al bolii psihice care acum venea in contradictie cu dezvoltarea a numeroase noi stiinte care s-au dezvoltat practic in a doua jumatate a secolului al XX-lea (psihologia medicala, sociologia medicala, cibernetica, genetica moderna etc).

În sfera țărilor comuniste, din contra, ideea modelului medical a fost preluată ca doctrina medicală de bază în psihiatrie și, ceea ce este mai important, a început să suporte îmbunătățiri ideologice pentru a putea fi folosit ca "argument" și armă politică ce dovedea materialitatea bolii psihice și pentru a respinge aprioric toate conceptele psiho-sociologice, mai ales pe acelea ale lui Freud. Aspiratiile ideologice ale totalitarismului comunist erau perfect servite de acest model "materialist", model la nivelul de înțelegere a activistului de partid din psihiatrie.

Coleman și Broen au subliniat trei puncte principale în critica modelului medical, aplicat în psihiatrie:

1. Multe comportamente anormale nu presupun existența unor leziuni anatomice, motiv pentru care ele nu pot fi judecate după modelul clasic al unei boli somatice. Există chiar riscul ca nu numai boli psihice reale, dar și simple deviații de la normele etice, juridice sau sociale, uneori chiar simple probleme de existență să fie etichetate după maniera de a privi o boală somatică prin existența obligatorie a unor structuri anatomice lezate. Dar în aceste cazuri nu leziunea anatomică este cauza devierii de comportament, ci mai degrabă mecanisme ale învățării sociale, sistemul educațional care poate fi greșit, existența unor relații interpersonale sociale anormale.

2. Aplicarea modelului medical in psihiatrie produce un elan nestapanit pentru alcatuirea unor clasificari rigide ale patologiei, lucru care se face in dorinta unei cat mai mari precizii. De cate ori nu se potriveste un anumit comportament indezirabil poate sa apara imediat o noua forma clinica de boala (de tipul schizofreniei latente sau inaparente a lui Snejnevski). Dar diagnosticul are o importanta relativa in psihiatrie, putand fi legat si de conceptele valorice ale persoanei care pune diagnosticul, in timp ce legatura anatomica este doar presupusa. Din acest motiv a fost suficienta doar o simpla schimbare a "eticii" - cea socialista, de exemplu - pentru ca tot ceea ce in aceasta viziune era indezirabil (pluralism, dizidenta, nevoia de drepturi individuale) sa bulverseze reperele "stiintifice" ale psihiatriei care au la baza modelul medical de boala, iar comportamentele normale intr-un anumit sistem etic sa apara in socialism ca "schizofrenii", "stari paranoide", "psihopatii".

Pe baza criteriilor modelului medical, acesti "inadaptabili" la regim deveneau bolnavi psihici, deci erau similari cu oricare bolnav somatic sau handicapat, avand la baza eventual tare genetice sau anatomice. Preocuparea fata de aceasta categorie de "bolnavi" apareea acum chiar ca o actiune umanitara, regimul fiind nevoit sa-i interneze pentru a-i proteja atat pe ei, cat si societatea din cauza pericolozitatii bolii lor.

3. "Rolul de bolnav" este in modelul medical cultivat cu obstinatie, prin aceasta incurajandu-se in fapt o alta sursa de comportamente maladaptative. O data ce individul a fost declarat oficial bolnav, acesta trebuie sa se conformeze acestui statut, sa renunte deci la responsabilitate, sa renunte a infrunta situatiile de viata, cazand in paternurile comportamentale ale unui individ real bolnav somatic. Este clar ca tentativele de resocializare nu-si mai aveau in aceste cazuri nici un rost.

Din cele expuse mai sus putem conchide ca aplicarea modelului medical in psihiatrie a avut serioase implicatii pe care vom incerca sa le rezumam astfel:

1. Ideologizarea modelului medical de boala preluat din psihiatria de la inceputul secolului a stat la baza refuzului, din motive ideologice, de a accepta conceptele psiho-sociologice care se dezvoltau in Occident si a permis respingerea principiului resocializarii - societatea socialista fiind realizata ea insasi ca avand rol sanogen, aderarea la principiile ei fiind singura ratiune de a pastra sanatatea mintala a individului.

2. Modelul medical se exprima la nivelul practicilor terapeutice sub forma unor stereotipuri institutionale cu o structura ierarhizata a puterii, care reprezentau in fapt o imagine in oglinda a societatii pe care o visau ideologii comunisti. Se crea astfel o psihiatrie

“monolitica” condusa manu-militari de catre nomenclatura, fara nici o sansa de evolutie, lucru bine evidentiat si astazi, cand, desi oficial societatea a devenit pluralista si mult mai democratica, in psihiatria construita de comunisti persista acelasi sistem stagnant si autoritar atat ca viziune asupra bolii si bolnavului, cat si asupra institutiei sanitare.

Spitalul de psihiatrie a fost si este organizat ca o adevarata piramida, in stilul vechilor monarhii absolutiste. In frunte se afla directorul si sefii de sectie, care reprezinta intreaga putere si nu discuta cu nimeni. Ba, inca au mai fost mentinute si vechile consilii formate, bineinteles, tot din ei (sefii de sectii). Ei sunt singurii interlocutori ai ministrului sau ai directorului sectiei sanitare, ai mass-media, ai strainilor. Ei pot promova sau persecuta pe oricine, fara a fi nevoiti a da explicatii. Se practica inca numirea sefilor de sectie fara concurs sau cu concursuri fictive, numirea lor pe viata, uneori functia era transmisa fiilor lor, alteori chiar pavilionul le poarta numele. Conducerea unui asemenea sistem este autocratica. Acesti indivizi sunt rupti, de decenii intregi, de o adevarata competitie care sa-i motiveze sa invete, nu au sumare cunostinte de psihologie, sociologie, psihoterapie. Fiind in afara oricarui sistem concurential, ei se opun in mod visceral schimbarii, singura lor ratiune de a fi reprezentand-o obedienta fata de sistemul

trecut, fata de fostii satrapi comunisti, multi dintre ei inca pe aceleasi functii.

3. Modelul medical, desi sustine ca promoveaza originea logica si rationala a bolii psihice, nu tine cont de structurile economice, sociale, politice, educationale sau relationale, motiv pentru care apar grave consecinte privind stereotipizarea formulei terapeutice si de cercetare si o proasta orientare in problematicele legate de domeniul sanatatii mintale.

Clasificarile "precise" promovate de catre modelul medical sunt in fapt arbitrare, deoarece simptomul, adica un comportament, pierde in importanta in favoarea cauzelor -necunoscute - ale neadaptarii. Din acest motiv, apare tendinta de a impune ca tratament doar spitalizari lungi care dezantreneaza individul de practica sociala si abia acum vor aparea adevaratele tulburari de adaptare. Internarea se va face pe baza unor "referinte" din exterior, in virtutea unui diagnostic - o apreciere, o parere -, iar situatia abia de aici poate deveni periculoasa. Acest lucru se poate datora faptului ca in psihiatrie diagnosticul indica pentru individ un anumit rol, un anumit comportament expectabil. Din acest punct de vedere, conform modelului medical, diagnosticul indica individului si o anumita "norma" de comportament.

Dar daca bolnavul este internat, el poate "imprumuta" simptome noi, ca si un anumit comportament de "adaptare" la sistemul

psihiatric de spitalizare. Acest lung proces se poate termina prin "acceptarea" rolului pe care spitalul i l-a pregatit.

Afirmând poziția clinico-nosologica, modelul medical (Predescu, Romila, 1976) se afirma ca aceasta reprezintă de fapt "materialismul dialectic aplicat în psihiatrie", toate celelalte concepte trebuind să fie combătute și considerate periculoase: psihanaliza, psihosomatica, resocializarea și chiar introducerea psihologiei medicale în programa facultatilor de medicina. Din păcate, nimic din ceea ce afirmam nu aparține numai trecutului.

Refuzând "contextul social" și gândind omul doar ca pe o mașină care se supune legilor fizico-chimice, ideologia comunistă dorea în fapt să realizeze bolnavul psihic ca fiind "singurul culpabil" pentru suferința sa: ereditate, viața împotriva societății socialiste etc. Prin aceasta, societatea socialistă era deculpabilizată și nu era obligată să se implice prea mult în terapie, mai ales în actul de prevenție. Mai mult, chiar normele ideologice prevedeau o scădere permanentă, până la dispariția bolilor psihice, a delictelor în societatea comunistă, *deoarece disparând proprietatea privată, ar fi dispărut și cauza tuturor relelor.*

Dar până atunci, societatea socialistă trebuia să se apere, iar acest lucru, așa cum spunea Ceaușescu, trebuia făcut și cu ajutorul

camasii de forta. Un intreg sistem azilar trebuia sa apere societatea de "periculozitatea" bolnavilor psihici. De fapt, pe ei ii interesa nu atat situatia bolnavilor reali (care traiau ca in grajduri), ci mai ales opozitia politica.

Pentru mai bine de sapte decenii, psihiatria din tarile comuniste a ramas - ca evolutie - la nivelul psihiatriei biologice, asa cum era ea in Occident la inceputul secolului. Incercand astazi unii dintre ideologii comunisti sa foloseasca DSM-urile americane, ei uita sa sublinieze valoarea conventionala a acestor clasificari, dar mai ales uita sa explice si baza ideologica si psihopatologica care i-a facut pe americani sa ajunga la conventia de clasificare prin DSM. In timp ce fac cursuri despre taxonomie pe baza DSM (G. Ionescu), ei nu pot sa explice psihiatria psihologica si sociala care sta la baza acestor clasificari. Cand vor sa incerce lucrari proprii (tot G. Ionescu, dar si A. Romila, ca si maestrul lor, Predescu), o fac dupa metodologia anilor 1950 – 1960, la care ar trebui sa adaugam doar lipsa lor de cunostinte chiar in psihiatria clasica, adica chiar aceea pe care s-ar crede ca o slujesc. Ce are comun psihiatria clinico-nosologica de tip Predescu sau Ionescu cu viziunea dinamica a DSM-urilor americane?

Incercand ca si in trecut noi smecherii, nu este de mirare ca actualii "lideri stiintifici" ai psihiatriei noastre, in fapt, vor sa escamoteze etapele normale de dezvoltare a psihiatriei -

etapa biologica, urmata de cea psihologica si sociala. "Modernizarea" de forma prin aderarea la DSM, fara suportul stiintific corespunzator, este sinonima cu intinerirea unor batrani cu ajutorul cosmeticii.

In esenta, promovarea modelului medical de catre ideologia comunista, acreditarea la noi in tara numai a psihiatriei biologice aduc sistemului, dupa opinia noastra, urmatoarele "faloase":

- *caracterul simplist si mecanicist al conceptiei a facut posibila promovarea unui materialism vulgar la nivelul intelegerii activistului de partid;*

- *culpabilizarea bolnavului si deculpabilizarea societatii comuniste sunt cel mai bine servite de modelul medical;*

- *declarat bolnav, individul va fi tratat in cadrul unor spitale azilare care, treptat, vor lua tot mai mult aspectul carceral dupa chipul si asemanarea societatii in care exista.*

Eliminarea cauzalitatii psihice si sociale exclude principial masurile socio-profilactice, psihoterapia, resocializarea.

Modelul nu va agreea decat mijloacele terapeutice de natura fizica si chimica, alte metode nefiind intemeiate sau fiind legate de incercarile de infiltrare a unor concepte capitaliste, "periculoase": psihoterapie, meditatie, metode psihoterapeutice de grup etc.

Modelul carceral al institutiei de tratament

Al doilea model teoretic pe baza caruia s-a dezvoltat psihiatria abuziva din tara noastra a fost modelul carceral al institutiei de tratament psihiatric, un model constand din azile si spitale clasice de psihiatrie la nivelul Europei secolului al XIX-lea. Modelul carceral de tratament este strans legat de modelul medical pe care l-am descris mai sus, "bolnavul" fiind tratat intr-un spital de tipul spitalului pentru bolnavi somatici, dar, din cauza numarului mare de pacienti si a necesitatilor de a mentine disciplina, acesta se va transforma intr-o unitatea carcerala in care metodele de disciplina vor prevala fata de terapie.

Spitalul psihiatric in regimul totalitar comunist a fost organizat dupa aceleasi principii totalitare ca si societatea socialista (piramida administrativa, reguli si orare precise, lipsa comunicarii, violenta la toate nivelurile etc.). Acest model carceral, azilar apare ca o creatie si ca un instrument al abuzului psihiatric, o institutie in care individul este totalmente la dispozitia tortionarului sau, in timp ce personalul de ingrijire nu se simte implicat, ascunzandu-se in spatele unei institutii care il protejeaza.

Sa vedem in continuare care sunt principalele caracteristici ale spitalului psihiatric, asa cum a fost in epoca totalitarismului, asa

cum este si astazi din cauza opozitiei fata de reforma.

Azilul sau spitalul de psihiatrie clasic era, de fapt, o institutie de tratament care a aparut in evul mediu, motiv pentru care in Europa actuala el apare mai ales ca un anacronism, fiind rejeat de lumea civilizata si neavand, in fapt, nici o vocatie terapeutica. Mai mult chiar, o asemenea institutie nici nu ar fi trebuit sa existe. Trebuie sa fii animat de un mare dispret fata de bolnavi pentru a-i putea introduce intr-o astfel de institutie.

Spitalul de psihiatrie in forma sa azilara cultiva un adevarat "imperialism psihiatric". Oponand bolnavul medicului, personalul subordonand total bolnavul, acestuia nu-i mai ramane decat sa se supuna detinatorului puterii si autoritatii. Ideea de organicitate pe care o sustinea insasi Pinel este cultivata de modelul medical si ea duce automat la ideea de incurabilitate. Daca Pinel si Esquirol considerau totusi ca spitalul de psihiatrie ar mai putea fi "un instrument de vindecare in mana unui medic abil", ulterior, spitalul de psihiatrie devine azil, adica loc de refugiu, loc in care pacientul sa fie aparat de batjocura. Treptat, aceste spitale au devenit niste cladiri mamut ca dimensiune, cu mii de pacienti si care din cauza greutatilor administrative se vor transforma in adevarate institutii corectionale. Dupa 1950, astfel de institutii au inceput sa dispara din Europa Occidentala datorita noilor conceptii umaniste

privind drepturile omului, care s-au dezvoltat după deceniul al VI-lea al acestui secol.

Intr-adevar, în contextul societății bazate pe principii democratice, moștenirea unor instituții carcerale cu o structură internă totalitară apare ca un nonsens, ba chiar ca o insultă pentru aspirațiile societății. Din acest motiv, în Occident, declinul acestui tip de instituție a început și s-a sfârșit demult, în timp ce în țările comuniste sistemul nu numai că nu va fi desființat, ci va fi preluat și fundamentat, de această dată ideologic, rămânând chiar și în prezent sistemul pe care se bazează abuzul permanent față de persoana umană.

Din punct de vedere teoretic, sistemul modelului carceral-azilar poate fi supus unor atacuri distrugătoare. Acest lucru porneste de la însăși structura sa totalitară și care în mic reflectă principiile societății în care există. Această instituție este astfel organizată încât să reprime orice manifestare voluntară a celor supuși regimului de internare. Spitalul devine, în fapt, un loc de rezidență și de muncă pentru un grup de indivizi - pacienți - ruși de societate pentru o lungă perioadă, spitalul devenind astfel o barieră în calea relațiilor sociale, a relațiilor cu exteriorul, adesea având în acest scop uși și porți ferecate, pereți sau garduri înalte, plasamente speciale (de tipul spitalului Voila, Poiana Mare etc).

Din punct de vedere al structurii interne, asemeni altor unități de tip carceral, ele sunt

construite pe baza unei structuri totalitare. Individul nu este liber sa vina in relatie cu cine doreste, el poate munci, dormi sau se poate recrea numai dupa un plan "rational" facut de directiune. In spitalul organizat carceral toate aspectele vietii se desfasoara conform unui program, la aceleasi ore pentru toti, sub o stricta supraveghere. De fapt, scopul unei astfel de institutii este de a realiza treburile oficiale ale institutiei (disciplina) si numai partial pe cele ale individului. Bolnavii in grup sunt supervizati, ghidati, supusi unor inspectii periodice. O ruptura se va crea intre grupul de bolnavi si supraveghetorii lor. Aceste doua categorii nu se iubesc. Supraveghetorii vor spune despre bolnavi ca sunt rai si se vor purta fata de ei ca niste superiori. Din contra, cei supravegheati ii cred rai pe supraveghetori, se simt exclusi de la luarea deciziilor care ii privesc.

Modul de organizare a spitalului psihiatric azilar favorizeaza violenta fata de bolnavi, dar supraveghetorii nu realizeaza acest lucru, considerand respectivul comportament ca logic si, oricum, ca petrecandu-se intr-un sistem de referinta preexistent in care nu se simt personal implicati.

Era foarte greu ca intr-o asemenea institutie sa se stabileasca relatii terapeutice autentice. Ierarhia si autoritatea sunt mentinute in cadrul unei discipline severe fara canale de contestatie, motiv pentru care se produc blocaje la toate nivelurile.

Caracteristica principală este că aici individul bolnav, dar și dizidentul politic internat abuziv vin cu o anumită cultură, iar pe durata spitalizării ei suferă o adevărată "disculturalizare" sau în cel mai bun caz o lipsă de antrenament, ceea ce îi va face incapabili să se ocupe cu problemele lor zilnice și mai ales cu acelea din afara instituției.

Spitalul nu are în vedere o adevărată victorie a culturii, el creează doar un fel de tensiune între oameni, tensiune pe care o folosește ca pe o parghie strategică de manipulare. Acum este clar că în acest context influența psihopatologică a culturii instituției îl va influența pe dizidentul sanatos sau marginal, ajungându-se uneori la o aderență față de instituția azilă și la grave modificări de personalitate, pe care, retroactiv, tortionarii le prezentau ca fiind tocmai "manifestările" care au justificat internarea.

Intr-adevăr, necesitatea individului de a-și adapta nivelul cultural la valorile cultivate de spital cere un mare efort, care va fi făcut în detrimentul integrității personalității, mai grav fiind atunci când există și o boală reală care prin ea însăși produce modificări importante. Felul în care se face "adaptarea" la valorile instituției totalitare presupune în primul rând o degradare a imaginii de sine, la aceasta contribuind și sistemul de izolare al instituției respective față de lumea exterioară. Treptat, se accentuează depersonalizarea și pierderea

autonomiei, la acest lucru servind si metodele coercitive care pedepsesc atat de des nesupunerea, ca si faptele ce "recompenseaza" obedienta.

Daca anterior individul avea despre sine o anumita conceptie, o data internat, el va pierde acest suport datorita degradarii, umilintei si profanarii eului sau. Organizarea carcerala si bariera fata de lume constituie prima ciuntire a eului, iar deposedarea de rol intareste aceste fenomene. Acest lucru se evidentiaza chiar de la primul contact al individului cu institutia: anamneza, predarea hainelor si a obiectelor de valoare, baia, cantarirea - toate facand impresia ca omul a intrat intr-o "masinarie" care se afla in mainile establishmentului. Testul de obedienta este insa trecut in momentul cand se stabileste pozitia noului venit si situatia care il asteapta. Daca la acestea mai adaugam si utilizarea neurolepticelor, electrosocului si uneori a neurochirurgiei, toate fara a consulta persoana, aceasta va realiza clar ca integritatea sa nu mai este garantata. In acest context individul, indiferent daca este sau nu bolnav, devine pasiv, abordeaza o reactie de aparare: va tine capul plecat, in pozitie umilitoare, va da raspunsuri umile, trebuind sa se roage pentru favoruri marunte: tigara, ziar etc. Personalul il poate striga pe nume sau dupa porecla, va rade de el evidentiindu-i trasaturile negative, va vorbi despre el ca si cand nu ar fi prezent.

Toate aceste actiuni vor produce un adevarat proces de "mortificare" a eului, o dezidentificare prin violare a eului. In acest tip de spital se va face totul pentru ca individul sa nu aiba un statut de om matur, sa nu aiba autonomie si libertate de actiune. In acest scop, se utilizeaza in maniera pregnantă sistemul de recompense si pedepse. Pacientii vor realiza in mod permanent pozitia lor de inferioritate in raport cu cei din exterior, vor avea sentimentul de exilat si ca timpul lor se iroseste in van. Exista o mare contradictie intre ce face institutia in mod real si ceea ce trebuie spus oficial, adica exact acelasi principiu al dublului standard care exista in societatea comunista.

Institutia va dezvolta si un set de practici institutionalizate: vizite, inspectii, petrecerea unor zile festive impreuna, vizionari de filme etc. Toate acestea nu fac decat sa accentueze acest sindrom al umilirii nejustificate.

Institutia psihiatrica organizata carceral nu va permite nici o intimitate, individul internat fiind umilit, alcatuindu-i-se un dosar, adesea primind uniforma, luandu-i-se actele, banii etc. Dar, asa cum sublinia cu cinism Predescu (Urgente in psihiatrie, Ed. Medicala, 1983), utilizarea violentei fata de bolnavii psihici poate constitui si **"o adevarata terapie"**, aceasta fiind **"adevarata libertate pierduta"** datorita bolii.

Un alt aspect al institutiei psihiatrice de tip totalitar il constituie organizarea sa interna dupa principii ierarhice, rigide. Ierarhizarea

constituie cheia de bolta a abuzului politic psihiatric, in lipsa careia acesta ar fi foarte greu sa se produca. Ierarhia are rolul de a stabili rolurile personalului si pacientilor, creand o adevarata "iobagie" administrativa, autoritara, pe primul plan aparand realizarea aspectelor birocratice ale spitalului. In acest scop se ofera doua posibilitati de realizare: *existentia unor ritualuri si ceremonialuri* si in al doilea rand, *organizarea pe principiul unei ierarhii rigide*.

Ritualurile sunt foarte frecvente in spitalul de psihiatrie de tip carceral: rapoarte de garda, vizita sefului, contravizitele, inspectiile etc. Toate acestea tind sa dea impresia unei realitati oficiale, a unei realitati publice. Existau si alte categorii de ritualuri: sedinte de partid, de sindicat, de dare de seama, sedinte de prelucrare etc.

A doua maniera, folosita pentru subordonarea bolnavilor, o constituia refugiul intr-un organ ierarhizat si trecerea raspunderii faptelor proprii pe seama acestui organism. Este vorba de o adevarata piramida administrativa a carei baza o constituie bolnavii.

Ca in orice organizatie, spitalul de acest tip functioneaza prin modalitatile decise de o putere care, in aparenta, trebuia sa fie o putere medicala, dar, de fapt, in perioada comunista puterea era a Securitatii si Partidului. Ca orice putere, si aceasta se va radicaliza, in sensul ca relatia dintre bolnavi si personal va fi impinsa pana la extrem devenind relatia stapan – sclav,

deoarece nu exista nici o contrapondere fata de puterea personalului (organizatii ale societatii civile, justitie reala, canale de contestare etc). Desi in mod demagogic se afirma ca spitalul este al bolnavilor, acestia in mod real nu aveau nici un cuvânt de spus, fapt ce va genera resentimente, conflicte pe care personalul le va rezolva prin mijloace autoritare - contentie, tratament fortat, sistem de pedepse si recompense.

O alta caracteristica a spitalului psihiatric de tip carceral o constituia ierarhizarea dupa sistem totalitar, puterea fiind distribuita piramidal si dand sefului de sectie puteri dictatoriale. Acesta este numit, in fapt, pe viata, in functie de atasamentul sau politic si fata de Securitate. Seful de sectie trebuia neaparat sa fie agreat de partid si de Securitate. El monopoliza intreaga putere, lua practic toate deciziile importante, dadea toate avizele de internare, punea diagnosticele la iesire, decidea data externarii, transformandu-i pe ceilalti medici in simple mecanisme depersonalizate si supuse. Seful putea favoriza sau persecuta pe oricine fara a da explicatii si putea distribui preferential sarcini.

Organizarea piramidala totalitara limita, ca si in cadrul societatii comuniste, orice initiativa, sectia, spitalul devenind la randul lor usor de manipulat de catre organele de represiune interesate. Era suficient doar un sef autoritar (competenta sa profesionala nu conta)

pentru ca institutia psihiatrica sa fie aservita puterii. Din aceste motive depersonalizarea si apatia nu se vor limita numai la bolnavi, ci se vaor extinde asupra intregului personal care, pentru a putea supravetui, trebuia sa se "adapteze" logicii arbitrare a sefului. In aceste conditii, un dialog psihoterapeutic medic - pacient era imposibil, toti trebuind sa se transforme in executantii dispozitiilor dictatoriale ale sefului, iar neurolepticele, ergoterapia, electrosocul constituiau in acest sistem mai degraba mijloace de represiune, spitalul, sectia de psihiatrie pierzandu-si orice vocatie terapeutica.

Chiar si intre bolnavi aparea o anumita ierarhizare, apareau servicii bune si rele in functie de puterea sefului si de unele avantaje pe care aceasta putere le aducea.

Acest sistem era menit sa produca la toate nivelurile noduri de tensiune si frustratie, iar contactul sef - subaltern, medic - pacient sa apara ca depersonalizant. Daca medicul sef este totul, ceilalti se vor simti frustrati si se vor ocupa mai mult de tensiuni interpersonale decat de bolnavi. Adesea, aceste tensiuni vor fi alimentate de senzatia sefului ca este "sapat", motiv pentru care serviciul de psihiatrie respectiv se va transforma intr-o adevarata citadela a razboiului rece sau cald, uneori, aceasta transformandu-se intr-o adevarata vanatoare de vrajitoare. Se poate intelege ce a

mai ramas din vocatia terapeutica a unui asemenea spital.

In concluzie, abuzul psihiatric politic, ca si abuzurile de alta natura din perioada comunista apar ca fiind deliberate si sprijinindu-se pe temeiuri teoretice si ideologice bine puse la punct. Enormitatea si specificitatea abuzului psihiatric in comunism nu consta neaparat in faptul ca el a existat sau cat de masiv a fost. Aici important este ca abuzul a fost organizat de catre statul comunist, care s-a implicat oficial prin salariatii sai din psihiatrie si din organele de represiune sau justitie, statul insasi devenind in acest caz o "organizatie criminala", organizand abuzul psihiatric atat in teorie, cat si in practica. O astfel de situatie istoria nu a mai cunoscut decat doar in regimurile fasciste. In acest context, psihiatrul si pacientul sau devin doar simple instrumente, politica partidelor comuniste promovand legi si regulamente criminale, precum si o conduita criminala pe care a incercat s-o impuna ca "normalitate" intregii comunitati psihiatrice prin intermediul nomenclaturii comuniste conducatoare in domeniu. Prin enormitatea proportiilor si perfectionarea organizarii, comunistii au realizat ceva unic in istoria abuzului psihiatric pana la nivelul de a deveni o *adevarata organizatie a crimei*.

NECESITATEA PSIHIATRIEI SOCIALE

Asa cum am subliniat anterior, sistemul comunist a stopat evolutia normala a psihiatriei romanesti la stadiul de psihiatrie biologica, iar prin introducerea criteriilor ideologice s-a ajuns la abuzul psihiatric stopand in acelasi timp orice influenta din Occident (psihiatria psihologica, psihiatrie sociala etc).

Psihiatria mondiala a depasit de mult stadiul psihiatriei biologice si chiar psihologice, adjudecandu-si astazi acele cuceriri, noile concepte sociologice si alcatuind o sinteza a modelelor biologice, psihologice si sociale, constituind ceea ce azi poarta denumirea de psihiatrie sociala.

Psihiatria sociala nu este, asa cum ar arata-o numele la prima impresie, o psihiatrie exclusivista, ci mai degraba o disciplina care implica intreaga evolutie a curentelor stiintifice, dar care pune accentul pe aspectele sociale si umane pe care vechea psihiatrie, mai ales aceea de nuanta exclusivist biologica, nu o facea. Ea pune mai ales accentul pe organizarea institutiei de tratament umanizand aceasta institutie.

Cum ar fi fost posibil ca un regim inuman ca regimul comunist sa accepte asemenea principii? Ei aveau solutii pentru toate problemele in ideologia marxista si aceea prelucrata pentru uzul publicului de catre marele conducator.

In conceptia noastra, conceptie exprimata public in cadrul articolelor si lucrarilor

noastre monografice cu aproape doua decenii in urma, psihiatria practicata in epoca comunista, dar si cea de astazi nu mai pot fi reformate. Ea trebuie practic “distrusa” si reformulata in termenii psihiatriei moderne. Aceasta psihiatrie clasica, deformata de ideologia comunista, care a respins in mod visceral toate cuceririle stiintifice ale secolului, nu se mai poate reforma prin modificari cosmetice, infuzii mari financiare sau constructii noi. Ea trebuie “distrusa” si inlocuita prin psihiatria sociala, singura care dispune de calitati si modele noi de boala si de o radicala transformare a institutiei de tratament, o noua orientare etiologica si in domeniul preventiei.

Aceasta “revolutie” va creea, asa cum se intampla si cu reforma din domeniul economiei, chiar si pentru cei bine intentionati si adepti ai democratiei si reformei, acea senzatie de “distrugere” specifica oricarei actiuni de modificare radicala, dezvoltand acea reflexa opozitie fata de nou. Va fi un stralucit prilej pentru actuala si fosta nomenclatura de a putea sa prezinte “catastrofic” schimbarile preconizate in comparatie cu “paradisul pierdut” al trecutului nostru psihiatric.

Usoara manevrabilitate a psihiatrilor (feminizarea medicilor psihiatri ar fi doar o premiza relativa), apatia, dorinta celor batrani de a-si termina cariera in sistemul in care s-au obisnuit vor face dificil in Romania procesul de schimbare (si aceasta chiar cu actualul director

al spitalului din Bucuresti, de nuanta P.N.T.C.D., al carui curaj reformist nu trece "de genunchiul broastei" - dr. Prelipceanu).

Am aratat deja ca din motive ideologice psihiatria noastra nu a putut depasi primul stadiu de dezvoltare a psihiatriei - psihiatria biologica.

Miscarea care a stat la baza conceptiilor sociologice privind psihiatria si psihologia a inceput in S.U.A. si s-a extins apoi cu repeziciune si in Europa Occidentala.

In conceptia psihiatriei sociale, bolnavul psihic nu este doar un "organism izolat" sau un simplu bolnav somatic, ci este plasat in contextul sau relational incepand de la primul grup caruia ii apartine – familia - si mergand pana la dimensiunile largi ale societatii, economiei, geografiei, culturii.

Sociogeneza, subliniaza Porot, este un ansamblu de conditii care emana din mediul social si este susceptibil de a determina producerea, dezvoltarea si evolutia bolilor psihice. Existenta umana devine astfel campul de interactiune a mai multor dimensiuni: biologic - somatic - interpersonal - psihic – extrapersonal - social si cultural. In acest fel psihiatria sociala actuala devine o stiinta interdisciplinara, indreptandu-si atentia asupra unor fenomene sociale care sunt capabile a determina stari morbide sau presiuni psihice asupra unor mase de indivizi, in contextul exploziei demografice si informationale.

În acest sens se remarcă astăzi o creștere a “densității psihologice” a populației, adică a populației participative, entitate mult mai importantă decât numărul real de persoane (înainte participarea se rezuma la unele categorii de vârstă, sex, statut economic etc).

Indiscutabil că psihiatria acestui sfârșit de secol nu poate fi decât o psihiatrie socială. Psihiatria clasică, încorsetată în cercul strâmt al modelului medical de boală pe care l-a promovat, cu ambiția ei de a se alinia disciplinelor medicale somatice - adeseori chiar într-o manieră colonială -, nu mai poate asigura progresul din cauza individualismului sau și a mecanicismului pe care le promovează.

Psihiatria clasică, cu angrenajul ei de explicații biologice, nu a mai putut să se descurce în câmpul pe care credea că îl stăpânește atunci când s-a produs explozia dezadaptărilor psihologice și febra crescândă a îmbolnavirilor psihiatrice.

Nu este vorba aici numai despre deformarea ei de către ideologia comunistă. Dar psihiatria clasică a esuat (și în Europa Occidentală) atunci când nu a mai avut capacitatea teoretică și practică deoarece spitalele mamut și terapia exclusiv somatică nu mai erau capabile să dea satisfacție, să corespundă unei epoci în schimbare accelerată, creșterii exigentei cetățenilor față de societate și organizarea politică. Fără a-i nega meritele de început și adjuvându-și toate cuceririle

valoroase din domeniul biologiei sau psihologiei, psihiatria sociala a fost practic "impinsa" in scena de catre societatea care a aparut dupa catastrofa umana si sociala, dupa al doilea razboi mondial, in conditiile aparitiei noilor societati democratice si a unei noi filozofii privind drepturile omului, fenomene care au aparut ca o reactie fata de amenintarea totalitarismului fascist si comunist.

Pentru vechea psihiatrie fenomenele psihologice si sociale nu aveau un rol prea important, cheia de bolta fiind reprezentata de factorii biologici.

Din nefericire, in lagarul comunist psihiatria clasica dogmatizata si ideologizata, cu angrenajul sau greoi de diagnostice si forme clinice aparute la comanda, ori de cate ori realitatea clinica nu se potrivea cu azilele si spitalele sale mamut, ierarhia rigida si organizarea carcerala au dus la scaderea prestigiului disciplinei si la crearea unei adevarate repulsii in ochii opiniei publice.

In acest cadru lupta pentru o psihiatrie orientata spre om - ca fiinta sociala -, spre nevoile comunitatii si promovarea sanatatii mintale comunitare au devenit o sarcina prioritara nu numai pentru dizidentii Europei de Est, dar si pentru psihiatrii care si-au stimat profesia sau pur si simplu erau animati de o atitudine patriotica.

Incercand o prima definitie a psihiatriei sociale, vom afirma ca *aceasta reprezinta o*

sinteza a datelor biologice, psihologice, interpretate in spiritul conceptelor sociologice umaniste. Acest lucru priveste studiul corelatiilor, perturbarilor, dizarmoniilor, hipoevolutiilor care cuprind ansamblul spiritual al oamenilor. Psihiatria poate sesiza aspectele nocive ale vietii sociale, ale vietii in cadrul grupului social. Psihiatria sociala se ocupa de toate problemele biologice si psihologice ale individului, dar ea depaseste sfera psihopatologiei la care se oprea psihiatria clasica.

Totusi, chiar ajunsa la stadiul de psihiatrie sociala, psihiatria va ramane in esenta ei o disciplina medicala

Psihiatria sociala va avea insa in primul rand o conceptie sociala inchezata. Ea va pune in plan practic dezvoltarea unor servicii de asistenta psihiatrica la nivelul unei societati in schimbare.

Pentru noi *psihiatria sociala este disciplina care inglobeaza cunostintele biologice si psihologice, dimensiunii sociale a omului.* Psihiatria sociala studiaza astfel toate aspectele sociale legate de boala psihica, intelegand prin aceasta aspectele etiopatogenetice, evolutive, terapeutice si profilactice. La acestea trebuie neaparat adaugata si problema statutului social al bolnavului psihic, obligatiile societatii fata de acesta, organizarea umanitara a institutiei de tratament si a modalitatilor de terapie la nivelul

comunitatii. Tot in cadrul psihiatriei sociale se vor include si mijloacele prin care psihiatria poate influenta factorii de raspundere, in sensul prevenirii si tratarii bolilor psihice, precum si oportunitatea folosirii vietii sociale si chiar politice prin paticiparea activa a psihiatrilor in folosul si profilul actiunilor de sanatate mintala.

Exista, totusi, in stabilirea limitelor psihiatriei sociale, opinii divergente care tin mai ales de largirea sau stramtarea viziunii asupra domeniului ei de activitate. Astfel, Bastide are in acest domeniu o pozitie oarecum deosebita, el afirmand ca domeniul psihiatriei sociale poate cupride trei domenii cu individualitate proprie:

1. *Psihiatria sociala - in sensul sau restrans;*
2. *Sociologia bolilor psihice;*
3. *Etnologia bolilor psihice.*

In acest sens, psihiatria sociala urmareste comportamentul social al bolnavului, procesul de socializare si de pierdere a contactului cu lumea din jur, adica cu societatea reala a individului. Socializarea individului ar interesa, de fapt, psihologia sociala.

Legatura dintre diferitele evenimente sociale si diferite tipuri de boala psihica ar constitui obiectul sociologiei bolilor psihice, disciplina in care el introduce si psihoterapia de grup, ansamblul de idei si metode care privesc institutia de tratament psihiatric, relatiile din

cadrul acestei institutii, precum si dintre institutia psihiatrica si mediul comunitar.

Psihiatria sociala studiaza deci fenomenele sociale cu implicatii medical-psihiatrice si care in viziunea lui Disertori si Piazza ar fi urmatoarele:

- *Fenomene psihopatologice individuale, legate de un context etiopatologic, social;*

- *Fenomene psihopatologice ale comunitatii;*

- *Efectele sociale nocive provocate de tulburarile individuale si colective;*

- *Interferenta dintre psihopatologia individuala si aceea a colectivitatilor.*

Psihiatria sociala trebuie sa cuprinda si sarcinile societatii fata de psihiatrie, cum ar fi organizarea institutiei de tratament, dezbaterea unor programe de sanatate mintala in mass-media, emiterea unor legi in domenii deosebite ale asistentei psihiatrice. De aceea psihiatria sociala se ocupa nu numai de individ sau grup social, ci si de unitatea ca intreg. Psihiatria sociala, deci, stiinta care studiaza tulburarile psihice ale oamenilor ca membri ai societatii, este considerata ca o unitate.

Pentru noi psihiatria sociala are o semnificatie si o definitie mai larga, deoarece consideram ca psihiatria nu este decat una singura si aceea este psihiatria sociala. In acest sens, a vorbi in prezent despre existenta unei psihiatrii biologice, psihologice sau sociale (acestea au fost doar etape evolutive) este un

nonsens, psihiatria fiind o *disciplina bio-psiho-sociala*, dar in care factorii biologici si psihologici se subordoneaza punctului de vedere istoric si social, motiv pentru care denumirea cea mai potrivita a actualei psihiatrii este de **PSIHIATRIE SOCIALA**. Acest lucru presupune ca punctul de vedere sociologic sa actioneze la toate nivelurile (diagnostic, tratament, profilaxie), inclusiv in domeniul psihopatologiei si a organizarii institutionale, ceea ce in fapt reprezinta o transformare radicala a psihiatriei clasice de la maniera de clasificare a bolilor pana la maniera de organizare si dirijare a actiunilor terapeutice si de recuperare. Acest lucru reprezinta in contextul actual criptocomunist de la noi o adevarata revolutie in psihiatrie, cu acea senzatie anxiogena de distrugere a unei institutii care asigura securitatea personalului si mai ales a profitorilor ei, dar care a produs inadvertentele si greselile etice. Acesta este singurul drum prin care s-ar putea realiza construirea noii psihiatrii sociale in Romania.

Psihiatria sociala este totusi, chiar daca am ajunge pana acolo cu reforma, o disciplina tanara cu o sfera inca imprecisa, dar care a determinat deja un suflu innoitor. Astfel, daca vechiul alienist era considerat doar un clinician ingust si obsedat de dorinta de a fi considerat medic, fiind preocupat mai ales de cazuri izolate si de o morbiditate redusa, actualul medic psihiatru se afla in fata unor situatii cu

totul deosebite. Locul vechilor epidemii (ciuma, holera) a fost luat astazi de cresterea enorma a morbiditatii psihiatrice, ceea ce a facut ca actualul medic psihiatru sa fie preocupat de sanatatea mintala a unor mase enorme de oameni.

Astfel, subliniaza Coresi, **pentru medicul psihiatru vechi**, *pacientul era un bolnav somatic in primul rind, iar preocuparea pentru problemele psihice si relationale ale bolnavului erau evidente doar in masura in care acestea decurgeau evident din boala (ca si in situatia altor boli somatice)*. Pentru psihiatrul actual - un muncitor social - pacientul este un om prins in dubla sa realitate individuala si sociala.

Psihiatria sociala este si un domeniu interdisciplinar. El se foloseste nu numai de psihopatologie si biologie, ci si de concepte sociologice, psihiatria devenind o disciplina in viziune sociologica.

Sociologia imprumuta psihiatriei o serie de concepte specifice, cum ar fi acelea de grup social, psihologie sociala, dinamica grupelor sociale, importanta culturii si civilizatiilor. Sociogeneza bolilor psihice, ca si obligatia societatii fata de bolnavii psihici intra tot in domeniul psihiatriei sociale.

Psihiatria sociala imprumuta astfel de la sociologie numeroase concepte si puncte de vedere si chiar o anumita finalitate, ramanand totusi o disciplina medicala - desi chiar si

medicina somatica devine tot mai mult si o disciplina sociala.

Psihiatria sociala ofera ea insasi medicinii un exemplu care consta in dimensiunea sa sociologica, iar sociologiei ii ofera un camp de activitate pe care cu greu si l-ar fi putut imagina singura.

Psihiatria sociala are relatii cu psihologia medicala. Ea foloseste toate explicatiile psihodinamice, foloseste conceptele psihologice privind relatia medic - pacient.

Psihiatria sociala, ca ramura activa, are o activitate publica in presa scrisa, la TV, cultiva in opinia publica noile valori privind situatia bolnavului mintal, antreneaza societatea in procesul dificil de tratare si preventie a bolilor psihice. Ea se intereseaza de viata economica, o parte din activitatea ei desfasurandu-se in cadrul programelor de profilaxie la nivelul unitatilor economice.

Psihiatria sociala ofera diferitelor stiinte si domenii de activitate o serie de notiuni si entitati, precum si o activitate practica in multe privinte comuna, in scopul imbunatatirii calitatii vietii si a sanatatii mintale intr-un moment in care in intreaga lume se vorbeste de dreptul la sanatate al fiintei umane.

Asemenea sarcini nu si le putea asuma decat o psihiatrie dinamica, care sa valorifice si cunostintele biologice, dar si pe cele de psihologie si sociologie. Psihiatria clasica era statica, activitatea ei limitandu-se doar la

granitele spitalului sau ale azilului, motiv pentru care ea a devenit o adevarata mana cereasca pentru societatile totalitare (ea insasi avea inclinatii totalitare).

Pentru comunism asemenea psihiatrie exprima chintesenta materialismului dialectic aplicat in domeniul stiintelor psihologice (pentru marxism, materialitatea psihicului era al doilea concept ca importanta dupa afirmarea materialitatii lumii), mai ales intr-o societate care nu se mai baza nici pe morala religioasa si nici pe principiile dreptului individului.

Am schitat in linii mari bazele ideologice ale abuzului psihiatriei comuniste si am subliniat in acelasi timp nevoia de reforma, oferind solutia crearii unei psihiatrii sociale romanesti dupa modelul psihiatriei din Occident. Pe acest teritoriu ar trebui sa se intalneasca toti psihiatrii de buna credinta, reforma psihiatriei noastre fiind in sensul istoriei actuale, daca nu vrem ca generatiile care azi pasesc in psihiatrie si cele care vor veni sa nu ne acuze ca nu am inteles acest sens nici in ceasul al doisprezecelea. Caci, indiferent de ce va face generatia noastra, trata mai ales in comunism, psihiatria sociala romaneasca tot se va naste caci, parafrazand din nou acelasi verset biblic, daca nu vom predica noi adevarul, il vor face pietrele.

RELATIA PSIHIATRIE - MORALA

Relatia dintre psihiatrie si morala este una dintre marile probleme acute pe care le-a ridicat societatea criptocomunista si post-totalitara in care traim astazi. Psihiatria moderna a avut si are nu numai o dimensiune medicala, dar si una morala, bolnavii psihici fiind o categorie umana cu probleme specifice cu un important impact social, motiv pentru care societatea trebuie sa ia in considerare aceste aspecte.

Aceste probleme de etica nu sunt specifice numai epocii noastre pentru psihiatrie, ele aparand din cele mai vechi timpuri, morala crestina fiind aceea care a ridicat aceasta etica pe cele mai inalte culmi.

In ciuda acestor considerente, in decursul istoriei "societatea" bolnavilor psihici a fost mereu supusa persecutiilor, pentru bolnavii psihici au fost "bune" cele mai brutale forme de tratament si cele mai inumane forme de ingrijire. Emanciparea bolnavilor psihici a trebuit sa astepte etape cruciale ale istoriei pentru a modifica soarta acestor indivizi. Astfel, istoria citeaza "*eliberarea*" lui *Pinel*, ca efect al revolutiei franceze, pentru ca boala psihica sa poata fi privita mai umanitar, insa rolul principal l-a jucat indiscutabil morala crestina.

Desi bolnavul psihic, conform moralei crestine, a devenit "aproapele nostru", ceea ce s-a dezvoltat a fost o adevarata "maladie a prejudecatilor", iar violenta si criminalitatea, fenomene normale in toate societatile, a fost

transferata in mod preferential asupra bolnavilor psihici, desi statistica arata ca la 1.000 de bolnavi psihici exista mai putine acte de violenta decat la 1.000 de persoane din populatia generala. Acest lucru nu a putut insa sa scuteasca bolnavul psihic de prejudecata "permanentei sale periculozitati", motivand un intreg cortegiu de constrangeri, mijloace privative de libertate, fara insa a putea aplica si un tratament adecvat. De aceea, asa cum am mai aratat, psihiatria secolului al XIX-lea va fi o psihiatrie azilara, dar cu constiinta ca acest lucru este cerut de utilitatea publica pentru mentinerea linistii sociale, in timp ce boala psihica era considerata ereditara, cu risc social - pacientul fiind singurul culpabil pentru boala sa, in timp ce societatea era inocenta.

Secolul al XX-lea nu va mai fi un secol al culturii sau al ideilor, ci va deveni un secol al ideologiilor, in special al celor de esenta totalitara (comunista si fascista). Fiecare dintre acestea va avea o atitudine distructiva fata de bolnavul mintal: fascismul prin eutanasiere si prin distrugerea fizica a bolnavilor mintali pentru purificarea unei etnii considerate superioara, comunismul avand la baza practic acelasi element - **ura** -, dar nu etnica, ci de clasa. Desi va critica nazismul, comunismul va face din psihiatrie un mijloc pentru a plasa pe aceia care criticau sistemul in randul bolnavilor mintali, pe care apoi ii va inchide nu in lagarele lor traditionale, ci in spitale psihiatrice.

Existenta psihiatriei in perioada comunista a fost tragica, iar din punct de vedere moral, ca si religia de exemplu, a trebuit sa traiasca doar facand compromisuri. Comunistii, din punct de vedere etic, au atacat in primul rand principiul solidaritatii umane, al coeziunii dintre oameni, principiul asocierii, al libertatii de gandire, fiind in totala opozitie cu principiile democratiei pluraliste, ale libertatii de gandire sau asociere. Tot ce fiinta in comunism era trecut prin etalonul masurii in care prin aceasta puterea comunista se consolida sau nu.

Aparitia tardiva - anii 1960 - 1970 - in Occident a *miscarii pentru drepturilor omului*, cu extraordinara sa putere de seductie, in Est a insemnat de fapt inceputul sfarsitului acelui imperiu al raului, asa cum pe buna dreptate afirma presedintele Regan. Penetrabilitatea filozofiei drepturilor omului a facut ca in aceasta privinta etica psihiatrului sa se modifice profund. In acest cadru, principiile moralei crestine si ale noii filozofii existentialiste au facut din seductia sistemului democratic ceva irezistibil si, daca mai adaugam schimbarile de generatie, ne putem explica acum avalansa "revolutiilor de catifea" si caderea sistemului comunist fara de care oprirea represiunii psihiatrice nu ar fi avut nici o sansa.

Totusi, trebuie subliniat ca victoria democratiei nu a facut ca problemele etice ale psihiatriei sa ia sfarsit. Nici in sistemele

democratice evaluate lucrurile nu apar ca definitiv rezolvate, lupta pentru moral nu poate inceta nici aici si niciodata. Antietica nazista si comunista ne demonstreaza fragilitatea si limitele moralei atunci cand este vorba de psihiatrie. Acesta este de fapt unul dintre argumentele fundamentale de a construi azi o adevarata psihiatrie sociala.

Reabilitarea bolnavilor psihici ridica astazi problema unei noi viziuni, si anume aceea a resocializarii bolnavilor psihici, aceasta fiind dimensiunea etica fundamentala a eticii actuale in domeniul psihiatriei. Trebuie sa fim constienti ca, datorita specificului bolilor psihice, acestia nu vor veni niciodata in mod deschis spre societate. Ei sunt retrasi, asociali, adesea sunt supusi acelei maladii a prejudecatilor. Iata de ce resocializarea nu poate avea decat un singur sens, de la societate (psihiatru) catre bolnav. Aceasta este conduita morala corecta, care se termina atunci cand bolnavul intra in societate ca egal. Boala psihica nu loveste individul in vitalitatea sa - in biologicul sau -, ea il loveste in umanitatea sa, in specificul uman al fiintei sale, asa cum a fost creat de Dumnezeu si redat naturii. Resocializarea este singura conditie morala si etica a psihiatriei sociale.

Desi resocializarea cuprinde si ergoterapia (si in lagarele de munca-inchisori se lucra), ea depaseste acest concept care, daca s-ar limita aici, nu ar face decat sa robotizeze individul, sa transforme patul in

scaun. Din acest motiv, resocializarea apare ca un complex comportamental care trebuie sa imite viata reala, sa reantreneze individul pentru toate rolurile din viata reala.

Comunitatea terapeutica constituie iar un principiu de baza al resocializarii, mai ales in bolile grave psihice si cu probleme social-economice importante. Acest lucru trebuie sa urce la etapa sa cea mai inalta - tratamentul comunitar - in care sunt interesati nu numai factorii medicali, ci si factorii economici, politici, multe alte personalitati, de la parinti, prelati, pensionari, persoane cu potential economic - patroni etc.

Experienta occidentala a terapiei comunitare este reconfortanta pentru un sistem psihiatric inchistat cum este al nostru, dar este clar ca latura economica tine de dezvoltarea comunitatii sau chiar a natiunii. Costurile, chiar daca vor fi mari, beneficiile societatii - linistea sau chiar productivitatea – vor fi enorme. De fapt, prin aceasta s-ar realiza o adevarata profilaxie a crimei, delincventei, antisociabilitatii, drogurilor si s-ar realiza un adevarat proces de sanatate mintala la nivelul comunitati.

Capitolul III

REZISTENTA SI DIZIDENTA PSIHIATRILOR ROMANI

Scurt istoric al abuzului psihiatric in fosta Uniune Sovietica si la noi

Rusia dispune de un temeinic istoric privind abuzul politic in psihiatrie. De fapt, in Rusia, inca din 1836 se citeaza primul caz de abuz politic psihiatric, cand filozoful rus Piotr Sadaev a fost caracterizat de catre tarul Nicolae I ca sufera de “deranjament si nebunie”, motiv pentru care a fost arestat in propria sa casa si vizitat saptamanal de catre un medic. Dar aceasta nu era inca o politica deliberata de stat, ci doar un caz izolat.

Dupa revolutia comunista din 1917, utilizarea psihiatriei, in primii ani, s-a facut sporadic si ad-hoc. Este cunoscut cazul activistei Maria Spiridonova, care isi castigase o mare popularitate prin criticile aduse conducerii sovietice, Tribunalul revolutionar din Moscova, in 1918, o va condamna la “scoaterea din viata

politica, pe timp de un an, si izolarea ei intr-un spital special". Spiridonova isi va da seama ca prin aceasta se incerca discreditarea ideilor sale politice o data cu indepartarea sa fizica. Se pedepseau in acelasi timp atat omul, cat si ideile sale, ceea ce insemna o adevarata "moarte sociala". Problema ei va fi rezolvata prin trimiterea in Turkestan, la comanda unui tren de propaganda.

Perioada stalinista ramane destul de obscura, din punctul de vedere al represiunii psihiatrice, izolarea Rusiei fiind atunci completa. In 1931 apare o legislatie clara in care se afirma franc ca psihiatria trebuie sa aiba ca scop contributia la lupta de clasa. Totusi, comparativ cu teroarea stalinista, psihiatria va ramane, asa cum sublinia Bukovski, un teritoriu umanitar.

Un caz similar cu internarea minerilor in Spitalul psihiatric de la Zam s-a petrecut la Moscova in timpul celui de-al doilea razboi mondial. Astfel, muncitorii unei fabrici din Moscova au refuzat sa presteze munca voluntara. Au fost arestati toti. Toti au primit diagnosticul de schizofrenie si apoi au fost transferati la Spitalul de psihiatrie Kazan. Psihiatrii au fost supusi presiunilor pentru a-i declara bolnavi, considerand ca internarea lor a fost o actiune umanitara, alternativa fiind lagarul de concentrare.

Se considera ca, incepand din 1956, dupa venirea la putere a lui Hrusciov si dupa

lansarea "coexistentei pasnice", psihiatriei i se va conferi un rol mai important. Tinand celebrul discurs la cel de-al XX-lea congres al P.C.U.S., Hruscirov va denunta ororile staliniste si va promite liberalizarea regimului comunist, dar, in acelasi timp, Armata Rosie distrugea revolutia maghiara.

Uniunea Sovietica hruscirovista, la fel ca si Romania sau celelalte tari comuniste, se va afla de acum intre doua tendinte contradictorii - afirmatia ca in aceste tari socialismul a invins definitiv si ca nu mai exista detinuti politici si nici nevoia de represiune pentru a mentine sistemul si, in fapt, intensificarea luptei anticomuniste, mai ales din partea noii generatii. In acest context, rolul psihiatriei devine primordial, opozantii devenind automat bolnavi mintali, lucru pe care, asa cum am vazut mai sus, il exprima si Nicolae Ceausescu in 1965.

Acest lucru va face ca din anii '60 spitalul psihiatric sa devina o alternativa comoda a lagarului de concentrare si a inchisorii. Hruscirov va fi ajutat in acest act de catre academicianul Snejnevski, la fel cum si la noi in aceasta perioada vin de la studii din U.R.S.S. si intra direct in conducerea psihiatriei V. Predescu si St. Milea. Ca si Ceausescu, Hruscirov considera ca in socialism nu mai poate aparea o constiinta antisocialista. Bazandu-se pe dogma marxista care spunea ca existenta determina constiinta, ei considera ca o data comunizata economia si intreaga viata sociala, acestea ar

face imposibila aparitia ideilor anticomuniste. Din acest motiv, nici mostenirea trecutului si nici "diversiunea imperialismului mondial" nu puteau explica ideile anticomuniste, dar boala mintala putea oferi o solutie admirabila.

Sarcina psihiatriei in stadiul avansat de construire a comunismului era sa reeduce pe acesti "bolnavi", lucru atribuit de partid unor persoane de incredere si pe care deja le-am numit. Din acest moment, in tarile comuniste incepe o politica sistematica de internare in spitalele de psihiatrie.

Avantajele represiunii bazate pe psihiatrie erau reprezentate in primul rand de discretia actului (fara procese zgomotoase), chestiune care l-a sedus pe Hruscirov, ca de altfel si pe Ceausescu. Din 1970, folosirea psihiatriei in scopuri politice devine bine documentata, o adevarata institutie in care este implicat statul.

Exista marturii legate de Spitalul din Kazan, dar abia din 1970 acest spital va capata adevarata sa faima funesta. Spitalul din Kazan se afla sub directa supraveghere a NKVD, aici fiind adunati dizidentii politici din intreaga Uniune Sovietica. Multi dintre bolnavi erau deliranti cu tematica politica, dar exista si un mic grup de indivizi sanatosi internati acolo pentru convingerile lor.

Anii '60 s-au mai caracterizat prin crearea de institutii specializate si prin construirea, in fosta U.R.S.S., cat si la noi, de

spitale-inchisoare. Astfel, la Cerniahevsk, Minsk, Dnepropetrovsk, Orel, la noi la Balaceanca, Poiana Mare, Raducaneni, Cula, P. Groza se organizeaza un adevarat gulag de spitale psihiatrice pentru dizidentii politici. Numarul dizidentilor internati este foarte mare, dar Cortina de Fier nu va permite inca a cunoaste amploarea acestui fenomen de catre populatia tarii respective sau de catre Occident. In Uniunea Sovietica apare vestitul Institut Serbsky, iar la noi, prin simetrie, Serviciul VIII al Spitalului Gh. Marinescu. Apar nume de dizidenti cunoscuti datorita notorietatii de care se bucurau: Naum, Pisarev, Volpin, Naritsa, Samsonov, Sultz, Belov, la noi Rosoga, Nestor Popescu etc. Aceste fenomene au determinat reactii internationale de protest care au culminat cu excluderea psihiatrilor sovietici din Organizatia Mondiala de Psihiatrie, in 1982.

In Romania comunistii nu au gasit o traditie in persecutarea dizidentilor politici prin utilizarea psihiatriei. Primele semne de neliniste au aparut in anii '70, cand se acumulasera in diferite spitale de psihiatrie numerosi dizidenti. In 1977 aveam deja primii dizidenti de notorietate interna si internationala si care se aflau sub puterea abuzului psihiatriei politice, fiind luati in adoptiune de organizatiile internationale (dr. Cana, V. Paraschiv, Nestor Popescu etc). In 1978, in mod independent, Amnesty International va confirma existenta abuzului psihiatriei politice in Romania,

publicand o lista cu 30 de cazuri de abuz psihiatric dovedit.

Dupa aceasta data Romania va fi prezenta alaturi de Uniunea Sovietica la toate reuniunile internationale, blamata pentru folosirea psihiatriei in actiunea de persecutare a dizidentilor politici. Iau nastere miscari de protest, iar in tara se infiinteaza Liga Anticomunista a Psihiatrilor, care in conditii de ilegalitate isi propunea sa faca presiuni pentru ca psihiatria romaneasca sa iasa de sub dominatia grupului comunist si sovietizat. Ca si Hruscirov, Ceausescu va crea o legislatie adecvata despre care deja am mai vorbit.

Rezistenta si dizidenta psihiatrilor romani

Patruzeci si cinci de ani de regim comunist-totalitar a lasat urme adanci in toate domeniile de activitate din tara noastra. Cunoscutele principii cominformiste ale KGB-ului - in care era prescrisa "reteta revolutionara" de transformare a tarii intr-un satelit sovietic pe baza ideologiei comuniste - s-au aplicat in toate domeniile vietii sociale si stiintifice. Psihiatria nu numai ca nu putea face exceptie de la regula, dar putem spune ca in acest domeniu ideologia s-a implicat cu mai mare agresivitate bulversand principiile si practica unei oneste discipline medicale.

Romania a fost si este o tara mica, ea are o limba de mica circulatie. Intr-o astfel de tara eroii sunt de obicei ignorati, iar uneori eroismul unei intregi natiuni poate fi trecut cu vederea.

Eroismul apartine doar celor mari, iar daca cineva dintr-o tara ca a noastra devine erou, el trebuie sa vina neaparat cu recunoastere din alta parte, dintr-o mare metropola ca apoi, de regula, nici sa nu mai fie cetatean al tarii sale. Exemplele sunt prea numeroase si dureroase pentru Romania.

Desi a fost ignorata si chiar adesea tradata de Europa, in Romania a existat o puternica rezistenta fata de comunism. In Romania s-a luptat in munti cu arma in mana pana in anii '60, in Romania a existat Gulag si poate cel mai crunt experiment de spalare a creierului si de inginerie sociala - experimentul Pitesti -, in Romania a existat represiune politica prin intermediul psihiatriei, dar si o acerba opozitie a psihiatrilor, asa cum au fost ei, necunoscuti de lumea occidentala si fara notorietatea unei publicitati de care beneficiau de exemplu rusii.

Istoria a nedreptatit si va mai nedreptati tarile mici, dar la o posibila "judecata de apoi" a istoriei, respectand proportiile, tara noastra isi va binemerita un loc onorabil in frontul unit al omenirii care a luptat impotriva tiraniei.

Fenomenul rezistentei in psihiatrie - domeniu inclus de regim ca o modalitate

“aseptica” de represiune - s-a declansat in tara noastra precoce si am putea spune aproape in mod reflex, atunci cand brutalitatea regimului comunist a devenit notorie.

In lipsa unor documente scrise si mai ales prezentate de mass-media, in atmosfera de dezinteres a Europei care si asa facuse pe baza noastra diferite targuri cu Rusia comunista si care a declansat atat de tarziu miscarea benefica a drepturilor omului, mai ales atunci cand a indreptat atentia acestei miscari si spre represiunea psihiatrica, s-a stabilit destul de greu cat de profund a fost acest fenomen si cat de mare a fost rezistenta psihiatrilor, inclusiv din tara noastra, cat de mult a abuzat totalitarismul de psihiatrie.

Totusi, subiectul nu poate fi evitat, o natiune, chiar si o profesie au nevoie de memorie, au nevoie sa-si cunoasca trecutul, iar daca aceasta istorie nu se scrie cat mai precoce, cu atat mai greu si mai putin credibil va fi acest lucru ulterior. De aceea, bazandu-ne pe memoria faptelor pe care le-am trait direct, pe capacitatea de intelegere si sinteza de care dispunem, vom incerca sa abordam acest subiect urmarind fenomenul de rezistenta si de dizidenta a psihiatrilor romani in prea lunga noapte comunista de aproape doua generatii.

Numarul redus al dizidentilor si opozantilor din psihiatria noastra nu constituie un impediment, caci nu numai in psihiatrie ei au fost putini, ci in toate domeniile. Puterea unui

grup, asa cum se cunoaste inca din filozofia antica, nu consta din suma aritmetica a puterii fiecarui individ, un grup va depasi totdeauna aceasta expresie matematica.

“In psihiatria romaneasca nu a existat dizidenta”, afirmau cu nonsalanta fostii tortionari in cadrul unui serial din ziarul procomunist “Dimineata” sau reporterul de trista fama E. Valeriu, intr-un serial de televiziune, cand aceasta institutie era total aservita unei formatii politice criptocomuniste. Este oare intamplator ca psihiatrii care fac asemenea afirmatii sunt tocmai aceia care au siluit psihiatria decenii in sir in perioada totalitarismului comunist? ”Nu au existat abuzuri psihiatrice si nu au existat dizidenti in psihiatrie, profesorii erau competenti si de o generozitate iesita din comun”, declara Piticarul la aproape cinci ani dupa prabusirea comunismului in care a crezut si de care a profitat vazand slaba reactie a colegilor psihiatri, ca si slaba memorie a celor care au stat cuminti in “cusca” totalitarismului peste patru decenii si care vor purta inca mult timp in spate aceasta cusca.

Este o eroare, domnilor fosti si actuali nomenclaturisti, delatori, azi profesori. Adevarul este exact invers. Caci in ce a constat competenta acestor “profesori”, probata pe decenii de-a randul? Exista din punct de vedere material sau ca maniera de a practica psihiatria vreo diferenta intre epoca lui Obregia (1923) - care pentru timpul sau se situa la nivel

european - si situatia psihiatriei noastre din prezent (cu exceptia importului a patru - cinci medicamente, tot din Occident)? S-a construit oare dupa 23 august 1944 cel putin un spital nou de psihiatrie?

1. Continuitate si limite ale dizidentei psihiatrilor romani

Problema opozitiei si a dizidentei psihiatrilor romani este clar ca poate implica pasiuni, ura, tendinta de razbunare a unor generatii care au trait 45 de ani de comunism si, cu voie sau fara voie, au avut raspunderi in psihiatria comunista.

Totusi, pentru ca generatiile care vin sa stie adevarul istoric si mai ales pentru a nu repeta tragicele experiente, este bine sa scriem despre aceasta epoca, sa aratam tineretului care va veni dupa noi adevarul despre cumplita incercare prin care a trecut psihiatria.

Psihiatria noastra, desi are un lung istoric, este mai bine cunoscuta din secolul al XX-lea, cand o pleiada de profesori si mari profesionisti (Obregia, Parhon, Balif, Constanta Stefanescu-Parhon, Dosios, Tomescu, Sebastian Constantinescu etc.) au reusit, cu eforturi de exceptie, sa intemeieze spitale de psihiatrie si o scoala psihiatrica sincrona cu nivelul psihiatriei europene din acea epoca.

De fapt, in 1944 s-a produs o ruptura istorica ce a dus psihiatria inapoi, la nivelul

psihiatriei comuniste sovietice. Comunistii au pus trecutul la index, in acelasi timp cu o intreaga pleiada de psihiatri romani care se afirmasera viguros pe plan european. Psihiatria a trebuit de acum sa slujeasca o ideologie politica, un partid politic, partidul comunist, sa slujeasca intereselor anticristice ale urii de clasa.

Si poate acum este momentul sa amintim de primul dizident, I. Scobercea, un eminent asistent medical sef care, auzind de intentia lui Derevici (acel funest prim director comunist al spitalului, venit in functie imbracat inca in hainele sale de ofiter al U.R.S.S.), ca a dat ordin sa fie topit bustul lui Obreja (cel care din averea lui a construit spitalul, dar fusese mosier), a "furat" bustul savantului si l-a ingropat in beciul sau. Abia in anii '70, cand a aparut un context mai tolerant si cand toti se intrebau unde este bustul savantului, acesta a fost scos si redonat spitalului de catre I. Scobercea. Daca fapta sa ar fi fost descoperita, blandul domn Scobercea ar fi fost trimis la Canal de catre fostul spion roman, acum nomenclaturist si fost ilegalist. Oare fapta acestui om de exceptie nu a reprezentat o opozitie in fata brutalitatii regimului comunist, fata de trecutul nostru istoric, fata de aceia care au contribuit la progresul psihiatriei. Inusi profesorul Tomescu a facut 16 ani de puscarie pentru ca in ultimele doua saptamani ale guvernarii Antonescu a trebuit sa accepte

functia de ministru al Sanatatii. "Cum puteam refuza sa fiu ministrul tarii mele in situatia de dezastru in care se afla in acele momente? Dar niciodata nu am fost consultat de Antonescu in probleme militare", se apara el la procesul "criminalilor de razboi".

Tot aici se inscrie si actiunea aceluiasi director ilegalist si spion – Derevici -, care a dat spitalului pe care l-a construit Obreja din propria avere numele de Spitalul Gh. Marinescu, personalitate care a stat doar doua saptamani in acest spital, dar care avea avantajul de a fi fost fiu de spalatoreasa. Cand in 1973 seniorii spitalului au cerut profesorului comunist si deputat in M.A.N. - V. Predescu - sa faca demersuri la Consiliul de Stat pentru restabilirea numelui pe care spitalul ar trebui sa-l poarte - acela al intemeietorului sau -, acesta a raspuns ca problema este minora pentru a "rapi" din timpul lui Ceausescu. Nu numai in 1973, dar nici astazi aceasta nedreptate nu a fost corectata, pentru ca cei care au condus si conduc spitalul sunt aceiasi atat ca mentalitate, cat si ca persoane fizice (de fapt, acum spitalul se numeste Al. Obregia, dar nu in 1994, cand scriam lucrarea).

Ce a urmat dupa 1944 se cunoaste si se vede si astazi. Psihiatria noastra a devenit o disciplina subdezvoltata si coercitiva condusa de persoane submediocre, limitate, care nu au avut puterea intelectuala sa faca scoala. S-a supravetuit numai prin dosarul de cadre, care

trebuia sa fie cat mai corespunzator cu cerintele regimului comunist. Pleiade intregi de vechi psihiatri au fost persecutati, unii inchisi, iar treptat si-au pierdut urma sau au murit intr-o atmosfera de indiferenta, uitandu-se aproape tot ce au facut, fiind atat de izolati incat sa nu aiba nici o influenta asupra tinerei generatii.

Ce trebuie sa reprosam generatiilor de politrucii din psihiatrie, asa cum i-a selectionat partidul? In primul rand le reprosam conformismul umilitor in fata organelor politice, stoparea oricarui acces la informatia de specialitate. Timp de 45 de ani nu au existat carti, reviste, participari la reuniuni sau alte schimburi de informatii cu sfera lumii occidentale. Dar cea mai presanta, mai ales pentru tineret, a fost teribila limitare la realitatea zilnica, transformand psihiatria in ceea ce de fapt este si astazi, adica intr-un serviciu pompieristic de interventie pentru bolnavii psihici agitati, lipsa totala a dimensiunii sociale, ruptura psihiatriei de toate disciplinele medicale, de cultura in general, disciplina ajungand pe drept cuvint ultima in cadrul lumii medicale. Se poate acum lesne constata ca aservirea psihiatriei regimului de represiune nu a fost singurul rau pe care comunismul l-a facut psihiatriei; la aceasta s-a adaugat mentinerea disciplinei in stare de subdezvoltare.

Acest lucru se intampla in timp ce multi aspirau sa faca o cariera adevarata, dar de fapt au ratat, s-au descurajat sau au emigrat.

Aceasta politica a transformat generatii de psihiatri in indivizi care s-au scurs ca niste umbre tacute, nostalgice si care, fara opozitie, au lasat pe primul plan, cel putin in invatamantul psihiatric, pe oamenii alesi de putere. Si astfel s-au format zeci de generatii sterse, mediocre.

Acest lucru s-a facut printr-o politica subtila de selectie artificiala, in care orice proiect mai deosebit era socotit ca o dizidenta, un lucru reactionar.

Dizidenta - adesea niste fapte care nu ar fi trebuit sa lezeze pe nimeni - era pusa de politruci pe seama "lipsei de orientare ideologica". Multi s-au angajat intr-o lupta fara speranta, dar au trebuit sa se limiteze la nivelul "profesorilor", la administrarea unui sir de calmante de la care se astepta vindecarea bolilor psihice.

Deci aceasta a fost atmosfera cotidiana in psihiatrie, unde exista o cenzura a oricarei idei sau initiative, cu o asa-zisa activitate stiintifica a politrucilor, stereotipa si neinteresanta, fara idei si cu niste reuniuni mediocre care nu au lasat nimic decat poate amintirea unor interventii ale unor psihiatri, totdeauna din afara Bucurestilor. Era, in fond, vorba de o viata traita de azi pe maine, fara orizont, cu o practica obscura si o viata cotidiana subculturala.

Adesea, dizidenta se manifesta in mici dispute datorate incompetentei sefilor, dar prin

aceasta nu insemna ca nu era periculoasa, totul putandu-se interpreta politic. Discutiile profesionale nu se puteau finaliza deoarece venea momentul cand se decidea ce atitudine politica ai in acea discutie profesionala si totul ramanea nefinalizat. Lipsa de comunicare sau comunicarea neautentica nu se rezumau numai la relatia cu pacientii, dar si la relatiile dintre medici, totul parand a fi o procesiune anosta si stereotipa. Barierele erau rigide si definitiv stabilite. Cei tineri reuseau uneori sa mai sparga gheata informatională, sa realizeze ca exista si un alt tip de psihiatrie, sa aiba vagi notiuni de psihoterapie, psihiatrie sociala, comunitara si chiar sa cunoasca o gama mai larga de medicamente la care medicul roman nici nu putea sa viseze. In practica, insa, fata de aceste fenomene nu exista decat resemnarea, ele erau stopate nu numai de aspectele materiale si insolvabile, dar mai ales de bariera ideologica, de frica de a nu fi catalogat ca reactionar si de a-ti rata cariera, a fi aruncat intr-un azil dintr-o localitate rurala pierduta pe harta.

Ideologii comunisti ai psihiatriei acreditaau fata de tineri ideea ca in psihiatria noastra totul este clarificat si definitiv din moment ce corespunde cu ideologia partidului, iar psihiatria trebuia in primul rand sa raspunda la aceste exigente. Cand am facut programe de reforma in cadrul ingust al practicii de atunci, mi s-a raspuns cu emfaza de catre Predescu si Lohan:

“Nu exista nimic de reformat la noi, psihiatria noastra este asa cum trebuie. Cum iti permiti sa exemplifici cu serviciul nostru?”.

Fenomenul cel mai grav era acela al selectarii si promovarii cadrelor de care partidul se ocupa cu cea mai mare grija. In 24 de ore, oamenii de mare cultura din cadrul Catedrei de psihiatrie au fost concediati, ramanand in schimb mediocritatile, ba chiar dezechilibratii care, bineinteles, dupa revolutie au inceput o acerba lupta pentru putere (toti au devenit conferentieri, sefi de lucrari, iar nepoata lui Verdet a intrat conferentiara fara o zi de practica pedagogica, poate pe baza faptului ca era responsabila cu securitatea pe spital, pe timpul lui Ceausescu). Co-merituosii au fost marginalizati si tinuti intr-o permaneta amenintare. Timp de 45 de ani, conducerea psihiatriei a fost in mainile unui singur om, abia in 1989, cand partida ideologica era pierduta, au fost repede facuti profesori comunistii din esalonul doi, cu nimic mai prejos decat fostul lor sef. De fapt, toti trei nu au facut decat sa indeparteze cu gesturi discrete pe toti cei capabili. Au ramas asa cum meritau, doar cu mediocritatile.

Cum a fost posibil acest lucru? A fost acesta un proces calculat, o strategie? Privind acum retrospectiv si fara patima, nu putem da decat un raspuns afirmativ, desi aceasta politica era dusa cu discretie, iar in viata cotidiana aveai mai mult impresia ca este vorba

mai mult de afinitati si antipatii ale marelui sef comunist, ca totul depindea de maniera in care te purtai cu sefii. Era preferat cel supus, dar si mai agreat era cel lingusitor, care putea sa faca sefului servicii mai mult sau mai putin profesionale si mai ales cei care nu aveau aspiratii temeinice. Orice persoana valoroasa era data deoparte. Optiunea si atasamentul politic erau esentiale, iar adevarata loialitate se masura in cate servicii puteai face sefului si cat de atasat erai Securitatii.

Un alt element in dominarea ideologica a psihiatriei a constituit-o *institutionalizarea dominarii psihiatriei din Bucuresti fata de toate centrele din tara*. Aici se hotara acordarea titlurilor si tuturor posturilor din intreaga tara, in ciuda nemulțumirilor create de acest mandarinat comunist.

Din acest motiv, dominarea politrucilor bucuresteni a avut consecinte pentru intreaga tara, mai ales ca intreaga pregatire a tinerilor psihiatri era monopolizata de Bucuresti. Sa ne imaginam doar cum decurgea viata in psihiatria din celelalte centre psihiatrice ale tarii, cu exceptia scolii de psihiatrie de la Timisoara, unde, gratie dizidentei profesorului Pamfil, se activa in cu totul alta lume, o lume pe care Predescu si ciracii sai o exemplificau ca antisocialista si reactionara izoland-o cu toate puterile de care dispuneau (dar sa nu uitam ca si revolutia anticomunista a inceput la Timisoara, unde era alta atmosfera culturala).

Toate aceste fenomene au avut ca rezultat mutilarea si handicaparea psihiatriei romanesti. In psihiatrie, din motive politice, au patruns numeroase personalitati dizarmonice sau chiar sociopate, multe venite din alte discipline medicale de unde au fost rejetate, numerosi fii sau nepoti ai nomenclaturii politice, persoane care intr-un timp scurt deveneau deosebit de agresive, ocupau de regula numai functii de conducere in catedrele de psihiatrie, in spitale sau ambulatorii. In acest fel, toate aceste institutii au fost mutilate, promovarea persoanelor maligne a creat o adevarata retea a incompetentei profesionale, cu indivizi dezechilibrati pana la a fi batausi, oameni fara vocatie pentru psihiatrie, manati doar de dorinta reusitei si a obtinerii puterii sociale. Numirea lor se facea fara concurs sau in urma unor concursuri trucate, pe viata, in timp ce aceia merituosi trebuiau sa se supuna sau sa plece, inclusiv sa emigreze.

Astfel de situatii continua si dupa 1989 in numele unei solidaritati a vechilor practici, a unei solidaritati a raului. Chiar incercarea sincera a unor psihiatri cinstiti de a-si crea o asociatie profesionala independenta - Asociatia Psihiatrilor Liberi, a fost decimata si practic desfiintata prin infiltrarea in conducere a fostilor profesori comunisti si folosirea ei in lupta pentru posturi si avantaje materiale pentru ei. Si acest lucru se intampla dupa 1989. Oamenii trecutului, dupa o scurta perioada in care se

asteptau la actiuni de genul celor pe care ei insasi le-au promovat, cand comunistii au venit la putere, au trecut la atac, isi cauta cu asiduitate noi protectori (mai ales din randul partidelor istorice).

Pana acum nu s-a produs nici o reforma in psihiatrie si oamenii fara merit sunt inca in fruntea catedrelor, a sectiilor de psihiatrie, uneori ca directori. Bineinteles, toti s-au asigurat din epoca comunista de un curriculum vitae cu zeci de lucrari si multe carti publicate in editurile comuniste, unde aveau acces nelimitat pe baze politice, multi au titluri pompoase, dar analiza acestor lucrari arata un mare pustiu, chiar daca au facut incercari si dupa 1989. In fond, acesti pretinsi autori au ramas victimele ideologiei comuniste, orientare cu care ei au cochetat toata viata si care le-a impregnat personalitatea. Si toata aceasta pastisa, acest enorm plagiat ideologic le-a adus titluri de doctor, de docent si asteptau fara jena titlurile de academician. In fond, este vorba de un demers al falselor valori, false personalitati, false veleitati care mereu s-au bagat in fata, iar in prezent incearca sa falsifice trecutul. Sa ne mai miram acum ca s-au facut sau se fac si acum numai abuzuri?

In lupta lor pentru reforma, Psihiatrii Liberi au incercat in primul rand o alianta cu cei din domenii nepsihiatrice, nu atat cu medicii care in psihiatrie au devenit rezervati si filistini, adesea santajabili pentru trecutul lor, s-a

incercat alianta cu oameni de cultura care stiu sa pretuiasca libertatea, care stiau sensul vietii si al sacrificiului, cu ziaristi democrati, o adevarata revelatie postrevolutionara.

Trebuie deci sa ne uitam cu jale si distanta la tipul de psihiatru conformist, filistin, meschin, bazat, in fond, pe idei nihiliste (ca nimic nu se mai poate face, ca nimic nu se va mai putea schimba, ca totul este zadarnic, sisific, ca peste tot in lume se petrece aceasta ipocrita mascarada, iar boala psihica este un tribut implacabil al civilizatiei, un deseu, un gunoi inevitabil). Acesti oameni, aparent toleranti, delasatori, care de fapt formeaza majoritatea, constituie ca si in trecut masa de manevra a fostei nomenclaturi.

Desi acesti oameni trebuie condamnati ca tip de subintelectuali, acestia au fost si sunt primii in politica, in patriotism, in fraze mari, bombastice in care se arata induiosati de soarta bolnavilor, care se arata acum sentimentali, pretinzand ca nu au facut rau nimanui. Dar in mod sigur istoria ii va condamna. Este sigur ca cei care vor veni vor ancheta mai indeaproape situatiile acestea. In mod meritat toate disciplinele medicale au institutii mai solide, au reprezentanti stralucitori, in timp ce psihiatria agonizeaza, neputand iesi din blestemul abuzului politic si al ideologizarii ei, lipsita de institutii adecvate de tratament sau cercetare.

2. Evolutia dizidentei in psihiatrie

În ciuda tonusului pesimist și a imobilismului majorității psihiatrilor, care în marile momente, atunci când schimbarea ar fi fost posibilă, s-au livrat ca masă de manevră în mainile puterii, în psihiatrie o mișcare de opoziție și de dizidență a existat și nu trebuie nici să ne exaltăm, dar nici să o uităm. În definitiv, lipsa de istorie, chiar și a unei profesii poate fi blestemul cel mai mare. Din acest punct de vedere lucrarea noastră este în primul rând o încercare de reconstituire a unui fenomen istoric care s-a desfășurat și credem că acest lucru va face cândva cinste disciplinei noastre.

Încercând o sistematizare a opoziției în psihiatria românească ne-am gândit că acest fenomen ar putea, didactic vorbind, să fie împărțit în anumite etape istorice distincte.

Vom urmări deci etapele cele mai importante:

1. Etapa proletcultista, care a început odată cu ocupația sovietică și a tinut până la mijlocul deceniului '60. Este o etapă pur stalinistă și de impunere a modelului sovietic în mod direct (cu ajutorul consilierilor sovietici și spionilor români care au activat pentru U.R.S.S. sau Comintern). Ca și în restul sectoarelor de activitate, și în psihiatrie etapa se caracterizează prin distrugerea deliberată a intelectualității, este etapa represiunii directe, implacabile și nemotivate - cu sau fără procese

politice -, a suprimarilor fizice si a lagarelor de concentrare in care psihiatrii romani au platit un mare tribut uman.

2. Etapa crearii structurii ideologice si a sovietizarii totale, fara ca oficial tara sa mai fie sub ocupatie. Este etapa in care apar cadrele de "specialisti" pregatite in U.R.S.S. (Predescu, Milea, Alexandrescu etc), etapa acoperind anii '60 si '70. Acum exigentele politice, ideologice vor duce la minimalizarea profesionalismului, cenzura si controlul ideologic vor fi totale si temeinice, vechile trucuri cu care erau pacaliti consilierii sovietici sau vechii ilegalisti nu mai merg cu noile cadre scolite in maniera marxista. Se introduce o cenzura informationala totala, mai ales asupra literaturii si informatiilor venite din Vest, apare ideologizarea disciplinei mai ales prin crearea unor entitati materialist-dialectice, asa cum a fost teoretizarea modelului medical si a celui institutional carceral despre care am vorbit anterior.

De asemenea, din necesitatea prestigiului extern dupa care tanjea Ceausescu, din aceasta etapa incepe - nu sporadic ca in trecut, ci in mod sistematic - abuzul politic in psihiatrie, aceasta devenind si la noi aliata organelor de represiune.

3. Etapa dizidentei si a opozitiei deschise si curajoase a unor mici grupuri de psihiatri sau a unor psihiatri izolati, actiuni care au avut ca suport noua filozofie privind lupta

pentru “drepturile omului” între 1975 - 1989. Este atacat nu numai sistemul dogmatic din psihiatria oficială, dar și abuzurile psihiatrice individuale și se pornesc acțiuni reformiste și de fundamenteare a unei psihiatrii sociale românești, chiar dacă totul este nevoit să se limiteze la considerente teoretice.

4. Etapa criptocomunista de după 1989 și până în prezent, dominată de lupta vechii nomenclaturi sau a comunistilor frustrați pentru a intra în noile structuri ale puterii, mulți renunțând formal la comunism și aderând tot formal la partidele istorice, dar și încercarea de creare a Asociației Psihiatrilor Liberi, acțiune care, din păcate, astăzi este parțial esuată din cauza preluării conducerii ei de către foștii carieristi comunisti.

1. Etapa proletcultista

Comunismul a fost adus în România de către Stalin, cu ajutorul Armatei Roșii. În 1945, în țara noastră existau doar 800 de comunisti, mare parte dintre ei activând în cadrul Cominformului și nefiind cel puțin cetățeni români.

Cu migală, încă înainte de ocuparea țării, în Uniunea Sovietică s-a format, sub directă îndrumare a lui Stalin și Vasinski, o adevărată “coloană a 5-a”, care avea planurile și forța necesară - Armata Roșie - pentru comunizarea României.

Anii 1945 - 1960 au constituit o perioada in care psihiatria noastra a cunoscut un serios regres prin rusificarea fortata a disciplinei si o imixtiune directa ruseasca sau prin intermediul fostilor spioni care alcatuiau coloana a 5-a, de tipul celui prim director de trista fama despre care am vorbit deja. In aceasta perioada se pune in practica modelul stalinist -bine experimentat in U.R.S.S. - de distrugere a intelectualitatii si elitei din diferite domenii de activitate, psihiatria nefacand exceptie de la aceasta actiune. Nu este decimata numai fosta conducere, ci si personalitatile marcante ale disciplinei, pe motivul luptei de clasa si al extirparii modului de gandire burghez.

Psihiatria romaneasca a trebuit sa faca pasul inapoi pentru a se alinia nivelului si manierei de practicare sovietica a psihiatriei, acolo existand deja o experienta comunista de 30 de ani. La Bucuresti, Derevici, agent al cominformului, ilegalist si spion sovietic, isi ia in primire functia de director al celui mai mare spital de psihiatrie din tara. Este vorba de o personalitate neprofesionista care nu facea nici un secret din aceasta. A venit imbracat luni in sir in uniforma de colonel al armatei sovietice in care luptase pana atunci impotriva Armatei Romane, a presupusei sale tari.

Nu se poate vorbi in cazul acestui prototip de activist communist de o calificare profesionala. De fapt, el insusi ridiculiza pe adevaratii psihiatri si manifesta un dispret

nedisimulat pentru viața științifică sau pentru reuniunile profesionale. Misiunea lui era să sovietizeze spitalul de psihiatrie din București, cel mai mare din țară. El oferea, de exemplu, prin propria voință, spitalul cu 3.000 de paturi pentru un experiment sovietic, aflat atunci în Uniunea Sovietică la începuturi, și anume așa-zisa unificare a spitalelor, distrugând prin această asistentă psihiatrică și transformând acest spital mamut specializat pentru a deveni spital raional cu toate specialitățile medicale incluse. Revenirea la normalitate a însemnat însă decenii de așteptare și de disfuncționalitate a asistentei psihiatrice.

În schimb, este felicitat într-un ziar sovietic, *Meditinskaia Gazeta*, care spunea la acea dată ca: *“Experimentul unificării spitalelor, fata de care medicii sovietici încă ezitau, a reușit într-un spital din România, sub îndrumarea tovarășului Ipolit Derevici”*.

Încă de la instaurarea regimului comunist s-a trecut la decapitarea psihiatriei prin arestarea specialiștilor, pe motiv că, prin ceea ce practica, răspândesc idei reactionare, burgheze, de tipul psihanalizei sau psihologiei. Cei care au avut un anumit rol în timpul războiului sunt condamnați ca fiind “criminali de război”. Profesorul Tomescu, de exemplu, a avut această soartă (16 ani muncă silnică), iar profesorul asociat Sebastian Constantinescu, un eminent psihiatru, a fost condamnat la închisoare numai pentru că a fost colaborator în

cadrul Catedrei de psihiatrie a profesorului Tomescu.

Intreaga mica comunitate de psihiatri - in jur de 200 de persoane - este supusa unei represiuni nemiloase. Psihanalisti de prestigiu, ca Popescu-Sibiu, C. Vlad, la fel ca alte personalitati marcante, sunt arestati (I. Biberi, N. Margineanu, Popeea etc.), o data cu ei fiind arestate si ideile stiintifice pe care le promovau aceste elite si care se aflau la unison cu Europa in promovarea ideilor si conceptelor psihologice la noi. Dar psihologia a fost si este inca dusmanul de moarte al ideilor materialist-comuniste in psihiatrie. Sa ne mai intrebam oare de ce nici azi fosta, dar in fond actuala nomenclatura comunista, nu introduce decat formal psihologia in pregatirea studentilor si chiar a psihiatrilor?

Distrugerea si terasarea psihiatriei la nivelul celei sovietice se va asigura si prin schimbarile de cadre, in psihiatrie patrundand ratatii altor discipline medicale, carora li s-a promis si au obtinut in psihiatrie posturi importante de conducere. Nepoata lui Derevici si sotul ei (sotii Meiu), din obscuri medici consultanti de medicina generala, vor deveni sefi de sectie si conferentieri universitari.

Rezistenta si opozitia in psihiatrie, in contextul unei tari ocupate si a comunizarii tarii, au fost minime deoarece orice opozitie te trimitea direct in lagarele de concentrare. Totusi, o serie de medici tineri la acea vreme,

ca A. Dosios, Balif-Negulici, Alexandra Retezeanu, Lichter, Rosenfeld, Maller etc., au continuat o linie etica in psihiatrie transmitand tinerilor principiile unei psihiatrii care era la acel moment sincrona cu psihiatria europeana.

Psihanalisti ca C. Vlad, Popescu-Sibiu, desi persecutati si arestati, prin lucrarile lor sau direct prin contactul cu tinerii, au adus o prospera contributie psihologica (lucrari fundamentale de psihanaliza, lucrari a caror nivel nu a fost atins nici pana in prezent).

In psihologia medicala N. Margineanu, desi arestat si ostracizat, va continua traditia romaneasca (cu Goanga, Zapan) editand lucrari fundamentale privind personalitatea, relatia medic - pacient etc. Toti si-au platit indrazneala cu ani grei de inchisoare, la iesire devenind niste umbre supravegheate de Securitate, obligati de a nu mai veni in contact cu tinerii, pana cand disparitia lor biologica a "salvat" psihiatria comunista de ideile stiintifice valoroase ale epocii - iar revolutia psihologica care era in toi in Occident a fost ratata in Romania.

Nu avem documente scrise, dizidenta acestor personalitati consumandu-se in tacerea comunista care se raspandise peste intreaga tara. Totul a luat calea uitarii generale in care generatiile ce au urmat s-au complacut, prin conformismul si supunerea lor, prin lipsa oricarei dorinte de sacrificiu.

Dintre psihiatrii de elita ai epocii o opozitie viscerală fata de comunismul din psihiatrie a avut-o A. Dosios. Medic eminent de o cultură remarcabilă, cu un real talent didactic, a fost rapid concediat din cadrul Catedrei de psihiatrie, alături de Alexandra Retezeanu, făcând loc lui Predescu și echipei lui sovietizate, iar în pedopsihiatrie eminenta profesoară universitară Margareta Ștefan a fost concediată pentru a face loc altui comunist venit din U.R.S.S., "profesorul" Ștefan Milea, o figură anostă de politruc care se preocupa și se preocupa încă mai ales de indoctrinare comunistă, din cauza lipsei sale de profesionalism.

Ca simplu divertisment, a rămas celebra palmă pe care A. Dosios a dat-o unui comunist arogant și lider de sindicat comunist și pentru care, ani de zile, a patimit.

O rezistență nenominalizată s-a produs în acea perioadă împotriva introducerii pe cale administrativă (prin amenzi, destituiri, prelucrări) a pavlovismului rudimentar, fabricat în laboratoarele ideologiei staliniste din Uniunea Sovietică și care a fost ridicat la "rangul" de esență a materialismului dialectic aplicat în cadrul științelor neurologice. Era de fapt vorba despre una din creațiile politrucilor sovietici care fabricaseră asemenea prototipuri materialiste în toate domeniile (miciurinismul, iarovizarea lui Lasenko, teoriile lui Oparin și Lepesenskaia etc).

Fata de degradarea continua a asistentei psihiatrice s-au remarcat de asemenea proteste, dar infuzia de cadre de partid, numarul mic al psihiatrilor din tara au adus disciplina totalmente la cheremul politicii comuniste.

Putem spune fara teama de a gresi ca aceasta etapa se caracterizeaza prin **DISTRUGEREA** nu numai a psihiatriei romanesti, dar prin ceea ce a urmat a deschis o perioada de obscurantism din care nici in prezent nu se poate iesi. Daca inainte psihiatria romaneasca avea un concept si repere stiintifice, dupa aceasta epoca o confuzie generala va conduce disciplina spre empirism, teren propice pentru politica totalitara a partidului comunist, pentru a crea prin ea un sistem carceral opresiv pentru dizidentii politici.

Lupta vechii generatii, desi laudabila, nu va avea decenii in sir nici o speranta, noaptea comunista se intinsese peste intreaga tara. Rezistenta si dizidenta nominala sau anonima se vor adauga rezistentei generale a poporului nostru. Treptat, sistemul totalitar se va impune in domeniul stiintelor psihologice si neurologice, aducand psihiatria la nivelul si in situatia in care este astazi.

2. Etapa ideologizarii si sovietizarii in profunzime Conceptualizarea “stiintifica”a psihiatriei abuzive

Dupa etapa proletcultismului, care va aplica in psihiatrie "metodele revolutionare" in care politicul se implica direct in numele purificarii proletare si al luptei de clasa, situatie in care valoarea profesionala nu mai juca practic nici un rol, dupa 1960 lucrurile incep sa se schimbe. Se da "permisiunea" de a critica **obsedantul deceniu** in toate domeniile de activitate, iar psihiatria incepe sa fie temeinic prinsa in mrejele ideologiei, aservita politicii de represiune dupa exemplul sovietic, dar de aceasta data, actiunea este dirijata de persoane scolite si mai ales de cei veniti de la studii din U.R.S.S.

O pleiada de "cadre tinere" soseste in acest scop de la Moscova sau Leningrad, fiind dirijata prin ucaz administrativ spre sferele de conducere ale ministerului, catedrelor de psihiatrie, la unison cu politica dusa in toate sferele de activitate (cultura, stiinta, tehnica etc). Se aplica acum noua strategie a partidului.

Daca in prima perioada activitatea "teoretica" ramanea intr-un stadiu rudimentar, in cazul cand nu era complet ignorata, dicteul politic inlocuind in mod brutal si direct fundamentarea stiintifica, teoretica, dupa 1960 lucrurile tind a se schimba, partidul propunandu-si alte mijloace in vederea obtinerii aceluiasi rezultat represiv. Dirijarea psihiatriei adultului, a psihiatriei infantile, directiunea marilor spitale psihiatrice, vor fi preluate, intr-o

“mare campanie”, de tinerii "sovietici" sau de cei veniti direct din randurile Securitatii (Virgil Angheluta), persoane tinere, avide de putere, bine indoctrinate si gata la orice compromis pentru a-i servi pe aceia care i-au scos din mediocritatea lor funciara.

Din acest moment incepe programul de teoretizare ideologica cu pretentie "stiintifica", se incepe construirea unei noi psihiatrii pe care de acum ei o vor numi cu emfaza “**psihiatria socialista**”, bineinteles, in opozitie cu cea burgheza, occidentala. V. Predescu devine seful absolut, creditat de partidul comunist. El este seful politic si profesional al psihiatriei romanesti, desi avea calificarea unui medic de medicina generala pediateru, iar St. Milea va prelua cu aceeasi ardoare psihiatria infantila, ambii pensionand fortat profesorii titulari.

Asa cum vom vedea, in mod rapid isi creeaza o asa-numita scoala constituita din indivizi bine cotate de catre partid si Securitate, cu dosar verificat, dupa care vor incepe o avalansa de scriitura marxista si pavlovista, adevarate materiale de indrumare ideologica in cadrul psihiatriei socialiste pe care se casneau sa o nasca.

Prin aservirea revistei de specialitate se va institui o cenzura acerba, totul fiind controlat si dirijat. Orice material care aspira la tiparire trebuia sa fie in prealabil verificat ideologic si aprobat de doi tartori numiti si agreeati de Predescu sau chiar de el insusi. Acestia nu

autorizau decat articole bine orientate ideologic si nu tolerau nici critica, nici vreo abatere de la psihiatria lor oficiala.

In aceasta epoca se ridica **Eduard Pamfil** care, in conditii vitrege, la Timisoara, isi construieste o scoala de psihiatrie pentru a carei activitate generatiile anilor 1960 - 1970 ii vor ramane recunoscatori. Timisoara, in acei ani, a constituit piatra de poticneala a dogmatismului ideologic in psihiatrie reprezentat prin cuplul celor veniti din U.R.S.S. (Milea - Predescu) si care a dovedit ca nu atat represiunea in sine, dar mai ales lichelismul, lipsa de curaj, de spirit de sacrificiu au facut din psihiatrie o disciplina fara aparare si asta spre rusinea psihiatrilor care credeau ca numai conformismul era singura "tactica" de supravietuire in comunism, motiv pentru care au renuntat usor la orice opozitie.

Se cuvine deci a prezenta cateva date biografice ale celui mai reprezentativ dizident din psihiatria romaneasca, Eduard Pamfil.

Eduard Pamfil (1912 - 1994) si-a facut studiile la Cluj, unde a terminat Facultatea de medicina in 1937. In 1938 pleaca in Franta si isi continua studiile la Paris, la Centrul de Neurologie, sub conducerea lui Lermite.

Activeaza ca medic militar in timpul razboiului, apoi lucreaza din nou la Paris in mai multe spitale, printre care si St. Anne cu H. Ey.

Revenit in tara, lucreaza mai intai ca neurolog la Spitalul Gh. Marinescu, pana in

1948, in 1949 devenind conferentiar la Catedra de psihiatrie din Cluj.

In 1959 este arestat politic pentru ca "a condus bande de studenti" in timpul unor manifestari prilejuite de ziua de 24 ianuarie. In fapt, Pamfil rostise doar un discurs patriotic de la balconul casei profesorului Hateganu, la care se afla in vizita. Ne aflam in perioada internationalismului proletar, iar dragostea pentru Uniunea Sovietica trebuia sa primeze fata de dragostea de tara, motiv pentru care actiunea profesorului a fost considerata criminala. A fost tinut in puscarie, fara judecata, timp de 10 luni. La proces, profesorul s-a aparat singur, fiind condamnat la domiciliu fortat, la un azil de copii irecuperabili din orasul de granita Siret. La catedra, locul i-a fost luat de delatorul si martorul acuzarii sale, un oarecare Rosu.

In 1963, sub presiunea fostilor sai elevi, este numit profesor la Catedra de psihiatrie din Timisoara. Din motive politice si din cauza lui Predescu, i se respinge venirea ca profesor in Bucuresti, iar in 1977 dizidenta sa nu mai este suportata si este pensionat fortat.

Handicapat de condamnarea politica, Pamfil si scoala de psihiatrie pe care a creat-o vor reprezenta timp de 10 - 15 ani punctul de referinta al rezistentei impotriva psihiatriei rudimentare, sovietizate a cuplului Predescu - Milea. Se stie ca acestia decimasera Catedra de psihiatrie din Bucuresti creand o noua catedra formata, aproape in exclusivitate, din

indivizi dubiosi, cu un solid dosar politic. Cei doi vor alcatui un minutios plan de formare si indoctrinare a psihiatrilor romani. Noile concepte sovietice devin acum valori de referinta, motiv pentru care incep manifestari de propagare numite bombastic simpozioane sau conferinte nationale, prin care se vor lansa, cu surle si trambite, noile concepte ale psihiatriei socialiste, creandu-se prin aceste manifestari iluzia unor confruntari si a unei realitati stiintifice, care de fapt nu exista.

In acest context s-a evidentiata scoala de psihiatrie de la Timisoara, in frunte cu Pamfil si avandu-i alaturi pe Stosel si Ogodescu, precum si o intreaga pleiada de tineri. Din pacate, ulterior, multi dintre ei nu au avut taria de caracter a maestrului, pretandu-se la compromisuri cu Predescu pentru titluri si functii, transferuri in Bucuresti, pe care le-ar fi meritat si fara aceasta cedare morala. Astfel s-a dizolvat in cele din urma scoala de la Timisoara, iar profesorul Pamfil s-a retras dezgustat, dar nu invins.

Pentru anii 1960 - 1975 putem spune ca rezistenta impotriva dogmatismului ideologic in psihiatrie a avut capitala la Timisoara si in alte orase din vestul tarii - Sibiu, Oradea, Arad etc.

La Iasi, Bucuresti, Cluj decimarea vechii garzi si inlocuirea acesteia cu politrucii si oameni ai Securitatii sau pur si simplu cu oameni slabi, dornici doar de avansare, a facut ca atitudinea celor veniti cu misiune din

U.R.S.S. sa le domine activitatea si sa degradeze psihiatria aducand-o la stadiul in care se afla si astazi.

Timp de 10 - 15 ani, scoala de la Timisoara a luptat pentru onoarea psihiatriei romanesti, impotriva obscurantismului comunist, pentru promovarea valorilor occidentale, a progresului in psihiatrie. Acolo valorile psihologice au fost reconsiderate, psihoterapia a jucat rolul pe care trebuie sa-l joace in relatia medic - pacient, informarea era aproape la nivelul psihiatriei din Occident.

Concepte interzise de catre psihiatria dogmatizata ideologic vor fi predicate de catre Pamfil si scoala sa (psihoterapie, medicina psihosomatioca, psihiatrie sociala, resocializare etc). *Ridiculizand conceptul clinico-nosologic, materialist, al lui Predescu, Romila, Ionescu, Milea, scoala de la Timisoara s-a lansat intr-o lupta, in esenta sa antiideologica, privind destinele psihiatriei romanesti, distruse de amestecul Securitatii si partidului.*

Deoarece nu avem documente scrise care sa ateste aceasta lupta, vom prezenta spre exemplificare doar tematica simpozioanelor de psihiatrie din anii '70 - '80, pentru a se vedea ce fel de psihiatrie practicau cele doua centre universitare -Timisoara si Bucurestiul. Simpozioanele din Bucuresti erau prezentate in programele tiparite ca facand parte din *Festivalul Cantarea Romaniei*. Iata exemplele:

1978 - Sindroamele psihoorganice cronice;

1979 - Terapiile biologice in psihiatrie;

1980 – Schizofrenia.

Este clara orientarea biologica, "materialista" aproape in exclusivitate, fara nici o imixtiune a "stiintelor burgheze" (psihologia, sociologia, psihoterapia etc.).

lata in continuare tematicile simpozioanelor organizate de catre scoala de la Timisoara, in acelasi interval:

1972 - Timisoara, Probleme de medicina legala;

1975 - Sibiu, Psihoterapia in nevroze;

1976 - Sibiu, Psihoterapia la adolescenti;

1977 -Timisoara, probleme de psihiatrie sociala;

1978 - Sibiu, Psihoterapia de scurta durata;

1981 – Oradea, Psihiatria antropologica;

1986 - Timisoara, Psihiatria sociala.

Este usor de remarcat orientarea psihologica si sociala, orientarea dinamica a scolii profesorului Pamfil de la Timisoara.

Poate va fi greu pentru generatiile viitoare sa creada ca simpla tematica psihologica a unui simpozion poate fi privita ca un act de dizidenta. In perioada comunista, sub Predescu, Milea si Ionescu, aceste tematici erau considerate ca aberatii burgheze care "rataceau" mintile tineretului. De asemenea, va fi foarte greu de inteles ce au insemnat pentru

anii '60 - '70 aceste "bule de oxigen" într-o psihiatrie încorsetată ideologic, fără nici o perspectivă, fără nici un orizont, ruptă de psihiatria lumii civilizate. Chiar dacă generațiile viitoare vor realiza că nu a fost mare lucru, aceste simpozioane bulversau profund comunitatea psihiatrilor, după fiecare simpozion soarta multor protagoniști și în special a timisorenilor fiind în pericol. Aceste simpozioane, la cererea politrucilor din psihiatrie, erau bine supravegheate de către Securitate, iar Predescu, Milea, Romila, Ionescu și cei asociați lor organizau adevărate campanii de combatere publică a "aberratiilor" cu care acești indivizi bulversau tineretul asupra căruia impactul era deosebit. Unele simpozioane luau adesea aspectul unor sedințe de demascare în care trebuiau să învingă doar ei, comunistii, reprezentanții autenticii psihiatrii socialiste.

Totuși, sub o autoritate de mare prestigiu, s-au grupat, chiar dacă nu oficial, psihiatrii anticomuniști din întreaga țară. Cu toată prevalența de număr și dreptate, psihiatria românească a rămas în toată această perioadă strâns dirijată administrativ de grupul de la București care avea în mână arma promovărilor, transferurilor, acordării de titluri, numirilor și destituirilor, ei fiind singurii interlocutori ai ministerului și probabil singurii credibili pentru organele de securitate și cele centrale de partid. Inscenari, calomnii,

denunturi, blocarea promovarilor profesionale sau a plecarilor in strainatate - toate s-au folosit din plin ca arma de lupta si pentru dirijarea psihiatriei noastre antioccidentale.

O pozitie aparte a avut-o Brnzei, de la Iasi, care, la un moment dat, a dorit sa se desolidarizeze de grupul de la Bucuresti, prost famat, afirmand o teorie zisa proprie -conceptia bio-psiho-sociala - care, desi nu avea nimic original comparativ cu psihiatria occidentala, a devenit in contextul epocii o noua despartire de tartorii de la Bucuresti.

Sub tirul a doua curente, acesti tartori au trebuit sa aduca modificari cosmetice conceptiei lor - consecvent materialiste - si sa accepte formal, spre sfarsitul deceniului 8, unele modificari cu pretentia absurda ca le apartineau de multa vreme.

Dar, dupa aceste fenomene de dizidenta, controlul absolut al psihiatriei va fi tot mai greu de mentinut si un asalt decisiv al generatiilor tinere va intra direct in conflict cu conceptele psihiatriei socialiste pana la afirmatia dezolanta, pentru stapanii psihiatriei, ca in Romania exista represiune politica si detinuti de constiinta. O noua etapa de dizidenta va incepe acum. Faza simpozioanelor si a "bataliilor" pentru materialitatea psihiatriei sunt depasite si tartorii psihiatriei apar acum pe banca de acuzare a opiniei publice.

3. Etapa dizidentei si a opozitiei deschise

Abia in anii '60 - '70 lumea occidentala va pune in miscare o conceptie distructiva pentru totalitarism, declansand miscarea pentru drepturile omului, iar o serie de organizatii internationale se vor angaja in combaterea abuzurilor psihiatrice si contra torturii prin metode psihiatrice. Presedintele Regan identifica **IMPERIUL RAULUI**, vorbind de inceputul sfarsitului comunismului.

Dupa 1968, apar tot mai multe relatari privind utilizarea psihiatriei in scopuri politice, la inceput in fosta U.R.S.S., apoi, treptat, in toate tarile comuniste, dintre care Romania va detine o mare pondere. In acest context, psihiatrii, nu doar cei din Romania, se vor simti incurajati, efortul facut de Occident tinzand sa sparga izolarea in care se aflau psihiatrii din tarile comuniste.

Astfel, intre anii 1975 – 1985, in psihiatria noastra, asa cum ne-am exprimat mai sus, a aparut o dramatica diversificare a miscarii dizidente. S-au format grupuri in general centrate pe spitale, in care, intr-un mod mai mult sau mai putin evident, s-au luat pozitii deschise contra psihiatriei dogmatice. O mare energie s-a cheltuit cu ocazia simpozioanelor de care am vorbit mai sus, motiv pentru care in deceniul 8 ele au inceput sa fie blocate administrativ. S-a interzis cadrelor didactice de a mai merge la congrese sau simpozioane in afara vacantei, adica aveau voie doar in lunile iulie si august cand, de regula, asemenea manifestari nici nu se mai tin din cauza vacantelor de vara.

O data cu afirmatia lui I. Vianu – 1977 -, conform careia in Romania exista detinuti de constiinta internati in spitalele de psihiatrie, organizatiile internationale incep sa se ocupe si de soarta psihiatriei romane. Amnesty International, independent de afirmatiile lui Vianu, prezinta o lista a detinutilor politici internati in spitalele de psihiatrie.

Dar in anii '70 – '90 se va dezvolta o efervescenta opozitie si o dizidenta in toata tara. In 1977 vom asista la spectaculoasa dizidenta a lui Paul Goma la care a aderat o pleiada de cetateni si mai ales intelectuali

printre care I. Negoitescu si apoi psihiatrul I. Vianu. Tot in acel an se va infiinta Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din Romania - S.L.O.M.R. -, in frunte cu dizidentii dr. Cana, preotul Calciu-Dumitreasa etc. Acesti dizidenti vor cunoaste nu numai temnitele comuniste, dar si gulagul psihiatric romanesc, care deja functiona de mult. Asistam, de asemenea, la formarea unor partide hibride mai ales de nuanta socialista, incercari de reorganizare a partidelor istorice - in special P.N.T.C.D. - si alte sfidari politice, care se vor termina la psihiatrie, inchisoare sau impingerea spre emigrare.

Totusi, ceea ce se va intampla in tara dupa 1977, inclusiv in domeniul psihiatriei, se va aduce la cunostinta opiniei publice internationale si, prin intermediul postului de radio Europa Libera, constiintei opiniei publice din tara noastra. Posturile de radio BBC, Europa Libera si altele vor furniza in permanenta informatii privind cazurile concrete de utilizare a psihiatriei in scopul pedepsirii dizidentelor politice. Apar in exterior si sunt preluate in interior liste cu "**doctorii criminali**" care utilizeaza psihiatria ca instrument de tortura psihologica, se dau spre stirea opiniei din tara si strainatate numele spitalelor in care sunt torturati bolnavii psihici (Sapoca, Voila, P. Groza, Raducaneni, Poiana Mare, Poiana Marului).

Impresia creata a fost vulcanica, tortionarii adusi in fata opiniei publice au inceput sa se simta intimidati, enumerarea "medicilor criminali" a avut o mare influenta, multi dintre fostii tortionari neavand niciodata impresia criminalitatii lor. De acum multi psihiatri vor uza de profesionalismul lor si vor refuza sa-si ia raspunderea internarii unor persoane sanatoase la care justificarea acestei cereri se baza pe opozitie fata de regim, unii dintre acestia sunt eliberati de urgenta. Cei supusi expertizelor psihiatrice (de catre Predescu, Romila, Prelipceanu etc.) au parte de o examinare mai atenta si adesea au castig de cauza. Marii tartori ai psihiatriei comuniste nu se mai implica direct, incearca sa implice terte persoane, de regula niste naivi dornici de aprecierea sefilor.

Inceputul vizibil al declinului comunismului creeaza o adevarata stare de panica, incep deja actiunile de ascundere si de distrugere de documente, ceea ce il face pe Predescu sa afirme: *"Aratati-mi o semnatura pusa de mine pe internarea unui dizident"*, caci de acum el nu va mai semna astfel de acte, ci ii va impinge pe altii, desi in esenta intregul control ii apartinea. Din aceste motive, adesea, pe listele cu medicii criminali prezentate la Europa Libera apareau medici nesemnificativi, impinsi in fata pentru prima data in viata lor, in timp ce adevaratii vinovati se mentineau in umbra. Acest lucru serveste de minune astazi fostei nomenclaturi prin faptul ca incearca sa culpabilizeze pe toti psihiatrii, caci, cum spun ei, "toti sau niciunul au facut abuzuri", iar o simpla violare se poate multiplica la sute si mii. Era foarte greu pentru medicul de garda sa respinga internarea unui "pacient" adus cu adresa scrisa de catre organele Militiei sau Securitatii si iata cum, de fapt, toti psihiatrii pot fi culpabilizati in viziunea nomenclaturii. Vom examina in continuare doua tipuri de dizidenta care au existat in psihiatria noastra:

- **Dizidenta neorganizata, spontana;**
- **Dizidenta organizata, sistematica, ce a inclus grupuri si actiuni organizate;**

Dizidenta neorganizata

Dizidenta neorganizata a fost poate cea mai spectaculoasa si cu motivatii foarte variate, adesea contradictorii. Astfel, de la izbucniri temperamentale care vizau imposibilitatea de a mai suporta o anumita nedreptate (cazul doctorului Patrascu, care izbucneste in fata directorului comunist si securist V. Angheluta, spunand: "Domnule, din mine om nou nu o sa faci mata niciodata") pana la dizidenta ostentativa pentru a obtine un pasaport sau chiar actiuni involuntare in care comunisti bine cotate s-au trezit ca dizidenti, din cauza unui gest necugetat (de exemplu, acei intelectuali atrasi catre meditatiea transcedentala cum a fost A. Romila) si care erau convinsi ca actiunea are aprobarea cabinetului

2, capcana in care au cazut unii tartori comunisti binecunoscuti din arta, stiinta, ministere si chiar din nomenclatura. Multi intelectuali, avand senzatia ca sustin lucruri de bun simt, s-au trezit ca dizidenti admonestati pentru "naivitatea" lor sau acuzati de intelectualism, desi ei nu avusesera nici o intentie de a provoca structurile politice ale regimului.

Numeroase acte de dizidenta apareau ca efect al disperarii unor indivizi supusi unor exigente intolerabile. Unele forme rafinate de opozitie luau aspectul unor adevarate opere artistice, de tipul plugusoarelor de anul nou, ale dr. Cornel Constantinescu, sau luau forma unor librete ale acestuia pentru Teatrul Satiric C.Tanase.

Pentru obtinerea unor pasapoarte de emigrare au intrat in dizidenta numerosi medici psihiatri care, prin maniera lor disperata de a cere emigrarea, au reusit sa plece in strainatate, unde "au tacut pentru totdeauna". Vom prezenta doar cateva cazuri mai importante din cadrul acestei dizidente neorganizate:

Dizidenta lui I. Vianu

Desi motivata prin stoparea promovarii lui, deoarece, de 5 ani, avand dosarul depus pentru a intra in partid, acesta nu era aprobat, motiv pentru care in ultima instanta a cerut sa emigreze, noi o prezentam pentru notorietatea ei, pentru publicitatea care i s-a facut prin posturile de radio occidentale care emiteau in limba romana. De asemenea, trebuie recunoscut faptul ca, o data ajuns in Occident, el s-a transformat intr-un mare luptator pentru drepturile omului si impotriva folosirii psihiatriei in scopuri opresive, activitatea sa in exil fiind in total contrast cu a celorlalti psihiatri care, dupa emigrare, si-au vazut de interesele lor meschine, neacordand nici un ajutor celor supusi represiunii politice in fosta lor patrie, necontribuind in vreun fel la cresterea informarii psihiatrilor din Romania, asa cum faceau multi psihiatri din tarile occidentale.

Asa cum singur relateaza, inca din anii '70 incepe sa realizeze ca in sistemul psihiatric romanesc

exista o serie de dizidenti politici supusi torturii si degradarii prin mijloace psihiatrice. Asa l-a intalnit pe avocatul Ionescu, din Brasov, care scrisese un memoriu despre situatia din Romania pe care l-a trimis la O.N.U. si care, din acest motiv, a fost de repetate ori internat la psihiatrie, pe poetul Neagu Vulcanescu, declarat schizofren in circumstante identice.

Adevarata "convertire" a lui I. Vianu survine in 1975, cand va vizita in calitate oficiala (ca trimis al Ministerului Sanatatii) Spitalul din Poiana Mare, judetul Dolj, spital destinat internarilor pe baza de hotarare judecatoreasca, cazurile fiind considerate periculoase si avand la activ diferite delicta. Dar el va constata ca din aproape 100 de pacienti, 20 erau, in fapt, prizonieri de constiinta, lucru confirmat si de medicul care lucra in acest spital (doctorul Popescu, fost medic militar).

Acesti pacienti erau inchisi la Poiana Mare pentru ca erau considerati "pericol social" (printre ei, I. Rosoga, Nestor Popescu si alti dizidenti). Raportul pe care insa il intocmeste nu este luat in seama de catre organele Ministerului Sanatatii si nici chiar pe linie de igiena nu s-a luat nici o masura.

In 1977, dupa esecul profesional petrecut in conditiile despre care am amintit, profita de dizidenta lui P. Goma, scriindu-i acestuia o scrisoare, publicata la Europa Libera, in care critica regimul, cerand in mod imperativ emigrarea. Asa cum sublinia chiar P. Goma intr-o emisiune a Europei Libere, disperarea lui I. Vianu a devenit extrema atunci cand, facand acele acte ireparabile, pasaportul intarzia sa-i vina si, din contra, impotriva lui incepuse o procedura de cercetare care se putea termina cu unul dintre multiplele procese politice la moda sau chiar cu internarea sa intr-un spital de psihiatrie. Deja colegul lui, doctorul Oancea, declarase la Securitate ca personal ii facea lui Vianu electrosocuri ambulator, la cererea lui, acesta avand accese depresive mari. Pentru aceste "merite", a devenit reprezentantul Romaniei la O.M.S. (o face si azi datorita acelorasi merite) si conferentiar universitar. Dar totul s-a terminat

cu bine, iar I. Vianu si familia sa au putut emigra in Elvetia.

A ramas de notorietate scrisoarea lui I. Vianu catre P. Goma, mult mediatizata la posturile de radio de limba romana din Occident, in care se citește disperarea unui intelectual strivit de regimul dictaturii comuniste, in lipsa emigrării fiind silit la o adevarata moarte civila. Desi in scrisoare marturiseste cinstit ca: "Eu insa, Paul Goma, nu pot urma pana la capat drumul deschis de tine", I. Vianu isi recunoaste oboseala si istovirea, motivatii nefericite pentru a cere in mod deschis emigrarea, fiind constient de toate greutatile care vor urma in acest caz.

Ceea ce a facut in mod deosebit I. Vianu, a fost ca dupa emigrare el nu s-a ocupat doar de problemele personale - asa cum au facut toti aceia care si-au parasit tara -, ci, din contra, a declansat o puterica lupta pentru drepturile omului si pentru demascarea psihiatriei politice de la noi si din intregul sistem comunist, in contextul in care Securitatea afirma cu emfaza ca "mana revolutiei este lunga". Devine membru al I.A.O.W.P. (Asociatia internationala impotriva folosirii in scopuri politice a psihiatriei).

Dupa 1989 va duce aceeasi lupta plina de riscuri pentru asezarea psihiatriei romanesti pe baze etice si pentru progresul ei stiintific. Solicitat dupa 1989 sa se intoarca in tara pentru a-si finaliza lupta pe care a inceput-o in Occident, din motive personale el va refuza, dar va spune in acelasi timp: "Sa fii sigur ca voi depune toate eforturile pentru ceea ce am dorit sa se realizeze definitiv, mai ales in domeniul nostru, al psihiatriei, care ma va preocupa permanent".

Cu toate limitele unei dizidente desfasurate mai ales din exterior, momentul dizidentei lui I. Vianu a insemnat foarte mult pentru psihiatria noastra. In strainatate, si astazi I. Vianu este un sprijinitor al tuturor actiunilor psihiatrilor din tara pentru promovarea progresului psihiatriei, inclusiv a conditiilor sale etice. Numeroase contacte internationale, chiar si o serie de ajutoare au avut ca intermediar pe I. Vianu.

Defectiunea functionarilor din Ministerul Sanatatii

Multi dintre functionarii Ministerului Sanatatii erau medici si multi nu au mai putut suporta sa patroneze aceste abuzuri politice in psihiatrie. Aici iese in evidenta actiunea psihiatrului Valeriu Mirontov - Toculescu, inspector general in minister, insarcinat sa se ocupe in mod special de problemele psihiatriei. Acesta descopera sistemul de internare fortata a dizidentilor politici si, desi vechi membru de partid, el nu mai intelege sa sprijine aceasta politica si reactioneaza, "in disperare", printr-o nota interna pe linie de serviciu care, insa, va declansa o reactie disproportionata din partea conducerii ministerului (ministru fiind acelasi profesor Proca, om de casa al familiei Ceausescu, care a scos din planul editurii medicale si lucrarea noastra, Medicina Psihosomatica). Este adevarat ca, spre disperarea aparatnicilor, V. Toculescu numeste maniera de internare in spitalele de psihiatrie drept "fascista".

Astfel, cu ocazia Universiadei din 1981 de la Bucuresti, un numar de 600 de dizidenti politici sunt adusi cu forta si internati in sistemul psihiatric din Bucuresti. Normal, apar multe reclamatii, iar V. Toculescu se decide sa-si foloseasca pozitia pentru a stopa aceste abuzuri. Desi stie ca aceste internari fac parte dintr-un sistem organizat, incurajat de atmosfera criticilor internationale din acest domeniu, al cresterii dizidentiei din interiorul psihiatriei, el purcede la atacarea directa a situatiei folosind o modalitatea legala.

In nota alcatuita, V. Toculescu aduce grave critici manierei in care se aplica Decretul 313/1980 privind internarea obligatorie a bolnavilor psihici. Se dezvaluie faptul ca lista cu "bolnavii periculosi" ce urmau a fi internati obligatoriu cu ocazia Universiadei din 1981 era alcatuita de un medic-securist si director al Policlinicii Titan (C. Gorgos), punerea in executie fiind preluata de "aparatul" Spitalului Gh. Marinescu, unde masini cu cate doi asistenti medicali si infirmieri ridicau abuziv pe presupusii bolnavi psihici pe care ii imobilizau cu

cearsafuri la propriul lor domiciliu sau chiar pe strada si apoi ii transportau cu forta la spital cu concursul organelor de securitate. Marea majoritate a acestor "bolnavi" nu prezentasera inainte de internare nici o stare care sa justifice eticheta de bolnav psihic, unii fiind salariati. Prin aceasta, termenii legii erau incalcati, acordandu-se puteri nelimitate unui medic psihiatru din ambulatoriu, evitand biletul pentru internare, fara o consultatie medicala. Mai mult, masurile represive erau acoperite prin inscrisuri fictive si caracterizarea cazurilor ca fiind urgente, in discordanta cu realitatea. Aceasta justifica afirmatia lui V. Toculescu, care caracteriza situatia ca o "vanatoare de bolnavi, de tip nazist". Aceste masuri apar in afara legii - evident chiar a aceleia in vigoare in acel moment si le caracterizeaza ca abuzive si fara discernamant. In aceeaasi nota sunt evidentiata presiunile organelor Ministerului de Interne (mai ales ale Securitatii) pentru lansarea acestor actiuni, imixtiunea acestor organe in problemele de psihiatrie. De asemenea, multe persoane supuse unei asemenea actiuni au facut, datorita acestui fapt, reactii psihice serioase sau au fost supuse oprobiului public.

Cand V. Toculescu intocmeste si trimite o nota catre adjunctul ministrului Proca, acesta este contrariat si, in limbajul specific de lemn, va respinge toate criticile aduse de Toculescu trecand ulterior la pedepsirea lui. In acest fel, V. Toculescu apare ca "speriat si depasit de sarcinile pe care le avea", sarcini care, de altfel, i se vor lua imediat. Actiunea Universiada era coordonata direct de catre ministrul Proca prin adjunctul sau Mihai Aldea, ceea ce insemna in fapt anexarea psihiatriei la metodele Securitatii. V. Toculescu este acuzat de "prezentare alarmista a situatiei", de deficiente de orientare, a te orienta fiind principala sarcina a unui bun comunist. Fiind acuzat si de "nivel politic scazut", el va primi mustrare cu avertisment ce urma a-i servi ca lectie deoarece "s-a lasat depasit de situatie".

Din lectura celor doua note se poate deduce in ce masura era pregatit un organ comunist al puterii de

stat sa ia in considerare chiar sesizari normale venite pe linie de serviciu si, pana la proba contrarie, cu bune intentii. Din nota privind informarea sus-citata a reiesit un raspuns amenintator in stil securist, inspectorul general devenind deodata suspect de rele intentii.

Intr-adevar, ca urmare a denuntarii utilizarii psihiatriei in scopuri politice, V. Toculescu, in cele din urma, este destituit si urmarit permanent de catre Securitate. Nu s-a pus insa sub nici o forma problema de a se lua masuri de oprire a abuzurilor, de a se modifica cel putin sistemul internarilor politice prin psihiatrie, acest lucru dovedind de fapt ca actiunea era sistematica si oficial organizata de catre regim. Nu era opera unor greseli de executie, a unor functionari sau medici incompetenti. Din contra, cel care a sesizat a fost pedepsit si urmarit de catre Securitate, in timp ce sistemul represiunilor politice psihiatrice a ramas neschimbat.

Afacerea meditatiei transcedentale

A afectat si psihiatria. Nu ne propunem a discuta aceasta diversiune a regimului comunist deoarece ea nu viza numai psihiatria, ci intreaga intelectualitate de varf a tarii. Intelectualii rupti de lumea exterioara, fortati sa se miste in limitele stramte ale celei mai ortodoxe tari marxiste, au fost victime usoare ale acestei actiuni provocatoare, creata totalmente in birourile Securitatii.

Intelectuali interesati, inclusiv cei din domeniul psihiatriei, erau bine incadrati in sistem, erau membri de partid, academicieni, unii cu functii inalte in statul si partidul comunist. Totusi, greaua povara de a se incadra in sistem i-a facut pe acesti intelectuali sa cedeze usor primei tentatii. Din pacate, printre diferitele destine puse in discutie cu aceasta ocazie s-au aflat si cativa psihiatri si psihologi, printre care si A. Romila, vechi activist de partid, lector de invatamant politic, colaborator apropiat al lui V. Predescu (supranumit chiar "pistolul lui Predescu"), autor de literatura marxista, care devenise incomod prin

organizarea unui serviciu de resocializare si a unor comitete ale parintilor unor pacienti psihiatrici.

Pe scurt, in 1981, un oarecare inginer Stoian, element ambiguu si provocator, probabil agent extern al Securitatii din Romania, se prezinta la Spitalul Gh. Marinescu cu toate aprobarile necesare, inclusiv cu aceea de la cabinetul 2, si insotit de medicul psihiatru al Securitatii - dr. Radulescu - cere permisiunea conducerii de a experimenta o metoda ambigua de psihoterapie - meditatie transcendentala -, o metoda in principiu interzisa la noi, cum de facto era interzisa intreaga psihoterapie. Romila este implicat direct de catre seful si protectorul sau V. Predescu, care ii cere sa faca un referat privitor la rezultatele metodei. Referatul a fost elogios si propunea chiar introducerea metodei in planul de invatamant al medicilor secundari.

La momentul ales, Securitatea incepe "demascarile" si intelectuali ca academician Milcu, psihiatrii Gaitan, Romila, dr. Sahleanu si Radulian, numerosi psihologi (Stoltz, Golu etc.) vor suferi toate formele de represiune: demitere din functii, excludere din partid, amenintarea cu procese, trimiterea la munci necalificate etc.

Dizidenta organizata

O opozitie organizata si cunoscuta oficial in timpul regimului comunist nu se putea tolera. O asemenea actiune era considerata ca un act antisocialist si nu se putea incadra decat in Codul penal. Regimul putea intelege unele "iesiri", putea intelege unele productii literare neortodoxe care, oricum, aveau o raza mica de distributie. Ii intelegea chiar si pe cei care faceau ceva opozitie pentru a emigra, iar pe cei care au participat la meditatie transcendentala i-a iertat (Romila a fost reprimat in partid chiar la ultimul congres al partidului, din noiembrie 1989). A tolera organizarea de grupuri cu orice scop, era de neconceput, orice organizare trebuind sa fie agreata de partid si Securitate. In acest context, a

luat fiinta si a activat, evident in ilegalitate, ***Liga Anticomunista a Psihiatrilor.***

Liga anticomunista a psihiatrilor a putut lua nastere in contextul emulativ al cresterii numarului de dizidenti din tara noastra in multe domenii, mai ales dupa dizidenta lui Paul Goma si toate fenomenele legate de aceasta miscare care a dovedit, printre altele, ca in Romania nu poate exista o opozitie legala, aceasta terminandu-se fie la inchisoare, fie la psihiatrie, fie prin emigrare. Maniera prin care Goma si-a dirijat miscarea a fost exemplara, de o energie si inteligenta iesite din comun, dar ambitia de a activa legal, chiar si in cadrul stramt al legilor comuniste, s-a dovedit o iluzie, iar miscarea sa in contextul romanesc s-a dovedit o miscare pentru a obtine mai usor pasapoarte de emigrare. Insași Goma a fost expulzat din tara natala.

Dupa 1977, numeroase organizatii internationale au devenit mai radicale in urmarirea respectarii drepturilor omului si in fine se va da mai multa importanta Romaniei, inclusiv in ceea ce priveste represiunea psihiatrica. In acest context, multi psihiatri devin mai radicali, asa incat, in 1979, dupa cele mai inalte principii ale ilegalitatii, a luat fiinta o mica asociatie, initial formata din patru membri, care s-a autointitulat Liga anticomunista a Psihiatrilor, avand o orientare anticomunista radicala. Treptat, s-au mai adaugat cativa membri chiar din alte centre universitare decat Bucurestiul. In conditiile date, grupul nu si-a propus o confruntare directa cu regimul, o angajare a luptei pe fata. O asemenea situatie ar fi fost periculoasa si fatala, mai ales ca ne lipsea o mediatizare de tip Goma sau Vianu, iar cu noi rafuiala ar fi fost cu totul alta. Chiar si perspectiva exilului era pentru noi mai rea decat orice represiune - ca dovada ca am primit pasapoarte de 6 - 7 ori, toate acordate de catre autoritati cu scopul de a nu mai veni inapoi.

Liga se va angaja in schimb intr-o activitate de durata cu scopuri bine definite, pentru a promova unele schimbari de concepie asupra bolii si institutiei de

tratament, pentru combaterea conceptelor dogmatice si comuniste, toate facute intr-un stil in care cel putin pe fata sa apara buna noastra credinta. A fost de pomina afirmatia securistului care ne urmarea si care mi-a spus: *"Voi taiati incet cu toporisca radacina cu radacina, pana veti dobori tot pomul si eu cred ca veti reusi"*.

Liga si-a mai propus, de asemenea, in limite rezonabile sa-si creeze prin diferite mijloace un lobby in presa (Flacara lui Paunescu era un ziar in care se putea), cateodata in unele reviste de specialitate mai ales din strainatate, desi cenzura era foarte greu de depasit.

O alta sarcina era alimentarea postului de radio Europa Libera cu materiale privind abuzurile psihiatrice, dar si alte materiale anticomuniste. In domeniul abuzului psihiatric propriu-zis s-a propus crearea unei atmosfere care sa infricoseze sau sa rusineze colegii angrenati constient sau adesea involuntar, sa descurajeze colegii din diferite comisii de expertiza caci, desi comunisti verificati, atasamentul lor fata de partid era indoielnic.

Actiunile intreprinse s-au bucurat de succes, caci, in combinatie cu stirile Europei Libere, intregul sistem al abuzului psihiatric a fost timorat.

O alta directie de actiune a constituit-o "compromiterea" principalilor politrucii din psihiatrie (Predescu, Grecu, Ionescu, Romila, Milea, Pirojinski etc.) care aveau mana libera din partea partidului in psihiatrie. De multe ori acest lucru se facea de pe pozitia unui "comunist cinstit" care nu mai putea suporta impostura, se gaseau in acest scop acuzatii cu oarecare priza la acest tip de organe (filiatie legionara la Predescu, lipsa de ortodoxie comunista, incompetenta organizatorica, lipsa de profesionalism, inabusirea criticii). Trebuie spus ca chiar tartorii comunismului se bucurau unul de raul altuia. Desi privita retroactiv, aceasta pare o naivitate, actiunea a avut un succes deosebit, partidul fiind satul de incapacitatea acestor persoane si de imobilismul lor, chiar in probleme marxist-ideologice. Astfel, treptat, Predescu si-a pierdut "perspectiva de cadre" din partid, si-a pierdut functia de deputat, fenomene care l-au

aruncat într-o stare de descurajare din care nu și-a mai revenit niciodată. Ionescu și-a amanat transferul de la Facultatea de Filozofie la cea de Medicină, iar atitudinea sa antipsihologică și mai ales antipsihanalitică a început să fie condamnată public în diferite lucrări (I. Cucu - Psihologia Medicală, 1980).

Pe baza acestui fond de vulnerabilitate s-au putut declanșa atacuri coordonate privind întreaga construcție a psihiatriei socialiste la care acești tărtori lucraseră decenii în sir cu migală. Prima bresă a constituit-o permisiunea de a scoate lucrări monografice în regie proprie. Prin contribuție baneară recuperată din vânzările asigurate totdeauna, organizația a permis elaborarea unor lucrări de pionierat fundamentale pentru o țară comunistă ca a noastră (Psihosomatica, Psihologia Medicală, Psihoterapiile, Psihiatria socială în două fascicule, Psihiatria adolescentului etc.). Chiar dacă tărtoarii comunismului - Predescu, Proca, așa cum am mai arătat, au scos din librării Psihiatria Socială prin memoriu la cabinetul 2, obținând și interdicția de a mai avea dreptul de a mai tipări, "raul" se produsese și era ireparabil, lucrările au existat și există.

Timp de peste șapte ani, până la dezmeticirea organelor represive, schitarea unei alternative în psihiatria noastră se produsese, iar construcția de decenii a psihiatriei socialiste a început să se naruie.

În 1979, o dată cu organizarea ligii, tot pe baza de lobby, revista Flacăra va publica pe 10 mai un interviu cu I. Cucu, în care, folosind pretextul, se va administra cel mai puternic atac asupra psihiatriei dogmatice comuniste. Atacând dogmatismul (adică vorbind voalat de psihiatria construită de Predescu, "psihiatria socialistă"), ridiculizând afirmațiile festive ale acestuia, autorul deplânge direct, în cea mai citită revistă a epocii, soarta psihiatriei noastre, care este prezentată ca depășită principial și instituțional și pe care o evaluează textual ca fiind sinonimă cu psihiatria secolului al XIX-lea. V. Predescu este atacat nu voalat, ci nominal pentru această situație în care este culpabilizat pentru blocarea

invatamantului psihologic in facultatile de medicina sau in pregatirea psihiatrilor si, tot ostentativ, scolile de psihiatrie de la Timisoara si Iasi sunt citate ca fiind in lupta cu dogmatismul si obscurantismul in psihiatrie. Se critica, de asemenea, direct lipsa unei adevarate vietii stiintifice, prodigioasa inainte de razboi, lipsa oricarui congres de psihiatrie in tara, a unui cadru in care psihiatrii sa-si discute problemele profesionale.

Iata astazi, dupa atatia ani, o comunicare a doctorului Popa, facuta la ultimul Congres de Istorie a Medicinii, din 2004, comunicare pe care o redam in extenso:

“Un om de curaj - dr. IOAN CUCU

In revista Flacara nr 19 (1248) din 10 mai 1979, aparea un interviu cu doctorul Ioan Cucu, medic primar psihiatru, doctor in stiinte medicale, asistent la Catedra de psihiatrie a Institutului de Medicina si Farmacie (cum se numea atunci, dupa moda sovietica, U.M.F. Carol Davila), care publicase de curand si o carte in doua volume - “Psihiatria sociala” -, in care facea niste afirmatii deosebit de critice, care au starnit o valva imensa in lumea psihiatrica, si nu numai, a timpului. Titlul interviului era “Psihiatria nu trebuie sa fie o Cenusareasa, iar aceasta nu-i priveste numai pe psihiatri, ci pe noi toti”. In interviu, doctorul Cucu, pe care il cunosteam si il stimam pentru ca imi fusese asistent, facea o critica severa a psihiatriei buciurestene, critica pe care o dezvolta in carte pe mai multe pagini. Iata cateva din ideile importante. Dupa ce mentiona date despre situatia psihiatriei din tarile

dezvoltate, in care paturile afectate specialitatii (pe langa o dezvoltare deosebita a formelor de asistenta ambulatorie) depaseau ca numar pe cele afectate tuturor celorlalte specialitati, dupa ce spunea ce ar trebui sa fie un psihiatru in epoca moderna in care acesta a luat locul duhovnicului, dupa ce mentiona meritele deosebite ale Scolii Profesorului Pamfil si, mutatis mutandis, ale Scolii Profesorului Branzei in depasirea dogmatismului, doctorul Cucu abordeaza tema principala, si anume critica "scolii de la Bucuresti", ramasa prizoniera unei psihiatrii de secol XIX, cu modelul fizic de boala, materialist-mecanicist, care neglijeaza factorii sociali si psihologici prinsi in etiologia tulburarilor psihice s.a.m.d. In continuare, se refera la subaprecierea psihiatriei si a rolului ei in societatea moderna. Absolvent si al Facultatii de Psihologie, observa lipsa acestei discipline din programa Facultatii de Medicina. Remarca apoi numarul mic de stationare de zi de psihiatrie, numar ramas, din pacate, pana astazi aproape neschimbat.

In cartea sa, care a fost propusa pentru a fi retrasa din librarii si data la topit la presiunile facute de conducerea Catedrei din Bucuresti, doctorul Cucu critica sistemul mafiot de promovare, modalitatea de tip feudal a conducerii sectiilor de spital, care erau un fel de fief-uri atribuite pe viata oamenilor agreati de conducere (situatie existenta, de altfel, in tot sistemul sanitar comunist si care se perpetueaza si astazi) s.a.m.d.

Reactia conducerii Catedrei din Bucuresti si a spitalului (Gh. Marinescu pe atunci, acum "Al. Obregia") a fost de negare vehementa si de infierare publica de tip

inchizitorial stalinist, in unanimitate, spre rusinea tuturor participantilor. Au fost convocati toti medicii din clinica in amfiteatrul mare si au luat cuvantul sefii de sectii, directorul spitalului, seful de atunci al catedrei si conferentiarilor. Autorul acestor randuri a asistat din sala, ca medic rezident, la aceasta punere la stalpul infamiei. Doctorul Cucu s-a aparat cu demnitate si curaj. Imi aduc aminte ca a comparat atitudinea conducerii catedrei si a camarilei acesteia (este o tendinta, sechela a comunismului in mentalul colectiv, de refacere a piramidei puterii in psihiatrie, cu toate consecintele nenorocite de stopare a progresului, traite de noi in regimul trecut. Participa la competitie, ca o culme a ridicolului, si un fel de Zaroni feminin, pe cat de modesta intelectual, pe atat de ambitioasa si incantata de sine, incurajata interesat de cinismul ironic al unui fel de stapan al inelelor, mare manipulator al invatamantului medical universitar bucurestean actual), care isi etala "maretele realizari", cu aceea a unui om sarac care isi zornaia tot timpul punga cu cei cativa banuti, ca sa-si creeze impresia ca nu este chiar asa de sarac. Doctorul Cucu nu a fost arestat sau condamnat (era totusi o perioada post-stalinista), a ramas in Catedra si la locul lui de munca, marginalizat insa si a iesit la pensie tot asistent. Situatiile psihiatriei a ramas din pacate aproape neschimbata, in ciuda eforturilor doctorului Cucu si ale multor altor psihiatri de mare valoare.

Dupa Revolutie, dr. Cucu a cuplat imediat la actiunea A.P.L.R., dar si-a dat seama destul de repede ca cei 50 de ani de antiselectie operata de comunism au lasat sechele care nu pot fi inlaturate intr-o perioada atat de scurta.

Dr. Marian Popa, medic primar psihiatru, doctor in stiinte medicale, la Spitalul "Al. Obregia" din Bucuresti"

Interviul doctorului Cucu a fost reluat de Europa Libera (Annelise Gabani) si a starnit o mare agitatie in randurile psihiatrilor. Fiind una dintre primele activitati ale Ligii Anticomuniste a Psihiatrilor, interviul a declansat o furie greu de descris din partea aparaticilor psihiatri. Pentru moment, nici nu puteau realiza cum de a fost posibil, daca acest lucru nu este un semnal ca puterea ar fi doritoare sa se debaraseze de acesti tartori. Dar nu a fost cazul, a fost doar un dus rece. Treptat, lucrurile s-au "normalizat", autorului i s-a facut un proces public in amfiteatrul mare al spitalului unde, sub indrumarea sau mai degraba amenintarea tartorilor comunisti, diferiti medici - elemente de manevra - au vorbit vag despre "realizarile" psihiatriei comuniste, dar, spre exasperarea organizatorilor care doreau ca ei sa ramana in umbra, nimeni nu pronunta cuvinte de condamnare. A fost nevoie ca marele neurolog si academician, care insa nu era psihiatru, Vlad Voiculescu, sa se ridice si sa intrebe: "De ce pierdem noi timpul aici? Ni s-a spus ca trebuie sa-l condamnăm pe dr. Cucu". De ce o fi facut acest om respectabil un astfel de lucru va ramane un mare mister. De fapt, pentru organizatori a fost un adevarat fiasco, mai ales ca nici mult asteptatele masuri organizatorice nu au fost lasati sa le ia, rezumandu-se doar la stoparea oricarei promovari profesionale in cadrul celor 15 - 20 de concursuri sustinute pentru postul de sef de lucrari cu persoane sub orice valoare profesionala.

Voi reda in continuare discutarea "cazului CUCU" in sedinta de partid de catre colegii sai de catedra, asa cum se afla relatat si in procesul-verbal al sedintei. Voi face prezentarea esentei luarilor de cuvant ale acestor "colegi".

Octavian Hanganu, colaborationist, omul de paie al regimului, eternul membru al comisiilor de expertiza judiciara, unde se decidea soarta dizidentilor, eternul secretar al comisiilor de promovare, unde se manipulau pilele si care in 30 de ani nu a facut o lucrare pentru doctoratul la care se inscrisese, conducator fiind prietenul sau, Predescu: "In catedra s-a muncit mult, dar dr. Cucu

nu a aratat in atitudinea sa critica activitatile cu studentii, cum s-au tinut cursurile, iar criticile sale puteau fi facute chiar in Catedra. Nu a observat ca am inceput sa facem si psihoterapie”.

Asa incercau comunistii sa banalizeze atitudinile critice, numind realizari o serie de sarcini de serviciu. Cat despre psihoterapie, ea nu se face nici azi (se facea la acea epoca in mod clandestin), iar teza de doctorat cu psihoterapia a lui Hanganu nu a aparut nici azi, dupa un sfert de secol.

Milea considera ca in psihiatria noastra practica a luat-o inaintea teoriei si de aceea s-au gasit fisurile criticate de dr. Cucu si iar enumera, ca si Hanganu, cate sarcini (de serviciu) executa Catedra. Se arata revoltat ca noi am fi la nivelul secolului al XIX-lea. Desi a citit materialele publicate de dr. Cucu, nu a inteles nimic (era si greu avand studiile de psihiatrie facute la Moscova). Bineinteles, nu pierde ocazia unei apologii pentru "colegul" de studii din Uniunea Sovietica, V. Predescu.

Oancea, colaborationist notoriu al organelor, omul care pretindea ca l-a tratat pe Vianu cu electrosocuri, trimis sa ne reprezinte la O.M.S., se simte jignit de criticile aduse si mai ales de strigatul de alarma al doctorului Cucu, care spune ca psihiatria romaneasca este in deriva si ca sistematica materialista a profesorului Predescu este luata in deriziune, ca "noi" stam pe loc. Aceste fenomene se datoresc, evident, "golurilor de pregatire" a celui care critica. "Noi trebuie sa ne aparam adevarata stiinta psihiatrca fata de cei de la Timisoara sau cei de la Sibiu, care au ales o cale periculoasa, antipsihiatrca" (asa numeau ei pe aceia care nu acceptau conceptul clinico-nosologic, materialist al "Catedrei" din Bucuresti).

Ciurezu, varul ministrului Securitatii statului, Stanescu, respinge parerile doctorului Cucu. Este revoltat mai ales de termenul de "tratament veterinar" folosit la adresa psihiatrilor nostri atunci cand trateaza boala psihica doar cu droguri. Nu crede in psihologie si reia, ca

si Ceausescu, "realizarile" Catedrei, de fapt cele cateva sarcini rutiniere.

Oare de ce, spune Nedelcu, care apoi a fugit in Occident, nu s-a dus la seful de catedra pentru a spune ce are de spus si s-a dus la Flacara? Era oare naiv sau lingusea seful pentru a putea primi pasaportul ce "l-a salvat" de tara si Catedra aceasta atat de buna?

Meiu, care afirma mereu ostentativ ca este membru de partid din 1945, adus cu pile in Catedra de "nenea" Derevici, directorul comunist care a venit imbracat ca ofiter sovietic, se intreba: "Cine m-a sfatuit sa fac asa ceva, sa spun acum pentru ca mi-am luat o mare raspundere". El vede cum dr. Cucu neglijeaza munca de la Catedra.

Neicu, figura legendara a incompetentei si cinismului afirma: "Sa spuna doctorul Cucu cate ore de curs are, cate grupe de stagiu (ce legatura avea cu subiectul?). Care a fost contributia doctorului Cucu? De ce nu s-a adresat ierarhic (adica tocmai celui care distrugea psihiatria romaneasca, V. Predescu), cum poate spune ca este vinovat V. Predescu? De fapt, doctorul Cucu arunca cu pietre in psihiatrie". Neicu crede ca intre psihiatri exista discordie pentru ca nu se accepta pozitia "inaintata" a lui Predescu si cere ca in mod public doctorul Cucu sa spuna ca regreta cele facute.

Damian crede ca aceste critici i-au fost inspirate de fosta conducere a Ministerului Sanatatii, ca de fapt nu Catedra (Predescu) este de vina pentru aspectele aratate, ci "cadrele superioare" (care oare?). Faptul ca nu avem reuniuni, congrese nu depinde de noi. Si el se considera jignit, dar crede ca doctorul Cucu o face pentru ca nu i se publica lucrarile si ca cele aparute sunt plagiate (dar nu spune pe cine a plagiat). Este nedumerit cine ar putea fi "dogmaticul", desi in particular eram prieteni si discutam exact cum am scris si cu toate era de acord. Dar asa era prietenia in comunism.

Lohan, adus la Catedra prin pila unui mare membru al Comitetului Executiv P.C.R., caruia i-a promis sa-i ingrijeasca fata schizofrenica ce-si omorase mama, a

fost obligat sa o infieze, fiind adus pentru aceasta in Bucuresti. Aici a primit vila, post in Catedra pentru el si sotie etc.: "Dr. Cucu este manipulat de anumite forte (este evident tonul securist)". Are un sentiment de mare durere ca nu am cerut avizul lui Predescu pentru a publica articolul, caci asa procedeaza un membru loial de partid (evident dr. Cucu nu era asa). "Dr. Cucu se simte repins de grup, de colectiv (vechea marota cu masele populare), dar in acelasi timp este reprezentantul unui grup (daca ar fi stiut el). Dupa parerea lui, as fi putut scapa usor daca as fi afirmat ca articolul mi-a fost impus de reporter. De fapt, in psihiatrie, sub conducerea tovarasului Predescu totul merge bine, nu avem nimic de schimbat

Brasla, eterna secretara de partid, a carei fiica a ales "libertatea" in Germania, ulterior imi reproseaza de ce nu am discutat cu partidul (dar ziarele nu erau ale partidului?), faptul ca exprim un punct de vedere egocentric (eu abordam problematici generale in fapt), ca au fost eliminati toti membrii de partid care de fapt m-au si respins, ca nu am avut incredere in grupa de partid.

Doamna psiholog Rascanu, colaborationista notorie, care tine ostentativ pe birou poza ei impreuna cu Ceausescu, cand a participat la congresul al X-lea PCR, in calitate de delegata, ca degeaba am urmat Facultatea de psihologie, pentru ca nu am folosit-o (dar tocmai faceam apel la utilizarea psihologiei in tratamentul psihiatric), crede ca nu in felul acesta se va face psihologie medicala la facultatile de medicina si crede ca un articol in Flacara nu are nici o valoare (atunci de ce atata teavatura si discutii?).

Magureanu Sanda considera ca Predescu nu este raspunzator de lipsuri (dar el conducea psihiatria), ca arunc cu pietre in psihiatrie. Ea nu crede ca daca suntem organicisti am fi si dogmatici (logica comunista).

Constantinescu George, om de mare valoare intelectuala, care mereu era amanat de a fi numit profesor, pluseaza: "Materialul doctorului Cucu a iesit intamplator, caci la noi nu s-a manifestat o atitudine

dogmatica (desi in particular critica mai mult decat mine cursurile rusificate ale lui Predescu si conceptele sale rudimerntare si care pentru mine au fost ca invatamintele unui profesor, asa cum imi era de fapt). Dar eroare, in public spune: "Opusul dogmatismului nu este existentialismul, ci materialismul dialectic (exact invers fata de cum se exprima in particular). Recunoaste ca uneori "dogmatismul este foarte deghizat".

Predescu, satisfacut de prestatia "colectivului" si de faptul ca cei dinaintea lui au atins problemele esentiale, nu se considera vinovat de neintroducerea psihologiei medicale in programa analitica (desi era prorector, dar a fost inselat de Pirée, care ii promisese sa-i faca cursuri pe care sa le sustina ca prim profesor ce a predat psihologia medicala, numai ca, primind recompensa un pasaport, inainte de a face cursurile, acesta a ales "libertatea" in Germania si psihologia nu s-a mai introdus la Medicina). Dar nu-i nimic, omul sustine ca "a militat tot timpul". Nu exista in psihiatrie decat modelul medical de boala, acesta este modelul materialist pe care trebuie sa-l acceptam. El ar face multe pentru psihiatrie, dar se opun organele superioare (cu toate ca el era deputat in M.A.N., prorector, secretarul comitetului de partid al Institutului de medicina, membru in comitetul de partid al centrului universitar etc). Ce ar mai fi vrut sa fie pentru a avea puterea de a actiona?).

Ce putea face doctorul Cucu, pe care chiar si colegii cei mai apropiati il lasasera singur in banca, retragandu-se ostentativ de langa el? Sustine ca chiar din punctul de vedere al P.C.R. este gresit sa se spuna ca nu mai este nimic de criticat. La noi nu a fost dogmatism, dar insisi comunistii se refereau la perioada "obsedantului deceniu", epoca Dej, ca la o epoca a dogmatismului, care in psihiatrie exista si azi, data fiind neacceptarea progreselor stiintifice, chiar daca se deghizeaza sub forma incompetentei, a rezistentei fata de schimbare etc. Remarcam faptul ca unii s-au simtit direct atinsi de notiunea de a fi dogmatici, motiv pentru care am asistat la adevarate autobiografii

deculpabilizatoare. Nu e suficient sa criticam "epoca dogmatismului", ci dogmatismul actual din psihiatrie.

Urechile comuniste si ale lingusitorilor erau surde, asa ca totul a ramas ca inainte, chiar daca in sala erau niste baieti necunoscuti, cu "ochi albastri".

In perioada 1979 - 1983 apar consecutiv, in regie proprie, lucrarile mai sus mentionate, lucrari in care psihiatria socialista - pusa in scena de Predescu, Ionescu, Milea - era practic desfiintata; in reviste se publicau tot mai mult lucrari de psihologie, psihiatrie sociala, psihosomatica.

Desi liga nu si-a declarat niciodata existenta in mod oficial, a fost resimtita si a creat o adevarata deruta in randurile nomenclurii, neobisnuita cu vreo opozitie. Din acest moment se creeaza in psihiatrie o situatie care, in anumite limite, se putea contesta daca exista curaj, lucru de neconceput inainte de 1979.

O serie de materiale au fost trimise Europei Libere, predate direct lui N. C. Munteanu, dar transmiterea lor pe post s-a facut dupa o logica de neinteles: s-au publicat doar cele mai nesemnificative. Se pare ca materialele i-au fost inmanate lui Vianu pentru a-si da parerea si ele ar fi suferit o cenzurare sau o lipsa de interes, asa ca nu au mai ajuns pe post. Si ce bune materiale erau, despre situatia psihiatriei noastre (peste 200 de pagini dactilografiate)!

Revolutia din 1989 gaseste liga intacta si in plina ofensiva, vrea sa se legalizeze sub acest nume, dar tentativa pare prea radicala si se infiinteaza Asociatia Psihiatrilor Liberi care, din pacate, este dusa la pieire de A. Romila, dupa ce a folosit-o pentru a ajunge profesor si a devenit un mare conducator in psihiatrie cochetand cu opozitia democrata. Aceasta asociatie tace in prezent, singurii membri ramanand Romila si cativa medici din serviciul pe care el il conduce si care au ramas din motive usor de inteles, organizatia pierzandu-si orice vocatie nationala sau de opozitie in psihiatrie. In schimb, a adus ceva avantaje materiale conducatorilor sai initiali. Astfel s-a sfarsit un vis frumos.

În 1992 Liga Anticomunistă a Psihiatrilor încerca totuși să se legalizeze, dar acțiunea esuează, curajul psihiatrilor nu permitea să se numească chiar “anticomuniști”. S-a renunțat la legalizarea ligii, pentru că astfel cei câțiva membri - fără zarvă, surle și trambite - să-și folosească la nevoie experiența în situația alunecoasă prin care trece țara noastră, când o reîntoarcere la trecut nu este imposibilă și oricum drumul psihiatriei noastre nu a suferit modificări esențiale după 1989 (aceleași idei, aceiași conducători, nici o acțiune de reformă, chiar dacă avem și un director P.N.T.C.D.-ist care și-a realizat visul, a avansat).

În orice caz, liga rămâne o formă de luptă alternativă a unor oameni care nu au urmărit posturi sau poziții sociale, ci binele psihiatriei românești.

4. Etapa criptocomunistă

După 1989, din nefericire țara noastră va trebui să străbata o lungă etapă criptocomunistă în contradicție cu ceea ce s-a întâmplat în toată Europa de Est, cu excepția fostelor țări care s-au desprins din U.R.S.S. În această etapă, foștii comuniști din linia a doua, pe care Ceaușescu îi ținea mereu în spate, preiau puterea politică în țară și pe această bază în toate domeniile de activitate, inclusiv în psihiatrie. Din aceste motive, drumul spre reforme în toate domeniile va trebui să aștepte mult, mai ales că și opoziția ajunsă acum la putere începe să aibă aceeași atitudine de frică în reorganizarea țării.

Dificilă confruntare cu trecutul

“Nimic nu ne poate mântui de trecut, nu există o “recuperare” a trecutului. Viitorul nu poate fi cucerit decât prin impacare și nu prin răfuială sau război”, spunea pe bună dreptate contesa Marion Donhoff.

Psihiatrii, ca de altfel întreaga populație a țării, au fost puși într-o situație în care nu puteau să prevadă că, într-un timp compatibil cu lungimea vieții lor, comunismul

va lua sfarsit. Din aceste motive existau doar doua posibilitati: fie de a se adapta, de a tacea si de a incerca sa supravietuiasca, fie de a refuza compromisul si de a sfarsi in izolare, suferinta sau ca victime ale represiunii.

Cu linistea si pacea pe care ne-o dau anii trecuti de la revolutie, putem astazi sa privim situatia din epoca comunista mult mai obiectiv. Nu trebuie uitat ca numerosi cetateni, inclusiv psihiatri, se "aranjasera" in patul lui Procust al sistemului, au trait, au muncit si uneori au cunoscut si bucurii - asa cum sublinia Paler -, in timp ce nesiguranta actuala, deceptiile tind tot mai mult sa ia forma unei constante atitudini defensive, manifestandu-se cel mai adesea prin deprimare sufleteasca si ura. Oare nu am inceput deja sa auzim ca, in fapt, "inainte nu era chiar asa de rau?".

Politica practicata pana acum nu a produs decat frustrare, victimele si calaii s-au intalnit adesea, la fel cum in psihiatrie s-au intalnit tartorii si persecutati, tortionarii si victimele. De aceea telul nu trebuie neaparat sa fie identificarea culpabililor individuali, ci mai degraba de a impartasi adevaruri colective, adevaruri izvorate din privirea inaintea a celui pervers sistem de oprimare cu teroare psihologica, cu recompense pentru delatori si colaborationisti, cu aparatul sau de supraveghere extrem de bine ramificat. Efectul ar trebui sa corespunda aceluia al unui seminar care incearca sa stabileasca criteriile de conduita etico-politica. Recuperarea trecutului este foarte importanta pentru tara noastra, dar trebuiesc sanctionate actiuni si nu convingeri.

Nu trebuie uitat cat de perfectionat era sistemul de supraveghere al Securitatii din Romania. Cine dorea sa faca studii, chiar cand era vorba de modeste studii profesionale, cine aspira la celebritate sau la venituri mai mari, trebuia sa se adapteze, caci celebrele drepturi la munca, studii etc. din propaganda comunista nu erau valabile, in fapt, decat pentru cei loiali, pentru cei "adaptati" si nu pentru dizidenti si nici chiar pentru indiferenti. De aceea o clasificare a psihiatrilor in vinovati principali, vinovati secundari sau complici, lucru la care

nazuiesc fanaticii ordinii, nu este posibil. Nu se poate prelucra, cu scopul de a face dreptate, ceea ce s-a intamplat cu 45 de ani inainte. Nici unul sau mai multe procese penale nu vor putea sa clarifice istoria, acest lucru servind numai "aplicarii dreptului material". In aceasta sfera se inscrie in primul rand crearea "pacii juridice" de care suntem azi mai indepartati decat acum 7 - 8 ani. Din cauza strictei discipline de partid comuniste a "centralismului democrat", care nu permitea nici o abatere de la disciplina de partid, majoritatea psihiatrilor au fost in acelasi timp si faptasi, si victime. Ca si fenomenul Pitesti, nazistii si comunistii aveau prevazut in sistemul lor de oprimare acel dublu rol - de calau si victima. Din acest motiv, sutele de mii de auxiliari de care s-au servit aceste regimuri -psihiatrii fiind in fond un caz minor- nu erau prin natura lor criminali. Numai o minoritate avea in acest cadru acces la putere si initiativa violentei sociale, inclusiv in psihiatrie. Marea majoritate era formata din micii burghezi normali, care in alte situatii si-ar fi indeplinit cu constiinciozitate obligatiile lor zilnice. Oare este drept ca dupa ce acesti oameni si-au distrus o parte importanta a vietii lor sa fie acum stigmatizati pentru restul vietii care le mai ramane?

Deci nu se poate nega acestor psihiatri, pur si simplu, dreptul de a munci, pentru a fi impinsi in amaraciune si opozitie. Este greu sa dozezi vina fiecaruia, neexistand o norma care sa stabileasca hotarul intre cat s-a putut suporta sau rezista, cat s-a putut adapta.

Exista cateva repere constante ale eticii psihiatrice:

Mai intai, crimele comise nu pot fi trecute cu vederea si nici date uitarii. Unui individ al carui frate a fost torturat intr-un azil psihiatric sau chiar ucis nu i se poate cere sa uite acest lucru si cu atat mai mult acelora care au simtit tortura psihiatraca pe propria piele.

Trauma lovirii de aroganta puterii si brutalitatea acestor functionari din domeniul medicinei nu se poate

uita usor. Toate aceste crime trebuie numite, trebuie aduse la cunostinta opiniei publice, dar trebuie sa se reflecte in conditiile respectarii criteriilor unui stat de drept, constitutional. Trebuie, deci, in acest cadru respectate trei principii, cel putin ale unui stat de drept:

Se sanctioneaza numai actiunea si nu convingerea.

- *Decisiv nu poate fi decat dreptul penal in vigoare in perioada comiterii faptei.* Legile formale comuniste interziceau tortura, abuzurile psihiatrice si asigurau drepturile civile. Criminalitatea consta in faptul ca ei nu respectau propriile legi, propria constitutie.

- Criminalitatea oricarei persoane trebuie dovedita.

Aplicand aceste principii in psihiatrie, *doua actiuni sunt cruciale, daca dorim nu numai o reforma a psihiatriei, dar si stabilirea in cadrul sau a unei noi viziuni etice:*

1. *Pedepsirea criminalilor pe baza principiilor de mai sus;*

2. *Inlocuirea elitelor comuniste de conducere din psihiatrie care continua si astazi sa detina pozitii cheie.*

Cu toate acestea, trebuie sa clarificam doua lucruri: ce trebuie obtinut si ce se poate obtine. *Nu se pot rezolva problemele unui stat al faradelegii cu mijloacele unui stat constitutional.*

Criminalitatea statului comunist cu greu poate fi urmarita in cadrul dreptului penal. Nu se poate masura retroactiv acea perioada cu criteriile democratiei pluraliste si nici nu ar fi echitabil. Asa cum am aratat si argumentat deja, comunismul a creat in psihiatria romaneasca o adevarata "organizatie criminala" prin implicarea sa oficiala, ideologizarea abuzului si executarea unei adevarate represiuni sistematice prin metode psihiatrice.

Perspectivile psihiatriei romanesti post-comuniste

Psihiatria fostelor tari comuniste si in primul rand a acelor din U.R.S.S. si Romania sufera nu numai de o grava ramanere in urma, ca urmare a transformarii ei in psihiatrie socialista si prin aceasta intr-o psihiatrie lipsita de viziune stiintifica, dar si de o cangrena cronica, cangrena abaterilor etice. Astfel, timp de multe decenii, psihiatria, cu institutiile sale, a stat la dispozitia sistemului represiv creat cu migala de partidul comunist si de bratul sau inarmat - Securitatea.

Conducatorii psihiatriei de dupa 1989, profesori si sefi de sectie, au fost in trecutul apropiat servitorii zelosi ai ordinii comuniste si se simt deja fixati pe posturile lor, ca un subprodus corupt si arbitrar al unui regim care chiar daca nu a disparut cu desavarsire este in evident declin.

Fata de acesti dinozauri, tinerii psihiatri se simt descumpaniti si franati in lupta pentru insusirea adevaratei psihiatrii, ei fiind intimidati si astazi ca nu pot promova daca nu dau cadouri consistente sau nu sunt conformisti cu fostii si actualii sefi comunisti. Ce pot oare sa mai inteleaga acesti tineri cand citesc lucrari ale celor doi profesori, aparute acum, dar care parca vin dintr-o lume a trecutului. Din contra, fostii tartori comunisti se simt incurajati de elementele politice care conduc tara, profita de toate libertatile pe care ei niciodata nu le-ar fi acordat colegilor lor.

Sa exemplificam doar prin actiunea de defaimare in presa - pusa in miscare de un ministru, dl. Mironov, fost consilier al fostului presedinte - a unui director de televiziune (E. Valeriu), a unor ziare de partid pretinse democrate cum ar fi DIMINEATA.

Dar iata cum colaboreaza anumite organe oficiale ale statului la aflarea adevarului privind represiunea psihiatrica. Astfel, Ministerul de Interne este intrebat pe linie parlamentara daca la Universiada din 1981 au fost ridicati numai din Bucuresti 600 de indivizi si internati fortat in servicii psihiatrice. Raspunsul este dezarmant si il redau in esenta sa din memorie: "Organele M.I. au luat toate masurile pentru buna

desfasurare a Universiadei, actiunea primind numele de cod "maraton". Datele privind aceste actiuni nu se mai pastreaza in arhive decat doar pe un termen de 5 ani. In consecinta, toate datele privind actiunea "maraton" au fost distruse".

Sa vedem ce raspundea S.R.I. aceleiasi comisii parlamentare, la cererea acesteia de a i se inmana lista psihiatrilor care au colaborat cu Securitatea. Citam tot din memorie: "Nu au existat psihiatri care sa fi colaborat cu Securitatea", dar, atentie!, "problema ramane in continuare in atentia noastra".

In fine, in legatura cu cele ce s-ar fi putut intampla, in asa numitul centru medical din str. Brosteanu (unde s-au facut experiente de spalare a creierului cu distructurante ale personalitatii de tipul LSD), caz care a aparut in presa in urma reclamatiiilor celor din vecinatate. Directia Generala a Politiei subliniaza ca acolo exista o unitate medicala pentru cadrele M.I. si ca este o unitate cu paza militarizata.

Este clar, toti "au inteles" raspunsurile la intrebarile comisiilor parlamentare si ale presei si au raspuns exact ca orice activist de partid.

Iata deci fundamentul practic pe care se sprijina vechea nomenclatura din psihiatrie. Aceste persoane sunt in mod clar impotriva reformei, caci ele nu vor ataca niciodata un sistem pe care l-au creat si care, la randul sau, le-a consolidat puterea. Inapoierea psihiatriei romanesti este in primul rand exponentul inapoierii acestei clase conducatoare din psihiatrie. Aceste persoane au cazut victime propriilor actiuni demolatoare prin respingerea conceptelor care au aparut in psihiatrie in ultimii 50 de ani, numai pentru ca proveneau din Occident - psihologie, sociologie, psihosomatica, resocializare etc. Cum ar mai putea ei azi sa-si adjucece aceste concepte sau, ca sa radem, sa faca ei psihoterapie, o metoda pe care au ridiculizat-o toata viata?

In psihiatria epocii criptocomuniste ar fi prezente urmatoarele aspecte:

- Lupta acerba pentru putere a fostei nomenclaturi

Lupta pentru putere cuprinde atat vechea nomenclatura, astazi o adevarata gerontocratie, cat si comunistii din linia a doua, care din cauza incompetentei au fost mereu tinuti in in tensiune de catre marii tartori, motiv pentru care astazi asalteaza furibund pozitiiile de putere (la nevoie devenind liberali sau P.N.T.C.D.-isti). Toti profesorii si sefi de sectie din psihiatrie, aproape fara exceptie, au functionat si in perioada comunista, iar astazi detin aceleasi parghii ale puterii. Desi dosarul politic pare a nu mai avea azi o mare importanta si nici partidul comunist nu-i mai poate spijini, Ministerul Sanatatii, indiferent de titular (bineinteles ca nu ne referim la catastrofalul Mincu, pentru care nu exista grad de comparatie), mentine aceiasi functionari reactionari si antireformisti. Nu exista concursuri sau concursuri reale, iar functiile obtinute sunt detinute pe viata. In acest context, si in prezent opozitia psihiatrilor este nesemnificativa, chiar tineretul nu face decat exercitii de conformism.

In aceste conditii, fosta si noua nomenclatura nu se preocupa decat de o permanenta ofensiva de "sarm", mai ales fata de organizatiile si personalitatile din Occident, dar, ca si in trecut, psihiatria romana preocupa foarte putin pe occidentali. Daca psihiatrii americani sau englezi sunt mai circumspecti, cei germani sau olandezi si mai ales francezi s-au lasat aproape coplesiti de "sarmul" fostilor nomenclaturisti. Unii fosti nomenclaturisti detin chiar pozitii in organizatii de specialitate internationale si le detin dinainte de 1989, adica de atunci cand astfel de numiri se faceau numai la propunerea Securitatii.

- Sprijinul oficialitatilor, mai ales al Ministerului Sanatatii, pentru fosta nomenclatura comunista

Fara a face proces de intentie, Ministerul Sanatatii a promovat cu o verva ciudata in functii de

decizie, uneori, oameni de varsta foarte inaintata, in orice caz pe toti tartorii psihiatriei comuniste. Astfel, comisia de psihiatrie de pe langa Ministerul Sanatatii este formata exclusiv din fostii si actualii nomenclaturisti, iar Gorgos, care se ocupa cu "ridicarea" dizidentilor, era secretarul acestei comisii de psihiatrie, dar a fost si al "Ordinului medicilor " cea mai importanta institutie etica din medicina. Foarte frecvent, ca si in trecut, apare rotatia cadrelor cu schimbarea periodica a diferitelor functii de conducere. Profesorii comunisti din trecut (Ionescu, Milea, Grecu, Romila) sunt sefi ai problemelor psihiatritice si educa studentii si rezidentii. Toti sefi de sectie din vechiul regim detin in prezent aceleasi functii, formand stafful tuturor comisiilor de psihiatrie (expertiza medico-legala, a capacitatii de munca etc.), ei sunt singurii interlocutori ai directiei, ai strainilor care viziteaza spitalele, se impun ca singurii interlocutori si pentru presa. In provincie acesti nomenclaturisti formeaza un adevarat mandarinat local al puterii fostilor comunisti.

O data cu luarea functiei de ministru al Sanatatii de catre Mincu, comunist de trista faima, o maree neagra s-a extins si asupra psihiatriei. Toate comisiile de specialitate au fost epurate de orice medic care nu facea parte din vechiul staff comunist, Comisia pentru cercetarea abuzurilor psihiatrice - Diaciov - a fost practic desfiintata prin numirea ca presedinte a profesorului Ionescu, ceea ce a insemnat in fapt inghetarea oricarei activitati. Ministerul Invatamantului si U.M.F. Bucuresti aplica exact aceleasi masuri de tip comunist, de promovare a imposturii si a concursurilor truate.

Desi nu mai este in functie, Mincu Iulian este cunoscut ca o persoana cu un profil moral execrabil: fost presedinte al comisiei de cercetare ideologica a cadrelor didactice, omul de casa al lui Ceausescu, cel care ii fundamenta programele de "alimentare rationala", de fapt, de infometare a populatiei. Dar socotim ca pentru profilul sau moral nu este nevoie decat sa reproducem o scrisoare a acestui tartor incompetent catre organele de partid, scrisoare redactata la 7 mai 1970, in care isi

denunta seful al carui post il voia, acesta nefiind altul decat savantul specialist in diabet prof. Pavel, chipurile maestrul lui. Reproducem scrisoarea din Viata Medicala, din 30 decembrie 1994:

“Tovarase presedinte,

La data de 29.IV.1970, cu adresa nr. 2721/1970, am primit din partea U.S.S.M., Societatea de Medicina Interna, sectie boli de nutritie, un formular semnat de prof. Pavel Ion si dr. Sdrobici Dan, cu programul Congresului National de Diabet, congres care urmeaza sa aiba loc intre 23 - 24 septembrie 1970, la Bucuresti.

In calitate de sef al Catedrei de boli de metabolism si nutritie, singura catedra de profil si for metodologic central pe tara, in calitate de membru al conducerii, nu sunt de acord cu maniera de lucru a actualului presedinte al sectiei, pentru urmatoarele motive...

Tot la acest congres se propune reconsiderarea lui N. Paulian pe motiv ca ar fi descoperit insulina. Consider ca acestei intentii trebuie sa i se acorde mai multa atentie. De fapt aici se gaseste raspunsul pentru intreaga activitate din ultimii 30 de ani a profesorului Pavel, care nu numai ca nu a creat o scoala romaneasca de nutritie, dar a incercat sa distruga si sa denigreze tot ce a fost capabil si progresist in acest domeniu.

In primul rand, suntem obligati sa reconsideram problema Paulescu din punctul de vedere al descoperirii insulinei (urmeaza o enumerare tendentioasa de fapte).

Lumea stiintifica mondiala nu-l recunoaste si nu l-a recunoscut niciodata ca descoperitorul insulinei. A-si atribui astazi un fapt stiintific nedovedit si nerecunoscut la timpul respectiv este ridicol...

Spatiul nu ne permite sa subliniem tezele sale reactionare din finalitate in biologie, materialism, suflet si Dumnezeu etc. De asemenea, faptul ca neaga darwinismul, materialismul, evolutia il situeaza poate pe cele mai reactionare pozitii pe care s-a situat vreodata un om de stiinta roman.

Oare acestea sunt meritele pentru care U.S.S.M., prin Pavel, vrea sa reabiliteze memoria lui Paulescu...”.

Acesta este patriotul si ministrul Mincu si, imaginati-va, daca scria asa la U.S.S.M., cum isi facea el notele informative la Securitate. Si totusi, dl. Iliescu l-a numit ministru al Sanatatii. Ce putea astepta tara de la acest om? Dar psihiatria?

Sub conducerea lui Mincu, practic s-a sistat activitatea comisiilor de cercetare a abuzurilor psihiatrice. Va puteti imagina rezultatele si obiectivitatea celor numiti de el.

- Formarea Asociatiei psihiatrilor liberi

Una dintre cele mai importante actiuni din epoca criptocomunista a fost crearea Asociatiei Psihiatrilor Liberi (A.P.L.R.). Ideea de asociere, asa cum am mai aratat, a aparut inca din perioada dictaturii comuniste. Dupa revolutie, necesitatea unei asociatii independente s-a pus cu mare acuitate si ideea de a o crea a aparut chiar in primele zile. Faptele se vor derula repede. Nomenclatura din psihiatrie era confuza si se astepta la represalii, asa cum facusera ei cu elita psihiatrilor atunci cand au luat puterea. Totusi, s-au raportat actiuni de distrugere a arhivelor prin ardere si inundare. Excesul de democratie si mai ales de anticeausism devenise la ei grotesc.

Pe 31 decembrie 1989 este lansat oficial primul apel pentru constituirea A.P.L.R. Marian Popa, pe baza unei lungi experiente de lupta anticomunista, dupa lungi discutii cu profesorul Pamfil, lanseaza un patetic apel catre comunitatea psihiatrilor, un apel nerevendicativ si fara dorinta de razbunare.

Lucrurile se vor precipita. Nomenclatura iese din amorteala atunci cand vede ca democratia ii protejeaza si, pentru a ataca, propun si ei o asociatie denumita Asociatia Psihiatrilor din Romania (A.P.R.). Se face un mare conclav la Predeal in care toti nomenclaturistii din tara discuta gravitatea situatiei. Apare acum ca iminenta numirea lui C. Gorgos ca medic sef al Capitalei. De data aceasta, viitorii psihiatri liberi reactioneaza violent. Se lanseaza un viguros protest, iar numirea lui este sistata.

Se fac incercari din partea profesorilor de a-si subordona in mod paternalist A.P.L.R., dar daca Ionescu nu va reusi, din pacate, va reusi Romila. Intre cele doua viitoare organizatii au loc schimburi de mesaje si acuzatii. Grupul de la Predeal este acuzat pe buna dreptate de toate abuzurile psihiatice din epoca ceausista.

Pe 11 martie 1990 grupul de initiativa al A.P.L.R. organizeaza o discutie cu Asociatia Fostilor Detinuti Politici, unde se stabilesc jaloanele unei actiuni de reabilitare a fostelor victime ale psihiatriei comuniste. Deja in presa, dr. Diaciov lanseaza un apel pentru constituirea unei comisii de cercetare a abuzurilor psihiatrice. Comisia se constituie sub conducerea lui Diaciov si cu numerosi membri din grupul A.P.L.R. Dar nu trece mult si ministrul Sanatatii il destituie pe Diaciov si numeste un fost nomenclurist, profesorul Ionescu, dupa care comisia practic nu mai are nici o activitate.

Pe 19 ianuarie 1990 Rompres anunta iminenta alcatuire a A.P.L.R., iar in presa apar numeroase materiale privind abuzurile psihiatrice. Pe 18 februarie 1990 se alcatuieste prima forma de statut a A.P.L.R. de catre dr. Marian Popa, dupa care incepe strangerea adeziunilor de inscriere. Se depune dosarul la judecatorie si, prin sentinta 1763/1990, pe 20 iunie, organizatia capata statut legal.

Pe 26 mai 1990 a avut loc primul congres de constituire, urmat apoi de numeroase colocvii care initial se tineau lunar in diferite centre psihiatrice din tara.

La colocviul jubiliar ocazionat de implinirea unui an de la infiintare se inainteaza parlamentului si M.S. un apel de reorganizare si reforma in psihiatrie, ramas insa fara rezultat.

In perioada 2- 4 octombrie 1992 a avut loc prima Conferinta Internationala a A.P.L.R., unde au prezentat comunicari personalitati din tara si strainatate.

Din pacate, dupa o perioada activa, conducerea, in frunte cu Romila, a adus activitatea asociatiei intr-o munca de rutina, neinteresanta, randurile asociatiei s-au rarit din cauza celor dezamagiti si care nu mai puteau

realiza ca organizatia si-ar mai fi mentinut principiile initiale. Conducerea s-a bucurat de ceva castiguri materiale donate de fapt asociatiei: xerox, calculator, unele sume de bani care nu au mai fost controlate ca destinatie, sume cu care s-ar fi putut edita un tratat de psihiatrie, Romila a devenit invitatul etern in strainatate ori de cate ori se trimiteau invitatii pentru asociatie. In schimb, Romila a decis editarea unor traduceri nesemnificative, fara a mai vorbi de calitatea lor. Treptat activitatea asociatiei a devenit alienanta, metodele de conducere dictatoriale, alegerile formale si cu aceleasi rezultate (Romila presedinte), tineretul a disparut, iar organizatia s-a transformat intr-un grup legat administrativ de Romila, in sensul subordonatilor sai de la serviciul 9 la care el este medic sef. Asa a murit o mare iluzie. Azi, A.P.L.R. mai exista doar pentru unii colegi naivi din strainatate. Se impune acum o reforma a organizatiei si redarea ei catre tineret, care de fapt trebuie sa preia conducerea si sa-i stabileasca strategia. Oare Romila – profesorul - va ceda vreodata un business atat de important ?

PROBLEME ALE PSIHIATRIEI ROMANESTI POST-TOTALITARE

Europa Occidentala postbelica distrusa economic, traumatizata de ideologiile totalitare si de oroarea lagarelor de concentrare, dezvoltand o conceptie umanista si democratica, se va angaja in construirea a ceea ce ulterior se va numi **“conceptia privind drepturile omului”**, un instrument redutabil de opozitie impotriva oricarei forme de totalitarism sau tiranie, a carei victorie a devenit evidenta o data cu caderea si destructurarea ideologiei comuniste din rasaritul Europei si mai ales din fosta U.R.S.S.

In plin efort de constituire a unei noi conceptii privind soarta si drepturile omului, opinia publica a Europei Occidentale va fi frapata ca in imediata sa apropiere - in intimitatea ei - persista o institutie cladita dupa principiile totalitarismului pe care societatea le respinsese oficial, o institutie care injosea personalitatea umana - institutia psihiatrice de tratament, mostenita din secolele anterioare.

Asa a inceput marea revolutie sociologica din psihiatrie, revolutie care a zdruncinat din temelie nu numai spitalul de psihiatrie, dar in fapt chiar ceea ce se numea psihiatria clasica. Aceasta revolutie a impus modificari radicale atat in domeniul conceptiilor psihopatologiei, cat, mai ales, in domeniul terapiei si institutiei de tratament.

Omenirea traumatizata dupa ororile fascismului, amenintata cu un nou totalitarism - cel comunist - cu institutiile sale de tip gulag, nu mai putea sa-si permita, sub acoperirea unei ideologii invecchite, sa suporte structuri institutionale carcerale, de tip azilar, institutii generatoare de suferinta si injosire umana. Din pacate, aceasta revolutie nu va avea nici o sansa sa depaseasca

Cortina de fier, motiv pentru care astazi putem numara cu precizie anii de inapoiere - 45 -, la care se vor adauga, indiscutabil, altii adica exact atata timp cat sistemul criptocomunist si nomenclatura vor dainui in psihiatria romaneasca.

Romanii au descoperit dupa evenimetele din decembrie 1989 oroarea copiilor abandonati, a "caselor copilului" si a caminelor - spital, oroarea spitalelor de psihiatrie raspandite de regimul comunist pe intreg teritoriul tarii.

Daca Europa Occidentala a anilor '50 era distrusa economic, dar pregatita sa renasca spiritual, ceea ce a permis desfasurarea unei "revolutii sociologice" in psihiatrie, psihiatria romaneasca se pare ca este pe calea de a pierde sansa istorica a renasterii sale. In epoca totalitara psihiatria era o copie fidela a societatii in care se desfasura, iar dupa 1989, aceeasi psihiatrie va prezenta toate racilele societatii romanesti post-totalitare: prezenta aceleiasi nomenclaturi in posturile cheie si la toate nivelurile, deruta si lipsa de forta ideologica care sa motiveze schimbarea la majoritatea psihiatrilor, scenarii si actiuni diversioniste de tip securist, apatie generalizata, lipsa de speranta, materialism meschin etc.

Desi poate parea absurd, a vorbi de dizidenta dupa revolutia anticomunista din 1989, cand cel putin teoretic o serie de libertati au fost obtinute in ciuda caracterului oficial al sistemului democratic instaurat, toate acestea au ramas doar formale, iar daca este vorba de psihiatrie, aproape ca nu s-a obtinut nimic. Putem spune, fara teama de a gresi, ca in psihiatrie nu s-a intamplat nimic semnificativ dupa 1989. Nu este vorba aici de nuante sau metafore, sarcina de reforma a psihiatriei romanesti post-totalitare este mult mai grea decat aceea a psihiatriei occidentale de dupa 1945.

In Europa Occidentala a acelor ani, razboiul si totalitarismul fascist au intrerupt doar pentru cativa ani un sistem democratic care, datorita disparitiei cauzelor, a putut imediat sa-si reia cursul normal. Mai mult, anii de represiune si teroare au determinat o accelerare a

acestui proces. Revolutia sociologica ce a urmat a fost "in sensul istoriei", ea venind sa desavarseasca dorinta de perfectiune a democratiei ca sistem.

Unde vede cineva la noi conditii similare? In Romania post-totalitara situatia este cu totul alta. Forta democratiei antebelice a fost puternic bulversata la inceput de catre fascism, apoi de catre razboi, de ocupatia sovietica si de peste doua generatii indoctrinate marxist, de experimentul de 45 de ani al totalitarismului comunist.

Aici nu se mai poate vorbi de nici o continuitate sau de o mica intrerupere. Democratia romaneasca trebuie reconstruita aproape de la inceput, singura speranta ramanand doar acel model de lideri occidentali, din pacate atat de indiferenti la nevoile noastre.

Fenomenul acesta este resimtit de catre intreaga societate romaneasca. Psihiatria este prea mica pentru a-si propune sa rezolve atat propria reforma, cat si revolutia democratizarii societatii romanesti.

Teoretic vorbind, actuala miscare de reforma din psihiatrie, dat fiind cadrul general in care se desfasoara, apare, ca si in perioda comunista, ca un proces anevoios si periculos, societatea noastra fiind inca impregnata cu mentalitatea comunista, iar cursul evolutiei societatii noastre nu este un drum drept spre democratie, ci am putea spune chiar din contra. Cu regret ar trebui sa recunoastem ca actuala generatie de psihiatri va realiza reforma din psihiatrie ca pe o "distrugere" a disciplinei in care ei au trait din adolescenta, pana dincolo de maturitate. Acest sentiment al "distrugerii" a fost intalnit si la psihiatrii din Occident, atunci cand reforma a fost pusa in lucru, motiv pentru care nici acolo psihiatri nu au fost in fruntea programului de reforma.

Nu este vorba aici doar de agresivitatea fostei nomenclaturi, care ocupa si azi toate functiile cheie, dar a pretinde unei generatii de medici - educata in spiritul psihiatriei socialiste, cu un nivel stiintific similar anilor 1920 - 1930, careia chiar administrativ i s-a interzis contactul cu ideile psihiatriei occidentale - sa participe la

distrugerea vechii psihiatrii pe care a practicat-o si o practica inca, poate ca trebuie inteles ca li se cere prea mult. Acest lucru explica partial apatia, aderenta fata de vechi, descalificarea, teama de schimbare si acrosarea de vechea nomenclatura, cu actiunea securizanta pe care conducerea de catre aceasta o exercita (asa cum unii neadaptati tanjesc inca dupa statul paternalist socialist care le asigura viata lor de mizerie).

Chiar si in Occident, in fruntea reformarii psihiatriei s-au aflat in primul rand marii oameni de cultura, ziaristii, psihologii, prelatii si nu in ultimul rand opinia publica. Din pacate, psihiatrii romani sunt mereu in coada miscarii de reforma si poate aici se aplica cel mai bine constatarea sociologica ca ***“o institutie nu poate fi schimbata de cei din interiorul ei, mai ales cand acestia profita de pe urmele acestei institutii”***.

O asemenea institutie nu se poate schimba decat de catre cei care sufera din cauza ei - dar cine da importanta alienatilor mentali? - sau poate de catre persoane care vin din afara institutiei, in cazul nostru, generatia tanara. Strigatele de suferinta ale bolnavilor psihici nu sunt auzite, societatea va renunta cu dificultate la tendinta de a rejeta bolnavii psihici, iar maladia prejudecatilor va afecta inca mult timp psihiatria si pe bolnavii psihici.

Este deci firesc ca ziaristii, alti oameni de cultura care pretuiesc mai mult libertatea sa constituie “primul val” care sa ceara schimbarea unei institutii anacronice.

In psihiatrie, revolutia din 1989 nu a adus nimic esential, nici privind conceptul general de boala sau de sanatate mentala, nici in acela care priveste institutia de tratament. Dupa fervoarea descoperirii “lagarelor psihiatrice”, presa interna si mai ales cea internationala au putut sa constate cu stupoarea ca psihiatria a avut de infruntat nu numai batjocora si indiferenta structurilor de conducere psihiatrice, dar si opozitie si violenta dupa un plan bine pus la punct. Acest lucru a fost posibil deoarece intregul edificiu organizatoric, intreaga piramida a puterii in psihiatrie au ramas neschimbate si dupa

“socul revolutiei” ei au constatat ca nu au de ce sa se teama si nici de ce sa-si modifice comportamentul, mici operatiuni cosmetice fiindu-le deja familiare. Astfel, daca in comunism acesti lideri ne invatau ca psihiatria este o disciplina cu “mari implicatii ideologice”, o disciplina in care materialismul dialectic se implica in mod deosebit prin explicatiile pe care le dadea vietii psihice, dupa revolutie aceiasi indivizi schimba tonul in maniera radicala declarand psihiatria ca o disciplina medicala pura, in care ideologia comunista nici nu s-ar fi amestecat, chiar si mai rau, au inceput sa acuze ca orice idee de reorganizare sau de reformare a psihiatriei ar insemna un abuz politic fata de psihiatrie.

Este clar ca intr-o psihiatrie, practic la remorca vechiului sistem si a fostei nomenclaturi, intreaga structura de opozitie si dizidenta din perioada prerevolutionara trebuie sa lupte in conditii aproape identice, fiind supusa ca si in trecut marginalizarii, persecutiei si, mai nou, unor campanii calomnioase prin presa scrisa si TV, inclusiv unor atacuri fizice directe. Acesta este si motivul pentru care Liga anticomunista a psihiatrilor, care a luat fiinta in 1979, nu mai doreste legalizarea, pentru a-si pastra intacte structurile organizatorice, in contextul in care o revenire totala la trecut, inclusiv la abuzul politic psihiatric, poate deveni oricand posibil. Din aceste motive, noi consideram ca tot ce s-a infaptuit in lupta pentru progresul psihiatriei dupa 1989 tine tot de miscarea de opozitie si dizidenta si va fi la fel, atata timp cat establishmentul psihiatric va fi impregnat de gandirea marxista si dirijat de fosta nomenclatura. In acest context opozitia din psihiatrie va continua sa fie activa, se vor folosi metodele specifice luptei din perioada comunista, se vor demasca in continuare abuzurile si se va lupta pentru promovarea unei adevarate psihiatrii sociale romanesti. Exista in acest sens o serioasa traditie. Inca din 1977, I. Vianu anunta oficial opinia publica interna si internationala despre existenta internarilor abuzive din tara noastra, de maniera in care erau tratati detinutii de constiinta. In

acelasi timp cu degradarea etica a psihiatriei noastre a fost evidentiata si inapoierea sa stiintifica, abuzul ideologic al dogmatismului (I. Cucu 1979, 1982, 1983), pentru ca apoi "arestarile psihiatrice" sa fie demascate de dr. Mirontov-Toculescu, condamnandu-se utilizarea psihiatriei contra dizidentilor politici care in deceniul al optulea luase aspecte deschise si in proportie de masa (mai ales in prejma unor evenimente cu semnificatie politica). Aceste adevarate arestari psihiatrice nu se puteau produce decat cu colaborarea autoritatilor medicale care ofereau mijloacele, in timp ce securitatea oferea listele cu o persoanele indezirabile si supravegheau loialitatea psihiatrilor implicati in actiune.

Dupa 1989 s-a considerat ca ar fi firesc sa se faca un bilant al abuzurilor si nedreptatilor regimului comunist. Sute de cazuri verificate au ajuns in fata unor comisii oficiale si independente, ca un prim pas spre descoperirea adevarului.

In 1990 se va elabora Decretul-Lege nr.118 care stabileste, ca si in cazul detinutilor politici, drepturile prizonierilor gulagului psihiatric de a fi despagubiti material si moral pentru pagubele suferite. Multi au fost reabilitati, dar multi au fost refuzati in restabilirea adevarului.

Prezentand situatia din tara noastra, I. Vianu - 1990 - sublinia ca aceasta se caracterizeaza prin coexistenta unei zone de extrema libertate cu altele de teroare. Desi presa este libera si in interiorul multor institutii multi nu se sfiesc sa-si spuna opinia, stiind ca vor trebui sa infrunte riscuri, cei izgoniti de la putere recurg inca la defaimari grosolane si chiar la atentate fizice. Peste tot, si in psihiatrie in special, exista o omniprezenta a unor forte ale intunericului, in contrast cu peisajul romanesc care se naste.

In timpul regimului ceausist, Securitatea, legata prin mii de fire de activul de partid, se transformase deja intr-o forta redutabila, o adevarata monstruoasa organizatie criminala, cu multiple ramificatii, protejand nu numai regimul comunist cu toate abuzurile sale, dar

evoluand si catre o retea terorista, autonoma si partial necontrolata, care se putea deda la cele mai samavolnice fapte in numele apararii tiraniei pe care o servea cu zel. Cazul psihiatriei si utilizarea ei de catre acest monstru reprezinta doar un caz particular si minor, in raport cu amploarea actiunilor sale.

Securitatea era pregatita in vechiul regim de o maniera perfecta si inarmata pentru a intra in clandestinitate, iar cazul psihiatriei ne dovedeste ca acest lucru nu numai ca era posibil, dar este si actual.

Multiplele structuri ale Securitatii, inclusiv cele din psihiatrie, care scapau probabil chiar unui control interior, erau si sunt gata a se transforma in tot atatea comandouri independente care sa actioneze pe cont propriu sau la ordin in anumite institutii sau pe intregul teritoriu al tarii si, de ce nu, si in afara granitelor.

Arsenalul securist utilizat in psihiatria romaneasca dupa 1989 a fost variat: amenintari individuale si de grup, atentate impotriva unor persoane fizice, campanii calomnioase vizand pe partizanii innoirii etc. Aceste forte din umbra constituie pentru psihiatrie principalul obstacol in calea schimbarilor, iar cancerul terorismului securist nu are in prezent nici o sansa de a fi stopat. Psihiatria a devenit astfel ostatica actualei si fostei nomenclaturi si a sistemului institutionalizat de catre Securitate inca din timpul regimului ceausist.

Poate nimic nu este mai caracteristic, subliniaza I. Vianu, decat stilul securisto-psihiatric cu care s-a actionat asupra liderului de sindicat V. Paraschiv, caz binecunoscut in tara noastra, ca si in strainatate.

Iata o mostra de ceea ce se petrecea in psihiatria romana cu doar noua luni inaintea caderii lui Ceausescu, cand intregul sistem comunist european era daramat, cu exceptia Romaniei si Albaniei. Astfel, pe 22 martie 1989, V. P. este rapit de un comando de indivizi care se identifica a fi ofiteri de securitate. V. P. este dus intr-o casa conspirativa unde, timp de 7 zile, este batut cu salbaticie si supus unor surse de lumina orbitoare. Este amenintat ca asupra lui se vor elibera cateva vipere

ținute într-o cusca alaturată. După cele 7 zile de tortură este condus la Spitalul Voila, unde este internat forțat 21 de zile, fără a primi nici un tratament psihiatric, doar timpul necesar pentru dispariția vanătăilor și stergerea urmelor torturii. În ziua externării V. P. este chemat de medicul șef de secție și, ca "psihoterapie", i se ține un discurs în care i se cere să renunțe la convingerile sale pentru că ar fi false, speranțele sale politice fiind irealizabile. Medicul termină cu această memorabilă amenințare adresată "pacientului" și prin el tuturor aceluia care ar îndrăzni să intre în conflict cu sângeroasa dictatură securisto-comunistă: *"bolnavii sunt îngropați în pământ, iar medicii se îngroapă în harti"*, adică în dosarul de psihiatrie falsificat. Pe 18 aprilie V. P. este externat cu diagnosticul de psihoză delirantă cronică sistematizată, diagnostic în total contrast cu realitatea, un adevărat fals intelectual. Astăzi, când ideile lui V. P. s-au realizat (în trecut fie spus, el a fost declarat cetățean de onoare al orașului Ploiești), când s-au format numeroase sindicate independente, cum ar mai putea cei care l-au torturat să mai susțină că acesta a fost bolnav psihic? Ei bine, o să vedeti că se poate. Acest lucru îl vor susține și astăzi, pe baza "hartiilor" în care și-au îngropat conștiințele, în timp ce V.P. se prezintă în fața oricărei evidente ca un individ normal psihic, cu adresă și identitate.

"Suntem liberi", spunea apelul A.P.L.R. din februarie 1990, putem spune în sfârșit adevărul, adevărul de care s-a temut atât de mult dictatura. Psihiatriei, susțin autorii apelului, i s-au conferit timp de decenii aproape un statut de clandestinitate, de specialitate minoră, chiar rusinoasă, cu toate că puterea s-a servit adesea de ea. Dar într-o societate a aberației și a terorii ridicate la rang de politică de stat totul este posibil. Totul este posibil într-o societate care cultiva conceptul de "om nou" cultivând, de fapt, ura față de oameni, servilismul, duplicitatea.

Pe plan social s-a constituit acel "dublu standard", acea conștiință dublă, una pentru fatadă și alta pentru uz intern. Această strategie și-a propus neantizarea ființei umane și, din păcate, ea a cuprins și

colaborarea unor psihiatri pentru a supune omul unui act de planificare a suferintei de catre dictatura. In acest fel am asistat permanent la macinarea rezistentei fizice si psihice a populatiei prin infometare, frig, incarcerare, deruta. Intreaga societate a devenit un lagar de concentrare, un adevarat gulag ale carui consecinte nici nu pot fi corect evaluate, dar care indiscutabil vor duce la cresterea solicitarilor de ajutor medical.

Medicul psihiatru a devenit astfel ultimul liman al sperantei, el fiind legat intim, poate cel mai intim, de tragedia intregii natiuni. Fiecare psihiatru, in acest context, a activat cu mai mult sau mai putin curaj si pricepere, adesea a trebuit sa stea in expectativa, dar majoritatea psihiatrilor au fost in primul rand oameni de bine.

Dupa revolutie, asemenea oscilatii nu-si mai au rostul sau justificarea. Pentru psihiatru nu mai exista astazi spaima privarii de libertate sau a suprimarii fizice. Din aceste motive, astazi, tacerea este o actiune culpabila, iar tactica remunerarii dupa fidelitate politica nu ar mai trebui sa-si aiba locul. Au existat, subliniaza unul dintre apelurile A.P.L.R., medici care au colaborat cu puterea, iar altii au protestat riscandu-si viata. A venit momentul ca ambii sa reevalueze situatia si sa lupte pentru renasterea morala si stiintifica a profesiei pentru care au vocatie.

1. Abuzul politic - avalansa de dezvaluiri post-revolutionare

Inca din timpul regimului comunist, o personalitate de frunte a nomenclaturii, ca generalul Ioan Ionita, Ministru al Apararii Nationale, a avut curajul ca in Biroul Politic al P.C.R. sa ceara explicatii privind functionarea unor spitale de psihiatrie subordonate Ministerului de Interne.

Facandu-se ecoul a numeroase stiri venite din Romania, Agentia TASS - din fosta U.R.S.S. - transmitea urmatoarele: "Pana de curand, cetatenii Romaniei erau martorii unor stiri ingrozitoare: infirmieri si militieni insfacau direct din strada oameni care se opuneau cu

disperare, ii legau si ii duceau cu Salvarea intr-o directe necunoscuta. Aceste evenimente se petreceau mai ales in ajunul unor evenimente politice importante (congresul partidului, vizite de stat). Directiile teritoriale pentru ocrotirea sanatatii trimiteau spitalelor liste cu "pacientii periculosi", insotite de documentele necesare spitalizarii, avand pe ele mentiunea "urgent". Printre acesti "clienti" ai spitalelor se numarau atat indivizi cu tulburari psihice usoare, cat si cazuri cu inclinatii dizidente. Protestele unor psihiatri au determinat concedierea lor, iar cercetarile ulterioare au dus la concluzia ca aceste "spitalizari" erau facute la cererea Securitatii".

Este de necrezut cum in aceste conditii - cunoscute de catre toti psihiatrii din tara, ca si de opinia publica internationala - seful de decenii al psihiatriei romanesti (ca sa nu spunem, stapanul ei) sustine cu nonsalanta ca "psihiatria noastra nu a fost utilizata in scopuri politice".

La fel ca in fosta Uniune Sovietica, si la noi persoanele din varful piramidei s-au situat pe pozitia neadevarului. Ca si Morozov sau Babeev din fosta U.R.S.S., V. Predescu, Ionescu, Milea au declarat ritos ca ei nu aveau cunostinte de existenta internarilor psihiatrice din motive politice. Asa cum s-a intamplat in fosta U.R.S.S., si la noi vechea nomenclatura din psihiatrie a ramas la carma disciplinei si din aceste motive psihiatria este exclusa din procesul de reforma. In fond, acesta este stilul comunist, mereu agresiv si de negare a realitatii, chiar cand aceasta este evidenta, aici fiind vorba de vechii activisti de partid si de stilul lor de munca.

La urma urmelor, comparate cu ansamblul abuzurilor comuniste, abuzurile psihiatrice sunt in numar limitat. *Dar in acest caz este vorba de medici si de alianta lor cu o putere nemedicala, cu puterea represiva a dictaturii.* Din acest motiv putem spune ca psihiatria, ca si eugenia hitlerista, a servit la indeplinirea celei mai mariticosii a vietii sociale. Este trist sa constati cate de mult a reusi regimul comunist sa implice psihiatria si sa o

determine sa respinga aprioric toate conceptele umaniste ale acestei discipline.

Utilizarea diagnosticului psihiatric pentru discreditarea dizidentilor politici si izolarea lor in institutii psihiatrice au fost lucruri grave si numai niste persoane acomodate cu raul si minciuna au putut tolera nepasatoare asemenea fapte. Este un exemplu tipic de utilizare a stiintei medicale intr-o opera de robotizare sistematica si de abrutizare a vietii sociale. Psihiatrii tortionari au desconsiderat din punct de vedere civic pacientii si aceasta numai pentru ca acestia erau adusi de catre organele de represiune. Era nevoie doar de putina reflectie pentru ca prestigiul psihiatriei sa arate astazi altfel.

Un studiu aprofundat privind utilizarea politica a psihiatriei l-a intreprins Comisia pentru Cercetarea Abuzurilor Psihiatrice a municipiului Bucuresti, cata vreme s-a aflat sub conducerea doctorului S. Diaciov, in contrast cu opacitatea si reaua credinta a comisiilor similare de la nivelul diferitelor judete. Studiul a fost publicat in 1991 de S. Diaciov. Ne vom referi in continuare la datele care au fost evidentiata in acest studiu.

Astfel, se invedereaza de la inceput ca numarul psihiatrilor care au colaborat in scop represiv cu regimul comunist este foarte mic, dar suficient pentru a arunca o lumina urata asupra acestei nobile profesii. Sunt suficiente cazurile dovedite, in care abuzul este indiscutabil. S. Diaciov sustine in mod transant ca din analiza lucrarilor comisiei pe care o conducea (infiintata in 1990) au rezultat doua aspecte esentiale:

a. utilizarea psihiatriei de catre organele de represiune;

b. aservirea unor psihiatri.

Desi in toate tarile exista legi care privesc pe bolnavii psihici, studierea legilor nu este determinanta, mai importanta fiind atmosfera democratca sau dictatoriala. Intr-un stat de drept, chiar si un cadru legal sever pentru bolile psihice va conduce la masuri

repressive mult mai usoare decat intr-un stat totalitar. De fapt, asa cum spunea I. Vianu, psihiatria in intreaga lume este un agent de control social, dar intr-un regim comunist va juca un rol politic. Conflictelor cele mai banale in care, insa, sunt implicate persoane care detin putere pot degenera in diagnostice si tratamente psihiatrice. Internarea cu forta nu era facuta aici pentru boala, ci pentru manifestarile - adevarate sau nu - care deranjau puterea.

Era mult mai simplu, spune Diaciov, sa internezi pe cineva intr-un spital psihiatric in care individul putea sa zaca toata viata si unde orice forma de protest era imposibila sau neluata in seama, decat intr-o inchisoare, mai ales atunci cand regimul se lauda ca nu mai are nici un detinut politic.

Toti cei examinati de catre Comisia prezidata de dr. Diaciov au fost in trecut internati cu forta de catre Militie sau Securitate, uneori cu participarea Procuraturii, pentru a asigura o justificare. Sechelele unor astfel de comportamente nu s-au vindecat, S. Diaciov citand o serie de abuzuri psihiatrice si dupa 1989.

Asa cum rezulta din lucrarile comisiei, abuzurile erau posibile si pentru faptul ca in mod intentionat legislatia lasa posibilitatea ca, printr-o simpla interpretare, oricine sa poata fi declarat nebun. Iata formularea ambigua din Decretul 313/1980: "Sunt bolnavi psihici periculosi aceia care, prin manifestarile lor, pun in pericol viata, sanatatea, integritatea corporala proprie ori a altora sau tulbura in mod repetat si grav conditiile normale de munca si viata in familie si societate". Fortele de ordine vor avea acum posibilitatea de a aprecia subiectiv gravitatea faptelor, in care ei pot inscrie si difuzarea de manifeste, scrisori, reclamatii, cuvinte care nu le convin. Organele de securitate sau de partid, in fapt, au scurt-circuitat etapele prevazute in decret si "bolnavul" era adus direct la spital atunci cand incerca sa manifesteze, chiar daca constitutia ii garanta aceste drepturi.

O alta defectiune voita a legii, asa cum a rezultat din studiul abuzurilor psihiatrice, a fost si obligativitatea

tratamentelor psihiatrice ambulatorii, prevederi care nu exista in cadrul legislatiei nici unui stat civilizat. La noi, un individ considerat pe drept sau pe nedrept nebun, periculos, chiar daca se putea vindeca, era luat in evidenta in mod obligatoriu. Acest lucru explica de ce la evenimente deosebite, in toata tara, persoanele suspecte erau culese si internate fara motiv in spitalul psihiatric. De acest lucru se ocupa Securitatea si fiecare unitate sanitara era patronata de un securist care avea o metodologie bine pusa la punct pentru a strange pe cei periculosi.

Astfel, referindu-se la sistemul pus la punct in Bucuresti, asa cum reiese din studiul lui Diaciov, aceste actiuni de comando erau organizate de Gorgos, nomenclaturist care conducea intreaga retea ambulatorie din capitala. Un sistem similar exista la nivelul fiecarui judet, cu responsabilii lui pe plan local. Se dispunea din oficiu eliberarea unor bilete fictive de internare fara o consultatie prealabila. In fiecare judet exista un spital-depozit, la Bucuresti acest rol avandu-l Spitalul Cula, sectie exterioara a Spitalului Gh. Marinescu. Toata aceasta actiune din Bucuresti era supravegheata de catre secretarul de partid "Sanatatea", renumitul tovaras Purdel, arhicunoscut pentru brutalitatea sa. Scenariul era similar pe intregul teritoriu al tarii.

Va rugam sa va imaginati, spune S. Diaciov, o masa de oameni care, supusa Decretului 313/1980, era obligata periodic la controale, oameni care, din cand in cand, in ciuda pozitiei lor, erau luati de acasa sau de la serviciu, chiar si de pe strada, si internati cu forta. Unele persoane din aceasta categorie se prezentau si de buna voie pentru internare in preajma diferitelor evenimente pentru a preveni atitudinea degradanta de a fi "pescuiti" cu forta si adusi la spitale.

In cadrul comisiilor de expertiza pentru Decretul 313/1980 psihiatrii faceau o legatura intre "actele de violenta" descrise de securist si un anumit cadru nosologic - cel mai frecvent schizofrenia. Dar acest lucru nu putea avea la baza decat fie o slaba pregatire

profesionala (de obicei comisiile erau formate din sefii de sectii promovati pe baza de dosar), fie deficiente etice care, in fond, se datorau acelorasi cauze. Acest lucru se poate extinde si asupra comisiilor medico-legale psihiatrice ce cuprindeau pe sefii teritoriali ai problemelor de psihiatrie, dupa ce erau aprobatii nominal de catre Ministerul de Justitie (de exemplu, seful comisiei de supraexpertiza pe tara era insasi V. Predescu). Din asemenea motive, aceste varfuri ale nomenclaturii psihiatrice examinau bolnavii de forma, ei fiind de fapt atasati indicatiilor primite din partea organelor de partid si Securitate, diagnosticul cel mai frecvent pentru opozanti fiind acela de paranoia sau schizofrenie ca o apreciere a "desprinderii de realitate" a acestor persoane, in fapt fiind vorba de lipsa lor de aderenta fata de socialism. *Daca cineva critica o stare de fapt putea fi etichetat de catre medic ca fiind "desprins de realitate", deci un paranoic, un nebun.*

Ca presedinte al Comisiei pentru Cercetarea Abuzurilor psihiatrice, S. Diaciov sustine ca nu a putut face mult pentru suferinta acestor oameni. A incercat sa le ofere doar o reparatie morala, prin aceasta dorindu-se spalarea rusinii care a dus la stigmatizarea psihiatriei in totalitatea sa. Adevarul nu mai trebuie condamnat nici la inchisoare si nici la ospiciu.

De un real sprijin s-a bucurat dizidenta romana din partea lui Amnesty International, Romania fiind considerata, alaturi de U.R.S.S. una dintre cele mai represive tari in utilizarea psihiatriei in scopuri politice.

In 1991, A.P.L.R., constatand degradarea situatiei spitalelor de psihiatrie, face un apel catre parlamentul Romaniei in care propune:

1. *construirea catorva spitale moderne de psihiatrie adecvate si umanizate;*
2. *incadrarea spitalelor de psihiatrie cu personal auxiliar suficient si mai ales cu surori si asistente sociale;*
3. *aprovizionarea adecvata cu medicamente;*
4. *programe adecvate pentru studentii si secundarii din psihiatrie;*

5. *modificari ale legislatiei pentru protectia bolnavilor psihici;*

6. *organizarea unui Institut de Psihiatrie Sociala;*

7. *alcatuirea unui program de sanatate mintala;*

8. *cercetarea abuzurilor politice din cadrul psihiatriei epocii comuniste.*

Sprijinul si interesul international a fost binevenit pentru lupta psihiatrilor romani. Astfel, tot in 1991, in Parlamentul britanic are loc o reuniune speciala consacrata spitalelor de psihiatrie din Romania. Scopul reuniunii era acela de a identifica psihiatrii romani care au colaborat cu Securitatea si au devenit instrumentele acesteia pentru a se efectua internari fortate, precum si discutarea unor abuzuri psihiatrice fata de dizidenti, dar si fata de bolnavii psihici, precum si deschiderea unor canale de comunicare intre psihiatrii din Occident si cei din Romania. Parlamentul britanic a condamnat abuzurile psihiatrice din Romania, iar o delegatie britanica a vizitat Romania pentru a se convinge ca cele incriminate in presa internationala sunt sau nu adevarate. Sunt identificate si personalitati implicate in represiunea psihiatrica. Dar nu mai era nevoie. Presa romaneasca ii identificase de mult pe acesti tartori.

Iata in acest sens concluziile ziarului "Cuvantul" (nr. 46/11/17 dec.1991):

"Abuzurile psihiatrice s-au petrecut sub domnia unor medici care au avut curajul nebun de a se juca cu mintile oamenilor, curaj care si l-au datorat inaltelor functii ocupate".

Sunt prezentati in continuare "tartorii" psihiatriei romanesti, oamenii care au dirijat, cel putin la nivelul municipiului Bucuresti, tortura prin mijloace psihiatrice a detinutilor de constiinta. Chiar daca nu ei, personal, au administrat drogurile sau electrosocurile, raspunderea pe care si-au luat-o a fost enorma, iar lipsa lor de critica apare astazi ca o adevarata sfidare. Ziarul enumera nominal pe principalii vinovati ai abuzului psihiatric, adica pe cei cativa nomenclaturisti care au intinat onoarea psihiatriei din tara noastra. Noi nu-i vom enumera asa

cum face ziarul, dar vom prezenta principalele lor caracteristici.

Este vorba de cinci - sase nomenclaturisti vinovati de abuz psihiatric, in esenta toti sunt niste arivisti, persoane modeste ca dotare intelectuala, culturala, cunostinte profesionale si chiar filozofice si politice, inclusiv in cunoasterea marxismului. Toti insa se vor folosi de atasamentul formal la comunism, partid si Uniunea Sovietica, ca de principalele atuuri in castigarea de pozitii de conducere in profesie. Toti erau, in esenta, niste activisti de partid in domeniul psihiatriei. Probabil, toti au fost colaboratori platiti ai Securitatii. Doi dintre ei, mereu amintiti, au facut din adolescenta studii complete in U.R.S.S. (facultate si doctorat), unii nu aveau nici calificare in psihiatria adultului (V. Predescu fiind pediatru), iar altul (G. Ionescu) venise prin transfer de la o catedra de psihologie a Universitatii din Bucuresti, tot conferentiar, dar la un institut de medicina, la o catedra clinica asa cum este psihiatria. Alti doi dintre acestia au fost promovati direct din serviciile medicale ale Securitatii, unde nu se ocupau de psihiatrie, dar au fost pusi directori ai celui mai mare spital de psihiatrie din tara (Gh. Marinescu) si ai celei mari mari policlinici de sector - Policlinica Titan. Toti au poluat psihiatria cu scriitura de compilatie, indoctrinata ideologic, lucrari pe care le-au intitulat tratate de psihiatrie, enciclopedii, manuale unice etc., pe baza carora erau obligati sa se formeze medicii tineri. Absolut toti ocupau functii de partid: secretari de partid, deputati in M.A.N., prorectori, membri in comitete de partid ale centrului universitar sau ale comitetului de partid Sanatatea. Toti erau membri sau sefi ai comisiilor de expertiza medico-judiciare, institutii care dirijau detinutii politici spre lagarele psihiatrice. Oare cat de greu ar fi oficialitatilor de astazi sa-i identifice si sa vada ce fapte penale au facut, chiar in contextul legilor comuniste, de la epoca respectiva, *dar, vorba fostei opozitii azi la putere, "daca nu exista vointa politica"*. Orice promovare profesionala era avizata sau respinsa de acestia. Oficial se ocupau de diferite sectoare ale represiunii psihiatrice

(ambulatoriu, sectii de spital, sistemul practic de incarcare, sistemul de legi si regulamente referitoare la represiunea psihiatrica). Orice publicatie, orice lucrare, revista de specialitate, toate erau sub directa lor supraveghere. Nici o idee nu putea lua drumul tiparului daca nu era avizata de acesti tartori. Adesea, in sectoarele conduse de ei, organizau adevarate vanatori de vrajitoare. Ei avizau plecările in strainatate ale psihiatrilor, inclusiv pe acelea in scop turistic. De pe urma lor au avut de suferit nu numai dizidentii internati, dar si foarte multi psihiatri, incepand cu aceia pe care i-a inlaturat pentru a-si face ei loc (Margareta Stefan, prof. Stefanescu-Parhon, A. Dosios, A. Retezeanu etc.), pana la psihiatrii simpli, dar recalcitranti.

Acestia au fost de fapt corifeii "psihiatriei socialiste" care considerau psihiatria un camp de lupta ideologic. Toti si-au declarat competenta intr-o maniera agresiva, si-au impus autoritatea prin violenta, prin metode administrative. Ei erau singurii acreditati de partid sa editeze carti, sa scrie articole si rapoarte "programatice", cenzurau orice noua idee sau neconformismul in psihiatrie. Organizand colective de "negri", toti au lansat pe piata o literatura in mare parte ideologica, al carei profesionalism se oprea la nivelul literaturii clasice din anii 1920 sau al manualelor unice sovietice. Aproape toate lucrarile erau editate de "colective", dar "sub redactia" acestor tartori. Structura marxista, ideologica a acestor lucrari era aratata cu obstinatie pentru ochii stapanilor lor, iar conceptele occidentale moderne erau respinse de pe linia activistului de partid revoltat fata de reziduurile capitaliste. Neavand nici o concurenta, acest gen de literatura a invadat piata, fiind prezentata ca "*adevarata psihiatrie materialista*", in contrast cu literatura decadenta a psihiatrilor dizidenti atunci cand, foarte rar si in regie proprie, puteau si acestia sa mai publice in tiraj de buzunar cate o lucrare.

Inregistrarea si reabilitarea victimelor psihiatriei din perioada dictaturii a intampinat, dupa revolutie, o mare inertie si rea vointa. Astfel, F. G. Marculescu – 1991 -

remarca faptul ca nici Ministerul Sanatatii si nici Procuratura nu au facut nici un efort pentru a identifica victimele psihiatriei politice si pe autorii acestor abuzuri, cel putin atata timp cat fostii tortionari si-au pastrat functiile, iar cei din linia a doua au ajuns profesori, preluand total locul fostilor lor maestri. Asa s-au putut ascunde probe, s-au ars documente, pentru ca apoi sa se treaca la persecutarea si intimidarea celor care aveau in intentie sa dezvaluie adevarul.

Nu se poate vorbi de patriotism si de competenta la fostii nomenclaturisti. Din contra, in permanenta acestia s-au supus fie unei ideologii, fie unei puteri straine. Fosta si actuala elita de conducatori comunisti din psihiatrie nu numai ca nu vor permite aflarea adevarului sau pedepsirea vinovatilor, dar se vor opune oricarei reforme din psihiatrie, perpetuand in fapt anacronismul psihiatriei socialiste.

Insusi sistemul de a astepta pasiv plangerile fostilor persecutati este o defectiune si autorul se intreaba cat este neintelegera situatiei si cat este dorinta de a ascunde adevarul. A trebuit ca revista britanica "The European" sa faca afirmatii inflamante pentru a scoate Ministerul Sanatatii din adormire. Dar investigatiile facute au servit unui adevarat comando securist impotriva acelor care doreau dezvaluirea abuzurilor psihiatrice.

Oare de ce, se intreaba autorul, tot ceea ce trebuie facut pentru elucidarea abuzului psihiatric trebuie sa primeasca neaparat impuls din afara, in timp ce psihiatrii romani care ridica asemenea probleme sunt supusi oprobiului si pedepselor. Oare aceasta actiune nu poate fi privita tot ca un abuz?

Membrii marcanti ai A.P.L.R. au fost amenintati, agresati fizic si calomniati in mass-media criptocomunista.

Oare, se intreaba Fiona Anderson - 1992 -, nu se repeta in Romania ceea ce se intampla in democratiile sud-americane, unde libertatea a fost cucerita, dar este periculos sa ameninti pe tortionarii din trecut?

Cine au fost tortionarii din trecut si cine ii sprijina, reprezinta azi una dintre marile drame ale psihiatriei post-totalitare din Romania. Daca tortionarii se confunda, in mare parte, cu fostii nomenclaturisti, persoanele cu functii de raspundere din vechiul sistem politic si administrativ al psihiatriei, este cu atat mai greu sa intelegem o serie de "convertiri" post-comuniste ale unor personalitati in care vedem reusita experimentului social-comunist de tipul "fenomenul Pitesti".

a. Un caz tragic***

Sa luam in discutie unul dintre cele mai tragice exemple de convertire, cazul M. P.

Medic de exceptie si eminent student al nostru, provenind dintr-o familie care a suferit enorm din cauza comunismului, el insusi avand de suferit cu o a doua licenta in Teologie.

Are insa nesansa de a fi atras, poate fara voia lui, in cadrul sistemului represiv psihiatric, pus la punct la Spitalul Voila si are chiar nesansa de a-l fi "tratata" pe renumitul dizident V. Paraschiv. Este adevarat ca numele medicului a fost mentionat de catre Amnesty International ca medic criminal, implicat in procesul represiunilor psihiatrice.

In loc sa puerceda la o recunoastere cinstita, el insusi fiind victima unui angrenaj malefic, in loc sa se incadreze in lupta pentru reinnoire etica a profesiei asa cum i-ar fi permis capacitatea, se transforma, impotriva oricarei evidente, intr-un sprijinitor activ al dogmelor comuniste aplicate in psihiatrie. Iata cum explica acesta cazul dizidentului V. Paraschiv:

"V.P. a fost vazut de peste 20 de medici psihiatri din diverse spitale si policlinici, dar parca pacientul de astazi nu mai seamana cu cel de ieri". *V. P. s-ar fi imbolnavit pentru ca, inca din 1952, apartinatorii sai il respingeau.* La Voila l-a avut sub tratament, dar i-a administrat doar napoton si electrosocuri (curat tratament profesional). Cat a stat la Voila a ocupat un pat intr-unul dintre cele mai bune saloane si, pentru ca cinismul sa

ajunga la culme, M. P. descrie si tematica de baza a sedintelor de "psihoterapie" pe care le facea pacientului: *"il sfatuiam sa procedeze ceva mai inteligent in lupta sa politica angajata"*. **Deci ce era V.P., bolnav sau o persoana angajata intr-o lupta politica?** M. P. evita sa raspunda transant cand este una, cand este alta.

Pentru a trece de la absurd la ridicol nu este decat un pas si M. P. face acest pas cand incepe o tirada in care pur si simplu argumenteaza toate abuzurile psihiatrice. Sa-l urmarim cu consternare: **"Cei ridicati de pe strada si internati in spitalele psihiatrice cu forta, cu ocazia diferitelor evenimente politice, nu erau decat bolnavi mintali. Nu se poate reprosa medicilor ca s-au supus puterii si ca nu s-au revoltat, deoarece medicii au fost siliti de profesia lor de a fi agentii unei ordini sociale date si apoi, de ce sa ne judece englezii? Ei nu au gresit la Yalta?"**. Aproape ca este incredibil, atata cinism la un medic cu o excelenta dotare intelectuala.

Si declaratiile urmatoare ar fi incredibile daca nu ar fi scrise: **"Pana in 1960 au murit in munti romani tampiti, amagiti"**. Securitatea, spune M. P., nu putea fi prostita, noi nu am fi putut face abuzuri pentru ca "nici nu ne-ar fi permis" Securitatea. Mai mult, Securitatea era chiar suspicioasa si geloasa pentru ca i se furau "contravenientii" care la spital aveau un regim mai bun si, adesea, medicul era acuzat ca face acest lucru din simpatie sau interes. De altfel, diagnosticul de revendicativ (se jeneaza sa spuna dizident) era pus de o comisie, iar internarea si medicul au fost totdeauna o zona de refugiu unde s-a aflat toleranta si solidaritatea.

Pentru a pune capat oricarei iluzii, M. P. se intreaba: *"Dar de ce sa nu fie dizidentul politic sau religios un bolnav psihic, cand insasi nebunia este o dizidenta fata de normalitate?"*.

Adevarul este ca *"psihiatrul roman pro sau anti-comunist nu a facut abuzuri. Nu din greseala sau rea vointa, ci pur si simplu nu a putut sa le faca. Guvernantii de ieri nu considerau boala psihica drept o moarte civila*

si de aceea ei nu foloseau psihiatria, pentru ca ei voiau de fapt moartea civila a dizidentului”.

Asadar, ce mai pacaleala pe toata lumea care s-a lasat zguduita de imaginea gulagurilor psihiatrice din Uniunea Sovietica, Romania, Cuba ori China sau de marturiile cutremuratoare ale fostilor detinuti psihiatrici. In zadar a fost lupta organizatiilor internationale pentru a demasca abuzul politic din psihiatrie. Totul a fost doar o minciuna. **Abia acum aflam de la M. P. Ca, de fapt, comunismul nici nu era interesat de abuzurile psihiatrice, ba chiar le interzicea in mod vehement.**

Pentru a incheia, sa ne pregatim sa auzim si o maxima asupra careia vom reveni mereu. Astfel, M. P. spune: **“Profesorii comunisti de altadata erau omenosi si de un categoric profesionalism”**, *incat chiar ne si intrebam cum de a indraznit poporul roman sa doboare un asemenea regim plin de atata umanitate?*

Am numit acest tip de convertire un caz tragic si inexplicabil, fenomen care nu poate fi interpretat decat prin sistemul de inginerie sociala specifica experimentului de la Pitesti. Nu este credibil, nici chiar cei mai zelosi comunisti nu au avut curajul sa mearga cu afirmatiile lor pana aici, sfidand adevarul si lumea intreaga. Este intr-adevar un caz tragic, un caz in care frica si angoasa din fostul regim pot actiona si cand acesta nu mai exista, pe baza cunoscutei teorii pe care o aminteste Paler - **“psihologia custii”**.

b. Un caz al duplicitatii

In contrast cu tragismul si tristetea unui asemenea caz, cazul psihiatrului sau psihologului comunist, arogant si insensibil la realitate, aproape ca pare reconfortant.

Cateva cuvinte despre L.G., care doar in cateva randuri isi face autoportretul. Lucreaza sau mai bine zis lucra la ziarul “Azi”, unde “tragea tare in potaile antiromanesti”. Azi si-a gasit cu adevarat locul ce il merita - “Romania Mare”. Iata, supusa logicii national-comuniste, gruparea A.P.L.R. care s-a angajat pentru

reinnoirea psihiatriei noastre si in care initial a fost si el membru: "A.P.L.R. modeleaza manu-militari, creierul asazisilor psihiatri totalitaristi care nu se incadreaza in formele noii ordini politice pentru care militau in forta partidul satanic si antropofag al lui Corneliu Coposu si criptolegionarismul Grupului de Dialog Social, organizatorii de facto ai destabilizarii tarii din interior si deteriorarii imaginii Romaniei in lume".

Slava Domnului, ca si in cazul legii funciare, a drogurilor din Piata Universitatii, a mineriadelor, vinovatul a fost gasit si el nu este altul decat Corneliu Coposu.

Sa lasam insa politrucul, pentru a ne ocupa de un alt caz tragic datorita duplicitatii sale, in care se vede actiunea distructiva pe care poate sa o aiba puterea asupra unei personalitati. Nu este doar o problema individuala, ci un exemplu de anestezie a constiintei multor psihiatri romani din pacate, inclusiv din cadrul A.P.L.R., care au cedat telurile inalte initiale pentru "ceva putere" oferita de fostii nomenclaturisti care inca mai au in mana painea si cutitul.

Mircea Lazarescu (M. L.) a fost si este un psihiatru eminent, a fost crescut de prof. Pamfil in spiritul unei psihiatrii de elita pe care scoala de la Timisoara a practicat-o chiar si in cei mai negri ani ai comunismului sfidand psihiatria socialista a lui Predescu. A intervenit insa dorinta de putere, maestrul a slabit si apoi a plecat dintre noi, vanitatea puterii a fost bine cantarita de nomenclatura impotriva careia maestrul sau luptase. Metoda nomenclaturii, ca totdeauna, a fost simpla si eficienta. M. L. ajunge repede profesor (sarind trei trepte deodata), salt care ii anesteziaza constiinta. Repede ajunge sef de catedra, presedinte al A.P.R. - asociatia oficiala a fostilor nomenclaturisti din psihiatrie. De acum el va asculta de fostii tartori ai psihiatriei comuniste, fiind folosit ca un adevarat varf de lance (venea doar dintr-o scoala dizidenta) pentru a bloca orice reforma, mai ales orice reforma etica sau de demascare a crimelor psihiatrice. Nici nu se putea o persoana mai potrivita.

Contrar convingerilor sale anterioare, **acum parerea lui M. L. s-ar rezuma astfel:** *psihiatria a fost intr-adevar rea, dar devenind eu seful, a devenit buna si nu mai este nevoie de nici o schimbare.* Din luptatorul pentru reforma el devine astazi angajat, trup si suflet, pentru mentinerea vechilor structuri pe care doar cu cateva luni in urma le critica feroce.

Sa urmarim cameleonismul in plina desfasurare

Pe 12 februarie 1990, in Viata Medicala (nr. 6), atunci cand nu era profesor, spunea: *"Psihiatria romaneasca a ajuns dupa anii '70 la stagnare, se situeaza pe ultimele locuri din Europa. In Romania concursurile de promovare (se vedea unde bate) nu s-au mai tinut din 1982... Exista un singur conducator de doctorate in psihiatrie, V. Predescu, iar ultimul concurs de doctorat s-a tinut in 1989... Cadrele didactice nu pot participa la congrese in timpul anului scolar... Psihiatria nu a fost privita favorabil de inaltii demnitari ai tarii... Comisia Nationala de Psihiatrie (din care atunci nu facea parte) nu s-a intrunit din 1982 si are o componenta bizara, nedemocratica si nereprezentativa si nici nu se stie cine a alcatuit-o... Cine a ales pe conducatorii Societatii romane de psihiatrie?"*

De fapt, **ca orice psihiatru roman, cunostea toate raspunsurile** la intrebarile fariseice pe care le punea, dar el batea seaua si cineva a priceput ce vrea de fapt omul. Mai mult, pentru a infricoasa, M. L. se declara de acord, in maniera agresiva, cu cercetarea utilizarii politice a psihiatriei si face chiar exces de zel: **"acest lucru sa fie facut cu participarea unor organizatii internationale"**.

Ma intreb cate cazuri a descoperit in zona lui geografica sau daca poate spune ceva despre cei 100 de mineri internati la Zam, zona lui geografica de activitate, dupa greva minerilor din 1977?

In 1990, viitorul nomenclaturist al epocii post-totalitare era foarte activ, iar in noiembrie 1990 publica in

ziarul "Opinia medicala" concluziile grupului de lucru pentru psihiatrie si abuzul psihiatric, grup intrunit la Timisoara sub "inaltul" sau patronaj. Iata ce putea sa constate acest grup, patronat si convocat de M. L.:

1. *Abuzurile psihiatrice politice au fost atestate si coordonate, marturiile pornind din izvoare diferite si de la persoane care au lucrat independent. Aceste abuzuri au avut un caracter foarte divers: internari de durata lunga a unor dizidenti, hartuirea unor persoane intrate in conflict cu autoritatile sau cu unii membri ai nomenclaturii, internarea pe durata scurta a unor persoane suspecte de a tulbura ordinea publica la marile sarbatori comuniste. In toate aceste cazuri s-a pus in evidenta conlucrarea anumitor psihiatri cu organele de represiune.*

2. *Ingrijirea bolnavilor psihici a lasat tot timpul de dorit in Romania comunista.*

3. *Se impune o reactie vie pentru a scoate psihiatria din impas.*

Grupul mai constata ca la 10 luni de la prabusirea violenta a regimului comunist nu s-au intreprins nici un fel de masuri care sa duca la ameliorarea calitatii ingrijirii si sortii bolnavilor mintali. Din propunerile valoroase ale grupului citam: *stabilirea unui bilant al abuzurilor politice in psihiatrie, de orice fel, inclusiv a altor forme de abuz; admiterea unui pluralism stiintific si organizatoric al activitatii psihiatrilor; elaborarea de acte normative in domeniul psihiatriei; crearea cadrului juridic pentru reabilitarea morala, juridica si materiala a victimelor abuzurilor psihiatrice; cercetarea stiintifica a "psihiatrismului totalitar" si post-totalitar, intemeiata pe studiul arhivelor si pe marturia celor care au suferit de pe urma dictaturii; in spiritul punctului 8 al declaratiei de la Timisoara, se impune ca psihiatrii care au detinut functii politice si administrative sub regimul comunist sa se retraga din aceste functii.*

Nu au trecut nici doi ani (**nici pana la al treilea cantat al cocosului**) si de asta data M. L. este altul: **profesor** (sarind trei trepte deodata), **presedinte A.P.R.** (postul perpetuu al lui Predescu de peste 30 de ani),

acum poate **conduce si doctorate, merge la toate congresele din strainatate.** Ei bine, acum omul nu-si mai aminteste nimic din ceea ce a scris mai inainte, este altul, vede altfel trecutul si prezentul.

Bineinteles ca in psihiatrie nu s-a intamplat nimic semnificativ, cu exceptia avansarilor sale meteorice. **Parca acum ar vorbi de o cu totul alta psihiatrie si nu de aceea pentru care cerea o verificare a unei comisii internationale.**

Iata ce incepe sa declare el de acum, in ziarul criptocomunist Dimineata (1992):

Grupul cu care el elaborase declaratia de mai sus, pe care il gazduise si patronase, devine deodata *un grupusul nesemnificativ, izolat de masa profesionistilor si a carui atitudine pe el nici nu-l impresioneaza. Declaratiile grupului (semnate si de el) devin "sloganuri", la fel ca si afirmatiile privind spalarea creierelor, internarea dizidentilor, colaborarea psihiatrilor cu securistii.* Incercarile de a stabili o similitudine cu fenomenele din psihiatria sovietica ar fi ridicole (slava Domnului ca cel putin abuzurile din Uniunea Sovietica le recunoaste), adica cum sa credem noi ca Romania ar fi imitat marea tara a socialismului victorios.

A.P.L.R. ar fi formata nu din colegi psihiatri, ci din persoane veroase si lipsite de moralitate (desi multi dintre ei au fost opozantii sau dizidentii in psihiatrie in epoca comunista).

Denigrarea psihiatrilor liberi continua sa se extinda pana la defaimare. Astfel, folosind limbajul national-comunistilor, acestia au mers pana acolo incat *"au tradat interesele tarii", desi dumnealui este acela care scrie lui Weinberg din Germania, presedinte al Asociatiei Germane contra Abuzului politic in Psihiatrie, o scrisoare in care isi denigreaza colegii si, dupa logica lui, si tara.* In aceasta scrisoare, M. L. afirma ca abuzurile psihiatrice din Romania nu ar fi fost sistematice, ca Romania nici nu a fost o metastaza a comunismului.

Raspunzand acestor afirmatii nedemne, I. Vianu se intreaba pana la ce nivel al abuzului acesta poate fi considerat sistematic *daca in U.R.S.S., la cateva sute de milioane de locuitori, s-au identificat cateva mii de abuzuri politice psihiatrice. Acest lucru poate fi considerat nesistematic? Daca tinem in sa cont de numarul populatiei, abuzul politic al populatiei din Romania este de aceeaasi proportie si aceasta doar in 45 de ani si nu in 70.* Astfel, Sidney Bloch si Peter Deddaway subliniaza ca, in conformitate cu statisticile, in Uniunea Sovietica, intr-o perioada de 21 de ani (1964 -1984), a existat un numar de 486 dizidenti internati in spitalul psihiatric. Dar pana in 1968 nu au existat miscari bine organizate care sa colecteze datele. Aceste actiuni incep dupa 1968 si se vor ocupa mai mult de U.R.S.S., in Romania abia in 1975 -1977 organizatiile internationale incep sa colecteze date. Astfel, daca in Uniunea Sovietica, in 1968, se raportau 24 de dizidenti internati la psihiatrie, o activitate mai activa de cercetare face ca in 1971 numarul acestora sa creasca la 54, iar o data cu cresterea miscarilor de protest din Occident numarul acestora scade la 24 in 1975, pentru a creste la 42 in 1980 - anul Olimpiadei de la Moscova.

Tinand cont de proportia de marime a celor doua tari, numai cele 600 de cazuri internate la Bucuresti cu ocazia Universiadei din 1981 l-ar face sa se ingalbeneasca pe profesorul Lazarescu daca, evident, ar avea simtul proportiilor; ca sa nu mai vorbim de sutele de cazuri prezentate in fata Comisiei pentru Cercetarea Abuzurilor Psihiatrice doar in Bucuresti, in timp ce in Timisoara, unde troneaza acum domnul profesor, nici nu s-a pus problema infiintarii unei asemenea comisii, desi, daca citea presa, poate ar fi fost miscat cel putin de soarta celor 100 de mineri internati in zona domniei sale, dupa greva acestora din Valea Jiului.

Devenind acum exponent al nomenclaturii, M. L. supraliciteaza pana la absurd. *El crede ca abuzurile psihiatrice, chiar daca au avut loc, s-au petrecut inainte*

de 1980, adica atunci cand nu era el profesor, ci poate prof. Pamfil - groaznica infamie.

Spre regretul nostru, datele de care dispunem atesta exact contrariul. *In prima perioada a comunismului, psihiatria nu juca un rol prea mare in reprimarea dizidentilor, ci abia dupa inceputurile perioadei de "coexistenta pasnica" utilizarea psihiatriei a devenit necesara si a intrat in atentia comunistilor.* Mai mult, din 1980, Ceausescu, constient de degradingolada regimului sau, a intensificat represiunea, inclusiv cu ajutorul psihiatriei (Decretul 313 a aparut chiar in 1980, adica exact atunci cand profesorul Lazarescu "afirma" ca nu se mai utilizeaza psihiatria ca metoda de reprimare a dizidentei politice).

In incheiere socotesc necesar sa reproduc o scrisoare a doamnei Ellen Mercer, din partea Asociatiei Psihiatrilor Americani (A.P.A.), adresata domnului Lazarescu care tocmai se afla in actiunea de reanimare a fostei nomenclaturi comuniste compromise si compromitatoare, reluandu-i toate sloganurile din perioada comunista.

"Draga domnule Lazarescu,

Am avut recent posibilitatea de a citi o declaratie facuta de dumneata in legatura cu A.P.L.R. si as dori sa-ti raspund.

Inainte de toate, trebuie sa-ti spun ca Asociatia Psihiatrica Americana sustine mult miscarea libera a psihiatriei din toata lumea, inclusiv din Romania.

Am avut placerea de a vizita tara dv. in luna august anul trecut si am petrecut mult timp cu conducerea A.P.L.R. In plus, ei mi-au facilitat vizite in mai multe spitale si clinici diferite, cat si la alte organizatii care ofera ingrijire pacientilor. *Gasesc comentariile dv. privind lipsa de "moralitate elementara" din partea acestor persoane ca fiind in intregime falsa, dupa experienta mea.* Ei au avut un comportament si un profesionalism inalt in ceea ce priveste colegii si pacientii lor si am fost in special impresionata atat de calitatea conducerii acestei

organizatii, cat si de eforturile pe care ei au incercat sa le faca in folosul unei psihiatrii de calitate in Romania.

Din pacate, membrii asociatiei dv. au socotit ca nu au timp sa se intalneasca cu mine in timpul vizitei mele in Bucuresti. Dar, bineinteles, este dreptul dv. de a refuza sa va intalniti cu un reprezentant A.P.A. si noi am luat nota de lipsa dv. de interes.

Am auzit despre consecintele legate de abuzurile psihiatrice din Romania de la numeroase persoane din tara dv., majoritatea nefiind membri A.P.L.R. A.P.A. a criticat in mod deosebit aceste practici deschis, oriunde s-au produs ele, chiar daca cea mai sistematica forma de abuz a avut loc in Uniunea Sovietica. Oricum, psihiatrii din Uniunea Sovietica si-au asumat acum roluri importante in investigarea acestor abuzuri si in numeroase cazuri au admis ca aceasta practica a fost impusa acolo. A.P.A. considera asemenea pasi ca fiind cat se poate de pozitivi si impartasim speranta colegilor din Comunitatea Statelor Independente ca asemenea practici nu se vor repeta. Pasii pe care ii fac in directia investigarii si expunerii unor asemenea abuzuri vor urma o cale lunga pana la certitudinea ca profesia de psihiatru nu va mai fi subiect de abuz niciodata.

Din nefericire, A.P.R. nu este gata sa-si asume aceasta nobila sarcina in Romania.

Ar fi poate o cale pozitiva pentru dv. aceea de a reflecta asupra raspunsurilor unor pacienti potentiali la scrisorile scrise de dumnevoastra in presa romana. Se pare ca este destul de dificil pentru pacienti sa ceara ajutor psihiatric, iar organizatiile psihiatrice ar trebui sa-si ia responsabilitatea de a facilita increderea pacientilor potentiali, mai curand decat de a-i speria prin asemenea lupte in presa, unde declaratii ca cele facute de dv. pot fi vazute de persoane care ar putea altminteri cere ajutor psihiatriei.

A.P.A. are multe comitete pentru a ajuta pe cei 30.000 de membri ai sai, unele dintre acestea ar putea sa va intereseze:

1. Comitetul de etica se ocupa de plangerile care tin de domeniul eticii facute impotriva membrilor nostri si stabileste standardele de conduita etica la care membrii nostri trebuie sa adere.

2. Comitetul A.P.A. asupra abuzurilor internationale ale psihiatriei si psihiatrilor investigheaza abuzurile psihiatrice invocate in alte tari, inclusiv in Romania. Am primit informatii privind abuzurile psihiatrice din Romania cu mult timp inaintea formarii A.P.L.R., dar noi apreciem preocuparea lor etica privind aceste probleme.

3. Comitetul A.P.A. asupra abuzurilor si intrebuintarii gresite a psihiatriei in U.S.A.

A.P.R. ar putea sa aiba in vedere la un moment dat in viitor formarea de comitete pentru un studiu serios al abuzurilor despre care se vorbeste in legatura cu psihiatria din tara dumneavoastra mai curand, decat pur si simplu sa combata si sa critice pe cei care incearca sa imbunatateasca standardele psihiatriei din tara dv. Sunt numeroase organizatiile din toata lumea care ar fi bucuroase sa acorde asistenta organizatiilor care lupta pentru o medicina etica si de calitate inalta si putine cele care ar fi interesate in ajutorarea celor care prefera sa stea in spate si sa critice pe colegii lor care intreprind o astfel de activitate.

A.P.A. are principii foarte stricte privind comportamentul etic al membrilor sai. Astfel, aplaudam eforturile doctorului Toculescu si ale colegilor sai pentru ceea ce dv. numiti "declaratii iresponsabile" potrivit instiintarii lumii intregi despre problemele abuzului psihiatric in Romania.

Sper, in mod sincer, ca veti gasi o cale mai buna de a ajuta psihiatria si pacientii potentiali din Romania.

Cu sinceritate,

Ellen Mercer,

Director al Oficiului de Afaceri Externe.

2. Abuzul de psihiatrie

Dezvaluirile situatiei psihiatriei romanesti din epoca totalitara

Dupa consternarea si inhibitia care a cuprins organele de represiune o data cu revolutia din 1989, in urma evenimentelor ei asteptandu-se sa fie supusi unui proces de violenta similar cu maniera lor de a prelua puterea in 1945, nomenclaturistii au realizat repede ca de fapt nu au de ce sa se teama, motiv pentru care, treptat, au devenit mai agresivi si in scurt timp au inceput sa se manifeste.

Divulgarea represiunilor politice psihiatrice nu a inhibat decat pentru putin timp pe fostii tortionari care detineau in continuare functiile de conducere, din contra ei au devenit mult mai violenti.

Abuzul psihiatric, subliniaza Toculescu (1992), inseamna si concedierea preferentiala a bolnavilor psihici compensati si care sunt licentiatii pe baza rigorilor economiei de piata, pentru ca dupa aceasta marginalizare sa fie uitati de societate. Abuzul pare aici cu atat mai teribil cu cat este mai intentionat.

Nici pana astazi, numeroasele victime ale psihiatriei nu au beneficiat de reabilitarea promisa prin Decretul 118/1990. Refuzand recunoasterea abuzului, nomenclatura din psihiatrie frustreaza de drepturi aceste categorii de cetateni numai pentru a nu li se descoperi faradelegile. Campaniile de presa si TV umilesc si desconsidera persoane umane numai pentru ca ele sunt bolnave psihic.

Pe masura ce ne indepartam de 1989, vechile forte ale imposturii politice, interesate in masluirea realitatii abuzului psihiatric, devin tot mai agresive. Ar exista - si experienta ne-o demonstreaza - si pericolului reintoarcerii la vechile practici.

Termenul fixat, 31 decembrie 1991, pentru rezolvarea cazurilor de abuz psihiatric a fost prea scurt, multe dosare disparand. Cum se poate explica nepublicarea listelor cu psihiatrii care au fost platiti de catre Securitate, cand in alte tari foste comuniste acest

lucru s-a facut (Germania de Est, Cehia si chiar Bulgaria).

Vom reda din cadrul acestor violente doar cateva, care au si fost publicate in presa.

Inercarea de asasinat de la Craiova (Romania Libera, din 24 martie 1992). Ziaristul Stere Petrescu scapa ca prin minune de glontul ucigas al unui individ, lunetist, care tragea din blocul vecin. Cauza a constituit-o o ancheta pe care ziaristul o facea privind institutiile psihiatrice din Dolj si documentele importante stranse.

Numeroase cazuri de agresiune fizica se publica in presa. Inginerul Mischie (R. L., 29 decembrie 1990) a fost agresat intr-o statie de metrou. El a fost detinut politic si supus unui tratament psihiatric pentru a i se smulge informatii legate de activitatea sa dizidenta. Tot in acest sens, o serie de locatari din strada Ernest Brosteanu reclama unui ziar ca, din 1975, intr-un imobil aparent linistit, sunt aduse persoane in stare de inconstienta. Vecinii auzeau in timpul noptii tipete puternice. Dupa revolutie casa a fost renovata, dar situatia continua sa fie plina de mister.

Sunt descrise internari psihiatrice abuzive si dupa 1989. De asemenea, trebuie sa adaugam aici presiunile morale si fizice care s-au facut asupra unor membri A.P.L.R. si mai ales asupra celor din conducere. Este vorba despre *amenintari telefonice nocturne, scrisori de amenintare, agresiune fizica, inclusiv ale familiilor acestor persoane, aruncare de vopsea pe peretii si usile membrilor A.P.L.R.*, peste tot actionand acele forte ale intunericului care se tem de descoperirea adevarului.

a. Situatiile spitalelor de psihiatrie; dezvaluiri post-revolutionare

Una dintre dramele psihiatriei de ieri si de astazi o constituie situatiile spitalelor de psihiatrie. Am aratat inca din primul capitol maniera de spitalizare azilara si carcerala pe care psihiatria comunista a promovat-o. Este notoriu faptul ca, dupa 1945, in ciuda vervei

constructive a regimului, nu s-a construit nici un spital nou de psihiatrie pe intregul parcurs de 45 de ani.

In opinia publica romaneasca dezvaluirile facute pe aceasta tema au constituit o adevarata revelatie prin aducerea in vizorul public a conditiilor subumane din aceste institutii care si-au pierdut orice vocatie terapeutica. Au fost puse in discutie foarte multe spitale de psihiatrie, starea generala a acestora, cateva consideratii urmand a le prezenta in continuare asa cum s-a relatat despre ele in presa.

Spitalul Voila a fost adus adesea in discutie prin utilizarea sa in cadrul represiunii psihiatrice (Prahova fiind unul dintre cele mai mari judete ale tarii). Dizidentii internati aici erau tinuti sub cheie (Flacara, 1992), iar bolnavii erau adesea obligati sa se foloseasca de tinete. "Tratamentul" era aplicat cu forta, dupa care bolnavii dormeau aproape tot timpul, avand apoi mereu ameteli. Medicii se foloseau de psihoterapie pentru a descuraja dizidentii sa mai lupte pentru idealurile lor, bolnavii erau aproape tot timpul supravegheati prin vizor. Despre tratamentul dizidentului V. Paraschiv in acest spital am vorbit deja mai sus.

In fata comisiilor de expertiza, "bolnavii" erau mereu admonestati pentru ca au iesit in strada sa demonstreze si adesea erau siliti sa dea declaratii ca renunta la activitatea lor.

Spitalul Poiana Mare a fost alaturi de spitalele din Raducaneni si P. Groza, leaganul psihiatriei concentrationale din Romania. Conditii de locuit de aici erau in genul crescatoriilor de vite. "Grajdul" avea usi care dadeau in tarcuri, care la randul lor aveau garduri inalte de sarma, recalcitrantii neavand voie sa iasa nici in aceste tarcuri. Nu erau tratati ca bolnavi, ci ca puscariasi. Unii, din cauza conditiilor de spitalizare, au devenit irecuperabili.

In acest spital, spunea Anna-Lena Haverdhal, existau 10 cladiri in care erau internati "dusmanii poporului". Mirosul era pestilential, murdaria duhnea de pretutindeni, nu existau dusuri (se faceau doua bai pe

an). Toti pacientii purtau uniforme vargate si stateau desculți pe cimentul gol. Unii dintre bolnavi zaceau apatici, iar daca voiai sa le vorbesti le era teama sa raspunda. Singura lor speranta era sosirea unei comisii de la Bucuresti care sa-i salveze. Este greu de crezut, spunea ziarista, ca aici, dupa 10 ani de detentie, mai putea cineva ramane cu mintea intreaga. Directorul A. C. nu poate vorbi prea clar despre delictele acestor bolnavi, dar isi aminteste ca regizorul Corneliu Nestor a stat aici doi ani pentru "delictul" de a fi adventist.

O comisie a venit totusi de la Bucuresti in 1990 si ea a fost formata din: I. Vianu, prof. Stuki, dr. Erique Sottas, dr. Marian Popa, conf. Alex. Olaru, dr. Udristoiu, dr. Dragos Marinescu si, din partea Sirectiei Sanitare a judetului Dolj, dr. Radulescu Marin. Au mai fost prezenti directorul Katinski Mihai si dr. Hriscu, sef de sectie speciala, cu bolnavii psihici incadrati in art.114 c. p. Comisia a constatat o dotare extrem de modesta a spitalului, starea igienica necorespunzatoare a cladirilor si laboratoarelor, remunerarea derizorie a medicilor, cadrelor medii si auxiliare.

Din discutiile purtate a reiesit o serie de abuzuri comise de autoritati prin psihiatrie:

1. *Internari in clinica din Craiova, cu ocazia evenimentelor politice*, a unor fosti bolnavi psihici remisi, dar care avusesera idei contra regimului. Internarea nu era dictata de starea bolnavului, ci de considerente politice sau ale Securitatii. Tratamentul fie se facea de complezenta, fie nu se facea deloc, iar internarile aveau durata scurta (una - trei zile), pacientii fiind adusi de catre organele M.I.

2. *Internarile de la 22 decembrie 1989 erau de 141 de bolnavi, dar in scurt timp nu se mai gaseau decat 96 de internati.*

3. *Au existat cazuri de internare a unor opozanti sau dizidenti politici condamnatii pentru infractiuni inventate si apoi introdusi in articolul 114 c.p.*

Psihiatria politica a fost cea mai salbatica si mai traumatizanta arma a regimului comunist. Dl. Mircea

Bivolaru, presedinte al A.F.D.P. Dolj, a efectuat pe cont propriu o ancheta la Spitalul Poiana Mare, in conditiile unei totale necooperari a cadrelor medicale care aveau o intensa constiinta a vinovatiei si o totala rea vointa in tinerea evidentelor. Totusi au fost numarate 24 de cazuri cu diagnosticul de paranoia, psihoze involutive, care, in fapt, fusesera condamnnati pentru "propaganda impotriva oranduirii socialiste". Desi considerati bolnavi, ei au fost condamnnati de catre tribunale militare. Este curios faptul cum, cu ocazia revolutiei, 45 de cazuri au disparut fara nici o formalitate, desi fiecare isi avea propriul lui dosar de condamnare.

Spitalul Cula si-a castigat o trista faima, aici fiind "depozitati" toti indezirabilii bucuresteni, dizidenti pe motive politice, mai ales in preajma congreselor partidului sau a altor evenimente politice si chiar sportive, cum a fost Universiada.

Fostul sef al sectiei Cula ofera cu curaj presei cateva date semnificative: in 1986 au fost aduse, in maniera descrisa mai sus, adica abuziv, 156 de persoane, in 1987 doar 68, iar in 1989 si mai putine - 49. Cu alte ocazii erau aduse aici cate 100 de persoane, de fiecare data cam aceleasi.

Intr-o societate totalitara, a gandi altfel decat ideologia oficiala era o nebunie, indivizii acestia erau considerati fara simtul realitatii, primejdiosi pentru oranduirea socialista si securitatea statului. Dar "nebunia" acestor dizidenti trebuia atestata cu acte in regula.

Victimele, subliniaza fostul sef al sectiei Cula, erau trimise la spital de cele mai multe ori batute. Fiecare caz era insotit de o adresa din partea organelor de militie, asa incat ei nu puteau fi refuzati. In toate sectiile Spitalului Gh. Marinescu (caci si Cula nu era decat o sectie a acestui spital) era cunoscut un numar de cocteiluri medicamentoase. Toate saloanele in care erau cazati dizidentii erau inchise cu gratii. *Se spunea: "Vezi sa-i faci astuia ceea ce trebuie", si noi stiam ce inseamna aceasta.* Unii medici actionau la ordin, altii din exces de zel, pentru a nu-si pierde avantajele.

Trebuie sa recunoastem ce a fost, spune fostul sef al sectiei Cula, si sa incepem un lucru bun, deoarece oamenii care au devenit un nimic, si aceasta este o crima, oricum nu pot fi recuperati. *"Au facut din om un nimic si aceasta este o crima, unii adusi in spital zdraveni au ajuns la morga... imi este rusine de cruzimea pe care a trebuit sa o suport pentru cei 2.915 lei pe luna. Trebuie sa am mandrie si de toti acesti bani sa cumpar lumanari"*.

O asemenea declaratie cinstita a medicului silit sa devina instrument de tortura al unui regim inuman devine pentru un psihiatru comunist "atitudine denigratoare" fata de tara si fata de psihiatria romaneasca.

Iata cum descrie un ziarist conditiile de viata de la Spitalul Cula: "Saloanele sunt de fapt niste grajduri, bolnavii nu au lumina suficienta, geamurile de grajd fiind de regula mici. Pe peretii exteriori sunt facute desene grotesti. Sunt 159 de bolnavi si toti nu intreaba decat de paine, tigari si externare. Multi sunt aici abandonati de familie. In ziua vizitei era "zi de cartofi". In salon nu poti sta din cauza mirosului de mucegai si de urina. Bolnavii au pe ei halate murdare si rupte".

Spitalul de psihiatrie Zam se afla situat langa Hunedoara si a devenit si el loc de detentie pentru dizidenti si opozanti ai regimului. In 1977, dupa greva minerilor din Valea Jiului, in aceasta zona au fost infiltrati foarte multi securisti. Fiecare echipa de lucru era insotita de doi "noi angajati". Zilnic dispureau fostii lideri sindicali. S-a descoperit ca foarte multi disparuti erau dusi, de fapt internati, in Spitalul de psihiatrie Zam.

O. Luchian, inspector general in Ministerul Sanatatii, aflat in aceasta perioada in inspectie la acel spital, este surprins sa vada doi medici si trei indivizi cu halate albe, inasa cu cizme ofiteresti, care isi faceau "rondul". El afla ca doar cu o zi inainte au fost adusi acolo 40 de mineri fara bilete de internare, fara a fi inregistrati la camera de garda. Nici unul dintre "pacienti" nu avea foaie de observatie.

În cursul inspecției pe care o efectuează pe linie de serviciu este însoțit în permanență de trei ofiteri. Inspectorul, în aceste condiții, mai observă că „bolnavii” purtau căști și salopete de miner. Unul dintre mineri era la geamul unui salon de agitație și, agățat de grăți, striga: „Lasă-mă să plec de aici, nu am nimic”.

Sectia de psihiatrie Brazi este descrisă de ziarista Carmen Antohi (1991) ca un infern. Secția se află într-un fost conac boieresc în care sunt „depozitați” 70 de bolnavi. Instalațiile sanitare sunt în stare de degradare incredibilă, țevile sunt sparte, robinetele lipsesc. Tavanele sunt fisurate și pun în pericol, prin iminență de dărâmare, bolnavii, pereții sunt umflați de igrasie. Unele saloane nu sunt încălzite, iar lumina electrică nu funcționează, din cauza instalațiilor foarte vechi.

Spitalul de psihiatrie din Tg. Ocna este descris de către S. Fahi drept o neuropsușcărie. El funcționează într-o fostă pușcărie dezafectată din cauza paraginirii clădirii. În locul foștilor deținuți stau astăzi bolnavii mintali.

Spitalul are ziduri vechi și înalte de piatră care sunt suprainaltate cu sarmă ghimpată. Lacate mari și zăbrele sunt peste tot, pentru că bolnavii să fie bine păziți, dar nici nu se pune problema să fie bine îngrijiți. Nimic de aici nu te face să crezi că este vorba de un spital. Peste tot același miros de urină, aceleași ferestre sparte. În saloanele de femei poți vedea cupluri împerechindu-se sub privirile impasibile ale celorlalte pacienți, iar în saloanele de bărbați activează homosexualii. Peste tot este frig, sobele de teracotă abia dacă sunt calde. Cei cu paltoane dorm îmbracați, paturile fiind subțiri și rupte. Bolnavii mai în putere sunt folosiți pentru munca forțată.

b. Atacul comandoului securisto-psihiatric

În 1992, nomenclatura comunistă din psihiatrie se decide să treacă la o reglare de conturi că în zilele ei bune. În contextul „noii” conduceri politice din țară ea consideră că este momentul prielnic de a întreprinde o acțiune demolatoare, în stilul anilor de glorie, împotriva

psihiatrilor care au inceput sa critice pe fata abuzurile psihiatrice si mai ales impotriva A.P.L.R., gruparea care s-a distins in mod deosebit in acest cadru.

Vorbind despre Stalin si stalinism, Roy Medvedev *caracteriza excelent modul de gandire politica a comunismului, caracterizat printr-o neintrerupta ofensiva impotriva opozitiei de stanga sau de dreapta, spre a insela opinia publica de organizare a diversiunilor "contrarevolutionare" pe care de multe ori le inventa, aparand in rolul de "salvatori" ai tarii.* Dezastrul era pus intotdeauna pe seama "diversionistilor" burghezi, a elementelor dusmanoase si tradatoare, a sabotajilor, motiv pentru care adevarul este falsificat cu grosolanie. Paralizati de frica, supravetuitorii vor ingrosa randul corului de elogiatori la adresa "conducatorului".

De la aparitia comunismului, a metastazei romanesti, a stalinismului si a epifenomenului sau - abuzul psihiatric - peste tot s-a desfasurat acelasi scenariu, iar lupta de ariegarda a fostei nomenclaturi comuniste din psihiatrie se incadreaza perfect in tipul clasic de stalinism.

Pe baza acestei ideologii, la inceputul anului 1992, dupa o tacere vinovata si dupa ce s-au convins ca in Romania nu va exista un proces al comunismului, principalii autori ai abuzurilor psihiatrice au declansat o actiune de tip comando impotriva acelora care acum militau direct si agresiv pentru reforma in psihiatrie.

Campania de televiziune a lui Emanuel Valeriu si lungul serial din ziarul comunist al puterii de atunci - "Dimineata" - reprezinta exemplul tipic al unei actiuni inspirate de fosta Securitate, mai ales prin calomnie si dezinformare, in maniera profesionista.

Impingand in fata un medic nesemnificativ, cu grave probleme caracteriale, familiale si profesionale, acesta chipurile isi asuma "intreaga responsabilitate", dar in fapt el a dat ocazia nomenclaturii - deschizand aceasta "discutie" in presa prin articole anonime sau prin intrarea in scena a tartorilor - de a organiza o campanie de

denigrare si minciuna ca in zilele lor bune (invective, minciuni, indignare artificiala etc.).

Pentru ca atacul sa dispuna de un minimum de credibilitate, *comandoul avea nevoie de acuzatii "specifice": tradare de tara, tradarea psihiatriei, verocitate, arivism, dar in acelasi timp opozantii sunt si o "grupare nesemnificativa", colectivul psihiatrilor fiind in mod evident cu totul in jurul lor, exact cum era si poporul roman pana in 1989, ca un monolit in jurul "conducatorului". Si iata cat de adevarate sunt afirmatiile poetului care spune: "Mai intai desfigureaza-ti adversarul si apoi il poti trata ca pe un monstru".* Ca si in perioada comunista, vinovatii principali sunt liderii opozitiei din psihiatrie, restul sunt doar niste "inselati recuperabili". Sa incercam sa descifram mecanismul.

Profitand de nelinistea presei internationale si in special de unele acuzatii aduse de revista britanica "The European", acuzatii reluate de catre principalele cotidiene din tara in care se invedera existenta unor abuzuri psihiatrice si dupa 1989, comandoul transfera aceste informatii, in mare parte neadevarate, conducerii A.P.L.R. Faptul ca la ora aparitiei serialului din "Dimineata" si a emisiunilor TV situatia era lamurita oficial si public de peste un an, in sensul ca exagerarile presei internationale nu aveau la baza informatii provenite de la APLR, nu a avut pentru cei dominati de ideea calomniei si revansei nici o importanta. *Pentru gandirea comunista adevarul este relativ si partinic* (Lenin), iar panoplia cliseelor va fi pusa in miscare. Daca "adevarul lor" nu exista, el se va fabrica. In acest fel, emisiunile lui E. Valeriu si serialul lui Duica din "Dimineata" au devenit manifestari politice bine dirijate de catre fosta Securitate si de catre colegii lor psihiatri comunisti.

De acum, scenariul se va desfasura in maniera tipica, binecunoscuta, de la fosta "Scanteie". Conducerii A.P.L.R. i se imputa afirmatiile din "The European", cum ca in Romania ar mai exista 300 de detinuti de constiinta internati in spitalele de psihiatrie, iar "ministerul adevarului" cere ca "vinovatii" sa fie infierati ca niste

tradatori. Dezvinovătirile, dezmințirile, argumentele, documentele scrise nu mai pot să aibă nici o influență pentru că de fapt această campanie nu își propusese adevărul, ci denigrarea unor idei, a unor atitudini etice și o prezentare a abuzurilor psihiatrice din trecut ca niște minciuni.

Poate că enumerarea calomniilor tipice mentalității comuniste nu ar trebui să ne preocupe. O carte albă privind abuzurile psihiatrice comuniste este în primul rând o piesă de memorie, pentru că peste câțiva ani calomniatorii să nu spună că minciunile de astăzi au fost adevăruri. Iată în cele ce urmează și în rezumat, maniera calomnioasă care a umplut peste 60 de pagini de ziar și câteva ore de emisiune la televiziunea publică.

Autorii serialelor susțin că activitatea A.P.L.R. de a demasca abuzurile psihiatrice comuniste afectează prestigiul unei întregi categorii socio-profesionale, dar, și mai rău, acest lucru înseamnă și o trădare de patrie. A.P.L.R. este un grup foarte mic, nereprezentativ, sub 1% din psihiatrii români, în timp ce asociația lor - A.P.R. - ar avea peste 1.000 de membri, adică, ce să mai vorbim, toți psihiatrii din România. Deși atât de mic, acest grupușcul poate atenta la onoarea profesiei și, de ce nu, a întregii bresle medicale și chiar a țării întregi. A.P.L.R. a luat ființă doar cu țelul de a compromite psihiatria și de a culpabiliza pe toți psihiatrii (cei cinci - șase tărtoți culpabili se identifică acum cu toți psihiatrii) și, bineînțeles, îi acuză doar de fapte imaginare. Scopul declarat al asociației ar fi de a identifica victimele psihiatriei și medicii vinovați de abuz, dar neputând aduce dovezi elocvente găsește că vinovați pe toți aceia care au detinut posturi de conducere în psihiatrie, ale caror posturi membrii A.P.L.R. le privesc cu "ochi flămânzi". Dar, revin foștii nomenclaturisti, abuzurile politice chiar dacă au existat, nu au fost în proporție de masă (vechiul argument Lazarescu, căruia i-a răspuns Vianu, așa cum am arătat mai sus) și în nici un caz după 1980 (deci într-un timp rezonabil de a fi verificat). Căci, spun ei, de ce un regim totalitar ar trebui să folosească psihiatria și nu

inchisorile? Parca nu ar sti de foamea de prestigiu international a liderilor comunisti.

In raport cu Securitatea, psihiatria ar fi fost doar un avocat din oficiu al pacientului. Pentru Securitate calea psihiatriei era o cale "umanitara" prin care ei ajutau individul, un lux pentru individ, iar pentru psihiatrie aceasta a fost doar o "complicatie". De fapt, dizidentul ar fi apartinut Securitatii si numai in caz de "irecuperabilitate" severa era asistat de catre psihiatru, dar, sa fim atenti, numai in folosul dizidentului.

Noi credem ca prin aceste afirmatii cinismul a atins limita maxima. Si apoi, continua nomenclaturistii, nici nu au existat dizidenti, caci la noi nu a existat un Saharov (exact ca in gluma in care cel ce imprumutase vecinului oala primeste urmatorul raspuns: mai intai nu mi-ai dat-o, in al doilea rand era sparta si apoi ti-am inapoiat-o).

Stiinta calomniei a devenit pentru securisto-comunisti o adevarata arta. De aceea calomniile vor continua:

A.P.L.R. a devenit de fapt o asociatie de familie, in jurul a trei persoane, toate ahtiate dupa posturi inalte (la acea epoca postul de director il avea "profesorul" Ionescu, sef de catedra era V. Predescu, iar directorul Policlinicii Titan, vestitul C. Gorgos), dar, slava Domnului, pana acum aceste posturi inalte au fost salvate. De fapt, prin aceasta ei s-au demascat ca adevaratii inspiratori ai campaniei de presa si TV, nimeni altcineva nu ar fi avut aceasta putere in psihiatria romaneasca.

Urmand rationamentul de mai sus, membrii A.P.L.R. sunt de fapt niste pseudo-psihiatri care si-au facut doar aura de dizidenti.

Se trece apoi la calomnierea fiecarui lider in parte si se incepe intai cu *presedintele*, care a fost "un comunist notoriu", iar Toculescu ar fi autorul Decretului 313/1980, desi se stie ca toate initiativele legislative din psihiatrie, chiar ordinele ministeriale erau concepute de V. Predescu. *Orbiti de furie, de data aceasta ei recunosc si existenta "unui templu al psihiatriei politice romanesti",*

Spitalul Balaceanca, unde presedintele A.P.L.R. a fost candva director. Deci in Romania nu a existat psihiatrie politica, dar a existat "un templu" tocmai acolo unde a lucrat unul dintre dizidentii cunoscuti ai psihiatriei si presedintele A.P.L.R. Sa vedem, insa, chiar din gura acestor comunisti fara simtul onoarei, cum arata acest templu a carui existenta o accepta, intr-o tara in care jura ca nu a existat represiune politica prin psihiatrie.

Astfel, la acest spital exista o paza nemedicala, desi aici lucrau medici. Impotriva uzantelor, medicii de aici erau dotati cu magnetofone. Aici erau internati toti posibillii dizidenti, detinutii de constiinta, victimele abuzului psihiatric adusi prin vestitul Decret 12/1965.

Iata deci ca tocmai dumnealor, aruncand evident pisica in curtea vecinului, recunosc ca a existat psihiatrie politica. Si ce martori pot fi mai avizati decat nomenclaturistii insisi, adica faptasii.

Magazinul cu clisee ale propagandei comuniste continua. Presedintele A.P.L.R. a colaborat cu Securitatea (atunci ce l-ar fi costat sa fie cu ei pana la capat?), de fapt s-a autoproclamat presedinte al A.P.L.R. (ca si cum noi, dupa 1989, am infiintat o celula a P.C.R.). Toata activitatea presedintelui este punctata numai de fapte penale: certificate medicale false, mita, evident in valuta, si-a internat soacra la psihiatrie pentru a o mosteni mai repede.

Din pacate, vicepresedintele de la acea data era realmente din tagma lor si a reusit sa distruga practic A.P.L.R.-ul. Dar sa vedem cum isi caracterizeaza colegul, pe profesorul Romila.

A facut parte aproape perpetuu din comisiile medico-legale psihiatrice, devenind un campion al abuzurilor politice psihiatrice care, daca s-au facut, prin el s-au facut. Este un comunist fanatic si intr-adevar, fiind exclus din partid cu ocazia meditatiei transcedentale, a facut memorii lacrimogene la toate congresele partidului sa fie reprimat si, spre ghinionul sau, acest lucru s-a intamplat tocmai la ultimul congres din noiembrie 1989. Acum cocheteaza cu P.N.T.C.D. si mai ales ar fi agentul

electoral al d-lui Ratiu, desi 12 ani a fost lector la invatamantul de partid, a scris monografiile ateiste si materialiste, in colaborare cu un conferentiar de la Catedra de marxism, toate pentru a obtine putere si functii inalte in partid si in Catedra de psihiatrie. In mod real, ca orice nomenclaturist comunist, ei constata ca profesorul nu are opera stiintifica, nu a avut activitate dizidenta si, daca vreti, verificare securista in urma cu peste 40 de ani, s-a sustras de la efectuarea stagiului militar, afisand o boala fictiva, toate dovedite cu fotocopii.

Din pacate, asa cum am mai aratat, multe dintre acuzatiile aduse lui Romila s-au dovedit adevarate si se pare ca si-a platit si tributul prin distrugerea din interior a A.P.L.R., la care trebuie adaugate dizarmoniile sale de personalitate, iar dupa ultimele activitati "publicistice", o serioasa involuare la o personalitate care a fost inteligenta.

Al treilea este luat in colimator I. Vianu, psihiatru elvetian de origine romana, care a devenit dupa emigrare un neinficat luptator pentru drepturile omului. Si el este vinovat tot de infiintarea A.P.L.R. Bineinteles ca i se aplica sablonul: a fost membru de partid (inexact; a depus cerere de inscriere, dar, timp de 5 ani, nu a fost primit, blocandu-i-se astfel promovarea si fortandu-i-se emigrarea), nu-si indeplineste nici sacrosanta misiune a strainilor de a aduce ajutoare, bineinteles este tradator de neam si tara si ganditi-va la enormitatea de a fi "vandut Ardealul ungurilor". A mai fost si un mare simpatizant al marxismului si socialismului (de ce, domne, a mai trebuit sa emigreze?).

In fine, dr. Marian Popa, secretarul A.P.L.R. ar fi fost si el mare comunist si securist notoriu (de ce ar fi aceasta o vina si nu o calitate, avand in vedere ca ei insisi au fost si nu au manifestat nici o umbra de regret) si mai extrage si documente oficiale din minister (regretul este evident, pentru ca astfel nu le-au putut ei arde).

Toti liderii A.P.L.R., in bloc, nediferentiat, au antrenat presa, institutiile politice in calomnierea psihiatriei, au batjocorit prestigiul tarii, au apelat la spijinul

unor organizatii internationale. A.P.L.R. apare astfel ca un organism care blameaza si santajeaza psihiatria, un instrument al antipsihiatriei (la care psihiatrie se refera oare, la cea socialista?), vor sa dezmembreze asistenta psihiatrica. Desi un grupuscul mic si nesemnificativ, A.P.L.R. ii face sa intre in panica pe "adevaratii" psihiatri.

Pedeapsa ceruta pentru acesti indivizi trebuie sa fie exemplara, iar Ministerul Sanatatii este incitat sa intre in actiune.

De fapt, trebuie sa avem mila de acesti oameni. La ce zile au ajuns, cand cu 2 - 3 ani inainte era necesara doar o simpla nota informativa catre Securitate si totul ar fi fost rezolvat. Acum ei, cei mai "competenti", trebuie sa umble cu jalbe, cu argumente. Ce inscenare ar fi putut ei organiza in anii lor de glorie, in timp ce acum trebuie sa se umileasca si sa se roage la o ureche care pare surda.

Iata, in final, concluziile la care au ajuns organizatorii campaniei de presa a actiunii securisto-psihiatrice privind activitatea A.P.L.R. si a celor care critica represiunea politica din psihiatria comunista romana: *denigreaza corpul sanitar si Ministerul Sanatatii; denigreaza tara prin acuzatii de nerespectare a drepturilor omului, desi pare a fi vorba de "tara lor," adica de acea imagine comunisto-nationalista asupra tarii, cu a carei nostalgie au ramas; denigreaza actualele structuri ale puterii legislative si executive ale tarii.*

Sa intrebam acum pe orice detinut politic sau pe oricine este cat de cat acomodat cu felul in care se alcatuiau dosarele penale in timpul regimului comunist, daca aceasta actiune securisto-psihiatrica nu este facuta dupa regulile celui mai inalt profesionism al fostului regim. Ce ar mai fi necesar acum pentru a se trage concluzia vinovatiei de "crima impotriva oranduirii socialiste si securitatii statului" si daca, eventual, conducerea A.P.L.R. nu ar avea soarta celor de la Caciulati.

Sa fim seriosi, tovarasi comunisti din psihiatrie si de aiurea, dumnevoasta inotati astazi impotriva istoriei,

generatia tanara v-a expulzat chiar cu pretul sangelui, nu mai aveti viitor si de aceea cei care lupta pentru reforma in psihiatrie, inclusiv pentru reforma etica, nu vor pati nimic.

Iata deci cine sunt aceia care se considera adevaratii promotori ai psihiatriei romanesti, competenti, patrioti iesiti din trecutul lor comunist si tortionar cu capul in sus si lovind in "potaile " anticomuniste, asa cum spunea dl. Gavrilu.

c. Reactiile opiniei publice, ale presei

Este reconfortant ca atunci cand te afli angrenat intr-o opera sociala sa simti solidaritatea celor din jur. Am mai subliniat situatia de dizidenta in care se afla psihiatrii care lupta pentru reforma psihiatriei, in contextul in care intreaga conducere a psihiatriei este in mainile fostilor nomenclaturisti sau a comunistilor din linia a doua. Atacul criptocomunistilor a fost bine gandit si sustinut. Ganditi-va ca el a avut girul consilierului presedintelui republicii, dl. Mironov.

Atacul celor de la ziarul guvernamental Dimineata si al postului national de televiziune (ultimul refugiul al comunistilor in mass-media) a fost pentru noi si un prilej reconfortant de a simti solidaritatea celor din jur si sensul progresist al demersului nostru.

Vom incepe cu reactia profesorului Piru, directorul ziarului Dimineata, care intelege de la inceput sa se desolidarizeze de calomniatorii care au folosit spatiul ziarului fara aprobarea sa. Grele zile au ajuns sa aiba comunistii din psihiatrie daca nu-si pot gasi un loc pe pamant, un ziar care sa le impartaseasca actiunile, sa se fureze si sa recurga la contrabanda, fiind dezavuati de insusi directorul gazetei la care "au avut acces". Iata cum subliniaza profesorul Piru situatia creata (in Expres Magazin din 11 febr. 1992): "Din pacate, fundatia Dimineata a debutat cu niste brosure in care este reprodus serialul murdar al lui C. Duica. Eu m-am opus publicarii acestui material calomnios care nu face bine nici prestigiului tarii. Atunci, el (Duica) a cerut ajutorul lui

Mironov (consilierul presedintelui Iliescu), care le-a dat lumina verde. Nu cred ca este bagat Iliescu, ci mai degraba unul Gorgos. Unele articole nesemnate sunt murdarii de-ale lui Gorgos. Daca ar fi dupa mine, l-as da afara pe Duica, care este un impostor”.

Doamne, oare pentru un grup asa de mic si nesemnificativ era nevoie sa implici consilierul unui presedinte al tarii, sa inseli vigilenta unui director de ziar, sa ai de-a face cu persoane pe care propriul lor sef ii considera impostori si toate pentru a tipari “murdariile lui Gorgos”?

Rectorul universitatii de medicina, socat si el de asemenea murdarii, declara: ”In viata mea am avut “privilegiul” sa constat nocivitatea invidiei medicale, insa niciodata ura, lasitatea, calomnia, razbunarea nu s-au reunit intr-o actiune atat de reprobabila.

Redactorul emisiunilor TV care s-a angrenat in aceiasi actiune denigratoare, Emanuel Valeriu, a fost concediat si nici astazi nu si-a mai recapatat postul. Si tot acest dezastru numai pentru a fi solidari cu comunistii si tortionarii din psihiatrie.

Organismele internationale s-au alertat. Dl. Anthony Coombs, din grupul parlamentar britanic pentru drepturile omului, declara la o conferinta de presa: ”Atat Ministerul Justitiei, cat si cel al Sanatatii sunt de acord ca s-au savarsit abuzuri psihiatrice in Romania “. In institutiile psihiatrice vizitate membrii parlamentului britanic observa ca: “oamenii traiesc ca animalele”, iar la Podriga, jud. Botosani, voluntarii britanici care locuiesc si lucreaza la Caminul de psihiatrie (printre care si fiica unui parlamentar britanic) au fost batuti din ordinul administratorului.

Prin emisiunile TV ale lui E. Valeriu si serialul din Dimineata, sublinia Sanda Angelescu (1992), s-a lansat un atac impotriva victimelor psihiatriei totalitare. Sunt aparate, in schimb, persoanele direct implicate in tortura, ca si moralitatea regimului comunist in ansamblu.

Dar cel mai bine problema este tratata in Tineretul Liber, de catre Dan Stanca.

S-a spus - arata autorul - vulgarizandu-se, ca toti romanii au luptat intr-un fel sau altul contra lui Ceausescu. Dar aceasta nu urmareste decat compromiterea fenomenelor de dizidenta, atat cat a fost. Cam acesta este si rationamentul acelora care, invocand forma de lupta colectiva si anonima a poporului roman, au denigrat orice pozitie dizidenta. Pe aceasta linie, a compromiterii dizidentei romanesti, s-au inregistrat si actiunile ziarului Dimineata care s-a pus, chipurile, in slujba psihiatriei noastre pentru a o apara de tradarea din interior si exterior. Aceasta, dupa parerea lor, ar terfeli prestigiul tarii, caci, daca dizidentii internati in clinicile de psihiatrie nu au avut nici pe departe intentia de a protesta contra dictaturii, ei nu au fost decat niste sarmane "minti ratacite". De fapt, atunci represiunea comunista nici nu a existat, limitandu-se doar la "urecheala" pe care militienii o mai aplicau celor care mai aruncau cate un "fluturas" pe piata. Asta vrea, de fapt, sa arate ziarul Dimineata si E. Valeriu, care a realizat un reportaj penibil despre niste fapturi omenesti de plans, dar este mai mult ca sigur ca E. Valeriu si-a anticipat si destituirea binemeritata.

Sistemul comunist a mers pana acolo incat cei care i se opuneau nu trebuia sa fie vinovati, ci mai degraba nebuni. In acest fel psihiatria a devenit din mijloc de tratament, o cale de distrugere a omului care ar fi dorit sa gandeasca liber. Aceste lucruri sunt bine cunoscute. Necunoscutul apare din clipa in care cauti dovezi. Astfel, oamenii pot claca psihic si din cauza conditiilor in care traiesc si atunci neurolepticele administrate le scot din cap gargaunii revolutiei. Din acest motiv exista o mare deosebire intre cei distrusi cu buna stiinta si cei prost tratati. Aici intra si multcomentatele cazuri (Ursu, Dragu etc.). Daca aspectul unor institutii psihiatrice din Romania este degradant, acest lucru sporeste confuzia, facand pe straini sa creada ca aceste institutii camufleaza, de fapt, adevarate puscarii.

Ziarul Dimineata se intreaba cu candoare de ce represiunea comunista a avut nevoie sa utilizeze mijloacele psihiatrice pentru a anihila pe individ, avand la

dispozitie deja mijloacele clasice. Raspunsul este simplu. Pentru ca in al doilea caz, dovezile ca este detinut politic se strang usor, pe cand in cazul psihiatriei ele se sterg de la sine, in functie de formularea unui diagnostic interpretabil. Intr-un fel, psihiatrul devine un ucigas care nu lasa urme. Dar, se intreaba autorul, in fond, procesul comunismului de ce sa nu fie insotit si de un proces al psihiatriei?

Intr-o tara in care psihiatria nu era decat Cenusareasa medicinei, iar psihiatrii erau priviti ca niste paraziti daca nu se puneau in slujba autoritatilor, o decantare a faptelor si persoanelor devine necesara. Sesizarea forurilor internationale ca in Romania ar mai exista 300 de detinuti de constiinta, chiar daca nu corespunde adevarului, a fost binevenita pentru a determina o privire atenta spre trecut, pe care trebuie sa-l elucidam atat pentru prezent, cat si pentru viitor.

Faptul ca puciul securisto-psihiatric este o provocare este clarificat de dr. Toculescu, care subliniaza ca nu A.P.L.R. a dat informatiile pentru The European si ca, in acest sens, a dat dezminzirile necesare atat in publicatia amintita, cat si la postul de radio BBC. Nici parlamentul britanic nu a sustinut afirmatiile presei engleze, ci, din contra, le-a combatut. Lucrurile se clarificasera cu un an inainte de seriilele din Dimineata si de la TV.

Dar toate acestea ar fi fost valabile pentru oameni care ar fi dorit sa serveasca adevarul, in timp ce murdara campanie de presa a fost doar o actiune de comando de tip securist in care adevarul nu a jucat nici un rol. Din fericire, intreaga actiune a esuat in ridicol.

Pentru a vedea cat de simplu ar fi pentru nomenclatura sa fereasca psihiatria de orice interpretare, cel putin de aici inainte, redam in continuare, pe scurt, maniera in care se fac internarile la Geneva, in Elvetia, asa cum a relatat profesorul J. Stuky in cadrul unei vizite pe care a facut-o la noi.

In Elvetia s-a dezvoltat o psihiatrie moderna care pune baza pe tratamentul ambulatoriu. Internarile sunt

temporizate si nu survin decat in momentele de criza. Exista o lege pentru internarile psihiatrice. Astfel, pentru internare medicul trebuie sa dea un certificat de internare care trebuie sa corespunda unor criterii precise, cum ar fi: precizarea diagnosticului, pericolul somatic iminent, necesitatea ingrijirii in mediul spitalicesc. Acest certificat este verificat de medicii unei comisii si daca pare incomplet i se adauga date noi.

La internare, bolnavului i se inmaneaza "legea internarilor". Pacientul are la dispozitie 10 zile de la internare pentru a face recurs. El trebuie examinat de catre unul dintre membrii "comisiei de supraveghere". Majoritatea pacientilor cad in sarcina serviciilor ambulatorii. Azi la Geneva se vorbeste tot mai putin de un sistem spitalicesc si tot mai mult de unul ambulator. Ideea de baza este ca bolnavul internat sa fie cat mai repede externat si incredintat serviciilor ambulatorii.

In Elvetia, principiul este ca spitalul de psihiatrie sa fie deschis. Pentru bolnavii agitati se poate inchide un pavilion sau un salon, pe perioade scurte, dar se explica pacientului sau familiei pentru ce se iau asemenea masuri. Nu este o situatie perfecta, dar este o incercare de a limita pe cat posibil masurile de constrangere. In spitalul de psihiatrie exista si o sectie inchisa care este de fapt o sectie a inchisorii. Aici sunt tratati cei care se imbolnavesc in inchisoare. Aceasta sectie este independenta de autoritatea penitenciara.

In cazul delincventilor, pacientul este inculpat de catre organele judiciare, unde avocatul sau procurorul pot cere o expertiza psihiatrica daca cred ca este vorba de o boala psihica. Tribunalul poate declara pe pacient iresponsabil sau partial responsabil, in functie de Codul penal, si poate dispune un tratament psihiatric in spital sau ambulatoriu. Daca sunt ingrijiti in spital, externarea bolnavilor depinde de "consiliul de supraveghere". Pentru unii se hotaraste punerea in libertate cu titlu de incercare si sunt in mod obligatoriu urmariti de serviciile obligatorii pana ies din cadrul incidentei legale. Pacientii pot fi externati de proba si apoi pot fi readusi.

Iata cat de simplu ar fi ca in acest caz sa aplicam experienta elvetiana pentru modernizarea psihiatriei romanesti fara a cere fonduri bugetare, ba, din contra, prin serviciile ambulatorii cheltuielile reducandu-se la 1/3 din costul spitalizarii. Inertia tine nu numai de gandirea comunista a 5 - 6 tartori, dar si de numarul mare de medici care profita din sistemul actual de organizare (sefi de sectii, piramida puterii, neacomodare cu noul, cu aplicarea metodelor specifice tratamentului ambulator, cu psihoterapia, in timp ce in spital poti veni la ora stabilita, poti vedea bolnavul o data pe saptamana si ii poti da un tratament la inceput pe care poti sa nu-l mai schimbi).

Asemenea propuneri de reformare am facut periodic din 1972, apoi dupa revolutie, directorilor Angheluta, Cosa, Ionescu, prezentand argumente medicale si financiare desi nu am fost niciodata in strainatate pentru a studia organizarea psihiatrice asa cum au facut-o ei in mod repetat. M-am ales cu ridiculare, tacere, eticheta "e cam nebun". Este clar ca privilegiile pe care le ofera actuala organizare arhaica sefilor de sectie va face imposibila orice reforma in psihiatrie.

Aceasta este de fapt adevarata situatie in psihiatria romaneasca, rezistenta la orice schimbare, atacul murdar contra celor care "deranjeaza" si un consens al mediocritatii, al fricii ca schimbând sistemul de organizare se exclud, daca nu din psihiatrie, din acele mici si meschine privilegii - sefiile.

3. Reforma in psihiatrie nu inseamna antipsihiatrie

Asa cum am vazut, principalele argumente ale nomenclaturii comuniste tin mai ales de domeniul invectivelor si al calomniei, din cauza saraciei lor in argumente. Totusi, unii tartori-profesori au inceput sa urzeasca "argumente stiintifice" acuzand pe aceia care doresc reforma in psihiatrie ca ar fi antipsihiatri, ar apartine unei notiuni care a aparut candva in psihiatria

occidentala - antipsihiatria. Deci cei care nu agreeaza psihiatria lor nu sunt decat niste antipsihiatri (adica vor desfiintarea psihiatriei). Mare saracie de duh la acesti profesori!

Subiectul antipsihiatriei este putin cunoscut de catre psihiatrii nostri (educati cu cartile lui Gorgos, Ionescu, Predescu, Romila), iar in discursul lor "profesorii" nu au dezvoltat problema, mai ales ca termenul a venit ca o mana cereasca atunci cand se intensificase opozitia impotriva psihiatriei lor, cea inapoiata si abuziva. Profesori ca Lazarescu, Ionescu, Predescu, Romila aruncau inainte de 1989, ca si in prezent, eticheta de antipsihiatri tuturor acelora care doreau o cat de mica schimbare a vechilor structuri din psihiatrie sau care nu erau de acord cu ei, in prezent cei mai "antipsihiatri" fiind membrii A.P.L.R. De altfel, intr-un limbaj criptocomunist, **M. Lazarescu sublinia dependenta bolilor psihice de actiunea "represiva" a societatii burgheze.** *Bolile psihice in conceptia sa apar ca o consecinta a "luptei de clasa".* Din aceste motive, spune profesorul, Occidentul nici nu ar mai fi interesat de problema abuzurilor psihiatrice din Europa de Est. El plange de exemplu soarta psihiatriei italiene unde, in urma unor legi "la insistentele antipsihiatrilor", psihiatrii nu mai dispun de institutii, de spitale in care sa trateze bolnavii, in timp ce dr. Crosignani era uimit de sansele terapeutice institutionale care exista la Timisoara. Totusi, se mira ca in ultimul timp are loc si la noi o ascensiune a miscarii antipsihiatriei (*a se citi miscarea pentru reforma in psihiatrie*) de care, chipurile, Europa s-a despartit. Ne punem intrebarea daca in urma mult prea frecventelor vizite facute in Occident, cu eforturi financiare care nu-i apartin, atat a putut el constata in Europa - nostalgia dupa organizarea azilara care prospera in Romania sub patronajul sau.

Principala frica a lui M.L. este ca "miscarea interioara, etica a psihiatriei, ocupata cu studierea abuzurilor si dosarelor, sa nu cada in partea cealalta a baricadei, adica in antipsihiatrie. Putem sa-l asiguram ca

isi face griji inutile si mai bine ar reflecta la alte probleme, cu adevarat importante.

Dar profesorul ne ofera si solutia: "In aceste actiuni trebuie chemati numai cei de meserie" (fara discutie ca se gandeste la Predescu, Ionescu, Milea, Romila, poate si la Grecu si evident la el, adica la aceia care au "haiducit" psihiatria comunista timp de decenii devenind astfel oameni "de meserie").

Sa lasam insa deoparte elucubratiile profesorului - care isi plateste avansarile dupa care a tanjit atat - pentru a explica de ce acesti criptocomunisti folosesc termenul de antipsihiatrie, sperand ca poate asa vor putea bara orice reforma in psihiatrie si mai ales vor bara psihiatria sociala, stadiul in care se afla astazi psihiatria europeana in care - pentru informarea lui - Italia ocupa un loc de frunte. Ajungerea la stadiul de psihiatrie sociala, pe care M. L. o vede ca "*despartire de reforma*", din contra, este o desavarsire a reformei la nivelul exigentelor si nivelul stiintelor actuale care cam lipsesc la psihiatrii din tara noastra, gratie in primul rand "profesorilor".

Este nevoie aici de putina istorie. Psihiatria a evoluat in secolul al XX-lea in trei etape succesive, in functie de dezvoltarea diferitelor stiinte (biologie, psihologie, sociologie si concepte umaniste). Deci, iata aceste etape:

1. Etapa biologica, apare la inceputul secolului bazandu-se pe explozia de cunostinte biologice (studii anatomice, de fiziologie, genetica, biochimie, descoperirea microscopului, a microbilor etc.). Kraepelin accepta modelul medical (biologic) de boala si corespondentul sau, spitalul psihiatric, construit dupa principiile spitalelor de boli somatice. Acest model a dominat absolut psihiatria Europei pana in 1945 – 1950, dar din nefericire *in U.R.S.S. si in tot lagarul socialist, evolutia psihiatriei se va opri la acest nivel, singura contributie fiind ideologizarea, adica acreditarea politica a sistemului psihiatric* ca fiind materialist-dialectic si dezvoltand asa-numita psihiatrie clinico-nosologica.

Aceasta ideologizare a inghetat evolutia psihiatriei in tarile comuniste, respingand conceptele psihologice de exemplu (si M. L. stie cat a luptat prof. Pamfil pentru a duce psihiatria in faza psihologica). Dar acum, M.L. vrea sa continue aceeasi psihiatrie (poate se crede intr-o disciplina populata doar cu prosti) si tare as pune la indoiala extazul italianului de care amintea M. L. cand a vazut organizarea psihiatrului de la noi.

2. Etapa psihologica si a psihiatriei psihodinamice a aparut in Europa, dar din cauza razboiului a fost mult mai prolifica in S.U.A., tara de azil pentru multi oameni de stiinta, inclusiv psihologi, foarte multi fiind evrei persecutati de catre nazism. Apar concepte noi pe baza studiilor lui Freud, se naste psihologia medicala, care va pune la dispozitie noi teorii privind personalitatea, va dispune de metode terapeutice specifice, va fi capabila sa dea numeroase explicatii psihopatologice. Toate aceste concepte au fost interzise de ideologia comunista la noi si bineinteles tartorii psihiatriei comuniste au aplicat in practica politica partidului. In timp ce Europa mergea inainte, noi stagnam (ca si in cibernetica, genetica si multe altele).

3. Etapa sociologica si a psihiatriei sociale a inceput dupa al doilea razboi mondial in S.U.A. si apoi s-a extins cu rapiditate in Europa, ducand la crearea unei psihiatrii complete, bio-psiho-sociale, care in limbajul curent a fost denumita de numerosi autori drept psihiatrie sociala, nu datorita unei viziuni exclusiviste, ci pentru a accentua latura umanizatoare a psihiatriei actuale. Aceasta psihiatrie a pus in actiune mai ales noi institutii de tratament, accentuand asupra tratamentului comunitar si resocializarii, dar a creat si noi modele de boala bazate pe teoriile umaniste pe care sociologia si ideile filozofice ale secolului nostru le-a pus in circulatie.

Ultimele doua etape nu s-au desfasurat in fostele tari comuniste, deci nici in Romania, aceasta din cauza necesitatilor de puritate ideologica, a repulsiei fata de Freud si a declararii marxismului ca singura conceptie sociologica.

Aici intervine grupul de nomenclaturisti lipsiti de alte argumente si numesc antipsihiatrie orice conceptie care se abate cat de putin de la puritatea ideologica a psihiatriei socialiste.

Psihiatria epocii comuniste a ramas doar o psihiatrie biologica si azilara, iar orice iesire din front era catalogata drept crima de antipsihiatrie (adica, daca ar trebui sa explicam, este vorba de antipsihiatrie in sensul de "impotriva psihiatriei lor". Cine nu era cu psihiatria lor era evident un antipsihiatru.

Am aratat ca marea miscare sociologica de reforma in psihiatrie a aparut in Occident dupa razboi. Atunci occidentalii au observat cu uimire ca in ciuda conceptiilor umaniste care se dezvoltau si a sistemului democratic, exista o institutie construita dupa principii totalitare - spitalul clasic de psihiatrie sau azilul. A inceput o adevarata revolutie, desi nici acolo psihiatrii nu au fost in fruntea schimbarii. Totusi, tara dupa tara, gazeta dupa gazeta au fost cuprinse de febra demascarilor si contestarilor acestor institutii care nu numai ca nu erau bune pentru tratament, dar nu ar fi trebuit sa apara niciodata. Spre deziluzia lui M. L., in Italia a fost o mare miscare sociologica, iar presa a fost in fruntea promovarii schimbarilor. Desigur au fost si unele drame. Multi psihiatri au avut senzatia distrugerii unei institutii, s-au opus si au fost si multi denigratori, dar astazi psihiatria occidentala este una sociala, iar institutia de tratament cu totul umanizata. Ca sa fiu sincer, mai degraba as crede ca M. L. minte decat sa cred ca medicul italian admira institutia pe care o conduce (de exemplu, ce s-a intamplat cu spitalul din Zam ?).

Dar o asemenea "denigrare" in contextul sistemelor democratice occidentale nu a fost niciodata interpretata ca tradare de tara sau ca antipsihiatrie, desi, asa cum am aratat si aici, procesul s-a desfasurat zgomotos. La aceste discutii au luat parte sociologi, filozofi, juristi, prelati, activisti pentru drepturile omului, psihiatri reformatori etc. Si in Occident a fost o rezistenta la schimbare din partea vechilor slujitori ai acestor

institutii (fara a fi comunisti), iar marea parte a personalului a trait acea fiziologica senzatie de "distrugere" a psihiatriei, din cauza unui firesc reflex de aparare.

In aceasta teribila lupta au aparut concepte diferite care, in contextul atmosferei democratice, s-au confruntat, s-au negat reciproc, dar au format pana la urma marea *Miscare Sociologica de Reforma din Psihiatrie*.

O asa de mare pluralitate de pozitii si abordari a dus la posibilitatea ca, retrospectiv, sa se poata distinge doua curente importante:

a. *Un curent reformativ si constructiv care, supunand unei critici vehemente vechea psihiatrie, oferea solutii pe baza carora s-a dezvoltat actuala psihiatrie sociala si institutiile ei. In acest curent s-au angajat toti psihiatrii profesionisti. Rezultatul a fost o modificare totala a structurii psihiatriei, o noua viziune asupra bolii psihice si asupra institutiei de tratament.*

b. *O sumedenie de conceptii heteroclite emise mai ales de catre nespecialisti, care - desi au contribuit la curentul innoitor - nu au putut fi acceptate de catre specialisti, ele necorespunzand unei reforme rationale si nici practicii. Acest grup polimorf de conceptii, care de multe ori a deranjat prin tensiunea cu care erau sustinute, a fost desemnat cu denumirea de antipsihiatrie.*

Nu avem idee in ce masura stiu profesorii, dar trebuie sa subliniem in mod vehement ca existenta institutionalizata a unei entitati care sa se denumeasca antipsihiatrie nu exista, iar denumirea a inceput sa capete tot mai mult aspecte peiorative, din pacate

la noi fiind utilizata doar de detractorii reformei in psihiatrie, in timp ce in Occident aceasta disputa a disparut de mult prin victoria psihiatriei sociale. Iata, deci, ce vrea de fapt dl. M. L. - o mistificare intr-un mediu care este putin informat (desi, din pacate, se pare ca el este perfect constient de acest lucru).

Pe de alta parte, teoriile antipsihiatrice sunt foarte divergente, cu variante *sociatrice sau politice*, cu extremisti de dreapta sau de stanga.

Inca din epoca dizidentiei psihiatrice din Romania, nomenclaturistii de azi si de ieri incadrau peiorativ ca antipsihiatri pe toti cei care "ieseau din front". De exemplu, lucrarea noastra "Psihiatria sociala" a fost scoasa din librarii si data la topit pe motiv de antipsihiatrie.

Asa cum am mai aratat, schimbarea in psihiatria romaneasca nu va veni niciodata de la aceia care profita din vechile structuri. Din acest motiv implicarea celor din afara psihiatriei (oameni de cultura, ziaristi etc.) va fi o etapa istorica necesara ca si in Occident.

Cazul Romaniei devine si mai acut prin aceea ca psihiatrii s-au calificat dupa cartile si sub indrumarea profesorilor indoctrinati de comunism. Or, dupa 50 de ani de psihiatrie biologica, ideologizata marxist, pavlovizata in epoca stalinista, va fi foarte greu pentru psihiatrii mai vechi sa se adapteze noilor exigente. Practic, acestia ar trebui sa se recalifice, domenii intregi ale psihiatriei actuale fiindu-le complet necunoscute, actiunea lor in psihiatrie fiind una de tip pompieristic, asa cum au invatat din cartile pe care le-au citit (pe care au avut voie sa le citeasca). Cu titlu anecdotic as aminti una din perlele gandirii profesorului Predescu. "Priviti, spunea el, toti medicii din alte specialitati care au emigrat s-au realizat acolo, unii in mod excelent. Nu cunosc insa nici un psihiatru emigrat care sa fi facut o mare cariera in Occident". Nu stiu ce a vrut sa spuna profesorul, dar pentru mine a fost clar ca toti au fost "feriti de succes" din cauza subcalificarii pe care le-a asigurat-o tocmai psihiatria predada de el la catedra si prin "tratatele sale de psihiatrie".

Este clar ca numai psihiatrii tineri, dezinteresati de ierarhizarea rigida din organizarea psihiatrca ar mai putea spera, in conditiile actuale, la o calificare corespunzatoare. Iata dar de ce exista aceasta acerba rezistenta la orice reforma in psihiatria noastra. Este clar

ca A.P.L.R. va fi mereu acuzata de antipsihiatrie. Dar, subliniaza Marian Popa, A.P.L.R. este gata sa intre in competitie cu vechiul stil de psihiatrie, pornindu-se de la premiza revizuirii si innoirii psihiatriei. A.P.L.R. nu-si propune sa elimine sau sa condamne pe psihiatrii care trebuie sa se adapteze noilor concepte psihiatrice, ci isi da seama ca prin aceasta schimbare va exista o minoritate care va suferi si care va necesita toleranta si intelegere.

Dosarele abuzurilor se cer in primul rand inventariate, deoarece au existat psihiatri care au crezut sincer ca dizidentii sunt bolnavi psihici. Pe baza psihiatriei lui Predescu era foarte usor ca ceea ce nu corespundea consensului social sa poata fi incadrat intr-o clasificare rigida, in care termenul de boala avea conotatia unei boli somatice, definitiva si in mare parte irecuperabila. Restabilirea adevarului nu are nimic de-a face cu o rafuiala marunta si nu este un motiv de razboi intre psihiatri.

In anii dictaturii, prin politica izolarii intentionate, psihiatrii au fost izolati atat de medicina, cat si de populatie. Pentru cei care s-au erijat in conducatori ai psihiatriei, normalul era un om obedient fara alte opinii decat acelea ale puterii, ceea ce justifica dubla constiinta si dublul standard (unul de fatada si unul pentru tine), de fapt, o adevarata schizofrenizare sociala. Judecarea normalitatii devenise un adevarat monopol al puterii si implicit al unei psihiatrii docile si servile. Iata de ce nici azi cei numiti de atatea ori nu pot concepe nici o schimbare, declarandu-i pe cei care vor schimbarea drept dusmani ai psihiatriei.

Ce i se poate reprosa psihiatrului intr-un asemenea context aberant si represiv? In primul rand, ignorarea faptului ca societatea, sistemul au devenit patologice. Psihiatrul a fost fortat sa ignore nebunia generala si sa se limiteze la cabinetul si la cartile sale, cooperand in secret cu organele puterii pentru izolarea asa-zisilor bolnavi periculosi. Sub aceasta eticheta s-au ascuns adesea interese politice legate de dizidenta.

Psihiatria romana, ca si intregul sistem social, a fost totalitara, intretinand in fapt o atmosfera antisociala, contribuind la uniformizarea, depersonalizarea si la pierderea increderii in om. Acest lucru s-a putut petrece si fara concursul vinovat al unor psihiatri. Cei vinovati au fost putini si ei au fost numiti mereu, atat in trecut, cat si in prezent. Se pot recunoaste cu usurinta pentru ca au fost mereu recompensati de comunism pentru serviciile facute (**salarii mari, cumul de functii, multe titluri obtinute fara merit, promovari rapide, plecari in strainatate aproape in mod exclusiv, liberatatea de a tipari fara acoperire valorica, avantaje economice, incalcarea legilor fara a fi sanctionati etc.**).

In epoca totalitarismului psihiatria a frizat absurdul si nu logica, antisociabilitatea si nu socializarea. Lupta unor psihiatri pentru resocializare a facut ca acestia sa fie priviti cu ura si considerati periculosi.

Din punct de vedere teoretic, psihiatria comunista nu a depasit orizontul biologiei, considerand boala ca pe o fatalitate. Psihiatria viitorului trebuie sa depaseasca acest sistem si sa colaboreze cu sistemul social, dar spre binele bolnavului. Din aceste motive, A.P.L.R. a propus guvernului infiintarea unui institut de psihiatrie sociala care sa formeze specialisti apti de a lucra in psihiatria sociala si resocializare.

Situatia in care ne aflam nu trebuie sa duca la descurajare, mai ales cand drepturile omului sunt aparate si de organizatii internationale. Grupul reactionar care detine functiile principale in psihiatrie si se opune reformei nu va mai avea mult timp puterea, Dumnezeu lucreaza doar cu eternitatea.

Problema principala la noi o reprezinta astazi nasterea unei psihiatrii moderne si o ruptura de vechea psihiatrie biologica si azilara, autoritara si saracacioasa. Prin aceasta speram la sincronizarea psihiatriei noastre cu cea europeana.

ABUZURILE PSIHIATRIEI POLITICE DIN ROMANIA

Studiu concret Vulnerabilitatea psihiatriei romanesti

Asa cum subliniam in capitolele anterioare, folosirea abuziva din ratiuni nemedicale a psihiatriei a atins apogeul in cadrul regimurilor totalitare fasciste si mai ales comuniste. Periodic, acuzatia de abuz poate fi indreptata impotriva oricarui psihiatru, indiferent de unde ar proveni, si este normal, fiecare individ poate gresi. Dar acest fapt apare ca un adevarat sinistru atunci cand cuprinde un intreg sistem profesional din ratiunea de a servi un sistem nemedical - sistemul represiv a unei societati totalitare.

Abuzul politic de psihiatrie nu este, deci, odios pentru ca a existat si nici chiar prin frecventa sa mare, ci pentru faptul ca in tarile comuniste el a fost organizat de catre stat care, prin aceasta, a devenit o adevarata "organizatie criminala", implicand functionari oficiali (activisti de partid, medici in calitate oficiala, organele represive ale statului, inclusiv Magistratura). O asemenea crima organizata de catre stat nu a mai fost cunoscuta in istoria umanitatii.

1. Practica abuzului politic in psihiatrie

Utilizarea psihiatriei in scopuri politice de catre apologetii comunismului romanesc nu este cel putin originala. Acest lucru a fost introdus la noi dupa exemplul sovietic si s-a consolidat pe baza acelei "coloane a cincea", formata din romanii care au devenit din oportunism comunisti intr-o tara in care initial existau 800 de membri de partid.

a. Rolul psihiatrului in abuz

Studiul concret al abuzului psihiatric pe baza lotului de cazuri studiat de noi s-a facut detailat. Prima problema pe care ne-am pus-o era rolul jucat de specialist in represiunea psihiatrului.

Azilul psihiatric romanesc a fost transformat intr-un instrument de persecutie politica si nu a constituit ceva abstract, ci a fost construit de autoritatile comuniste, de tartorii psihiatriei romanesti (denumire pe care am preluat-o din presa), ca un adevarat sistem opresiv. Punerea in practica a unui asemenea sistem opresiv a necesitat insa colaborarea psihiatrilor intr-o masura mai mare sau mai mica, ei acceptand cu usurinta sa fie instrumentul puterii totalitare. Nu se poate concepe abuzul psihiatric fara a vorbi si de rolul psihiatrului.

In urma studiului pe care l-am intrepris ne-a aparut ca pregnantata urmatoarea clasificare care implica si o anumita gradare a responsabilitatii:

1. *Psihiatrii care au constituit oficialitatea din psihiatrie (nomenclatura) - in stransa colaborare cu Securitatea si cu organele de partid -*, ei insisi ocupand mari functii de conducere in partid si poate si diferite grade in Securitate. Ei sunt aceia care au organizat constient represiunea psihiatrului in teorie si practica.

2. *Psihiatrii dizidenti sau opozanti*, in numar foarte mic (cel putin cei cunoscuti), intelesi, dar nesustinuti activ de marea masa a psihiatrilor. Ei au criticat sistematic sau sporadic abuzurile sau au initiat propria lor miscare de dezideologizare, neoficial sau cu acoperire, dar toti au criticat psihiatria oficiala si pe exponentii ei.

3. *Marea masa a psihiatrilor onesti, dar dezinteresati si dezinformati, tributarii psihologiei "de cusca"*, alipiti adesea in maniera coloniala "profesorilor" din zona lor geografica, pentru micile avantaje administrative sau pentru o viata linistita.

Din primul grup fac parte putini indivizi, poate o duzina, daca scadem din asa-zisii oficiali acele personalitati de cultura pe care comunistii le foloseau

mereu ca "papusniki", cum ii numea Lenin, sau mai degraba ca "tovarasi vremelnici de drum". Aceasta duzina de nomenclaturisti ocupa si ocupa si azi toate pozitiiile de putere, iar de pe aceste pozitii o colectivitate mica, in jur de 1.000 de persoane, manipula si manipuleaza psihiatria si pe toti psihiatrii. Pentru a face placere partidului, ei au devenit marii teoreticieni, contestatari ai conceptelor psihiatrice moderne venite din Occident. Acest grup a participat la abuz, organizandu-l si recompensand pe cei care s-au erijat in tortionari executanti.

Care era motivatia acestei colaborari cu sistemul politic comunist? Din acest punct de vedere am putut dezvalui urmatoarele motivatii:

1. *Motivatia ideologica, sincera sau oportunistă*, de credinta in idealul comunist si de loialitate fata de partid. Pentru acesti indivizi criticarea partidului sau a socialismului putea constitui un fenomen de inadaptabilitate sociala sau chiar de boala mintala. Din aceste motive ei vor eticheta pe indivizii supusi "tratamentului" lor ca suferinzi de schizofrenie sau paranoia. Trebuie sa subliniem totusi ca la acest grup, adesea, comportamentul avea o baza de convingeri dubioase, ca dovada ca dupa revolutie unii s-au inscris imediat in partide de dreapta sau au devenit apolitici (doar dr. Angheluta a intrat in P.S.M., unde a candidat pentru Senat, fara succes).

2. *Dorinta de promovare profesionala*, care le dadea putere si influenta, satisfacerea ambitiilor, beneficii pentru o viata mai buna si, adesea, ambitia lor depasea sfera psihiatriei, dorind sa devina ministri, deputati si chiar membri ai Comitetului Central.

3. *Calificarea lor politica a determinat numirea in functii, in timp ce calificarea psihiatră era subsidiară*. Din aceste motive trebuia mereu sa-si reinnoiasca dovezile de atasament fata de partid si de ideologie. V. Predescu a fost peste 25 de ani secretar de partid, apoi prorector, deputat in M.A.N., dar asemenea functii politice le avusese si in vremea studiilor in U.R.S.S. Din aceste

motive studiul documentelor de partid, al diferitelor schimbări ideologice ocupa la ei cea mai mare parte din timp, problemele profesionale ocupând ultimul loc, poziția lor socială nefiind legată de profesionalitate. Problema devenea dramatică atunci când conducerea partidului (locală sau centrală) se schimba, iar acuzația de atasament față de fostul șef de partid putea duce la pierderea funcțiilor politice care constituiau, de fapt, fundamentul carierei lor profesionale.

4. *Partidul va promova cadre devotate și de încredere în primul esalon al psihiatriei* pentru a facilita controlul său și al Securității. În prima fază, studiile în U.R.S.S. erau absolut necesare, deoarece la atasamentul față de partid în acea epocă era neapărat nevoie și de dovedirea atasamentului față de Uniunea Sovietică.

În acest context, vulnerabilitatea psihiatriei a fost foarte mare, ea rămânând, practic, la discreția puterii politice. Psihiatrii din această categorie trebuia să aleagă între partid și pacient, *dar pentru prezervarea privilegiilor ei vor alege totdeauna partidul*. Colaborând cu partidul și bratul său înarmat - Securitatea -, înseamnă că aveau un dușman comun - dizidentul. De acum, explicațiile eticii persecutării dizidentilor erau mult mai simple, așa a decis partidul, care evident nu greșea niciodată. Psihiatrul nomenclaturist știa că patronul său este partidul și că orice abuz este în conformitate cu dorința acestuia.

Ca urmare a colaborării, psihiatrul nomenclaturist primea ca beneficiu un salariu dimensionat la maximum, plecări în strainătate, zile de vacanță, acces la magazine speciale, bunuri de lux și alte recompense pentru serviciile aduse. Din aceste motive, unii dintre ei au devenit adevărați apologeti ai comunismului chiar și pe plan internațional, prin atitudinea de la diferitele congrese psihiatrice.

Psihiatrii dizidenți au fost și sunt puțini la număr și au criticat deschis sau voalat regimul, mai ales utilizarea psihiatriei împotriva dizidentilor politici. Unii au fost pedepsiți sever, alții silit să emigreze, li s-au

organizat procese publice si chiar inscenari judiciare. Mai ales cei ramasi in tara au fost marginalizati, nu au mai fost promovati, li s-a luat dreptul de a publica. Alti dizidenti s-au grupat in mici grupuri mai mult sau mai putin oficializate si au reusit sa aiba o oarecare activitate in presa, au publicat unele lucrari in regie proprie. S-a platit un mare pret, dar dizidentii si-au asumat acest risc.

Dizidenta “pasiva” a fost, de asemenea, una din caile de lupta. Astfel, multi psihiatri aveau o atitudine binevoitoare si chiar de “fraternizare” cu dizidentii internati, acest lucru fiind afirmat de multi dintre dizidentii internati la psihiatrie.

Psihiatrii neangajati reprezentau majoritatea absoluta. Comportamentul lor de compromis era motivat prin frica, uzand de procedee de denegare si rationalizare pentru a evita dureroasele probleme etice. Dar frica si compromisul caracterizau in fapt intreaga populatie a tarii si poate de aceea reprezentau o scuza si pentru psihiatri.

Psihiatrii conformisti cunosteau normele si conveniintele societatii comuniste romanesti si stiau ca un pas gresit era plin de riscuri. De aceea, prima lor grija a fost sa evite a avea de-a face cu dizidentii, iar daca acest lucru nu putea fi evitat, dadeau vina pe “circumstante”. Multi au cautat sa raspunda la cererile nomenclaturii printr-o intelegere tacita fata de ceea ce aceasta pretindea. Pe de alta parte, era greu de crezut ca, fiind psihiatri, puteau evita total riscul de a avea de-a face cu dizidentii. Adesea, neputand evita contactul cu ei, puteau juca o sarada de maniera urmatoare: *”Stiu ca nu esti bolnav psihic si ca nu trebuie sa te internez, dar gandeste-te ce ai pati daca te-as da pe mana lor si ce rau mi-ai face si mie. Nu pot face mai mult, sefii ma supravegheaza, dar sa stii ca eu urasc mizeria aceasta. Amandoi suntem in aceeasi barca”*.

Aceasta sarada, in care fiecare il ignora pe celalalt, este in esenta o maniera a conformismului. Este vorba aici de persoane normale intelectual, cu interese si convingeri conventionale. Aceste persoane credeau, de

fapt, in nemurirea sistemului comunist si in lipsa de sens a rezistentei. De fapt, ei nu ii intelegeau pe dizidenti, acestia reprezentand pentru ei un fel de luptatori cu morile de vant. Cand ai un apartament, o familie, un serviciu nu merita sa te expui, iar societatea comunista nu agreea nonconformismul. De fapt conformismul domina intreaga societate. Din acest motiv compromisul din psihiatrie face parte dintr-un sistem social pe care il practica majoritatea cetatenilor.

Lipsa de informatie, imposibilitatea de a urmari miscarea ideilor in cadrul stiintelor neurologice au dus la plafonarea si intoxicarea psihiatrilor romani, obligati a citi numai literatura ce purta girul oficial, adica a celor mai putin profesionisti dintre ei. Psihiatria, in conformitate cu aceste manuale, devenise o disciplina cu 9 – 10 boli la care se reducea intreaga complexitate a disciplinei in cadrul unei viziuni eminamente biologice. Chiar studiul “taxonomic” al lui G. Ionescu, facut in disperarea unui nou compromis dupa revolutie, are intentia dizgratioasa de a dovedi ca DSM-urile americane nu fac decat sa confirme conceptia materialist-dialectica si biologizanta pe care ei au practicat-o totdeauna.

In aceste conditii nu este de mirare apatia si chiar lenea intelectuala a psihiatrului mediu, silit sa profeseze 20 -30 de ani intr-o disciplina cu 9 boli si 10 medicamente, stil in care si cadrele medii deveneau rapid “doctori”. Timp de peste 45 de ani, psihiatria a fost si mai este dominata de aceasta oribila “elita”.

b. Amploarea si formele abuzului

Abuzul psihiatric a constat din privarea de libertate a unui individ care a fost fortat sa fie internat pe baza unui diagnostic fals, internarea contravenind intereselor individului si fiind facuta impotriva vointei acestuia, sub presiunea unor autoritati politice, prin organele de ordine, in scop de intimidare sau de represiune, in numele unei ideologii. Tot abuz este si internarea unui bolnav fara motivatie medicala in acel moment.

În urma studierii cazuisticii de care am beneficiat, a anchetelor întreprinse și a documentelor studiate, am putut alcătui următoarea clasificare a abuzului psihiatric care s-a practicat la noi:

1. *Internările legate de evenimentele politice* au avut frecvența cea mai mare și au fost cele mai nocive, sicanând și intimidând mase de sute de oameni sănătoși sau limitrofi, inclusiv pacienți în stare de remisiune de ani de zile. Astfel, în spitalul psihiatric, erau internați indivizi sănătoși sau marginali, dar, în toate cazurile, elementul comun era posibilitatea folosirii ocaziei acelui eveniment politic pentru o manifestare ostilă contra regimului. Astfel, la aceste ocazii Securitatea “matură” orasele de sute de “bolnavi mintali”, adică de persoane incomode din punct de vedere politic. În acest fel, pe perioade scurte (5 - 10 zile), cohorte de “pacienți” erau aduse de organele M. I. și depuse la spitalele teritoriale, bine pazite și deja supraaglomerate. După consumarea evenimentului politic toți erau eliberați, unii dintre ei chiar fără o formalitate scrisă sau o examinare medicală.

Aici nu este vorba de un abuz psihiatric, ci de un abuz de psihiatrie. Era practic imposibil ca simplul medic să se opună unei asemenea acțiuni care viza sute de oameni și dispunea de o premeditare și o organizare perfectă, în care doar directorii de spitale erau implicați din partea profesioniștilor. Opoziția nu numai că ar fi dus la concediere, dar și la interpretarea politică a gestului.

2. *Acțiuni ilegale în scopuri politice la persoane care au avut o boală mintală.* Din acest punct de vedere, cercetarea noastră a identificat următoarele categorii:

a. *Diagnostic manipulat din motive politice*, referitoare la necesitatea de spitalizare, cum ar fi schizofrenia, paranoia etc. Cu cât simptomele erau mai negative, cu atât mai clar era ca pacientul “nu are conștiința bolii sale”.

b. *Tratamentul cu neuroleptice sau cu electrosoc fără motivație medicală.* Din când în când, deținuților din închisorile comuniste sau din spitalele de psihiatrie li se administrau electrosocuri sau neuroleptice, deși acest

lucru nu era necesar. O marturie in acest sens a lasat-o deputatul Radu Ciuceanu. El spunea ca era neuroleptizat fara nici un temei medical. Tratamentul se aplica in cazuri similare ca pedeapsa, pentru a-l face pe individ mai supus si nepericulos pentru regimul politic.

c. Sectiile psihiatrice bine pazite, care existau la cele mai multe din spitalele judetene, dar existau si sectii sigure, complet izolate, sectii in care numai personalul medical si oficialii cu regim special aveau acces. Aceste sectii erau destinate doar detinutilor fata de care se practica o psihiatrie abuziva. O asemenea sectie a fiintat si la Spitalul Gh. Marinescu, sub denumirea de sectia a opta, si a fost condusa de dr. Epaminonda Tomorug.

d. Institutii specializate, destinate "tratamentului" special al dizidentilor. In Romania au avut aceasta trista notorietate Spitalul din Gataia (baza clinica a catedrei de la Timisoara a prof. Lazarescu), mai ales in anii '50, spitalele Poiana Mare, P. Groza, Raducaneni, Balaceanca etc. O pozitie aparte, cazul nefiind inca elucidat, o are Centrul de Cercetari Fiziologice din Bucuresti, unde s-ar fi facut experiente cu distructurante ale personalitatii.

e. Abuzul de diagnostic in favoarea bolnavului. Un numar de medici sustin ca in perioada comunismului au practicat false diagnostice pentru a salva pacientii de la o situatie mai proasta care i-ar fi asteptat. Este o situatie inca neclarificata din punctul de vedere al eticii si moralei medicale, mai ales ca in toate aceste cazuri insusi psihiatrul ar fi riscat foarte mult.

3. Legislatia ca factor de incurajare a abuzului a fost, de asemenea, un lucru important. Structurile legale ale anilor de dictatura din Romania erau astfel gandite incat puteau facilita abuzurile psihiatrice. Astfel, chiar Codul penal deschidea usa abuzurilor psihiatrice politice. Astfel, articolele 114, 113 c.p. sunt exemplare in acest sens. Aceste articole presupuneau condamnarea pentru delict de natura politica sau motivate politic si, in consecinta, asigurau impunerea sanctiunilor sau a privarilor de libertate, inclusiv privarea de anumite

drepturi pentru a elimina dizidentul din viața politică sau a-l blama pe el și ideile sale. Aceste măsuri includeau tratamentul obligatoriu într-o instituție spitalicească sau ambulatorie înainte sau după condamnare, interzicerea practicării unei profesii sau funcții publice.

Alte legi specifice, cum ar fi retragerea dreptului de a conduce automobilul, erau la fel de dure.

Intr-adevăr, potențele abuzive sunt încurajate de legile privitoare la declararea incapacității mentale a unui individ. Acest lucru este deosebit de evident în Legea nr. 3/1978 care permite sechestrarea în caz de urgență medicală. Astfel, așa-zisele urgențe medicale erau transformate în urgențe de ordin politic și aceasta pe temeiul reținerii pe motiv de boală.

Decretul 12/1965 prevedea internarea pentru "periculozitate" pe baza unor declarații luate de la vecini sau de la membrii familiei, fără ca individul să poată face recurs față de aceste acuzații. Tribunalul judeca în ședință închisă, fără a asigura apărarea sau probatoriul. Acuzațiile puteau fi aduse de către rude, prieteni, dar și de autorități. La fel, Decretul 313/1980 prevede posibilitatea tratamentului obligatoriu la indicația unui singur psihiatru, care putea fi ușor supus presiunilor autorităților. Mai mult, în cazul acestui decret, întreaga acțiune de privare de libertate a individului era delegată organului sanitar, în timp ce Securitatea dirija din umbră, asta ca urmare a criticilor aduse Decretului 12/1965.

O problemă delicată se referea la natura și durata detenției în unitatea psihiatrică, conform ordinelor M.S. 56/1976 și 261/1987. Riscul implicat consta în faptul că procedurile legale, destul de imprecise, duc la reținerea pe motive de sănătate a persoanelor care au nevoie de tratament (inclusiv a opozanților politici).

Un alt aspect al suspiciunilor l-a constituit așa-numita răspundere colectivă în expertizele psihiatrice care implicau sau nu un abuz politic. Era aici un perfid amestec între formal - legal și flagrant - discrețional. Deoarece formularea deciziei aparținea unei comisii, ea nu putea fi contestată oficial.

Dar toate comisiile de expertiza psihiatrica erau formate din membri care obtinusera obligatoriu avizul Securitatii si formal si al Ministerului de Justitie, ceea ce denota faptul ca era vorba de persoane selectate si verificate politic. Mai mult, comisia de supraexpertiza care in final dadea decizia definitiva, avea ca presedinte perpetuu pe V. Predescu.

4. *Declaratii sperjure motivate politic.* O grea problema se ridica atunci cand diagnosticul se stabilea pe baza unor "marturii" in care se implicau diferite persoane oficiale si care se prezentau cu propria lor versiune privind faptele. Neexistand probe care sa dovedeasca contrariul, persoana in cauza era spitalizata numai in conformitate cu declaratiile organului represiv. Iata o maniera foarte relativa de a aprecia un bolnav psihic. Insa pe zi ce trece, o asemena eticheta era tot mai greu de dezminit, devenea de acum "eveniment" in foile de observatie si prin aceasta devenea indubitabila.

5. *Ignorarea psihiatriei in contextul mizeriei economice a tarii.* Pauperizarea societatii romane a facut ca psihiatria sa fie considerata Cenusareasa medicinei. Personalul de ingrijire din spitalele de psihiatrie era insuficient pentru a face fata numarului mare de pacienti, asistentele specializate in psihiatrie erau foarte putine, asistentii sociali fusesera de mult desfiintati ca functie din schema de personal. Cladirile spitalelor erau darapanate, facilitatile sanitare inexistente, sapunul si detergentii aproape imposibil de obtinut, mancarea inadecvata si in cantitate reduca.

Este greu sa acuzam psihiatria de aceste conditii, de suferintele determinate de acesti factori, factori care de fapt reprezentau o anumita mentalitate politica. Profanarea psihiatriei, in conditiile date, nu era un abuz al practicii psihiatriei, ci unul al autoritatilor politice asupra institutiei psihiatrice.

2. Prelucrarea materialului studiat

Studierea detaliata a lotului de cazuri de care ne-am ocupat a pus in evidenta urmatoarele aspecte importante, pe care le vom prezenta in continuare:

a. Internarea abuziva

Evaluarea cat mai exacta a numarului de victime are in sine o mica importanta, intolerabil fiind abuzul in sine, chiar daca ar fi vorba si de un singur individ. Totusi, evaluarea numarului de victime poate permite o vedere de ansamblu asupra abuzului psihiatric. Dar o asemenea intreprindere este foarte greu de facut in Romania.

In ciuda acestor adversitati am reusit sa cuprindem in studiul nostru peste 60 de cazuri, un numar suficient pentru a putea demonstra utilizarea sistematica a psihiatriei in scopurile partidului comunist.

In privinta internarilor din spitalele speciale (fiefurile psihiatriei represive comuniste), opozitia autoritatilor a fost totala si eficienta, motiv pentru care nu dispunem de date oficiale. A.F.D.P. din judetul Dolj a furnizat totusi o serie de date privind detinutii politici internati la Poiana Mare, pe care i-a apreciat la 20 de cazuri, dar a constatat ca imediat dupa revolutie au disparut de acolo, fara nici o forma legala, 40 de cazuri. Credem ca acesti 60 de pacienti ne pot ajuta a ne forma o idee privind amploarea internarilor politice, chiar daca numarul se refera la un singur spital din Romania.

In ceea ce priveste internarea pe criterii politice in spitalele de psihiatrie obisnuite, este iluzoriu sa speram ca vom obtine vreodata date atata timp cat aceste spitale, in marea lor majoritate, sunt conduse de fostii vinovati. S-a vorbit foarte serios de o actiune de distrugere a dosarelor de internare a dizidentilor sau de refacerea lor.

Primul pas in abuzul politic psihiatric l-a constituit internarea abuziva. Internarea abuziva a survenit in momentul cand dizidentul a venit in conflict cu sistemul politic comunist si cand securistul chema pe psihiatru sa se pronunte daca acest comportament poate fi considerat ca anormal. Din moment ce acest aviz era dat,

statutul dizidentului se schimba, el devenind un bolnav mintal caruia i se puteau aplica masurile de internare fortata, electrosocuri, neuroleptice, masuri de contentie etc.

Comportamentul dizidentului la primul contact cu personalul avea o mare importanta asupra felului cum va fi tratat ulterior (era dat la agitati, inchis sau lasat liber, uneori lasat cu tratament ambulatoriu).

De fapt, soarta acestor dizidenti era mai mult in mainile organelor de represiune, dar relatiile cu personalul de ingrijire era si el important.

In mod normal, cazurile erau aduse la psihiatru in mai multe feluri:

1. Procedura civila cu internarea directa "curata" pentru actul de dizidenta pe care psihiatrul il transforma intr-un fenomen psihopatologic. In aceste situatii puteau aparea urmatoarele categorii:

- dizidentul facea o anumita fapta, era dovedit, arestat si internat in spital, iar apoi supus unei expertize psihiatrice pentru a se confirma "boala psihica". Pentru aceasta Securitatea putea face o cerere formala, dar de cele mai multe ori aducerea dizidentului la spital era suficienta pentru psihiatrul conformist care intelegea ce trebuie facut;

- dizidentul era reclamat de vecini, rude si chiar de sotie. Era chemata Militia, dizidentul era dus la sectie, unde ofiterul de serviciu isi dadea avizul si persoana era dusa la spital impotriva vointei sale.;

- rapiri de pe strada, de la locul de munca sau domiciliu, fara mandat de arestare. Persoana era dusa la spitalul de psihiatrie fara explicatii si fara un consult medical prealabil.

2. Procedura penala - cand dizidentul era arestat pentru o presupusa fapta de drept comun si transferat la psihiatrie pentru scopuri "medicale".

3. Procedura prin care dizidentul era judecat si condamnat pentru fapte presupuse a fi de drept comun, dar transferat ulterior din inchisoare in spitalul de boli psihice.

Daca aceste metode priveau mai ales prima internare, internarile ulterioare puteau fi facute din cauza "deteriorarii starii sale de sanatate". De multe ori actiunea era prezentata ca o actiune pur medicala, de preventie. Aceste internari erau mai ales legate de diferite evenimente, cand dizidentii erau adunati in asa-numitele spitale "magazie" de tipul spitalelor Cula, Gataia, Zam, Balaceanca etc. Desi peste tot se folosea termenul de bolnav psihic periculos, nici unul dintre cazurile studiate de noi nu se incadra in aceasta categorie, fara a mai vorbi de dizidentii complet sanatosi. Cu toate acestea, pe foile lor de observatie erau trecute simptome ca: manifestari suicidale, agitatie, delir etc. Responsabilitatea pentru toate aceste fapte cade indubitabil asupra psihiatrului, care a acceptat sa joace acest rol impotriva eticii profesionale.

b. Evenimentele care au determinat internarea

Elementul comun al acestor internari abuzive a fost acela ca cetatenii respectivi au dorit sa-si exercite drepturile garantate de Constitutie in mod pasnic (dreptul de a manifesta, dreptul la credinta, la crez politic, la petitionare), dar organele de represiune, servind scopurile totalitarismului, s-au opus exercitarii libere si pasnice a acestor drepturi. Pe baza studiului efectuat, s-au putut sistematiza principalele tipuri de acte justificative ale internarilor.

 # Activitati cu caracter politic. Constitutia comunista nu se opunea formal exercitarii de catre cetateni a activitatilor politice. Totusi, in practica, orice activitate politica, cu exceptia celor dirijate de catre partid, erau interzise. Iata cateva exemple de motivare politica a internarilor: *activitati pentru apararea drepturilor omului; formarea unor organizatii sindicale sau a unor partide hibride de 3 - 4 membri; critici verbale sau in scris la adresa politicii partidului comunist sau a unor conducatori de partid si de stat; criticarea violarii drepturilor muncitorilor (salarii, orar de munca, activitati voluntare etc; afisarea de lozinci, tiparirea de manifeste in*

care se exprimau opinii critice; citirea unor carti sau reviste interzise de autoritati.

 # Cereri insistente de emigrare. Foarte multi dizidenti au fost internati pentru incercari repetate de a trece granita si chiar pentru insistentele deosebite de a emigra. De asemenea, insistenta de a patrunde in ambasade putea sa fie considerata o boala mentala.

 # Activitati religioase - practicarea unor religii altfel decat in tacere si in localurile de cult era condamnat fie ca delict (propaganda religioasa), fie era considerat ca un fenomen psihopatologic - paranoia. Aici au intrat, in special, membrii ai cultelor baptiste, adventiste, penticostale. Uneori internarea putea cuprinde o intreaga familie.

 # Formularea unor memorii sau petitii putea fi catalogata si ca o boala psihica. Desi regimul raspundea rar la memorii si petitii, cele cu caracter politic erau imediat trimise Securitatii care, adesea, se folosea si de arma psihiatriei. Lipsa de colaborare cu Securitatea putea fi un alt motiv pentru utilizarea psihiatriei. De multe ori cetatenii care faceau memorii erau internati cateva zile la psihiatrie cu justificarea ca li se face un scurt control medical psihiatric, acest lucru fiind facut pentru a intimida.

Cazurile supuse abuzurilor psihiatrice din cercetarea noastra au fost arestate de Securitate sau Militie in mod direct si in toate cazurile persoanele erau subiectul unor actiuni cu caracter politic. Foarte multi dintre cei cercetati au mai avut de-a face cu Militia si Securitatea cu mult timp inaintea primului lor contact cu psihiatria.

Majoritatea, cu aceasta ocazie, fusesera supusi unor lungi interogatorii, uneori chiar torturati. In cadrul unor interogatorii s-au folosit si electrosocurile.

Legislatia pe baza careia s-a facut internarea fortata a fost fie Decretul 12, fie Decretul 313, dar in majoritatea cazurilor nu se mai facea apel la lege, internarea fiind facuta fara nici o justificare legala. De asemenea, securitatea folosea amenintarea cu

internarea la psihiatrie pentru a determina cooperarea dizidentului. De putine ori internarea s-a facut dupa un proces sau dupa pronuntarea unei sentinte. In majoritatea cazurilor Securitatea si nu psihiatrul ordona internarea dizidentilor.

Pentru psihiatru, prima problema care trebuia rezolvata era aceea de a considera dizidentul supus internarii drept un pericol social, un individ violent in relatie cu cei din jur sau cu el insusi. Acest lucru insa era foarte greu de dovedit. Tocmai aici intervenea proba de "fidelitate" a psihiatrului fata de partid si Securitate. Din acest motiv, in foarte multe cazuri se folosea formula "pacientul reprezinta un risc pentru sistemul social", lucru infinit mai usor de afirmat.

Dizidentul arestat pierdea, in practica, orice drept. Conform legislatiei penale, el avea doar dreptul la o judecata echitabila, lucru care in practica se intampla foarte rar. Anchetatorii sai sau judecatorul puteau cere acum o expertiza psihiatrica, dar nu erau obligati sa anunte detinutul de aceasta sau sa-i comunice rezultatul expertizei ori recomandarile medicale. Acuzatul nu avea voie sa-si cunoasca dosarul sau concluziile anchetei penale. Dreptul de a avea un avocat era adesea eludat in practica si oricum avocatul nu era ales de acuzat si nu exista obligatia ca avocatul sa se intalneasca cu acuzatul.

c. Lungimea perioadei internarii

In cazurile studiate de noi lungimea internarii a oscilat de la cateva zile la cativa ani. Exista o legatura intre ratiunea politica a internarii si lungimea acesteia. Cei mai multi dintre dizidenti au fost internati mai ales pe termene scurte, cu ocazia unor evenimente.

In fond, alegerea internarii si lungimea sa era o problema tactica pentru autoritati. Utilizarea psihiatriei avea avantajul discretiei si faptul ca era foarte expeditiva. Era pusa in discutie aici nu numai victima, dar si ideile sale "nebune". Se pune insa intrebarea pentru ce unii dizidenti erau internati la psihiatrie, iar altii mai degraba la

inchisoare. Este foarte greu de stabilit ratiunile acestui comportament. Dupa opinia noastra, spitalul de psihiatrie trebuia rezervat pentru dizidentii cei mai refractari - exemplu V. Paraschiv -, care erau greu de supus sau pentru aceia care aveau revendicari politice pure. In locul unei judecati dificile (dizidentii de fapt nu incalcau Constitutia), prin psihiatrie ei erau lichidati sumar, fara a se lua in discutie ideile lor, ci doar pretinsa lor iresponsabilitate. In multe situatii "acuzatul" nici nu era prezentat la asa-zisul proces. Riscul unor manifestatii la tribunal, a prezentei ziaristilor straini nu mai exista.

De asemenea, dizidentii internati la psihiatrie erau dusi in locuri secrete pentru familie, la sute de kilometri, iar cu ajutorul neurolepticelor si a unei asa-zise "psihoterapii" se incerca spalarea creierelor acestor indivizi.

Dizidentul psihiatrizat nu mai avea nici o speranta, el nu stia nici cat mai are de stat in spital (totul depindea de cum renunta la ideile sale), nu avea nici un sprijin, fiind internat in aceleasi saloane cu bolnavii psihici periculosi, deci intr-un permanent pericol ziua si noaptea.

Tortura prin tratament psihiatric-neuroleptic si electrosocuri era odioasa si impreuna cu internarea de lunga durata erau menite sa provoace modificari ale personalitatii, adesea cu caracter ireversibil. Mai mult, aceste internari aveau si rol de intimidare asupra grupului din care dizidentul facea parte.

Nereusita robotizarii dizidentului era imputata psihiatrului, motiv pentru care, adesea, acesta facea exces de zel, in ciuda pericolului unor mari complicatii.

Ratiunea internarilor intr-un spital de psihiatrie obisnuit o constituia mai ales prezumtia unei internari mai scurte, atunci cand Securitatea aprecia ca doar o simpla internare ar fi suficienta. De asemenea, tot in aceste spitale erau tratate delictele minore -petitii, altercatii cu sefii etc.

Internarea de scurta durata se practica mai ales in anii '80, aceasta modalitate nepermitand aparitia unor campanii in Occident si, oricum, cand acest lucru aparea

dizidentul era de mult eliberat. Tot in spitalele obisnuite, pentru scurta durata se faceau acele internari in masa a dizidentilor cu ocazia unor evenimente politice, vizite de stat etc.

d. Locul si conditiile de detentie (internare)

Daca spitalele de psihiatrie speciale si-au mentinut tot timpul oficial aspectul de inchisoare, spitalele psihiatrice obisnuite aveau aspect azilar, ceea ce in practica era aproape identic. Am aratat anterior in ce conditii functionau aceste spitale.

In cele ce urmeaza vom sistematiza, pe baza anchetei noastre, principalele aspecte care caractereizau viata in aceste spitale in care erau inchisi dizidentii.

Supraaglomeratia si lipsa conditiilor elementare de igiena. Toate spitalele de psihiatrie (obisnuite sau speciale) erau suprapopulate cu cate doi bolnavi intr-un pat, in saloane de 30 - 40 de paturi, cu mirosuri pestilentiale, fara grupuri sanitare corespunzatoare (uneori chiar cu tinete). Viata bolnavului era ca a unui prizonier. Frigul, tantarii, umezeala, igrasia erau conditiile obisnuite. Iesirea din salon chiar pe coridor trebuia supravegheata de personal. Alimentele erau servite adesea in saloane sau sufragerii insalubre, in vesela metalica. Adesea o cana servea la 2 - 3 bolnavi. Lipsa bailor, prezenta parazitilor, a afectiunilor dermatologice era regula. Uniformele de spital erau rupte si murdare, cearsafurile se schimbau rar si erau de calitate execrabila. La aceasta se mai adaugau desele imobilizari la pat pentru cele mai mici abateri de la disciplina impusa de infirmieri.

Restrictiile si cenzura constau intr-un regim drastic al corespondentei, vizitelor, primirii pachetelor, lipsa permisiunii de a avea unele obiecte personale. Adesea, in spitalele speciale, medicii aprobau sau nu dreptul la corespondenta. Activitatile intelectuale ca cititul, scrisul erau practic imposibile. O adevarata cenzura era instituita si nimic din ceea ce se intampla in spital nu trebuia sa razbata in exterior.

Violenta fata de bolnavi, personalul de ingrijire avand practic autorizatia de a lega pacientii, de a le face electrosoc. Dizidentii au reclamat mai ales despotismul personalului, lipsa de calificare si recoltarea acestuia din randul persoanelor tarate, a detinutilor de drept comun, alcoolicilor, psihopatilor, fostilor bolnavi psihici. Uneori se aplicau batai sadice. De multe ori "detinutii" aveau senzatia ca acest personal avea dreptul de viata si de moarte asupra lor. Daca personalul medical statea putin printre bolnavi, infirmierii stateau practic tot timpul, formand adevarate clanuri, ajutandu-se intre ei.

De fapt, medicii si infirmierii erau solitari in ceea ce priveste practicarea violentei; chiar daca medicul nu lovea, reclamarea infirmierilor nu a declansat anchete, motivul fiind invariabil - bolnavul era agitat. Foarte frecvent pedepsele constau si din cresterea dozelor de neuroleptice sau practicarea de electrosocuri. Mentinerea unei discipline de fier era mai ales caracteristica spitalelor speciale, unde scopul parea sa fie dezumanizarea pacientilor, cu exterminarea in ei a oricarei gandiri libere, a oricarei constiinte politice.

Presiunile morale si tentativele de modificare a convingerilor politice se exercitau in permanenta in spitalele speciale. Adeseori asemenea actiuni aveau ca acoperire sedinta de psihoterapie. Dintre principalele actiuni psihologice notam:

- izolarea aberanta in spitale speciale sau in saloane de agitati sub cheie. La aceasta se adauga interzicerea vizitelor, animozitatile dintre psihiatri si familiile bolnavilor etc.;

- absenta oricarei cai de recurs sau de protectie legala, cenzura, controlul permanent asupra detinutului, controlul relatiilor sale cu alti pacienti. In spitalul psihiatric personalul oficial nu avea nici o obligatie legala de a face sa parvina plangerile pacientilor la un procuror, iar plangerile familiilor nu erau luate in seama;

- spitalizarea era pe durata nedeterminata, nici un dizident nu putea sti cat va ramane in spital, numai renuntarea la dizidenta era un argument pentru a obtine

eliberarea. Nici chiar la cei incadrati in decretele 12 sau 313 nu li se respecta dreptul de a fi reexaminati la 6 luni.

Promiscuitatea legata de amestecul de persoane de varste, grade de cultura deosebite, amestecul cu bolnavi psihici reali. Dupa externare pacientul era "dispensarizat", supus de acum nu numai supravegherii Securitatii, dar si organelor sanitare teritoriale, neuroleptizat ambulatoriu. Din acest motiv, dizidentul declarat "bolnav psihic" putea fi oricand rapit de acasa sau de pe strada, fara alte formalitati pe "baza antecedentelor" sale.

e. Diagnosticul

Psihiatrii romani nu au avut acces la literatura de specialitate occidentala si s-au instruit numai dupa manualele de psihiatrie din tara, toate editate de tartinii psihiatriei totalitare si dupa indicatii "programatice" ale directorilor sau profesorilor. Din aceste motive, diagnosticul psihiatric in practica a devenit o adevarata farsa simplista si usor de indeplinit.

Spuneam mai sus ca psihiatria a devenit o diciplina cu 9 boli si 9 medicamente. Iata aceste diagnostice, asa cum au fost ele preluate si introduse prin ucaz, lista care era pe masa oricarui psihiatru, inclusiv cu codul necesar prelucrarii statistice:

Cod

1. Stari psihotice organice senile si presenile
210
2. Psihoze schizofrenice
211
3. Psihoze afective
212
4. Psihoze alcoolice
213
5. Tulburari nevrotice
214.0

- 6. Tulburari ale personalitatii
214.1
- 7. Alcoolismul
215
- 8. Dependenta de drog
216
- 9. Intarzierea mintala
217
- 10. Alte tulburari mintale
219

Inconsistenta reperelor de diagnostic si modul aleator al practicii apar ca factori care faciliteaza imixiunea unor criterii extraprofesionale in special ideologice. Un exemplu: preocuparea oficialitatilor de a masca alcoolismul s-a soldat cu inventarea unor formulari diagnostice (exact cum Ministerul Sanatatii ascundea holera sub titulatura de boala diareica). Cu exceptia cazurilor de delirium tremens sau de psihoza etilica, nici o alta forma de patologie legata de alcool nu se mai consemna. Este un exemplu tipic de transgresare a psihicului si de limitare a instituirii precoce a tratamentului. In aceleasi conditii s-au aflat si diagnosticele de complezenta puse cu scopul intreruperilor de sarcina. Sa nu uitam, insa, decizia protejarii sau neprotejarii bolnavului prin diagnostic eufemistic ramane constant la dispozitia psihiatrului, caruia i s-ar fi pus la incercare sau, eventual, chiar valida o putere discrecionala. Nu putem ignora mijloacele, motivatia si beneficiul, dupa cum nu putem ignora faptul ca un diagnostic psihiatric superflu poate deveni proba in justitie chiar impotriva beneficiarului (un diagnostic care permitea intreruperea sarcinii putea ulterior sa fie o proba temeinica de divort).

Par strainii in acest context declaratiile publice ale lui M. Lazarescu, cum ca in clinica si sistemul psihiatric din Timisoara, de care raspundea el, ar fi existat in timpul regimului comunist zeci si zeci de cazuri de dizidenti "protejati" prin diagnostice de complezenta puse de

dumnealui, acestia alcatuind acolo o adevarata "academie" - unii isi faceau doctoratul, altii faceau cercetari stiintifice - o adevarata "Socola Rosie" condusa de Lazaresacu. Dar cum ramane cu afirmatiile lui M. L. care au contribuit la promovare ideii ca, in Romania, in psihiatrie nu existau dizidenti internati abuziv, cand acum spune ca avea zeci de dizidenti pe care ii proteja cu diagnostice de complezenta datorita sufletului sau atat de bun. Dar ce ar putea spune despre cei 100 de mineri internati la Zam doar pentru ca au avut "boala grevei". De buna seama, M. L. aplica teoria leninista a adevarului relativ: "ce este adevarat pentru unul este neadevarat pentru altul" - curat logica profesorala.

Se pune deci, din punct de vedere etic, intrebarea: in ce masura un psihiatru isi poate folosi "puterea medicala" si in ce masura, crezand ca face bine, exercita de fapt o adevarata dictatura a puterii medicale? Noi am numi acesta filantropie tot abuz si fals, adica lipsa de etica medicala. Puterea medicala nu ne este data de societate pentru a face din ea o dictatura. Este clar ca prin toate acestea asistam de fapt la o iesire din cadrul sistemului de referinta a psihiatriei. Aceste practici de a falsifica diagnostice tind a deveni ulterior contagioase, caci ceea ce este permis lui M. L. isi poate permite oricare alt psihiatru.

Dar diagnosticul fictiv pus pentru pensionare, intrerupere de sarcina etc., cu ignorarea criteriilor medicale, nu a fost sanctionat juridic in mod tacit de catre putere, prin aceasta inasa orice alta situatie clinica devenind posibil a fi mistificata. Astfel, s-a practicat indistinctia dintre psihiatrie si extrapsihiatrie si in ultima instanta proliferarea omnipotentei si liberului arbitru a unor medici care prin functia lor, mai ales aceea politica, puteau eluda normele etice si legea in general. Deci, de ce nu orice fel de lege? Numai in acest context a fost posibil abuzul malign. Dar abuzurile mici sau mari sunt congenere, se interconditioneaza si se faciliteaza reciproc, in matca aceleiasi imoralitati profesionale.

Suprainvestirea cu puteri dictatoriale si discrezionale a unor false personalitati stiintifice a fost determinata de agenzia unui intreg sistem etic. Spre deosebire de alte specialitati medicale - unde rationamentul etic si decizia deontologica succed rationamentul si decizia profesionala -, in psihiatria romaneasca totalitara, caracterul vag si inconsistent al sistemului conceptual a dus nu de putine ori la aberatii. Judecata etica si decizia deontologica ce ar trebui sa se raporteze la un fel de norme - validate demult in tarile democratice - s-au aflat aprioric in vid, fara alte elemente de referinta decat cele ale "marelui frate de la rasarit", ramanand necunoscute pentru destui specialisti pana si reglementarile din 1973 ale Asociatiei Mondiale a Medicilor.

Studii vechi ale abuzului psihiatric din Rusia au atestat utilizarea in special a diagnosticului de "schizofrenie inaparenta" in cazul dizidentilor. Acest lucru se potrivea si din motivul ca in marea lor majoritate acesti dizidenti erau barbati de varsta mijlocie. Pentru a pune acest diagnostic nu era nevoie de prezenta unor simptome clare, asa cum e cazul in schizofrenia obisnuita (autism, comportament bizar, prezenta halucinatiilor sau a ideilor delirante). In conformitate cu descrierile lui Snejnevski (ideologul abuzului psihiatric in Uniunea Sovietica), individul cu aceasta boala pare sanatos. Comportamentul patologic se manifesta prin "aberratii" cum ar fi ideile de autoimportanta, ideile de grandoare sau reforma. Din acest motiv, spunea ideologul, o schizofrenie inaparenta nu poate fi depistata decat de psihiatri experimentati. Entitatea pe care psihiatrii occidentali nu au recunoscut-o niciodata si care a fost botezata cu termenul de - sovietofrenie - a devenit diagnosticul curent pentru dizidentii politici. Treptat, inasa, acest diagnostic aberant a suferit o uzura morala. Psihiatria "sora" cubaneza, de exemplu, era mult mai directa, folosind diagnostice ca delirul de lupta pentru drepturile omului sau apatie pentru socialism. In multe cazuri, in Cuba, nici nu se mai considera necesar a se

stabili un diagnostic, abuzul fiind practic recunoscut oficial.

În România, pe baza studiului experienței sovietice și respingând și o recunoaștere cinstită de tip cubanez, diagnosticul a fost psihiatrizat. Astfel, la primele internări, diagnosticul oscila între psihopatie (65%) și schizofrenie (35%), iar termenii de paranoid sau paranoic veneau să coloreze diagnosticul.

Este interesant că, deși statisticile arată o mare diferență privind maniera în care psihiatrii pun diagnosticul, în privința dizidentilor paleta era foarte limitată, tortionarii intelegându-se perfect între ei în acest domeniu (schizofrenie paranoică, delir sistematizat nehalucinator sau parafrenie). Adoptând formula lui Ceaușescu, că în România numai nebunii se opun socialismului, tortionarii autohtoni au transpus această indicație în cadrul unui context nosologic limitat. Tratatamentul aplicat nu avea în general legătura cu boala.

f. Abuzul de terapie electro-convulsivă

Există psihiatri care mai recunosc o oarecare valoare electrosocului în terapia psihiatrică. În țările civilizate se face cu anestezie și sub miorelaxante, pentru a preveni complicațiile. Se fac șase - nouă sedințe, cam două - trei pe săptămână.

Dictaturile din toată lumea au adoptat această tehnică pentru torturarea dizidentilor. În cadrul electrosocului (ES) individul este pus într-o stare de stres vital, o situație care simulează amenințarea iminentă a vieții.

Pe lotul studiat de noi, ES s-a folosit ca metodă represivă cu scop de pedeapsă și s-a efectuat numai în maniera forțată. Adeseori s-a făcut chiar în absența unui medic. S-au făcut între trei și douăzeci de ES, iar diagnosticul nu a avut nici un rol de selecție. Nici dizidenții și nici familiile lor nu au fost întrebați. Nu s-a făcut nici o notă privind ES. În general "pacientul" era luat cu forță de către doi - trei indivizi, adeseori urmând după alți pacienți, uneori chiar în urina sau fecalele celor

dinainte. Nu a existat nici o protectie, de cele mai multe ori nu li se punea in gura nimic, motiv pentru care multi si-au zdrobit dintii sau si-au muscat limba. De asemenea, ES nu s-a facut totdeauna in regiunea capului, adesea pe alte parti ale corpului, iar uneori erau fortati sa asiste la sedintele de ES ale altor persoane.

g. Abuzul de neuroleptice

Toti dizidentii din lotul nostru nu au avut dreptul sa-si aleaga medicul, care, la randul sau, nu avea nici datoria de a-si declina identitatea. Nici pacientul si nici familia nu aveau nici o influenta asupra tipului de tratament aplicat. De obicei, se foloseau medicamente foarte puternice (haldol, clorpromazina, trifluoperazina, majeptilul). Desi aceste medicamente se folosesc in mod specific numai pentru anumite boli, dizidentii le primeau in mod nedeterminat. Astfel de tratamente aveau insa efecte secundare nocive, cum ar fi scaderea tensiunii arteriale, modificari sangvine si fenomene extrapiramidale pana la aparitia unei adevarate boli parkinsoniene. La dizidenti asocierea medicamentelor care sa combata aceste efecte era de cele mai multe ori uitata. Adeseori justificarea utilizarii de medicamente se facea doar pentru a fi in concordanta cu "diagnosticul" care se stabilea individului.

Existau, asa cum am aratat mai sus, deja pregatite o serie de cocteiluri pentru dizidenti. Acestea erau adevarate patente ale unor medici sefi de sectie, pe care le aplicau automat chiar cadrele medii sau infirmierii.

De fapt, acest tratament si maniera lui de aplicare avea drept scop de a convinge dizidentul sa-si abandoneze convingerile, acreditand ideea ca el este total la discretia tortionarilor sai. In scurt timp, persoanele studiate de noi declarau ca deveneau de nerecunoscut chiar si de catre membrii lor de familie, pacientii avand acum alura oricarui bolnav psihic (facies fijat, supunere automata, privirea in jos, lipsa oricarei opozitii, ca un adevarat robot sau, ca sa fim in ton cu tortionarii, erau transformati intr-o "papusa psihiatrica").

O adevarata ororare pentru dizidentii internati a constituit-o legarea, contentia. La cel mai mic act de "indisciplina" i se arunca peste cap un cearsaf, dupa care era inhamat cu legaturi la maini si picioare si "intins" cu o legatura sub axile. In aceasta situatie pacientul nu mai putea face nici o miscare, fiind adesea uitat asa ore intregi sau pana declara ca nu va mai face opozitie.

Maniera de comportare fata de dizidenti era deosebita in spitalele obisnuite fata de cele speciale, unde tratamentul era mult mai dur.

Spitalele psihiatrice speciale erau destinate bolnavilor psihici periculosi sau condamnati conform Codului penal la internare, pana la completa vindecare. Din pacate, aici erau internati si cei mai "periculosi" dizidenti. Nici un cod juridic nu reglementa conditiile de detentie in aceste locuri. Atat pacientii adevarati, cat si dizidentii nu aveau nici un drept recunoscut, aici nu se putea protesta, cu toate ca, oficial, si acesti oameni erau cetateni ai tarii. Nici o procedura nu putea corecta erorile sau abuzurile psihiatrice sau judiciare. Nu exista posibilitatea unui contact cu autoritatile judiciare; practic acesti oameni erau total separati de lumea exterioara, fiind numai la discretia administratiei, a psihiatrilor si adesea a ofiterilor de securitate. Institutiile acestea erau plasate adesea sub dubla autoritate - M.I. si M.S. -, transformandu-se de fapt in adevarate inchisori (garduri inalte, paza militara in exterior, uniforme speciale etc.).

Spitalele psihiatrice obisnuite aveau toate o organizare azilara, adica o organizare carcerala. In aceste spitale pacientii nu stateau prea mult si erau sub tutela M.S.

Desi, comparativ cu unitatile speciale, aici tratamentul era mai bland, existau mari diferente, in functie de atasamentul sefilor de sectie fata de partid sau chiar in functie de personalitatea lor, adeseori niste marginali. Unii priveau intuitiv cu ura pe orice dizident.

Atat spitalele speciale, cat si cele obisnuite nu anticipau niciodata durata de internare. Chiar si externat, dizidentul va fi de acum stigmatizat ca bolnav psihic, fiind

supus obligatoriu "dispensarizarii". Astfel, el era luat in evidenta de catre policlinici si amenintat ca va fi reinternat fortat in orice moment in care vor decide organele de securitate sau la orice manifestare de opozitie fata de regim.

Dizidentii politici erau supusi unei permanente segregari privind detinerea unui loc de munca, promovari, drepturi salariale. In acest context, inclinatia de a protesta era aproape normala si o data cu aceasta crestea si pericolul unor noi internari.

3. Incalcarea drepturilor pacientilor

Desi dizidentii erau internati la psihiatrie in circumstante diferite, elementul comun il reprezenta tendinta de a-si exercita acele libertati elementare cunoscute sub denumirea de drepturile omului. Era vorba mai ales de expresii scrise sau orale, de opinii critice privind practici guvernamentale, petitii fata de autoritati, participari la manifestatii neagreate oficial, apartenenta la grupuri neoficiale, participari la manifestari religioase, incercari repetate de a emigra, incercari de a trece ilegal frontiera.

In multe situatii, dizidentii fusesera mereu avertizati anterior, iar faptul ca dizidentul nu recunostea ca este bolnav era din cauza "lipsei sale de constiinta a bolii".

In ultimele doua secole, lumea psihiatrilor a trebuit sa accepte, treptat, ca pacientii din spitalele de psihiatrie au niste drepturi si ca ei trebuie feriti de anumite abuzuri. Astfel internarea obligatorie a fost supusa unor restrictii severe, s-a scos in evidenta dreptul pacientilor la individualizarea tratamentului, dreptul de a fi tratat corespunzator si intr-o perioada rezonabila de timp, dreptul la un mediu inconjurator acceptabil, dreptul la un standard de igiena, dreptul de a refuza un tratament sau o persoana care il trata, de a refuza un experiment, dreptul de a fi tratat de persoane calificate, dreptul la securitate in spital.

Foarte putine dintre aceste drepturi s-au respectat la noi in perioada comunista.

Tratamentul, asa cum am aratat, nu era corespunzator si era aplicat abuziv, saloanele au fost descrise ca adevarate inchisori in care se practica violenta, atat din partea personalului, cat si din partea unor bolnavi psihici reali. Tratamentul nu putea fi refuzat, si din acest motiv el aparea mai mult ca o pedeapsa. Internarile psihiatrice se faceau abuziv in cadrul lotului nostru, iar afirmatia se poate baza pe argumentele enumerate mai jos.

O serie de dizidenti (V. Paraschiv, dr. Cana) au fost reexaminati in Occident si au fost gasiti sanatosi.

Absenta actelor de violenta ale dizidentilor, recunoscute de Securitate. Uneori mase intregi de oameni erau declarate ca suferind de boli psihice - exemplu dupa greva minerilor din 1977 - or, era imposibil si incredibil ca o masa de sute de oameni, un grup profesional sa se imbolnaveasca psihiatric spontan.

Expertizele medico-legale psihiatrice erau superficiale si inadecvate. Acestea se rezumau, adesea, la cateva intrebari, totul durand doar cateva minute, dupa care comisia decidea soarta bolnavului. Diagnosticile se stabileau pe baza unor notatii subiective si mai ales dupa cele din dosarul sau "penal" alcatuit de Securitate.

Situatia ambigua a personalului care lucreaza la psihiatrie, intr-un sistem centralizat de stat, motiv pentru care el poate fi utilizat de organele statului si mai ales de Securitate, care doreste sa intareasca controlul politic asupra populatiei. Psihiatrii din comisiile de expertiza erau selectionati de catre organele represive dupa criteriile de loialitate si de obedienta fata de ei. Niciodata dizidentul nu-si putea alege un psihiatru in aceste comisii oficiale. Foarte frecvent psihiatrii din comisiile de expertiza isi ascundau numele fata de dizident. La fel era ascunse diagnosticul si decizia pe care o luau privind soarta bolnavului.

4. Abuzul ca forma de tortura

În acord cu comunitatea internațională, tortura este definită ca un act de provocare a unei suferințe fizice sau psihice în mod intenționat, cu scopul obținerii de informații sau confesiuni pentru a pedepsi individul pentru un act al său sau pentru a șantaja o a treia persoană. Aceste acțiuni au fost făcute de funcționari publici sau de alte persoane care acționează în funcție oficială.

Pentru a atesta fenomenul de tortura, statul trebuie să joace un rol în tolerarea și încurajarea acestor practici. Nu este disprețul tortionarului, ci faptul că aceasta se face printr-o mașinărie controlată de stat, pentru a pedepsi sau suprima pe dizident, este important.

A face tortura cu electrosocuri sau seringă a fost sub comuniști o acțiune dirijată de către stat. Există câteva criterii pentru a determina dacă un act poate fi definit ca tortura (după Amnesty International):

- *severitatea abuzului fizic și psihic;*
- *faptul că actul este premeditat;*
- *implicarea oficială a statului;*
- *deliberarea actului.*

Astfel, folosirea excesivă a ES este o formă de tortura care s-a folosit frecvent. În acest context intră și folosirea nejustificată a neurolepticelor.

Niciunul din drepturile unui adevărat pacient nu a fost respectat: standarde de igienă, dreptul de a refuza tratamentul sau persoana care îl administrează, garantarea securității etc. Dizidenții erau amestecați cu bolnavii psihici reali, iar disciplina se asigura prin bataie, ES, supradoze de neuroleptice, conținție, restrângerea vizitelor.

Considerând aceste acțiuni ca tortura, Amnesty International argumentează acest lucru pe baza următoarelor criterii:

1. *Victimele erau internate sub dubla responsabilitate a organelor medicale și de securitate.*

2. Tortionarii au avut tot timpul controlul fizic asupra victimelor.

3. Victima era supusa suferintelor fizice si psihice.

4. Procesul victimizarii era deliberat, sistematic si era in fapt, scopul activitatii.

5. Scopul victimizarii "terapeutice" nu era de a scadea o suferinta, ci de a obtine o informatie, o confesiune, umilirea si distrugerea vietii, personalitatii, determinand dizidentul sa renunte la lupta.

6. Procesele psihiatrice nu sunt numai pentru pedepsirea victimei, ci si pentru a inspaimanta pe alti dizidenti siliti astfel sa renunte la convingerile lor politice.

7. Statul participa direct sau indirect la organizarea torturii care va avea loc intr-o institutie de stat, pusa in scena de catre medici salariati ai statului si de catre agentii de securitate ai statului comunist.

Rezumand, putem spune ca abuzul politic din psihiatrie a vizat in Romania urmatoarele categorii de dizidenti:

- dizidentii fara antecedente psihiatrice, fara a prezenta semne de boala psihica, dar care au avut "nebunia" de a critica in mod public regimul. ES, contentia, neurolepticele in acest context au constituit o pedeapsa pentru activitatea lor politica;

- acelasi tip de dizidenti, care nu au criticat public regimul, dar au deranjat puterea pe linie administrativa, la diferite niveluri. Internarea lor s-a facut in scop de demoralizare si infricosare, pentru a evita un proces penal;

- dizidentii sanatosi, dar neinfricati in activitatea lor politica, internati in scopul de a fi pedepsiti, pentru a evita un proces si o campanie de protest in Occident;

- dizidenti nevrozati de persecutiile la care au fost supusi, prezentand doar tulburari usoare si care nu ar fi necesitat internarea. Internarea si tratamentul abuziv s-ar fi facut in scop de intimidare;

- persoane cu tulburari psihice reale, dar cu tematica politica si manifestari indezirabile (delir politic,

religios, de reforma sociala etc.), dar care adesea erau internati din ratiuni nemedicale pentru a nu se manifesta in public, mai ales in prejma unor evenimente si mai ales pentru a nu deveni contagiosi.

Aceste abuzuri, asa cum se va vedea mai jos, s-au facut prin internari fortate, cu sau fara justificare medicala, persoanele fiind aduse de Securitate sau de organele medicale.

In depistarea cazuisticii la care ne vom referi, un mare rol l-a avut Comisia pentru Cercetarea Abuzurilor in Psihiatrie din Bucuresti, condusa de S. Diaciov. Dupa concedierea sa si numirea de catre Mincu a profesorului Ionescu, asemenea cazuri, brusc, "nu au mai existat". Din 200 de cazuri pe care comisia Diaciov le-a cercetat, 60 s-au dovedit a fi abuzuri psihiatrice. Comisiile judetiene fie ca nici nu s-au constituit, fie ca au fost dirijate de fostii tortionari si, firesc, nu au avut cazuri de raportat.

ANEXA I**Prezentarea
cazuisticii studiate**

Prezentam in continuare cazurile studiate si puse noua la dispozitie. Nu vom da numele bolnavilor, ci doar niste initiale pentru a nu aduce acestor oameni o noua suferinta, starea lor fiind gresit interpretata. Este dureros ca nimeni din organizarea psihiatrica trecuta si prezenta nu ne-a ajutat, cu exceptia muncii prestate de dr. Diaciov, care si-a luat in serios misiunea restabilirii etice a psihiatriei, si a dr. Retezeanu, care ne-a pus la dispozitie cazuistica. Nici un document oficial, foi de observatie, registre de internari nu ni s-au pus la dispozitie, peste tot am fost bruscati si insultati.

Le multumim, deci, cu recunostinta doctorului Diaciov si doctorului Retezeanu, care ne-au ajutat, si de asemenea presedintelui A.P.L.R., dr. Toculescu, care ne-a incurajat, ne-a dat materialele personale publicate in presa, a facut demersurile necesare pentru ca dl. Paler sa accepte ca una din lucrarile sale sa reprezinte un "Cuvant inainte" al lucrarii noastre. Doctorului Marian Popa ii multumim, de asemenea, caci ne-a pus la dispozitie toate documentele oficiale pe care le detinea A.P.L.R.

Tuturor le multumim.

Prezentam in continuare cazurile pe baza carora am intreprins studiul nostru:

1. M.C., din Craiova. In 1986 face afirmatii dusmanoase la adresa oranduirii socialiste si a structurilor sale social-politice. Isi pavozeaza biroul cu tablouri, insemne si lozinci care "contravin scopului institutiei". Se dispune internarea in Spitalul nr. 3 din Craiova, pentru expertiza si stabilirea gradului de discernamant. Din datele trimise de organele de ancheta rezulta ca si in 1975, pe cand efectua serviciul militar, a avut o atitudine antisocialista.

I se stabileste diagnosticul de sindrom delirant paranoid. La examenul psihologic se trage concluzia ca prezinta o dezvoltare interpretativa a personalitatii de aspect paranoiac. Dupa o scurta internare este externat si nu va mai reveni niciodata. Comisia Diaciov stabileste ca individul este si a fost sanatos mintal si ca atare trebuie reabilitat.

2. A.T., din Bucuresti, tamplar. In 1962, in cadrul unei sedinte de partid si-a exprimat nemulțumirea in legatura cu salariile muncitorilor, care "nu ajung nici pentru mancare". Este chemat la partid si anchetat de doi securisti care ii spun ca este dusman al poporului. I se insceneaza un proces public pentru propaganda anti-comunista, anti-sovietica si impotriva colectivizarii, fiind insultat si demascat de muncitorii infuriati. Dupa o luna este ridicat si dus la Securitate pentru o declaratie, dupa care este supravegheat permanent, nu este lasat sa participe la manifestatiile de 1 mai si 23 august, este mereu chemat la secretarul de partid.

In 1965 nu mai poate suporta si cere Securitatii sa fie lasat in pace ori arestat. Ca urmare, este ridicat cu forta si internat la Spitalul Gh. Marinescu din Bucuresti cu diagnosticul delir sensibil de relatie. Dupa aceasta internare este in mod repetat ridicat, fara a i se mai da vreo explicatie. In 1974 este internat cu diagnosticul decompensare psihotica afectiv-paranoida, in 1978 cu stare psihopatoida post-procesuala, in 1979 cu stare hipertimica atipica, in 1982 cu psihoza paranoida. I se fac electrosocuri, este neuroleptizat pana cand isi pierde

cunostinta. In perioada dintre internari, fie este urmarit de Securitate, fie este chemat mereu de catre organele medicale pentru control. Comisia Diaciov il declara sanatos.

3. T.M., din Craiova, a lucrat ca profesor la Vaslui si apoi muzeograf. In 1971, fiind student la istorie, a citit in cadrul unei sedinte U.T.C. un material in care critica cultul personalitatii lui Ceausescu si "aparitia unei noi burghezii de partid si de stat". S-a propus sa fie exclus din U.T.C. si din facultate si era amenintat cu inchisoarea. Totusi, a primit doar "vot de blam", iar la absolvire a fost repartizat intr-un sat din Vaslui, in ciuda clasificarii sale excelente.

In 1973, dupa un conflict cu niste colegi, acestia il reclama la C.C. al P.C.R. ca face propaganda religioasa in scoala si are manifestari ostile partidului. In 1974, la 3 luni de la inceperea stagiului militar, este internat cu forta la spitalul militar, unde i se pune diagnosticul de sindrom discordant, desi la acel spital, atunci, nu exista nici un specialist in psihiatrie. Ca urmare a acestei internari abuzive, trimite o scrisoare lui Ceausescu, solicitand anchetarea abuzului savarsit asupra sa. In 1974 este scos din Invatamant, pe motiv ca ar fi transmis elevilor idei si cunostinte in contradictie cu ideologia partidului. In 1975 depune la C.C. un memoriu privind toate persecutiile la care a fost supus, dar ca urmare a acestui fapt, este ridicat si internat la Socola din Iasi, unde i se pune diagnosticul de psihoza discordanta. In 1986 este chemat la procuratura militara pe motiv ca ar fi minimalizat activitatea revolutionara din tinerete a tovarasului Nicolae Ceausescu si este internat la Spitalul Craiova cu sindrom delirant-paranoid, dar nu primeste nici un tratament.

Dupa revolutie este dat afara din serviciu (1991), in urma unui conflict cu directorul muzeului in care lucra, pentru ca ar fi sustras o icoana. Dupa ancheta procuraturii este reangajat. Comisia Diaciov il declara ca a fost si este sanatos mental.

4. P. D. a lucrat ca zidar la Brasov, in prezent este pensionar. In 1972 a luat pozitie impotriva unor nereguli existente la C.A.P., unde o parte din recolta era furata si si trimisa unor conducatori de partid de la judet. Este chemat la militia judeteana, anchetat, batut si internat la psihiatrie, la spitalul din Tarnaveni, cu diagnosticul de reactie depresiva cu elemente paranoide. La externare se specifica pe biletul de externare ca a avut un comportament adecvat si nu i s-au aplicat prevederile Decretului 12. Totusi, in 1975 este internat fortat la Spitalul Gh. Marinescu din Bucuresti, cu stare depresiva reactiva de intensitate nevrotica. Este apoi sicanat in permanenta si obligat a se prezenta periodic la controale. Comisia de cercetare a abuzurilor pune diagnosticul de sanatos.

5. D. F., din Botosani, fara ocupatie. A lucrat la o autobaza ca necalificat. Pe 21 octombrie 1980 i se desface contractul de munca, intrand in conflict cu conducerea care avea o comportare abuziva. Va fi mereu concediat si reangajat. Ca urmare a reclamatilor facute, se alcatuieste o comisie de ancheta, se constata ilegalitatile reclamate, dar masurile se iau tot impotriva lui. Pe 18 august 1988 contacteaza Ambasada Ungariei din Bucuresti si solicita emigrarea in R.F.G. pe motiv ca este somer. Isi confectioneaza si o lozinca pe care scria "sunt somer in Romania". Este imediat arestat de catre patru militieni si internat la Spitalul Gh. Marinescu. I se pune diagnosticul de paranoia, fiind supus unui tratament cu electrosocuri si neuroleptice. Tratamentele i se faceau cu forta si dupa ele se simtea foarte rau. Dupa externare nu va mai face reclamatii, dar traieste cu impresia ca este distrus. Si el este declarat sanatos de catre comisie.

6. T. I., din Calarasi a fost colonel M.Ap.N. In 1968, nefiind de acord cu noul sistem de salarizare, a fost scos din randul cadrelor armatei. La scurt timp, este internat cu forta la Spitalul Militar Central cu diagnosticul

de stare psihipatoida cu decompensari interpretativ - reactive si interferente etanolice. In 1984 este reinternat la acelasi spital cu diagnosticul de sindrom psihoorganic interpretativ. In vara lui 1984 este arestat pentru "actiuni impotriva tovarasului Nicolae Ceausescu" si s-ar fi scris pe dosarul sau "sa fie executat", dar atunci a solicitat el internarea la psihiatrie, intai la Pucioasa, apoi la Spitalul Gh. Marinescu si astfel a fost salvat. A fost si pensionat gradul doi. Comisia Diaciov il declara sanatos.

7. S.C., din Bucuresti. A lucrat ca fotograf si electrician. In 1963 a fost arestat pentru tentativa de trecere a frontierei in Iugoslavia, dar este internat in Spitalul Gh. Marinescu, unde i se pune diagnosticul de schizofrenie paranoida. Timp de 10 ani nu a mai putut sa se angajeze nicaieri, apoi a fost nevoit sa schimbe numeroase locuri de munca. Este de acord ca internarea de acum 30 de ani l-a salvat de la inchisoare, dar in prezent doreste reabilitarea. Comisia il declara sanatos.

8. T. C., din Miercurea Ciuc, contabil. In 1968, din cauza controalelor financiare pe care le facea, a intrat in conflict cu organele de partid si administrative. Fiind un om drept si descoperind acte de coruptie, a ajuns sa aiba multi dusmani. In 1973, dupa un consult banal pentru un concediu medical, este trimis la conducerea policlinicii, unde, spre surprinderea lui, i se da un act din care rezulta ca este pensionat gradul doi. Merge la spitalul din Miercurea Ciuc pentru a discuta cu medicul care a semnat decizia, dar va constata ca nu mai are voie sa plece din spital. I se pune diagnosticul de schizofrenie paranoida. Desi a incercat sa combata acest diagnostic prin internari voluntare facute la spitale din localitati diferite, nu reuseste. Nici memoriile catre Ceausescu si nici calea juridica nu dau rezultate. In 1978 incearca si la Bucuresti, dar fara succes. Din aceste motive va suporta toate umilintele pana la revolutie. Comisia Diaciov il declara sanatos psihic.

9. C. E., inginer fizician, pensionat gradul doi din 1988, din Bucuresti. In august 1981, ca urmare a agravarii situatiei economice din tara si sub influenta miscarilor de protest din Polonia, precum si in urma arestarii parintelui Calciu-Dumitreasa, C.E. a incercat sa organizeze un partid democrat cu urmatorul program: alegerea presedintelui prin vot universal si secret, libertatea politica, sistem pluripartid, libertatea religioasa, dreptul la greva, iesirea Romaniei din pactul de la Varsovia. Contacteaza mai multe persoane si are un succes partial.

In 1982 scrie un articol la gazeta de perete a institutiei, in care arata starea grea a populatiei. In 1982, la o sedinta de partid, cere ca membrii de partid sa fie corect informati asupra situatiei economice. A fost intrerupt si huiduit de un grup. Dupa doua zile este arestat si interogat, dar cu toate mijloacele de tortura nu divulga nimic despre partidul infiintat, desi a fost confruntat cu doi colegi care aderasera la partid.

A fost dus la inchisoarea Securitatii din Bucuresti, intr-o celula cu un individ care il batea tot timpul. Si la Jilava a fost batut, mai ales de catre seful celulei, si a fost supus perversiunilor sexuale. Simtind ca nu mai poate rezista, a strigat ca va spune totul. Imediat a fost transferat la inchisoarea securitatii, unde a fost interogat tot timpul, batut si supus perversiunilor sexuale. Ajuns din nou la Jilava a continuat sa fie tratat la fel. In acest context a inceput sa aiba halucinatii si, in urma examinarii psihiatrice, i se pune diagnosticul de reactie psihogena cu manifestari de intensitate psihotica.

Este eliberat pe 10 iunie 1982. Dupa eliberare a avut lungi perioade de insomnie si i-au reaparut halucinatiile, pentru care se reinterneaza. I se desface contractul de munca, iar colegilor li se spune ca a facut spionaj. In aceste conditii, accepta pensionarea medicala. Desi nu a fost internat abuziv, boala s-a declansat dupa stresul puternic determinat de anchetele de la securitate, fara a fi vinovat. Comisia l-a declarat sanatos psihic in prezent.

10. V. I., din Bucuresti, a fost conductor de vagon de dormit. In 1985 i-a luat foc vagonul, vagon care facea parte din parcul special al lui N. Ceausescu. Se face ancheta si este concediat. Secretarul de partid face reclamatie ca V.I. ar fi dat foc vagonului, motiv pentru care este retrogradat ca necalificat. Se adreseaza organelor de partid. Se prezinta la Circa 3 Militie pentru a primi un raspuns, dar este retinut si trimis la Spitalul Cula. I se pune diagnosticul de psihopatie impulsiv-exploziva cu interferente toxice. In 1989, de Ziua Ceferistului, a facut o petitie la C.C. pe care dorea sa o inmaneze personal lui Ceausescu. Este oprit de Militie, care ii rupe memoriul si il interneaza cu forta la Spitalul Cula, pe motiv ca "in repetate randuri tulbura linistea locatarilor, fiind agresiv si ca de mai multe ori si-a facut aparitia in zona Salii Palatului, fiind stapanit de porniri violente fata de organele de Militie, acesta fiind periculos si pentru publicul stradal, fiind bolnav psihic". La Cula sta 22 de zile cu psihopatie impulsiva-instabila. Tot in 1989 este reinternat, in urma unui conflict cu un coleg de serviciu pe care a vrut sa-l bata. Internarile au continuat si dupa 1989 la cererea sa. Incearca sa obtina vechiul loc de munca la CFR, dar nu reuseste.

11. V. F., din Oradea, absolvent al Facultatii de Filozofie si al Academiei Militare. In 1969 a expediat pe adresa Congresului al IX-lea al P.C.R. o scrisoare cu "continut calomnios si cu invective la adresa C.C. si a lui Ceausescu, ponegrind politica interna si externa a statului, deformand realitatea economica si sociala din tara, cerand delegatilor de la congres sa ia atitudine fata de secretarul general." Cu ocazia perchezitiei la domiciliu i se gaseste o copie a scrisorii si altele, cu acelasi continut dusmanos, dar care nu fusesera expediate. Este acuzat de "propaganda contra oranduirii socialiste" de catre procuratura militara din Oradea. In 1971 este scos de sub urmarire penala si internat la psihiatrie, in Oradea, apoi transferat la Bucuresti, unde este tinut 10 luni si apoi

transferat sub escorta la Cluj, cu diagnosticul de sindrom depresiv paranoid. De la 34 de ani a fost marginalizat, a fost pensionat pentru a putea fi scos din viata sociala. Reinternat dupa revolutie si expertizat de comisie, este declarat sanatos.

12. T.E., de 60 de ani, din Cluj, asistenta medicala. Asista la un conflict dintre directorul intreprinderii si sotul ei, caruia in final i se desface contractul de munca. Sotul se adreseaza justitiei, ea fiind in acest cadru co-reclamanta. Treptat, prin introducerea in dosar a o serie de calomnii, este inculpata si apoi acuzata ca a comis fapte penale grave, fapte antisociale si calomnii la adresa autoritatilor locale si centrale. Este arestata si internata la Spitalul de psihiatrie din Cluj, in 1974. Este expertizata si i se pune diagnosticul de delir paranoid sistematizat. In fata acestui fapt declara greva foamei, dar i se aplica prevederile art.114 c.p., cu internare obligatorie. In 1975 este internata la Bucuresti si reexpertizata, stabilindu-se diagnostiucul de reactie interpretativa pe fondul unei dezvoltari disarmonice a personalitatii de tip paranoiac. I se aplica masurile de siguranta conform art.113 c.p. Continua sa faca memorii la M.A.N., radio, TV, dar fara nici un rezultat. In 1976 este reexpertizata la Timisoara, iar in 1978 la Cluj, cu diagnosticul de delir paranoid sistematizat, stare depresiva interpretativa, reactie persistenta. Contesta atat diagnosticul, cat si masurile de siguranta. In 1981 castiga ultimul proces, este scoasa de sub incidenta art.113 c.p., dar adresa nu-i va parveni decat dupa revolutie. Reexpertizata dupa 1989, este declarata sanatoasa.

13. V.Gh., fost profesor, in prezent pensionar. In 1951 a fost retinut de catre Securitate si anchetat pentru propaganda impotriva oranduirii socialiste. Este transferat la Spitalul Vacaresti, ca urmare a intrarii in greva foamei.

In 1970 a fost condamnat de catre Tribunalul Militar tot pentru propaganda impotriva oranduirii

socialiste, dar este trimis la Spitalul Voila, unde primeste diagnosticul de psihopatie paranoica, cu stari de excitatie de tip maniactal, fiind scos pe aceasta baza de sub urmarirea penala. In 1971 este internat tot fortat la Uralati, iar in 1974 i se aplica prevederile art.114 c.p si apoi 113 c.p. pana in 1980. In 1980, dupa o greva a foamei, este reinternat fortat la Voila si tinut in evidenta pana in decembrie 1988. De mentionat ca, in urma perchezitiilor facute, i s-au confiscat opere literare (scrise sub pseudonimul Zapada). Dupa revolutie este reexaminat si nu se mai constata tulburari psihice.

14. U.C. din Bucuresti. Dorind sa lucreze in R.F.G., a solicitat Consiliului de Stat sa i se permita plecarea. Neprimind raspuns, scrie un memoriu in care se plange ca, in timp ce conducatorul se plimba, el nu are posibilitatea sa lucreze in strainatate. Ca urmare, pe 30 august 1972, este ridicat de Circa 1 Militie si dus direct la Spitalul de psihiatrie Balaceanca. Este expertizat si i se pune diagnosticul de psihoza paranoica. I se face externarea cu conditia de a nu mai veni in Bucuresti. Deja la serviciu i se desfacuse contractul de munca. In octombrie 1974 este reinternat de Militie la Spitalul Socola, unde i se schimba diagnosticul in sindrom nevrotic rezidual, cu decompensari depresive. Asupra sotiei se fac presiuni pentru a divorta, deoarece ar fi un tradator de tara. Dupa revolutie, cere recunoasterea vechimii in munca si plata drepturilor banesti. Comisia Diaciov il declara sanatos mintal.

15. S.V., statistician din Bucuresti. In 1982, in timp ce era in concediu medical, i se desface contractul de munca. Incearca audiente, memorii, dar nu poate rezolva nimic. In 1983, disperat de nerezolvarea situatiei, iese in fata masinii lui Ceausescu. Este arestat, apoi eliberat si primit in audienta la C.C., dupa care este reangajat in alt sector de activitate, ceea ce il nemultumeste. In 1984 iese din nou in fata masinii lui Ceausescu pentru a-i inmana o scrisoare, in aceeasi

problema. Este iar arestat si eliberat. Dupa doua zile este insa ridicat de la domiciliu si dus la Spitalul Gh. Marinescu. Nu avea antecedente psihiatrice. Pe 30 august 1984 este expertizat de Institutul Medico-Legal cu diagnosticul de personalitate accentuata de tip hipertim, cverulent, revendicativ si se inainteaza Policlinicii Titan cu un dosar. Pe 16 noiembrie este readus de Militie la Spitalul Gh. Marinescu pentru ca "prezinta grave tulburari de comportament, sub forma actiunilor revendicative". Dupa 8 zile este externat cu diagnosticul anterior. In 1987 este iar internat fortat, dar se mentine vechiul diagnostic. In toate internarile nu a primit nici un tratament. Comisia Diaciov il gaseste normal psihic.

16. S.N., economist din Bucuresti. In 1977 a fost urmarit de Securitate pentru propaganda religioasa, fiind internat fortat la Spitalul Gh. Marinescu si pensionat cu diagnosticul de schizofrenie paranoida. Diagnosticul s-a stabilit pe baza convingerilor sale religioase si ca urmare a actiunilor sale de predicare a religiei. Timp de 8 ani a solicitat dreptul de a lucra, dar a fost sistematic refuzat de psihiatri, refuzandu-i-se depensionarea. La Policlinica Titan a fost amenintat ca daca nu inceteaza cu propaganda religioasa va fi internat definitiv la Balaceanca. S-a adresat Institutului de Expertiza a Capacitatii de Munca pentru a putea munci, dar, spre mirarea sa, acum avea paranoia. In toate demersurile sale pentru un loc de munca i s-a raspuns ca atata timp cat va face "propaganda religioasa" va fi considerat bolnav psihic, desi el a declarat ca religia este crezul vietii lui. Dupa revolutie se constata de catre comisie ca tot timpul a fost sanatos.

17. S. Gh. din Pitesti. Tatal sau, orb fiind, avea obiceiul de a trimite anonime (din 1957) lui Gheorghiu Dej, in care cerea desfiintarea colhozurilor. Sesizand pericolul, S.Gh. pleaca departe de casa si, in 1962, ajunge sef de birou la o schela de extractie. Deoarece tatal sau fusese intre timp arestat, acest lucru ajunge la

cunostinta serviciului de cadre si el va fi tratat ca un "dusman al poporului", fiind retrogradat pentru a nu mai avea nici-o raspundere. Deschide actiune in justitie, dar ca rezultat este dus la un psihiatru care ii pune diagnosticul de nevroza astenica cu elemente paranoide. Justitia nu-i da satisfactie, astfel incat el va acuza si aceste organe. In 1964 se trezeste pensionat medical cu diagnosticul de psihoza paranoida, dar refuza pensia. Noul director, care era si membru in Comitetul judetean de partid, cere fara nici-o explicatie punerea dizidentului sub interdictie. Pentru acoperire recurge la L.S.M. din Pitesti care se conformeaza si stabileste diagnosticul de paranoia. Urmeaza alte plangeri si memorii si abia in 1988 o comisie a Spitalului Gh. Marinescu formuleaza un nou diagnostic, psihopatie polimorfa in stadiul de buna remisie. I se recomanda reluarea activitatii. Dupa revolutie va fi declarat sanatos, dar sirul sicanelor si abuzurilor administrative va continua si in prezent.

18. R.N., programator din Bucuresti. Avand un copil cu tulburari congenitale, nu a mai dorit sa aiba si alti urmasi, motiv pentru care s-a internat la psihiatrie. In '83 si '84 este internata la sectia psihiatrie a Spitalului Tulghes, apoi la L.S.M. Titan, cu diagnosticul depresie anxioasa, fond dizarmonic si, drept urmare, va putea face legal intreruperi de sarcina. Dar din 1984 este internata fortat, motiv pentru care are doua tentative de sinucidere. Dupa revolutie, de frica unor noi internari fortate, face demersuri pentru a contesta diagnosticile puse. Comisia Diaciov apreciaza starea sa de sanatate si faptul ca diagnosticilele anterioare au fost de complezenta.

19. B.P. din Dambovita, pensionar, fost ofiter. In 1965, fiind ofiter la Tg.Jiu, il cunoaste, cu ocazia campaniei electorale, pe tov. Marin, directorul fabricii de confectii si candidat pentru alegeri. Militarii care au luat cuvantul au cerut sa ia fiinta in incinta unitatii un chiosc de alimente. B.P. a luat cuvantul aratand ca tov. Marin nu pare a fi un candidat competent, numindu-l manechin,

care nu stie de ce a venit in fata alegatorilor militari. Dupa trei zile este chemat la Bucuresti si pus sa faca un raport privind incidentul. La intoarcerea in unitate este exclus din UTC, situatie incompatibila cu functia de ofiter, motiv pentru care este trecut in rezerva. Urmeaza o perioada in care face memorii catre organele in drept, dar nu primeste nici un raspuns. In disperare de cauza se adreseaza unor ambasade straine -Anglia, Franta, RFG - si chiar Bibliotecii americane. De fapt, nici un memoriu nu ajunge la destinatie, ele fiind depuse la dosarul sau de la Securitate. Timp de 20 de ani este hartuit intr-un labirint administrativ. Isi castiga cu greu existenta, este marginalizat si persecutat. In aprilie 1977, fiind salariat la un trust de constructii din Craiova, este arestat fara motiv, batut crunt si internat la Spitalul de psihiatrie din Slatina. Aici, medicul I.D. ii spune sincer ca are obligatia de a-l pensiona, dupa care el trebuie sa paraseasca Slatina. In timp ce i se stabilea diagnosticul de paranoi, la serviciu i se desfacea contractul de munca, retroactiv, desi decizia nu i s-a comunicat. Contestatiile facute l-au plimbat prin multe spitale de psihiatrie in perioada 1977-1986. Persecutiile au continuat si la domiciliul sau, unde in decembrie 1979 este batut de plutonierul Manea, care ii interzice sa mai paraseasca satul. I se iau amprente si este obligat sa semneze un angajament ca nu va mai scrie memorii si nu se va mai adresa altor foruri. In 1987 ajunge la Spitalul Gh. Marinescu, unde seful clinicii ii cere sa renunte la actiunile sale contestatare, deoarece acest lucru i-ar aduce multe neazuri. Daca ar contesta diagnosticile, el s-ar pune la dispozitia Securitatii si a mijloacelor sale. Convinis de aceste explicatii, el va renunta la toate actiunile revendicative. Dupa revolutie se prezinta la comisia Diaciov si se constata ca nu este bolnav psihic.

20. B.I., fost ofiter din Cluj. In 1962 este scos din armata pentru ca a imprumutat haine militare unor particulari, pentru un spectacol. Lucreaza apoi in mai multe locuri. Dandu-si seama de multele nedreptati din

societatea comunista, incepe sa scrie memorii in care demasca pe cei vinovati, incompetenti, demasca abuzurile. Acest lucru devine cu atat mai periculos cu cat in acest cerc apar persoane din conducere sau chiar din nomenclatura (reclama chiar un prim-secretar de partid). Din aceste motive este mereu concediat, retrogradat si in ultima instanta arestat, inscenandu-i-se un proces. Nu recunoaste acuzatiile si declara greva foamei. Condamnarile cumulate au totalizat 30 de ani de inchisoare, din care a efectuat 23 de ani, fara a se retine contra lui acte criminale, in afara nesupunerii civile si a reclamatiilor. Contra neregulilor din penitenciare, protesteaza mereu prin greva foamei, dar este sistematic torturat - i se fac injectii care sa-i provoace durerea, este cufundat in apa fierbinte etc.

Odissea psihiatrica incepe din 1976, cand devine clar ca metodele clasice de represiune nu pot sa-l intimideze. Pe 5 martie 1976 afla ca a fost pensionat medical cu diagnosticul de delir paranoid sistematizat. Refuza si pensionarea, si diagnosticul. Urmeaza o perioada de internari pe toata filiera gulagului psihiatric: Spitalul P. Groza, Poiana Mare, Jilava, Gherla, Poarta Alba etc. A fost incadrat in art.114 c.p. si apoi trecut in 113 c.p. Dupa revolutie este declarat sanatos mintal.

21. G.B., muncitor necalificat din Bucuresti. In 1977 este supus unor condamnari juridice succesive pentru comportament antisocial si perseverarea in acest comportament. In 1987 i se reproseaza ca, in colaborare cu alti tineri, a savarsit infractiunea de "difuzare fara autorizatie a unor imprimate destinate a fi folosite ca mijloc de informare publica", precum si "raspandirea de materiale obscene", procurare de benzi magnetice, casete video, publicatii cu caracter mistic, obscurantist care s-au multiplicat la xerox si dactilo. De asemenea, acuzatia mai pretinde ca "a urmarit satisfacerea aberatiilor sexuale cu manifestari tipice a unei personalitati dizarmonice, cu preocupari obsesive in

probleme de sexualitate". Pe 23 iunie 1989 este din nou arestat pentru difuzare de materiale obscene.

Pentru a pune capat acestor activitati si a degreva organele de securitate de raspundere, pe 4 august 1989, G.B. este incadrat in art. 114 c.p., prin sentinta Tribunalului sect.1 Bucuresti, recursul fiindu-i respins. Pe 8 august 1989 este internat la spitalul penitenciarului Jilava cu diagnosticul de dezvoltare paranoida a personalitatii cu elemente obsesivo-fobice, psihopatie schizoida, iar pe 15 august se face o noua expertiza cu acelasi diagnostic. Avand in vedere antecedentele infractionale, comisia considera ca "sus-numitul prezinta un grad mare de periculozitate, fapt pentru care se apreciaza ca discernamantul este pierdut in raport cu fapta pentru care este cercetat si se recomanda aplicarea masurilor medicale, prevazute in art. 114 c.p.". Ca urmare, este scos din detentie si trimis la Spitalul Poiana Mare, de unde, dupa revolutie, este urgent externat (pe 30 decembrie 1989) Din relatarile medicului curant, in cursul internarii, comportamentul pacientului a fost perfect adaptat situatiei si a primit doar un tratament minim (cu exceptia ES la inceput). Diagnosticul pus de comisie nu se confirma si dupa revolutie este declarat sanatos.

22. C.V., pensionar, fost operator chimist in Braila. In 1975 este acuzat de propaganda impotriva oranduirii socialiste, in urma unui memoriu trimis lui Ceausescu, in care cerea P.C.R.-ului sa nu se mai amestece in treburile sindicatelor. Prin ordonanta Procuraturii militare Bucuresti este invinuit ca a redactat si expediat postal doua scrisori conducerii de partid, concepute in maniera de a crea impresia ca exprima opinia unui grup de muncitori de la Uzina Progresul. Ar mai fi facut afirmatii calomnioase si ostile la adresa oranduirii sociale actuale, privind anumite aspecte economice, de asistenta medicala si sociala, scrisori prin care a proferat si amenintari care vizau conducerea superioara de partid si includea ideea inlocuirii acesteia.

O alta scrisoare semnata "Fratii Romaniei" a fost pusa intr-o cutie postala pe 26 mai 1975, in scrisul fiind anonim si fara destinatar. In cursul urmaririi penale, se dovedeste ca C.V. este autorul scrisorii. I se face perchezitie si este cercetat la sediul Securitatii din Braila. Fiind intrebant "unde a ascuns armamentul", C.V. raspunde ca in bucatarie are un tun demontat. Aceasta afirmatie facuta in gluma duce la internarea sa in mod abuziv, pe 16 decembrie 1975, la Spitalul psihiatric din Braila, cu diagnosticul de psihopatie polimorfa, predominant exploziva, paranoica, cu frecvente decompensari, diagnostic confirmat de expertiza I.M.L. Braila. Biletul de trimitere a fost eliberat de medicul D.M. de la Policlinica Braila, fara ca macar respectivul sa fi vazut pacientul sau ca acesta sa fi fost in evidentele policlinicii. Desi este pensionat pentru sciatica, i se anuleaza aceasta pensionare si i se face alta cu diagnostic psihiatric. Dupa aceasta procedura este dus la Judecatoria Braila si judecat de urgenta, aplicandu-i-se masurile de siguranta, iar prin ordonanta Securitatii este obligat a se prezenta lunar la psihiatrie pentru control. In martie 1976 C.V. cere anulara pensionarii pentru a-si putea relua activitatea, dar cererea ii este respinsa, contestatiile facute la Ministerul Muncii fiind zadarnice. Este chemat la Securitatea din Braila, unde i se spune ca daca nu se astampara va fi "ascuns de nu-l va mai gasi nimeni". Este obligat sa semneze un angajament si amenintat cu evacuarea lui si a familiei din apartament.

Dupa decembrie 1989 a incercat sa-si clarifice situatia, dar a fost purtat de la o institutie la alta, comisia de expertiza locala declinandu-si competenta. Comisia de cercetare a abuzurilor il declara insa normal psihic.

23. C.I., pensionara, fost statistician, din Bucuresti. Pe 2 octombrie 1975, in timpul unei audiente (legata de o problema de serviciu) la primul secretar al sectorului 5 Bucuresti, tov. Ganea Nicolae, este determinata de grosolania acestuia sa riposteze. Secretarul de partid, nefiind obisnuit sa suporte

asemenea afronturi, se razbuna obligand conducerea intreprinderii in care lucra sa o concedieze. Nefiind membra de partid, se convoaca o sedinta la care primul secretar trimite o activista care preseaza si obtine concedierea. Din cauza situatiei in care se afla, C.I. are o tentativa de sinucidere si astfel ajunge la psihiatrie. Aici s-a dat dispozitie sa nu fie externata fara aprobarea primului secretar, motiv pentru care a stat internata 21 de zile. Dupa 3 zile de la externare, este ridicata abuziv de la domiciliu de catre Militie si internata cu forta la Balaceanca, unde la fel de abuziv este supusa unei expertize. Spre surprinderea ei, medicii resping internarea obligatorie. In perioada 1975 - 1979 nu mai are probleme cu psihiatria, desi fara voia ei era tinuta in evidenta. La domiciliu vine in conflict cu sectoristul, un rau platnic din blocul ei. Este sicanata de Militie, i se iau amprente pe motiv ca "s-au comis crime in cartier", numele fiindu-i furnizat de policlinica de psihiatrie. Tot fara motiv, in 1986, in blocul ei se prezinta o asistenta sociala de la policlinica teritoriala care cere vecinilor referinte despre ea, dar nu obtine declaratii negative. Pe 3 iunie 1989, pe baza unui referat al medicului de policlinica, este ridicata abuziv de la domiciliu si internata la Spitalul Gh. Marinescu, unde comisia respinge internarea obligatorie. Se prezinta cu decizia la medicul de policlinica, iar acesta, in fata ei, telefoneaza medicului din spital sustinand in mod nereal ca femeia ar fi agitata. Dupa revolutie este declarata sanatoasa mental.

24. C.I., pensionar medical, fost inginer electronist. Pentru a-si face bine profesia, a trebuit sa protesteze fata de conditiile aberante de rasturnare a valorilor, dar toate criticile sale au fost respinse. Este concediat in mod abuziv, ridicat de Securitate si supus unui tratament psihiatric obligatoriu si greu de suportat. Astfel, in repetate randuri, militienii il internau in Spitalul Gh. Marinescu sau Cula cu diagnosticul de schizofrenie paranoida. In 1981, pe baza unei adrese a Policlinicii Titan si a examenului lui C.G., pe care pacientul nu l-a

vazut niciodata, i se stabileste abuziv diagnosticul de schizofrenie paranoida si se conchide ca este un pericol social, aplicandu-i-se prevederile decretului 313. In urma acestui fapt, este ridicat de pe strada si internat la Spitalul Gh. Marinescu, totalizand multe internari abuzive. Si el este declarat sanatos de comisia Diaciov.

25. D.V., electronist din Bucuresti. Intra in conflict cu Securitatea pentru o serie de afirmatii cu caracter politic, antitotalitar. Intr-o serie de scrisori adresate Securitatii el critica conducerea superioara de partid si de stat. A fost ridicat cu mandat de arestare si i s-a facut dosar la procuratura militara. In perioada 1979 - 1980 a fost in repetate randuri convocat la Securitate, iar din cauza continuarii activitatii politice este internat in Spitalul de psihiatrie din Podari-Craiova. A fost exclus din facultate si marginalizat, izolat social. Dupa externarea din Spitalul Podari, a fost urmarit in permanenta de Securitate, inclusiv prin mijloace tehnice. In perioada lungii sale persecutii a fost supus unui stres permanent, a inceput sa consume alcool, a devenit depresiv, vulnerabil, pozitia lui sociala s-a deteriorat. Examinat de catre comisia de abuzuri este declarat normal psihic.

26. D.P., pensionar, fost contabil la Craiova. In 1948 face afirmatii defavorabile regimului comunist, fiind arestat, lucru care se repeta si in 1950. Iesit din arest, arata colegilor urmele, vanataile si alte semne de tortura. In 1957 ascunde un fost camarad de front cautat de Securitate, fiind inchis pentru aceasta pana in 1961. In 1965 face un memoriu cerand plecarea definitiva din tara si scrie un memoriu in care insulta guvernul si organele de partid. Este internat cu forta in Spitalul de psihiatrie Craiova in 1966 si supus unei expertize psihiatrice, unde i se stabileste diagnosticul de paranoia. Dupa aplicarea decretului 12, internarile se succed la Podari, iar in 1970 este transferat la Spitalul Poiana Mare, unde este internat conform unei decizii a Tribunalului militar Timisoara. In toata aceasta perioada D.P. continua sa

face aprecieri negative asupra regimului. În 1973 este arestat fără vină ca fiind implicat într-o crimă, iar în 1976 este acuzat de măturie mincinoasă. Internările se succed de fiecare dată la Spitalul Poiana Mare și Podari. După revoluție și el este declarat sanatos mental.

27. F.N., fost mecanic de locomotivă, în prezent pensionar, din București. Între 1949 – 1950 a lucrat la Ambasada Albaniei (soția era cetățean albanez). În 1960, alterându-se relațiile cu Albania, este acuzat că în stația Ciorogarla ar fi depășit semnalul de oprire a locomotivei. După această înscenare i se desface contractul de muncă. Începe să facă demersuri pentru repararea nedreptății. Este invitat la Spitalul Gh. Marinescu, unde în mod neașteptat este pensionat medical cu diagnosticul de reacție interpretativă pe fond dizarmonic. Expertizat după 1989, se constată că nu prezintă tulburări psihice.

28. G.I., pensionar, fost profesor în București. A fost arestat de către Securitate pe 14 iulie 1970 pentru vină de a fi scris și răspândit poezii cu caracter antigvernamental.

I s-au confiscat manuscrisele, mașina de scris și cartile. Este internat la Spitalul Gh. Marinescu și apoi trimis la Balaceanca.

29. G. Gh., fost director de școală, în prezent pensionar, din București. A fost secretar P.S.D. în Tg. Neamț, unde a avut de înfruntat numeroase înscenări și chiar o tentativă de omor. În 1989 i-a fost devastată casa și a fost molestată, în timp ce infractorii care și-au recunoscut vină au fost eliberați la intervenția secretarului de partid din Tg. Neamț. În urma a numeroase reclamații făcute, a fost internat la Spitalul de psihiatrie din Piatra Neamț, unde i s-a stabilit diagnosticul de paranoia. În timpul Congresului Partidului, din noiembrie 1989, este din nou internat cu forță, cu diagnosticul de paranoia. Toate internările au fost nejustificate și în afara legii. După 1989 este declarat sanatos psihic.

30. G.I., fost merceolog, acum pensionar, din Bistrita Nasaud. Refugiat din Basarabia, este sfatuit sa se inscrie in partid pentru a nu fi expulzat in URSS. In 1952 este exclus din partid si scos din armata pe motiv ca este fugit din URSS. Face multe incercari pentru a fi reincadrat in munca si reuseste abia in 1968, dar la scurt timp este transferat cu un salariu mai mic. Din 1970 incepe sa faca reclamatii, motiv pentru care va fi persecutat. In 1972 este din nou concediat, iar apoi evacuat din locuinta. Face in continuare reclamatii si cere si plecarea din tara. In acest context, pe 29 iulie 1976, este ridicat de Militie si internat fortat in Spitalul de psihiatrie din Bistrita cu recomandarea de a i se aplica Decretul 12/65. I se pune diagnosticul de sindrom interpretativ reactiv, dar se refuza integrarea in decret. Procuratura nu se multumeste si decide internarea fortata in clinica din Cluj pentru o noua expertiza, dar nici de aceasta data nu i se aplica Decretul 12. Dupa externare, ofiterul de securitate care il supravegheaza il ameninta ca, daca va mai face memorii, va fi dus pe granita cu Iugoslavia si impuscat, motivandu-se ca a vrut sa fuga. A continuat sa fie supravegheat. Ori de cite ori venea Ceausescu in vizita la Bistrita, el era internat cu forta in spitalul de psihiatrie. Dupa revolutie este reabilitat si declarat sanatos psihic.

31. M.L., fost inginer, in prezent pensionar, din Bucuresti. A inceput sa fie persecutat din 1969, ca urmare a corespondentei pe teme stiintifice cu o facultate din Franta. In 1970, ca urmare a unui conflict cu seful sau de la Fundulea, este mutat disciplinar la Mogosoaia. Observa ca este urmarit de Securitate, pentru ca in 1974, la interventia fostului sef, sa fie internat fortat la Spitalul Gh. Marinescu cu diagnosticul de reactie psihogena paranoida. In foaia de observatie exista un bilet de trimitere care nu se stie cum a ajuns acolo, pacientul nefiind examinat de policlinica. In ianuarie 1975 este pensionat medical, desi el nu a solicitat acest lucru. In

1976 constata ca una dintre lucrarile lui apare la comisia de omologare a Ministerului Agriculturii, dar are ca autor tocmai pe directorul persecutor. Desi solicita sa fie reprimat in serviciu, i se spune ca nu sunt locuri. In perioada 1977 -1979 este in mod ostentativ urmarit, i se fac diferite inscenari (este acuzat de furt, de relatii cu strainii, posesie de fotografii pornografice). In aceasta perioada face 8 memorii la C.C., iar in semn de protest restituie carnetul de partid. In 1982 surprinde la domiciliul sau agenti de securitate ce patrunsesera cu ajutorul unor chei duble. De asemenea, in cursul unei interventii chirurgicale are impresia ca medicul voia sa-l omoare (acesta fusese medic la inchisoarea Vacaresti). Pentru a nu mai fi considerat delirant, inceteaza a mai face memorii. Dupa revolutie, Comisia Diaciov il reabiliteaza, fiind sanatos psihic.

32. M.S., fosta lucratoare in comert, in prezent pensionara, din Bucuresti. In 1954 a fost arestata si condamnata pentru crima de inalta tradare. In detentie este molestata, batuta. De asemenea, sotul ei a fost obligat sa divorteze de ea in perioada detentiei, iar copiii i-au fost luati. A fost internata de cateva ori in spitalul psihiatric. Dupa revolutie a fost declarata sanatoasa.

33. J.I., inginer din Colibasi, transferat la Bucuresti. A absolvit cu diploma de onoare facultatea in URSS. Se confrunta cu greutatile industriei romanesti, cu tehnologia inechita. Propune o serie de masuri care sa stimuleze progresul tehnic si devine chiar subiectul unor elogii care i se aduc in presa. In 1970 - 1971 se pune problema colectivizarii zonelor montane. Fiind din Rucar, isi da seama ca o asemenea masura va duce la saracirea si disparitia satului de munte. De asemenea, se opune unui proiect de sistematizare hidroenergetica a Dambovitei aprobat de Ceausescu, care ar fi dus la distrugerea zonei. Propune el insusi un plan-alternativa care ar fi salvat regiunea. Este chemat la C.N.S.T., la cabinetul 2, unde sta de vorba cu un consilier. La iesirea

din cladire este acostat de doi indivizi, urcat cu forta intr-o masina neagra si i se spune ca este arestat. In realitate este dus direct la Balaceanca si dat in primire doctorului de garda. I se da o uniforma vargata si este trimis intr-un salon de agitati. Refuza tratamentul, dar conditiile de cazare sunt mizerabile. Este expertizat de patru ori succesiv. Face apel la constiinta medicilor din comisie, iar unul dintre medici ii spune "trebuia sa asteptati sa va nasteti peste 100 de ani, daca societatea va evolua asa cum speram". Este externat peste doua luni, dar i se cere o declaratie in care sa arate ca nu va mai supara "organele". Reintors la serviciu, constata ca este transferat la alta intreprindere. Este in permanenta supravegheat de Securitate, i se interzice sa participe la adunari sau mitinguri organizate, iar cu ocazia vizitei lui Ceausescu in intreprindere este izolat si pazit. Sotia sa este mereu sfatuita sa divorteze de el deoarece ar fi un pericol social. Participa la revolutia din 1989 si este ales presedinte al F.S.N. pe uzina. Este anuntat ca poate fi reincadrat la vechiul sau loc de munca, Uzina Republica. Si el este declarat sanatos psihic.

34. N.E., pensionar, din Bucuresti. In 1974 a protestat impotriva demolarii locuintei, refuzand sa se mute din casa. Si-a exprimat nemulțumirea in fata a numeroase autoritati si a adresat o scrisoare lui Ceausescu - pe care o preda fratelui dictatorului, care lucra la Casa Scanteii -, scrisoare in care relatea despre viata grea a taranilor si muncitorilor. Ulterior, fiind tot nemulțumit, solicita un pasaport pentru a emigra, dar toate scrisorile s-au adunat la dosarul lui de la Securitate. Pe 31 octombrie 1974 este ridicat de doi ofiteri de securitate si internat fortat la Spitalul Gh. Marinescu, cu ocazia vizitei lui Brejnev in Romania. In foaia de observatie se noteaza ca face reclamatii nejustificate. Dupa revolutie, comisia Diaciov constata ca este sanatos mental.

35. M.I., invatatoare, din Mangalia. Dupa o internare si o pensionare medicala, reluandu-si activitatea intra in conflict cu conducerea scolii si, drept urmare, face o serie de memorii pe care le adreseaza revistei "Flacara". In 1989, in urma unor conflicte, este internata cu forta, la cererea directoarei scolii si introdusa in decretul 313, apoi internata in Spitalul de psihiatrie Palazu Mare. Dupa revolutie este reabilitata ca fiind normala psihic.

36. N.C., muncitor agricol din Bucuresti, in prezent pensionar. In 1956 este acuzat pe nedrept de crima si pentru faptul ca ar fi vrut sa destrame CAP-ul. Este inchis la Vacaresti si expertizat la Spitalul Gh. Marinescu cu diagnosticul de schizofrenie paranoida. Va sta cinci ani intr-un spital de psihiatrie. In 1962 este externat si va lucra ca factor postal noua ani, apoi portar la Hotelul Ambasador 15 ani, de unde este pensionat. Dupa revolutie se apreciaza ca este sanatos mental.

37. C.V., fost ofiter de securitate, din Ocna Mures. In 1955 a fost acuzat de tradare (titoist), judecat, eliberat, dat afara din armata. In urma unui memoriu la C.C., primeste o slujba de mecanic, dar, solicitand un transfer, acesta i se respinge si el va preda carnetul de partid. Dupa un an este exclus din partid si i se desface contractul de munca pentru a nu mai fi incadrat nicaieri. Vine la Bucuresti pentru a se adresa C.C.-ului, dar este retinut la Militie trei zile, transferat apoi la Securitate si apoi internat la Spitalul de psihiatrie al inchisorii Vacaresti, unde este expertizat si diagnosticat cu schizofrenie paranoida. Este purtat mai apoi prin mai multe penitenciare, ultimul fiind cel din Sighet. Face greva foamei si este mutat la Spitalul de psihiatrie din Sighet, unde este declarat iresponsabil, iar fratele lui este numit tutore. Desi face contestatie, nu i se ridica interdictia. Este declarat sanatos de Comisia de cercetare a abuzurilor.

38. P.V., muncitor, din Ploiesti. In 1968 scrie un memoriu adresat lui Ceausescu, dar pe care a incercat sa-l citeasca intr-o adunare de partid. Dupa ce termina de citit, isi depune carnetul de partid. Pe 29 iunie 1969, cu ocazia vizitei lui Nixon, este ridicat de militieni si internat abuziv la Spitalul Urlati. Aici face greva foamei cerand ca organele de stat sa fie informate de acest abuz. El cere sa se respecte ceea ce afirmase Ceausescu intr-un discurs: "un om plecat la serviciu trebuie sa fie sigur ca va ajunge acasa". Dupa cinci zile de greva a foamei, la care mai aderasera patru persoane, i se face externarea fara bilet de iesire si fara diagnostic. Depune o plangere impotriva acestei internari abuzive, dar tribunalul refuza sa o ia in considerare. Constata ca in cele cinci zile de internare a fost pontat la serviciu.

A doua internare fortata s-a facut la Spitalul Voila -1976. Anterior internarii, P.V. trimisese o scrisoare la Europa Libera cerand marirea salariilor fostilor membri ai partidului social-democrat, care a fost inglobat in P.C.R. La perchezitie i s-au gasit si alte copii ale unor scrisori similare cu cea trimisa la radio, in care isi exprima convingerea ca regimul comunist va cadea. Este expertizat cu forta, inchis intr-un salon cu gratii, dar nu primeste nici un tratament, nici-o atentie. La externare i se pune diagnosticul de paranoia, iar directorul spitalului ii spune ca "se bate cu morile de vant".

In aprilie 1977 este pentru a treia oara internat cu forta, la Spitalul Sapoca, pe care il descrie ca pe un infern. Este arestat in timp ce incerca sa faca o vizita scriitorului contestatar P. Goma. Chiar la usa blocului acestuia este prins, batut crunt, fiind mereu intrebat daca a semnat scrisoarea lui Goma. Refuza sa semneze declaratia de retractare a semnaturii. Este reinternat la Sapoca, la agitati, iar apoi transferat la alcoolici. Timp de 45 de zile i se fac doze mari de neuroleptice si ES. In perioada internarii sale la Sapoca este adus acolo si N.M., din Ploiesti, care ceruse sa emigreze, ca si P.C., astazi emigrat in Canada. Dupa externare este chemat de Tribunalul din Ploiesti pentru a se stabili in ce spital va

fi internat. Securitatea ceruse Spitalul Calinesti-Prahova, dar tribunalul decide sa fie lasat sub control ambulatoriu, sotia lui fiind obligata sa-i fie tutore.

Alta internare o are la Voila si a avut o desfasurare dramatica prezentata intr-un capitol anterior.

V.P. - cunoscut dizident politic in tara si strainatate, a infiintat un sindicat liber. In 1976 a reusit sa plece in Occident, iar in februarie 1978 a tinut la Paris o conferinta de presa in care a vorbit despre utilizarea psihiatriei in scopuri politice in Romania. De asemenea, a facut apel la libertatea muncitorilor de a se organiza in syndicate. La intoarcere i se refuza intrarea in tara, dar ca urmare a protestelor este reprimat. I s-a schimbat locul de munca si apoi a fost pensionat fortat. Atat la Paris, cat si in tara (dupa revolutie) a fost examinat si gasit ca fiind perfect sanatos mintal.

39. P.F., inginer constructor, din Cluj. In 1983 ii scrie lui Gorbaciov scrisori in care ii arata situatia grea din tara. De asemenea, trimite memorii critice catre minister si ca urmare este destituit din functie. Face un memoriu catre Elena Ceausescu, in care arata aspectele negative din constructii, critica megalomania din acest domeniu. Incepe sa fie urmarit de catre Securitate, mai ales ca el continua sa scrie memorii lui Ceausescu. In acest context, in 1986 este ridicat de la serviciu si i se pune in vedere sa demaste toti prietenii pentru ca altfel "va fi desfiintat" impreuna cu intreaga familie. Se decide sa simuleze o boala mintala, motiv pentru care pune in scena o tentativa de sinucidere, fiind internat la psihiatrie. Aici, un medic (D.S.) il invata cum sa simuleze mai bine boala psihica, motiv pentru care a stat 93 de zile in spital si a fost ajutat sa se pensioneze cu diagnosticul de depresie melancolica, cu elemente interpretativ-paranoide pe fond involutiv. Dupa revolutie se interneaza pentru a se decide ca nu este bolnav psihic.

40. V.D.S., pensionar, fost ospatar, din Bucuresti. Chiar dupa terminarea stagiului militar, avea obiceiul de a scrie memorii lui Ceausescu.

In timp ce Ana Muresanu vizita magazinul sau si ii adresa unele critici neintemeiate, V.D.S. a avut indrazneala de a o da afara din magazin. Imediat este vizitat de un ofiter de securitate care il obliga sa dea declaratii in legatura cu unul dintre colegii sai, fost detinut politic, care ulterior a fost ucis in conditii misterioase.

A luat apoi legatura cu un grup care tiparea manifeste anticomuniste. Sotia, convinsa de secretarul de partid, a insistat pe langa V.D.S. sa se interneze, motiv pentru care, din proprie initiativa, are cateva internari la psihiatrie.

In 1984 este insa ridicat, cu salvarea, de pe strada si internat obligatoriu la Spitalul Gh. Marinescu. Dupa externare are o discutie cu tov. Carolica, primul secretar al sectorului 3 si, in urma unor violente verbale, il loveste pe acesta in cap cu un dosar. Pleaca, dar nu ajunge prea departe. Este luat de pe strada de trei indivizi, batut in mod bestial si i se face perchezitie la domiciliu. Apoi este reinternat cu forta la acelasi spital, unde este neuroleptizat masiv (i se administreaza un amestec de 14 fiole de neuroleptice simultan) si este tinut intr-o stare permanenta de adormire. A primit fortat si ES. In urma batailor primite, ii este strivit nasul, ulterior pe acel loc aparand un epitelom. I se aplica prevederile decretului 313, desi nu stie sa fi fost expertizat vreodata. S-a constatat ca foaia de observatie din 1984 a fost inlocuita cu alta, avand un alt diagnostic si alt scris.

Dupa asemenea istorie, starea pacientului se decompenseaza, anual trebuind sa faca internari. Diagnosticul actual este de personalitate dizarmonica, dar resimte dureros tot ceea ce s-a intamplat, toata brutalitatea cu care a fost tratat facand din el un client al spitalelor de psihiatrie. A luat parte activa la revolutie, iar pe 13 iunie 1990 a fost groaznic batut de mineri. In prezent este pensionat medical si se prezinta periodic la spitalul de psihiatrie, din proprie initiativa.

41. A.T., medic neurolog, din Bucuresti, nepoata unei mari personalitati politice din trecut. Are nesansa de a locui langa Sala Palatului. Tatal sau a fost chestor de politie si a fost detinut politic timp de 15 ani. In 1976 face un memoriu la C.C., cerand daune morale pentru anii de detentie. Singurul raspuns la memoriu a fost arestarea fiicei sale, A.T., si internarea ei la Spitalul Balaceanca. I se da drumul dupa doua zile, dar tatal va face un soc si va ramane infirm toata viata.

In 1982 lui A.T. i se insceneaza un proces pentru evacuarea locuintei, dar in 1984 castiga procesul. Pe 15 noiembrie 1984, inaintea congresului partidului, este ridicata si internata la Spitalul Cula. In 1985 un batran, in mod neindemanatec si provovator, ii face scandal pe strada, inscenare pusa la cale de sectorist. La cateva zile, pe baza unui bilet scris de mana de sectorist, este din nou internata la Cula, de unde este externata la scurt timp.

A treia internare este facuta cu ocazia vizitei lui Gorbaciov in Romania, in 1987, si este dusa iarasi la Cula. Insoitorul ei a spus doctorului: "in momentul in care Gorbaciov va pune piciorul pe scara avionului, ea poate fi eliberata". I s-a pus un diagnostic inchipuit de catre un medic care ii fusese coleg de facultate. Ulterior, acesta isi motiva fapta: "am facut-o pentru a nu-mi pierde painea".

Si ea a fost declarata normala psihic.

42. S.M., mecanic de locomotiva, din Rosiorii de Vede. La varsta de 15 ani asculta muzica usoara si comentariile de la Europa Libera. Entuziasmat, in 1969 scrie acestui post de radio doua scrisori in care spunea ca filozofia marxista este o minciuna, iar partidul comunist ar fi identic cu cel nazist. La scurt timp, este chemat sa dea o declaratie legata de furtul unor carti. Era de fapt o proba grafologica. Este anchetat la Securitate si torturat. Recunoaste cu inocenta cele scrise, motiv pentru care unul dintre securisti spune: "baiatul acesta nu este sanatos la cap". Este trimis imediat la psihiatrie si el nu

se opune, nici nu stia ce semnificatie are. La Spitalul Gh. Marinescu i se face un examen sumar. Este judecat pentru infractiunea de uneltire contra securitatii statului, fiind catalogat ca pericol social. Recursul ii este respins. Diagnosticul stabilit de comisie este de schizofrenie paranoida. Este imediat dus la Spitalul Balaceanca, internat intr-un pavilion special, cu o curte interioara, plasa de sarma ghimpata si paznici. Locuieste cu bolnavi psihici periculosi, mai ales epileptici.

Tot aici se afla si un grup de studenti care demonstrasera contra regimului in 1968. I se face fortat cura cu neuroleptice si ES. Deoarece este reclamat ca si in spital asculta Europa Libera, medicul E.C. ordona sa fie mutat imediat la salonul de cronici, este legat de pat si i se fac neuroleptice. In 1971 i se suspenda masurile de siguranta si este externat cu recomandarea de a fi obligat sa faca tratament ambulatoriu. Din cauza acestei internari, B.M. nu a mai putut urma liceul de muzica la care aspira. Face o scoala de strungari si apoi devine mecanic de locomotiva. Tot timpul este urmarit de securitate, iar cu ocazia unor evenimente politice este trimis cu locomotiva la distante foarte mari. Comisia Diaciov il declara sanatos psihic.

43. M.V., lacatus, din Bucuresti. Raspandeste manifeste anticomuniste in lunile aprilie si mai 1989. Este prins si dus direct la psihiatrie, expertizat la Spitalul Gh. Marinescu, unde i se pune diagnosticul de schizofrenie paranoida. In august 1989 este internat la Spitalul Poiana Mare pe baza introducerii sale in art. 114 c.p. Brusc. la cateva luni de la revolutie, este eliberat fara nici o explicatie. Este declarat sanatos mental.

44. I.M., muncitor, din Bucuresti. In 1969 iese din Piata Obor cu o pancarda pe care scria "Jos Ceausescu". Este ridicat, dus la Militie si de acolo direct la Spitalul Gh. Marinescu, unde directorul spitalului scrie "caz special" si "va fi mentinut in spital". Pe adresa Militiei se specifica doar blocarea circulatiei. I se face rapid expertiza si i se

pune diagnosticul de schizofrenie paranoida, fiind incadrat in art.114 c.p., apoi trimis la spitalul Poiana Mare. Dupa revolutie si el este eliberat fara explicatii, iar comisia il gaseste sanatos mental.

45. A.T., tamplar, din Bucuresti. In 1962, in cadrul unei sedinte, isi exprima nemultumirea fata de salarizare. Este chemat la partid, anchetat de Securitate si declarat dusman al poporului. I se insceneaza un proces pentru propaganda anticomunista, antisovietica si contra colectivizarii. Dupa o luna de anchete si torturi, este internat la Spitalul Gh. Marinescu cu diagnosticul de delir senzitiv de relatie. I se aplica prevederile Decretului 12. Dupa externare este mereu urmarit de Securitate si ridicat in mod constant cu ocazia unor evenimente politice. Dupa revolutie este declarat sanatos.

46. G.T., tamplar, din Bucuresti. Cu ocazia vizitei lui Brejnev, din 1976, este internat cu forta la Spitalul Gh. Marinescu din Bucuresti pentru ca intentiona sa iasa in fata conducerii de partid si de stat pentreu a inmana o scrisoare. Este eliberat dupa cateva zile fara diagnostic sau bilet de externare.

47. F.F., plutonier de militie, din Bucuresti. In 1985 adreseaza C.C. mai multe scrisori prin care atrage atentia conducerii superioare de partid si de stat asupra nemultumirilor si neajunsurilor, precum si asupra starii de spirit a populatiei (intreruperea curentului electric, infometare, frig etc). In 1986 desi nu mai trimisese scrisori, este arestat 10 zile pe motivul fals ca nu si-a indeplinit sarcinile de serviciu. Prin constrangere si intimidare, i se ia o declaratie in arest, care de fapt ii este dictata si in care recunoaste ca a adus grave injurii conducerii de partid si de stat. Este supus zilnic la interogatorii si este batut bestial. Familia ii este filata si cercetata. Desi este militar, el nu este lasat sa raporteze superiorilor sai situatia in care se afla. Dupa 10 zile de arest este internat fortat la Spitalul Militar Central, sectia

psihiatrie, dar la externare nu i se inmaneaza nici un act. Pe 23 iulie 1986 este trecut in rezerva printr-un raport fals si in aceeaasi zi este exclus din partid. Imediat i se aduce la cunostinta ca este pensionat medical. In urmatoorii trei ani este mereu supus expertizelor medicale, afla ca a fost diagnosticat cu schizofrenie, dar este in permanenta urmarit de Securitate.

Dupa 1989, desi este declarat sanatos psihic, nu-si poate reglementa situatia si nu poate fi reabilitat pe linie administrativa. I se spune ca nu exista posturi vacante pregatirii sale.

48. S.I., din Bucuresti, locuieste langa Sala Palatului. Pe 8 februarie 1989 vede un militian brutalizand un cetatean, nu se poate abtine si arunca un borcan in strada. Dupa cateva ore, se prezinta la el un militian care il duce la Circa 3 militie. Dupa o cercetare de cateva ore, in cursul noptii este dus direct la Spitalul Cula. Aici este tinut o luna, neuroleptizat masiv, nu mai stie ce este cu el, este stupefiat. I se da drumul fara diagnostic si fara bilet de externare.

49. T.D., din Bucuresti. In 1971 infiinteaza Partidul Socialist Tehnocrat. Partidul este dizolvat in 1975, cand el este arestat, iar o parte dintre membrii partidului sunt internati la psihiatrie. T.D. este acuzat ca, fiind barman, vinde cu lipsa la gramaj. Este tinut un an la sediul Securitatii, din str. Rahova, iar la doua luni de la eliberare este rearestat, prezentat unui tribunal, unde afla ca are diagnosticul de paranoia. Seful inexistentei comisii de expertiza, Dr.T., ii explica astfel diagnosticul: "adica iti doresti postul de presedinte al Romaniei". La doua zile de la proces este dus la Spitalul Poiana Mare (pe al carui frontispiciu scria Spital TBC), unde intalneste si alti dizidenti politici. Spitalul era inconjurat cu sarma ghimpata de trei metri inaltime, paznicii aveau bastoane de lemn cu capetele in forma de furculita. Unul dintre medici - dr. L – spunea: "Ei, mai baieti, ce sa va fac daca v-a mancat fundul si ati vrut sa schimbati lumea? Asa,

cine stie cand o sa iesiti de aici? Si de schimbat nu se va schimba niciodata nimic". In 1978 este eliberat, dar nu-si poate gasi loc de munca. Ajunge totusi la ITB, unde reuseste sa promoveze chiar intr-o munca de raspundere. In 1984 scrie poezii contra regimului, pe care i le gaseste Securitatea. Este dus iar la psihiatrie, unde i se pune diagnosticul de structura dizarmonica a personalitatii, de tipul personalitatii paranoiace. Nu mai este trimis in sistemul gulagului psihiatric, ci este condamnat la 4 ani inchisoare, fiind tot timpul izolat intr-o celula.

50. O.E., muncitor, din Bucuresti. In 1979, la 21 de ani, adera la S.L.O.M.R. - un sindicat clandestin organizat de V. Paraschiv si dr. Cana. Este imediat luat cu forta si internat trei saptamani la Spitalul Cula. Aici i se fac doze mari de neuroleptice cu efect sedativ si dureros. Este externat fara diagnostic sau bilet de externare. Este urmarit tot timpul de catre Securitate. Dupa revolutie este declarat sanatos.

51. M.M., din Bucuresti. Revine din Franta, unde emigrase in 1980. Se increde in promisiunile Ambasadei romane, care il asigura ca va avea casa si loc de munca. Pe 15 august se afla la C.C. cu un memoriu in care se plangea ca promisiunile nu sunt respectate. Este arestat patru zile si internat la Spitalul psihiatric Constanta fara diagnostic si fara forme de externare.

52. R.I., inginer, din Cluj. In 1974 scrie o scrisoare lui Ceausecu, in care il acuza de guvernare dictatoriala a tarii. Este ridicat de la locul de munca de catre organele de securitate din Tg. Jiu si apoi internat la spitalul psihiatric local. Este neuroleptizat masiv, i se fac ES si in aceasta stare este dus la o expertiza in care este declarat bolnav mintal periculos, fiind internat intr-un spital de cronici, cu diagnosticul de schizofrenie paranoida. Reuseste sa fuga si difuzeaza in Craiova sute de manifeste anticomuniste. Este prins, reexpertizat la

Bucuresti si internat la Spitalul Gh. Marinescu. Este masiv neuroleptizat si i se fac ES si tot cu forta i se face o insuflatie cu aer in creier, manevra inutila, dar foarte dureroasa. Dupa aceste analize i se stabileste diagnosticul de paranoia si din acel moment va fi numai la dispozitia Securitatii. Dupa 1989 incearca sa faca recurs extraordinar pentru anularea hotararilor judecatoresti, dar este respins peste tot. In consecinta, se adreseaza numeroaselor organizatii internationale.

Pe 24 martie 1992, Emanuel Valeriu transmite o emisiune TV, in care el este catalogat drept bolnav psihic, lucru pe care ulterior il va citi si in ziarul Dimineata. Ramane uluit si consternat. Mai mult, Emanuel Valeriu il contacteaza personal si ii propune sa dea in judecata o personalitate din conducerea A.P.L.R., iar in schimb i se va procura un bun loc de munca. "Ziaristul" care il insotea pe Emanuel Valeriu a fost recunoscut de catre pacient ca fiind de fapt dr. C. Gorgos, directorul policlinicii Titan, acela care facea listele cu pacientii care trebuiau internati cu forta la psihiatrie cu ocazia evenimentelor politice. Cei doi vor fi acuzati de el ca i-au adus mari prejudicii prin presa si TV. Se considera un stigmatizat si ar dori sa fie reabilitat, contactul cu psihiatria distrugandu-i existenta. Evident este declarat sanatos psihic.

53. I.A., avocat, din Brasov. A fost internat in repetate randuri la Spitalul psihiatric Brasov si la cel din Bucuresti, pentru ca scria scrisori secretarului general ONU, in care sustinea ca in Romania nu sunt respectate drepturile omului. A trebuit sa renunte din cauza unor repetate internari abuzive la psihiatrie facute la comanda Securitatii.

54. V.N., poet, din Bucuresti. A criticat Securitatea, motiv pentru care, in repetate randuri, este internat abuziv la Spitalul Gh. Marinescu. Aici i se fac neuroleptice si ES masiv. In prezent este emigrat in SUA.

55. N.P., filolog, redactor la studioul cinematografic. Pana in 1987 este silit sa lucreze ca muncitor necalificat. In 1987 face cerere de emigrare in SUA. Incearca sa intre in ambasada, dar nu reuseste decat sa arunce o scrisoare in gradina acesteia. Este arestat pe loc si trimis la Spitalul de psihiatrie al Inchisorii Jilava, unde i se pune diagnosticul de psihoza paranoida. Dupa o luna, Judecatoria sectorului 1 dispune internarea lui obligatorie. Fapta penala ar fi constituita din infractiune contra bunelor moravuri si tulburarea ordinii publice. Este dus la Spitalul de psihiatrie Poiana Mare in noiembrie 1987. In spital a avut un regim special, fiind bine cazat, i s-a permis sa aiba carti. Medicii propun externarea lui, dar Tribunalul din Bailesti respinge cererea. Nu mai face cereri de externare, dar este condus de la Poiana Mare la scara avionului, unde il astepta pasaportul de emigrare in SUA si intreaga familie.

56. D F.S., sofer, din Ramnicul Valcea. Intr-o criza de furie, se cearta cu sefii ierarhici si injura congresul partidului si chiar pe N. Ceausescu. Este arestat si dus la spitalul de psihiatrie teritorial, unde i se pune diagnosticul de psihopatie polimorfa, cu manifestari exploziv-impulsive, boala care in mod normal nu impune lipsa discernamantului. I se aplica prevederile art. 114 c.p. si este trimis la Spitalul Poiana Mare. Evadeaza in timpul revolutiei, impreuna cu alti cinci detinuti. Desi condamnat de un tribunal, de atunci nimeni nu l-a mai cautat si isi desfasoara activitatea normal.

57. V.M., din Bucuresti. In iulie 1989 striga in plina strada: "Eu nu mai fac parte din epoca de aur! Jos Ceausescu!". Este dusa la circa de militie, batuta bestial de cativa militieni tineri, carora le putea fi buna. Este dusa apoi direct la Spitalul Gh. Marinescu, unde cinci saptamani i se fac masiv neuroleptice. In urma acestui tratament nu mai putea vorbi si in final a decedat.

58. M.S., inginer mecanic, din Bucuresti. In 1952 - 1954 infiinteaza organizatia "Vulturul de Munte" cu scopul de a imprastia manifeste. Este arestat, batut si ramane cu grave sechele. In 1988 este ridicat de la locul de munca de catre un ofiter de securitate, dus intr-o cladire speciala si supus unui aparat, operatorul purtand haine de protectie. Dupa acest "tratament" a simtit un efect de oboseala masiva si de "amestec al ideilor", nu se mai putea concentra. Treptat s-a linistit si de atunci nu a mai fost deranjat de Militie.

59. G.I., din Bucuresti. Raspandeste manifeste in Piata Unirii. Facuse acest lucru de mai multe ori fara sa fie descoperit. De aceasta data este prins si dus la sediul Securitatii, iar apoi la Penitenciarul Jilava. Fara nici o alta formalitate este dus la Spitalul Poiana Mare. Abia ulterior a realizat ca ar fi fost expertizat si i s-ar fi pus diagnosticul de schizofrenie paranoida si ca are discernamantul scazut. Mai afla ca i s-au aplicat prevederile art. 114 c.p. Este eliberat cu mare viteza dupa revolutie, cand este declarat normal mintal.

60. D.T., sofer, din Bucuresti. Pentru vizita lui Gorbaciov isi pregatise o pancarda pe care scria: "Vrem glasnosti si perestroika". Nici nu a apucat sa scoata pancarda in strada - o ascunsese in masina - cand a fost arestat, fiind "turnat" de un coleg. A fost dus direct la Spitalul Cula si tinut acolo cat a durat vizita lui Gorbaciov. Nu a primit nici diagnostic si nici bilet de externare.

61. D.E., din Bucuresti. Merge la C.C., unde doreste sa intre in audienta, dar fiind impiedecata se manifesta zgomotos. Este arestata imediat, dusa la Policlinica Titan si de aici, fara a fi examinata, i se pune diagnosticul de epilepsie cu tulburari psihice. Pe motiv ca a comis acte antisociale, comisia policlinicii ii aplica decretul 12 si este internata cu forta la Spitalul Balaceanca.

Cazuri de abuz sau incercare de abuz dupa 1989

62. T.V.R., din Bucuresti. In septembrie 1990 face cateva zile greva foamei pentru a-si cere drepturile. In gara Brasov este agresata de un individ care ii smulge geanta. Spre surprinderea ei, Politia apare, dar o aresteaza pe ea si o transporta la Spitalul de psihiatrie din Brasov. Aici este legata, i se fac doze mari de neuroleptice si este tinuta opt zile. La insistentele mamei sale i se face externarea cu diagnosticul de schizofrenie paranoida. Medicul de intreprindere, desi nu este specialist, trimite pacienta pentru internare la Spitalul Gh. Marinescu, care infirma diagnosticul pus la Brasov.

63. P.I., face greva foamei in 1991 in fata Procuraturii generale, unde este arestata si trimisa direct la Spitalul Gh. Marinescu. Nu a fost internata, medicul de garda refuzand acest lucru.

Toate acestea dovedesc ca inca nu s-au stins obiceiurile si reflexele pe care le-au capatat de-a lungul epocii comuniste anumite "organe". Psihiatria este inca un mijloc de represiune si un aliat al Politiei.

Este adevarat ca ultimele doua cazuri se refera la evenimente petrecute in anii 1990 – 1991, dar la fel de adevarat este ca epoca criptocomunista a existat oficial pana in 1996. Si cine ne poate asigura ca ea a disparut cu desavarsire?

Bibliografie

1. Adler N., G.O.W. Muller, M. Azat, Psychiatry under tyranny - an assesement of the political abuse of roumanian psychiatry during te Ceausescu years, report of consultation mission to on behalf of Geneva initiative of psychiatry, June 7 to June 12, 1992;
2. Antim C., Psihiatria-cutia de rezonanta a ideologiei oficiale, R.L. 627/9 aprilie 1992;
3. Antim C- Razboiul psihiatrilor, R.L.,628/10 aprilie 1992;
4. Arun G., Filip Florian - Calaii cu fata umana. Cuvantul, 46/11-17 dec.1990;
5. Alexe J Ilie - Adevarul despre Cula, Romania muncitoare., 20 martie 1990;
6. Anghelescu A. - Antideontologia, 22,8,109, 28 II - 5 III 1992;
7. Arun G., Domnii de la Dimineata umbla cu fofarlica, Cuvantul, 7, 107, febr.1992;
8. Antohi C., Vorbe multe, calvarul continua, R.L.,10 IV 1991;
9. APLR / Serialul minciunii, R.L., 22 ian.,1992;
10. Basca D., Romanii sunt morti de frica, Cotidianul, 8 oct. 1992;
11. Baleanu A., De ce minti din nou, domnule Valeriu?, R.L.,2 IV 1992;
12. Bloch S,P.Redaway, Soviet psychiatric abuse, London, V. Gollanc Ltd, 1984;
13. Brown Ch.J., A.M. Lago, The politic of psychiatry in the revolutionary Cuba, Freedom House of human Right, Washinton, 1991;
14. Bacanu P.M., Comisia parlamentara refuza dezvaluirile lui Mischie, R.L.,29, dec.1990;
15. Bacanu P.M., Cronica parlamentara, R.L., 29 dec.1990;
16. Bacanu P.M., Destabilizam, destabilizam, R.L.,11 iunie 1991;
17. Bart A., Corespondenta din Suedia, R.L., 11 nov. 1990;

19. Balaceanu Stolnici C., Cultura politica, etica si psihiatria, 22, 22, 15 iunie 1990;
20. Buzura A., Dosarele adevarului, Tribuna, 5, 1 febr. 1991;
21. Claus-Einar Langen, Against the abuse of psychiatry, Francfurter Allgemeine Zeitung, nov. 12, 1992;
22. Cretulescu M., Adevarurile despre abuzuri trebuiesc facute cunoscut, interviu cu Andre Koppers, Cotidianul, 10 nov. 1992;
23. Costian T., Cata etica si cata psihiatrie, Timpul, 41, 20 oct. 1992;
24. Cucu I., Galina Raduleanu, Culisele abuzului psihiatric, Cotidianul, 30 oct. 1992;
25. Cucu I., Psihiatria sociala partea I (1982), partea II (1983), ed. Litera, Bucuresti;
26. Cucu I., Psihiatria nu trebuie sa fie o cenusareasa, iar aceasta nu-i priveste numai pe psihiatri, ci pe noi toti, Interviu in Flacara, 19, 1248, 10 mai 1979;
27. Diaciov S., Nebunii nu erau "nebuni", Universul, 141, martie 1991;
28. Duica C., Psihiatria politica sau dezlantuirea urii? Dimineata, 34 si 35 din 20-21 febr. 1991;
29. Dohotaru A., Nebunii se temeau de salvare, Flacara, 1 febr. 1990;
30. Frank N., Psihiatria implicata in scopuri politice in URSS si Romania, 90, 7 apr. 1990.
31. Filip S., Abuzurile - o amintire cu gust amar. Magazin, 55, 23 mai 1992;
32. Filip Florian, Arestat abuziv pentru linistea noastra, Cuvantul, 5 - 11 febr. 1991;
33. Flonta M., Continentul minciunii, Cotidianul, 30 oct. 1992;
34. Fugariu C., Magnetoencefalograful in slujba securitatii, 1-6 august 1990;
35. Fahi S., Intre neuropsihiatrie si neuropsuicarie, Tinerama, 60, 28 II - 5 III 1992;
36. Gavrilu L., Adio APLR, Timpul, 15 ian. 1993;
37. Gabriel F., Exista inca abuzuri in psihiatria romana, R.L., 1 martie 1991;

38. Galatea M., Clinici de psihiatrie represiva, spitalul Voila, Flacara, 15, 15-21 aprilie 1992;
39. Geica M., Psihiatria nu trebuie sa cedeze in fata politicului, Cotidianul, 115, 280, 16 apr. 1992;
40. Geica M., Psihiatria sub tiranie, Cotidianul, 125, 1 VII 1992 si 132 din 2 VII 1992;
41. Geica M., Despre victimele psihiatriei totalitare, Cotidianul, 132, 9 VII 1992;
42. Gerardi F., Psihiatrii contra psihiatrilor, Tineretul Liber, 169/12 VII 1990, 170/13 VII 1990, 174/18 VII 1990, 168/11 VII 1990;
43. Geller J., Glimps of roumanian psychiatry, Documents, 59, oct-nov, 1992;
44. Grosan I., Activistul etern, Ziua.1064/16 decembrie 1997;
45. Hartuny K., We are the gots, Die Zeit, 45, oct. 30, 1992;
46. Ilie I., In spitalul de nebuni, bolnavii sunt actionari la infern, Expres, 8, 159, 23 II-1 III 1993;
47. Itu I., Psihiatria in scopuri politice, Tinerama, 72, 10 - 16 IV 1992;
48. Ierunca V., Fenomenul Pitesti, Humanitas., Buc., 1991;
49. Koppers A., A Biographical Dictionary on The Political Abuse of Psychiatry in the URSS, International Association on the Political Use of Psychiatry, Amsterdam, 1990;
50. Lazarescu M., Destinele psihiatriei romanesti, Viata medicala, 6, 8, 12 II 1990;
51. Modorcea G., Mistificarea unei istorii, Romania, 4, 23, 3 - 9 II 1992;
52. Modorcea G., Dl. Emanoil Valeriu continua campania de mistificare a psihiatriei, Romania, 14, 11 - 17, 1992;
53. Okada T., Securitatea e activa, Romanul liber, 78, iulie-august 1990;
54. Oloieru G., Memorialul durerii, 22, 8, 160, 25 II - 5 III 1992;
55. Press A. N., Incercare de asasinat la Craiova, R.L., 615, 24 III 1992;

56. Palade R., Anatomia unui abuz politic, 22, 8, 28 II - 5 III 1992;
57. Piru Al., Nu cred ca e bagat, aici, Iliescu, Expres Magazin, 6, 80, 12 - 19 II 1992;
58. Paraschiv V., Inside Romanian: a psychiatric Prison Hospitale, Document, 7 nov. 1991;
59. Petrisor M., Fortul 13, ed. Meridiane, Buc., 1991;
60. Palade R., Discernamantul in camasa de forta, 22, 22/15 IV 1990;
61. Pat G., Iadul se numeste Poiana Mare, Zig-Zag, 7-13 august 1990;
62. Popescu E., Interviu cu Nicolae Radu, NU, 21, 15 - 22 VIII 1990;
63. Palade R., Bolnavii se acopera cu pamant si medicii cu hartii, 22, 22, 15 VI 1990;
64. Retezeanu A., Din raportul comisiei de cercetare a abuzurilor psihiatriei totalitare, Cotidianul, 30 oct., 1992;
65. Romila A., Dimensiunea sociala a unei specialitati, 22, 22, 15 VI 1990
66. Romila A., Relatia dintre psihiatrie si morala, Cotidianul, 30 oct. 1992;
67. Radulescu M., Tunelul spre lumina, Adevarul literar si artistic, 108, 15 III 1992;
68. Ruha R., S., BBC denunta abuzurile psihiatrice din Romania, Tinerama, 53, 15 - 21 1991;
69. Rosoga I., Mi s-a promis loc de munca daca il dau in judecata pe doctorul Romila, NU, 72 - 7 - 13 III 1992;
70. Stanca Dan, Cum va proceda TV, Tineretul liber, 617, 18 III 1992;
71. Stanca Dan, Psihiatria este o componenta a civilizatiei, Tineretul liber, 676, 11 VI 1992;
72. Stanca Dan, Psihiatria si politica, Tineretul liber, 610, 7 III 1992;
73. Stanescu C, "Nebunii" sunt iarasi printre noi, Adevarul, 6024, 4 III 1992;
74. Sandulescu S., Adevaratele fete ale lui Doru Viorel Ursu, Dreptatea, 21 XII 1990;
75. Stanca M., -interviu- psihiatria si evenimentele, R.L., 1 III 1991;

76. Tane L., Misterul din strada Ernest Brosteanu, R.L., 13 XI 1992;
77. Tiron D., Dosarele abuzurilor psihiatrice, Tineretul liber, ? 37, 25 II 1992;
78. Toma F., L.Vasilescu, Cred ca as putea sa mai spun, Cotidianul, 53 - 18 III 1992;
79. Tuculescu, Excerpt from a letter to dr. Weinberger, Documents, 62, aprilie, 1993;
80. Tuculescu V., Bolnavii sub gratii, Alianta civica, 6 - 9 VII 1991;
81. Tuculescu V., Un psihiatru cere protectia politiei, Tineretul liber, 664, 26 mai 1992;
82. Tuculescu V., Tentativa de aservire politica a psihiatriei, R.L., 347, 1 II 1991;
83. Tuculescu V., Psihiatria romaneasca, o privire critica, Cotidianul, 30 oct. 1992;
84. Tuculescu V., Psychiatry - a servant of politics, Documents, 56, june 1992;
85. Tuculescu V., F.Galdau, Sanatatea mintala in lumea contemporana, Ed. Medicala, Buc., 1986;
86. Tuculescu V., Competenta morala, 22, 15 VI 1990;
87. Vianu I., Practici psihiatrice abuzive, Flacara, 11 - 14 III 1990;
88. Vianu I., Recunoasterea abuzurilor politice din psihiatrie, Cotidianul, 18 II 1992;
89. Vianu I., Psihiatria si negarea evidentei, 22, 34 - 7 sept. 1990;
90. Vianu I., Concluziile grupului de lucru asupra psihiatriei si abuzului psihiatric, Opinia Medicala, 9 - 28 XI 1990;
91. Vianu I., Drepturile omului ca mijloc terapeutic, Opinia Medicala, 9-28 XI 1990;
92. Vianu I., Cele 5 reforme ale psihiatriei reomanesti, Viata medicala, 46, 15 XI 1991;
93. Van Voren R., Koryagin, A man struggling for a human Dignity, Second World Press, Amsterdam, 1987;
94. Valeriu A., De ce tac psihiatri, Viata medicala, 8 - 21 II 1990;

95. Zamfirescu V., Identificarea agresorului, Cotidianul, 30 oct.1992;

CUPRINS

1.Cuvant inainte	pag.4
2. Vladimir Bukovski "Si revine vantul"- fragmente	6
3. Introducere	8
CAPITOLUL I	
Fundamentarea ideologica a abuzului politic psihiatric	12
1. Abuzul psihiatric:premize teoretice	13
2."Noua Morala" si relatiile de drept socialiste	14
a.Ingineria sociala comunista	16
b.Institutionalizarea minciunii si a vietii cu dublu standard	17
c.Psihiatria-servitoarea ideologiei si a sistemului totalitar comunist	19
CAPITOLUL II	
Modelele ideologice ale abuzului politic in psihiatrice	22
a.Modelul biologic sau medical	22
b.Modelul carceral al institutiei de tratament. . ..	26
Necesitatea psihiatriei sociale	29

Relatia psihiatrie-morala	33
CAPITOLUL III	
Rezistenta si dizidenta psihiatrilor romani	35
1.Continuitate si limite ale dizidentei psihiatrilor romani	36
2. Evolutia dizidentei in psihiatrie	39
a.Etapa proletcultista	40
b.Etapa ideologizarii si sovietizarii in profunzime; Conceptualizarea "stiintifica" a psihiatriei abuzive	42
c.Etapa dizidentei si opozitiei deschise	44
-Dizidenta neorganizata	46
-Dizidenta lui I.Vianu	46
-Defectiunea functionarilor din ministerul sanatatii	47
-Dizidenta organizata	49
-Liga anticomunista a psihiatrilor	49
d.Etapa criptocomunista	51
3.Dificila confruntare cu trecutul	51
4.Perspectivile psihiatriei romanesti postcomuniste.. . . .	53
-Lupta acerba pentru putere a fostei nomenclaturi.. . . .	53
-Sprijinul oficialitatilor,mai ales a Ministerului Sanatatii pentru fosta nomenclatura	54

	-Formarea Asociatiei Psihiatrilor Liberi	
. 55		
	CAPITOLUL IV	
	Problemele psihiatriei romanesti	
	posttotalitare	.57
	1.Abuzul politic-avalansa de desvaluiri	
	postrevolutionare..	60
	a.Un caz tragic	
64		
	b.Un caz al duplicitatii	
65		
	. 2.Abuzul de psihiatrie-desvaluirile privind	
	situatia	
	psihiatriei romanesti din epoca totalitara	
. . . . 69		
	a.Situatia spitalelor de psihiatrie;desvaluiri	
	postrevolutionare	
.70		
	b.Atacul comando-ului securisto-psihiatric . .	
. 72		
	c.Reactiile opiniei publice,ale presei	
.. 75		
	3.Reforma in psihiatrie nu inseamna	
	antipsihiatrie . . .	78
	CAPITOLUL V	
	Abuzurile psihiatriei politice din Romania	
	Studiul concret	
	Vulnerabilitatea psihiatriei romanesti	
. 82		
	1.Practica abuzului politic in psihiatrie	
. 82		
	a.Scurt istoric al abuzului psihiatric in US si la	
noi		
	b.Rolul psihiatrului in abuz	
.. 83		
	c.Amploarea si formele abuzului	
... 86		
	2.Prelucrarea materialului studiat	
. 87		

	a.Internarea abuziva	87
	b.Eventimentele care au determinat internarea	. .88
	c.Lungimea internarii	89
	d.Locul si conditiile de dtentie (internare). . . .	90
	e.Diagnosticul	91
	f.Abuzul de terapie electroconvulsivaNta	93
	g.Abuzul de neuroleptice	. 93
	3.Incalcarea drepturilor pacientilor	 94
	4.Abuzul ca forma de tortura	 96
	ANEXA I	
	Prezentarea cazuisticii	97
	BIBLIOGRAFIE	.111
	CUPRINS	 114